P.o.lat. 1344

<36612567240016

<36612567240016

Bayer. Staatsbibliothek

MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII

CARMINA

Et me Latinae non solitum loqui
Jussêre Musae.

Benedictus Klaucżek 1842.

ARGENTORATI

EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS BIPONTINAE

ANNO XI (1803)

Wb/65/2902

Bayerische
Staatsbibliothek
München

MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII

CARMINA.

Prof. Benedictus
ausgeschieden

Bayerische Staatsbibliothek München

MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII

VITA.[1]

MATTHIAS CASIMIRUS SARBIEVIUS ortum duxit ex vetustissima & nobilissima apud Polonos gente *Prawda* seu *Prawdzic.*[2] Natus anno 1595. in paterno pago *Sarbievo* prope Plonscium, Masoviae in Palatinatu Plocensi urbem primariam, patrem habuit MATTHAEUM SARBIEWSKI, matrem vero ANASTASIAM MILEWSKA. Quamprimum per aetatem licuit, studiorum causa Pultoviam missus, traditus est in disciplinam collegii Societatis Jesu, quod ibi florebat. Hinc, literis jam insigniter eruditus, in Vilnensem Academiam se contulit; peractoque ibi biennio, Societati Jesu nomen dedit anno 1612. aet. XVII. Philosophicum curriculum emensus, publica

1 Ex novissima Carminum Sarbievii editione, Parisiis an. 1759. typis J. Barbou impressâ. In ejus principio & fine nonnulla a nobis vel addita vel mutata sunt, praeeunte *Lebr. Gotth. Langbein* in Commentatione de Sarbievii Vita, Studiis & Scriptis. Dresdae 1754. 4.

2 Gentis suae splendorem & nobilitatis laudem subinde tangit Poëta in Carminibus. Avum, armorum studio clarum, laudat Lib. II. Od. IV. ad Stanislaum fratrem.

auctoritate Rhetoricam artem per aliquot annos docuit in Academiâ Vilnensi. Theologicis studiis jam maturus Romam, comite Nicoleo, proficiscitur.[1] Per Marchiam & Saxoniam itinere instituto, prope Bambergam, Franconiae urbem, in latrones inciderunt, quibus suam omnem viaticam pecuniam ad assem tradere coacti sunt: sed a Patribus Bambergensibus novo subsidio recreati inceptum iter peregerunt, Romamque pervenerunt: ubi Nicoleus non ita multo post, fractis in itinere longo & difficili viribus, febri acutâ vehementeque mortuus est.[2]

Theologiae studia auspicatus magnam sui exspectationem fecit. Ea tamen studia interdum intermittebat, ut genio suo aliquantisper indulgeret, & poëticam excoleret. Quod eo successu fecit, ut Theologiae alumnum se simul diligentem, & Poëseos professorem praeberet non inutilem. Quippe quae Vilnae *de Acuto & Arguto* antea docuerat, haec eadem, amicorum precibus lacessitus, Romae praelegere per Augustum & Septembrem instituit in ipsis Rhetoricae scholis, non sine magnâ plaudentium Romanorum frequentiâ. Hinc facile venit in amicitiam doctissimorum quorumque virorum, qui tunc Ro-

1 Anno, ut videtur, 1623. quo summum Pontificatum iniit Urbanus VIII. Quo vero potissimum consilio iter hoc susceperit *Sarbievius*, non constat. Studii theologici causâ, quod visum Auctori hujus Vitae, virum doctum & in Academia Vilnensi Professorem Romam profectum esse, nobis quidem non est verisimile. Forsan a Collegio S. J. Vilnensi legatus fuerit, qui ejus nomine summum in ecclesia honorem Urbano gratularetur.

2 Graphice haec ab ipso Poëta descripta leguntur in *Itinere Romano*, infra pag. 299 sqq.

mae versabantur: quorum ille nomina suis passim in Carminibus laudata consecravit. Antiquitatum quoque cognitionem eximiam consecutus est, ducente ipsum per omnia urbis monumenta Alexandro Donato: & sedulam in veteribus statuis ac numismatibus pervestigandis industriam adhibens, fundamenta jecit operis *de Diis gentium*, quod postea quatuor in libros distributum perfecit. Singularem Urbani VIII. benevolentiam Odarum aliquot ope demeritus est: quibus tam mirificè captus est eruditus Pontifex, ut eum non poëticâ tantum laureâ donaverit, sed cum Breviarii emendationem procuraret, in hymnis quibusdam castigandis & ad metricas leges revocandis, vel novis etiam condendis, Sarbievii operâ usus sit. Paschalis hymnus *Ad regias agni dapes* non alium quam Casimirum nostrum emendatorem habet.

Absolutis Romae theologicis studiis, in Poloniam rediit. Abeunti & ultimam benedictionem ab Urbano VIII. petenti Pontifex suis ipse manibus numisma aureum, dum ab osculo pedum assurgeret, ad collum suspendit. Vilnae Rhetoricam iterum docuit, deinde Philosophiam professus est. Denique cum ad Theologiam praelegendam admotus fuisset, & in eâ Doctor, praesente Ladislao IV. Poloniae rege, crearetur,[1] detraxit Rex digitis suis regalem annulum, quo Doctorem candidatum inaugurari voluit.[2] Idem ille annulus est, qui Doctorum inaugu-

1 Anno 1636.

2 Eum annulum Sarbievius moriens Academiae Vilnensi legavit.

randorum digito etiamnum inseritur, & in Vilnensis Academiae archivo asservatur, egregium regiae liberalitatis, & singularis de Sarbievio existimationis monumentum. Cumulum huic benignitati adjecit Ladislaus, cum ipsum, ut sibi a sacris concionibus esset, elegit. Quo in munere Sarbievius & aulae vitia liberè carpere non destitit, & nihilominus Principi acceptum se pariter atque aulicis praestitit. Ladislao inprimis sic erat carus, ut eum itinerum suorum omnium & saepe etiam venationum (qua occasione *Silviludia* scripsit, propter immaturam mortem minùs accurata) [1] socium sibi adsciscere soleret. Eodem comite ad thermas Badenses profectus est rex: ubi ille tum in pangendis novis carminibus, tum in *Lechiade* sua perpolienda otium & operam collocavit.

Mirum profecto, quam assiduus esset Sarbievius in legendis poëtarum operibus. Repertus dicitur in Drohicensi Patrum Societatis Jesu domo, quam *residentiam* vocant, Virgilius, cujus in calce ipse notaverat quoties unumquemque poëtarum perlegisset: Virgilium sexagies, ceteros decies & amplius a se perlectos esse testabatur. Temporis erat parcissimus. Si quid insomnis noctu non infeliciter cogitabat, ne id sibi periret, nigram ad lectulum tabulam collocatam habebat, ut si forte insigne aliquod hemistichium quod vocant, aut aliud quodcunque studiis accommodatum menti succurreret, cretâ conti-

1 Neque omni ex parte integra, prout edita sunt.

tinuo maneret obsignatum. Sed quod longè pluris est, virtutum famâ aeque atque ingenii floruit. Quanta fuerit ejus morum sanctitas, quanta erga Deum religio, quam eximia in patriam pietas, quantum in amicos studium, ex carminibus, quae praelo iterum subjicimus, facilè quivis poterit intelligere.

Animam Deo reddidit vir sui ordinis dum viveret spectatissimus Varsoviae anno 1640. die 2. Aprilis, cum annum aetatis quadragesimum quintum nondum explevisset. Sepultus est Varsoviae in templo PP. Soc. Jesu, ubi adhuc hodie, sine elogio tamen, videtur ejus tumulus. Statuam ejus in marmore effingendam & in Bibliotheca publica ponendam curavit Princeps & Episcopus Cracoviensis, Comes *Zaluski.*

SCRIPTA ET EDITIONES.

INGENII sui splendidi monumenta reliquit: I. *LYRICORUM* sive *Odarum Libros IV.* & *Epodon librum unum.* His meruit Casimirus, ut *redivivus* seculi sui *Horatius* omnium ore diceretur. Conf. Virorum doctorum de Sarbievio Testimonia & Judicia, in Lebr. Gotth. Langbein Commentatione de Sarbievii Vita &c. pag. CXXXIII sqq. quisbuscum faciens idem Langbein: *Sarbievio*, inquit, *non alius in cogitationibus sublimior, argutior nobiliorque in sententiis, in comparationibus audacior simulque felicior, in inventione ingeniosior, in ordine aptior, in oratione elegantior.* At Venusinum vatem *non solum aequavit* poëta Polonus, *sed interdum superavit:* quae Hugonis Grotii, artificis de artifice fuit sententia. Vid. Lud. Auberium in *Memoires pour servir à l'histoire de Hollande* &c. Paris 1687. 8. pag. 438. Idemque statuisse fertur politissimi vir judicii Dan. Heinsius, referente Adr. Bailleto in *Jugemens des Savans sur les principaux ouvrages des Auteurs.* Tom. IV. pag. 226 sq. Sunt autem Lyrica haec vivente adhuc auctore edita, exceptis octo Odis, quas sub Sarbievii *Poëseos lyricae posthumae* titulo primus in publicum dedit curator editionis Colon. 1721. nos vero, novissimum editorem Parisiensem secuti, Epodarum libro inseruimus num. XIII - XX.

II. *Silviludia* & *Carmina Miscellanea.* Cum ceteris Sarbievii carminibus posthumis, tam lyricis, quam epigrammaticis, ea collegit Jo. Mich. *Vander Ketten*, Canonicus regularis ordinis S. Salvatoris; primusque publici juris fecit curator editionis Parisiensis an. 1759. in qua quidem editione medium inter Epodas & Epigrammata locum tenent, Carminumque Sarbievii *Lib. VI.* & *VII.* titulum praeferunt. Nobis cum non viderentur haec (*Silviludia* certe, de quibus obiter jam dictum in

Sarbievii Vita) eo consilio ab auctore composita, quae in vulgus ederentur, sub *Poëseos Sarbievianae posthumae* titulo ea repetere placuit; quo simul moneremus Lectores, ultimam Poëtae manum non accepisse. De *Gratiarum Actione*, quae primo loco legitur inter *Carmina Miscellanea*, infra paucis dicetur ad ed. an. 1759.

III. *Epigrammata CXLVII.* quorum XXVII. ultima inde a num. CXX. ex auctoris Carminibus posthumis accessere. De his verissime judicavit Morhofius in Epigrammaticorum Scriptorum recensu: *Paucula illa Epigrammata, quae Sarbievius Lyricis suis addidit, divina sunt; nisi quod ars nimia interdum apparet affectatione antithetorum, quorum etiam ut modus sit castigata modestia requirit.* Vid. ejus Polyhist. pag. 1061. Idem in libro de Arguta dictione Sect. III. cap. v. pag. 191. *Epigrammaticorum poëtarum inter Jesuitas princeps est Sarbievius, cujus omnes sunt argutissimi ex antithesi lusus, nisi forte ostentatio aliqua artis nimia a delicatioribus censoribus illi vitio possit verti.*

Praeter haec, quae hodieque exstant, carmina, Sarbievius scripsit poëma heroicum, XII. libris instar Aeneidos comprehensum, a Lecho, gentis & regni Polonorum auctore, *Lechiadem* dictum, in quo sex vel septem annos de industria laborasse dicitur. Sed furto subductum intercidit majoris molis hoc poëma, in quo, sicut in Lyricis Horatium, ita Virgilium in carmine epico aemulatus fuit divinus vates.

Prosaica ejus scripta memorantur haec: *De Acuto & Arguto in oratione.* — *De Diis gentium.* — *De Physico continuo.* — *Commentaria ad S. Thomam Aquinatem.* — *Orationes:* 1) *de honore reliquiis Sanctorum Vilnae exhibito.* 2) *in mortem Jo. Stanisl. Sapiehae.* 3) *de Casimiro quodam.*

Editiones, quarum ad nos notitia pervenit, sunt hae:

1625 *Matthiae Casimiri Sarbievii Lyricorum Libri III. Epigrammatum Liber I. Coloniae Agripp.* 12. — Haec omnium prima editio rarissima est, & paucis admodum cognita. Laudavit eam *Bailletus* in *Jugemens des Savans* &c. Tom. IV, pag. 226.

1628 *Matth. Casimiri Sarbiewski e S. J. Lyricorum Libri III. Epi-*

grammatum Liber I. Vilnae. Formis Academicis Societatis Jesu. 12. — Haec priori quidem cedit elegantia, sed in multis auctior est, praesertim in Libro Epigrammatum. Accessit enim ad Librum Epigrammatum: Epigr. VI. Porro Epigr. LXXIX. - CXI. CXIII - CXIX.

1630 *Matth. Casimiri Sarbievii Lyricorum Libri III. Editio tertia auctior. Epigrammatum Liber unus. Antwerpiae, typis Jo. Cnobbari.* 12. — Nitida editio. Novas accessiones habet: Lib. III. Od. IV - IX. Praeterea *Nuptialem Pompam Aquilae Radiviliae*, quae nunc est Oda VII. Libri Epodon.

1632 *Matth. Casimiri Sarbievii Lyricorum Libri IV. Epodon Liber unus, alterque Epigrammatum. Antwerpiae ex officina Plantiniana Balthas. Moreti.* 4. — Praestans & rara editio, cujus exempla in venditionibus publicis ab aestimatoribus magna saepe vi pecuniae comparantur. Auctior est antecedente, Oda XXXI. Libri III. *ad Balth. Moretum.* Accessit deinde ad tres priores Lyricorum libros, quartus, nunquam antea lectus, XXXVI. Carminibus constans: praeterea Epodon Od. II. III. IV. V.

1634 *Matth. Casimiri Sarbievii Lyricorum Libri IV. Epodon Liber unus, alterque Epigrammatum. Antwerpiae ex offic. Plantiniana Balth. Moreti.* 16. — Et haec editio inter rariores libros numeratur. In ea primum prodiere Lib. II. Od. XV. & XVI. Lib. III. Od. XXIX. & XXX. Lib. IV. Od. XXXVII. & XXXVIII. Lib. Epod. Od. VIII - XII.

1643 *Matth. Casimiri Sarbievii Lyricorum Libri IV. Epodon Liber unus, alterque Epigrammatum. Romae, apud Herm. Scheus, sub signo Reginae.* 12. — Repetitio ed. antecedentis.

1645 *Matth. Casimiri Sarbievii Lyricorum Libri III. Epigrammatum Liber unus. Divione, apud Petr. Palliot.* 12. — Editio quidem elegans, sed in qua desiderantur plurima.

1646 *Matth. Casimiri Sarbievii Lyricorum Libri IV. Epodon Liber unus, alterque Epigrammatum. Antwerpiae ex offic. Plantiniana Balth. Moreti.* 16. — Sequitur editionem an. 1634. ita ut paginae paginis respondeant.

1647 *Matth. Casimiri Sarbievii Lyricorum Libri IV. Epodon Liber unus, alterque Epigrammatum, cum Epicitharismate. Nunc primum in Gallia editi integre, nitide & emendate, juxta exem-*

plar Antwerpiense. Parisiis, apud Gasp. Meturas. 12. — Exprimit exemplum Moreti an. 1646.

1659 *Matth. Casimiri Sarbievii Lyricorum Libri IV. Epodon Liber unus, alterque Epigrammatum. Colon. Ubiorum, apud Jodocum Kalkovium.* 16.

1660 *Matth. Casimiri Sarbievii Lyricorum Libri IV. Epodon unus, alterque Epigrammatum.* 12. s. l. & typ. sed quantum quidem ex typorum forma colligere licet, Wratislaviae impressa.

1681 *Matth. Casimiri Sarbievii Lyricorum Libri tres. Epigrammatum Liber unus. Calissii, typis Collegii Soc. Jesu.* 12. — Sic quidem legitur in titulo hujus editionis: ipse tamen liber exhibet omnia, quae habentur in ed. Antwerpiensi an. 1646.

1682 *Matth. Casimiri Sarbievii Lyricorum Liber IV. Epodon Liber unus, alterque Epigrammatum. Coloniae, sumtibus Godofr. Meucheri* 12. — Admodum mendosa editio.

1721 *Horatius Sarmaticus, sive Matth. Casimiri Sarbievii Lithuani S. J. Theologi & Poëtarum omnium facile principis Lyricorum Libri IV. Epodon Lib. unus, alterque Epigrammatum. Nec non Epicitharisma s. eruditorum virorum ad authorem Poëmata. Hac editione novissima ab erroribus typographicis summa cura emendati. Quibus nunc primum in commodum studiosae juventutis accesserunt:* 1) Poësis Sarbieviana posthuma, Lyrica aeque ac Epigrammatica. 2) Selectarum & elegantissimarum Odarum ex optimis authoribus excerptarum Libellus *&c.* 3) Notae seu Explicationes vocum plurimarum poëticarum in Odas fere singulas. 4) Index rerum copiosus. *Coloniae Agripp. sumptibus Jo. Everh. Fromart.* 8. — Et haec editio mirum quantum scatet vitiis typographicis. Sed acceptam ei referimus Poësin Sarbievianam posthumam, in titulo indicatam. Conficiunt illam octo Odae postremae Libri Epodon, quarum tres priores quidem jam legebantur in *Lubienski* Operibus posthumis statim in limine: tum Epigrammata inde ab CXX - CXLVII. Quas vero adjunctas habet haec editio Odas variorum selectas, eae fere omnes sunt panegyricae in S. Ignatium & Societatem Jesu,

neque dignae quae cum Sarbievianis vulgarentur. Notae sunt steriles, neque sufficientes ad capiendum summum vatem ejusque veneres explicandas.

1737 *Matth. Casimiri Sarbievii Lyrica. Gedani.* 12. — Prodiit haec ed. sub ductu & auspiciis Michaëlis Ducis in Klewan, & Zuko Czartoryski, Procancellarii Poloniae. Vid. Janozki in Poloniae Literatae P. I. pag. 16.

1747 *Odae VII. R. P. Matth. Casimiri Sarbievii, quae in libris Lyricorum non habentur. Vilnae impressae.* 12. — Ex ipso Sarbievii codice has Odas ut ineditas recudi curavit Fr. Kruszewski, ignorans scilicet, easdem, excepta una, jam comparuisse in ed. 1721.

1753 *Matth. Casimiri Sarbievii Opera poëtica quae innotuerunt omnia, nimirum Lyricorum Libri IV. Epodon Liber unus, alterque Epigrammatum. Quibus praeterea accedunt ad Lyricorum ejus libros Eruditorum virorum Epicitharisma, & Sarbieviana Poësis posthuma Lyrica & Epigrammatica. Vratislaviae, sumtibus Car. Godofr. Meyeri.* 12.

1759 *Matth. Casimiri Sarbievii Carmina. Nova editio, prioribus longe auctior & emendatior. Parisiis, typis J. Barbou.* 8min. — In Praefatione leguntur haec: »Hactenus editio nulla exstitit, quae omnia sublimis poëtae carmina complecteretur: carebant omnes superiores editiones ultimis octo carminibus libri quinti, librisque totis VI. & VII. Quae omnia debes, studiose Lector, curis & peregrinationibus R. P. Joan. Mich. *Vander Ketten*, Canonici regularis SS. Salvatoris, qui labori nulli pepercit, ut istas sibi delicias compararet. Collegit autem vir ille Sarbievii amator & admirator maximus, cum esset tum in Polonia tum in Lithuania, omnia poëtae illius maximi opera posthuma, in quibus erant ea poëmata, quae nunc primum in lucem eduntur« *&c.* — At ultima illa octo carmina Libri V. s. Epodon, quibus omnes superiores editiones caruisse dicit Editor Parisiensis, jam exstabant in ed. 1721. eademque habet etiam ed. 1753. Qui vero inscribitur liber *sextus* in hac editione, eo continentur *Silviludia*; septimus exhibet *Carmina miscellanea*, nimirum *Gratiarum actionem* & *Iter Ro-*

manum. Et *Gratiarum* quidem *actio* typis Academiae Vilnensis jam exscripta prodierat an. 1619. in forma quarta, nomine Collegii Crosensis a Sarbievio, annos tum XXIII. nato, composita. Cetera lucem nunc primum videre. Omissa vero est tota Poësis Epigrammatica posthuma in hac editione, quae nitida quidem est, ut sunt omnes, quae ex hac officina prodiere; sed non satis correcta. Praeter leviora enim menda nimium frequentia, integri subinde versus & hemistichia in ea desiderantur.

* * *

Tredecim Sarbievii Odas carmine Germanico reddidit clarissimus poëta Germanicus *Joan. Nic. Goetz.* — Sunt eae Lib. II. Od. 2. 3. 5. 6. 7. 16. III. 4. 6. 23. & IV. 3. 23. 28. 35. Vid. *Vermischte Gedichte von* Jo. Nic. Goetz, *herausgegeben von K. W. Ramler. Mannheim.* 1785. 3 *Theile.* 8. Liceat speciminis gratia huc transcribere Odam v. Libri II. Inscribitur apud Interpretem

Der Anblick von oben.

Was menschlich heisst verlass' ich. O! traget mich,
Ihr Wind', ihr Wolken, eilend von hinnen. Ha!
Wie weit von mir die hoechsten Berge!
Weiter noch Voelker und Koenigreiche

Entfernet liegen! Schimmernde Tempel der
Beglückten Goetter, Schloesser der Koenige
Und meilenlange Staedte scheinen
In der Vertiefung beynah verschwunden.

Zerstreut erblick' ich überall unter mir
Die Voelker wohnen. Trauriger Unbestand
Fortunens! Ewig neuer Wechsel
Immer sich aendernder Kreaturen!

Hier drohen neue Staedte dem Himmel noch
Mit ihren ersten Waellen; dort anderwaerts
Verfallen alte; dort bedecken
Kummer und Straeuche versunkne Schloesser.

Hier ist das Klima freundlich und mild, jedoch
Die Voelker fallen wüthend einander an:
Im Frieden lebt man dort; doch boese
Seuchen verheeren die schoene Landschaft.

Hier blizt das Feld von schimmernden Waffen, und
Scheint fast zu brennen. Unterm gehobnen Arm
Des Schicksals zittern Heere: da sich
Zweifelhaft, ob er die Schlacht beginne,

Der Grimm besinnet. Marspiter anderswo
Kaum angekommnen laesst die Phalangen schon
Zusammenstossend sich zerschmettern;
Mit der Erschlagenen Haufen deckt er

Die Lustgefilde. Sicher besegeln dort
Die breiten Meere Waaren aus Indien,
Und in den Haefen lebt und wimmelt
Alles, wie Aemsen, in voller Arbeit.

Mars kriegt aus Einer Ursach mit einerley
Gewehr nicht. In der lachenden Buhlerin
Gesicht kaempft Wollust; und um Eine
Helena schmachtet und brennt die Erde.

Mit Kriegen ahndet dieser ein Scheltwort; der
Mit Landverheerung einen geraubten Hund.
Ein seltnes Laster will als Beyspiel
Maechtig stolzieren und Tugend heissen.

Das Meer in Osten decken Mavortische
Galeren. Thetis sendet aus ehernen
Entflammten Schlünden Blitz und Donner,
Dass die erschrocknen Gebirge beben,

Und weit entfernter Inseln Gestade von
Verstaerkten Fluthen heulen. O! haltet ein,
Barbaren, dass nicht einfach Unglück
Feuer und Schiffbruch und Stahl verdopple!

Eroeffnet ihren Kindern nicht ohnehin
Durch tausend Todesarten die Erde sich?
Drum wollen, durch empoerter Voelker
Staete Tumulte bewegt, die Reiche

Nicht laenger stehn, und wanken und stürzen sich
Auf ihre eignen Bürger. Verschwiegner Staub
Bleibt übrig, drauf der Stab des spaeten
Wanderers schreibe: Mit seinem Koenig

Und Volke liegt hier selber das Koenigreich.
Gedenk' ich noch der Meere, die, über sich
Gezogen, ihre Staedt' und Porte
Selber verschwemmen? Der Goettertempel

Und Koenigsschloesser, schallend von schleichenden
Gewaessern? und der Hütten, vom Ocean
Verschlungen? Aller Orten seh' ich
Tyrische Waaren und Schaetze schwimmen.

O! alles zu zernichten, beeifert sich
Die Welt gewaltig. Schlachten, Belagrungen,
Gezaenk und Tod bringt Libitina
Auf die beblutete Scene: bis einst

Das hell gestirnte Himmelstheater sich
Der Tage leztem schliesset. Was weil' ich denn,
Ich Luftbesegler, die besonnten
Himmlischen Wohnungen zu erschiffen?

Bewundr' ich immer, was nicht unsterblich ist
O! tragt, o! tragt mich, fliehende Wolken, hin,
Wo durch des Himmels blaue Felder
Sonnen und Monde sich waelzen! — Irr' ich

Getaeuschet? Heben maechtige Winde mich
Noch hoeher aufwaerts? Kleiner von neuem sind
Die Reiche mir; die Voelkerschaften
Unter den Augen wie ganz verschwunden.

Die Erd', allmaehlig ferner, verlieret sich
In eine Kugel; endlich in einen Punkt.
 O überfliessend Meer der Gottheit!
 Insel, von keinem Gestad' umgraenzet,

Doch reich an Haefen, die nicht vergaenglich sind,
Empfang, verschling' mich Müden, mich Keichenden!
 Grundloser Ocean der Geister,
 Drehe mich ewig in deinem Wirbel!

MATTH. CASIMIRI SARBIEVII

LYRICORUM LIBRI IV.

ET

LIBER EPODON.

Bayerische Staatsbibliothek München

MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII
LYRICORUM
LIBER PRIMUS.

ODE I.
AD URBANUM VIII. PONTIFICEM MAX.

Cum infestae Thracum copiae Pannonia excessissent.

JAM minae saevi cecidêre belli :
Jam profanatis malè pulsa terris
Et Salus, & Pax niveis revisit
Oppida bigis.

Jam Fides & Fas, & amoena praeter
Faustitas laeto volat arva curru:
Jam fluunt passim pretiosa largis
Secula rivis.

Candidi soles, veterisque venae
Fontibus nati revocantur Anni:
Grandinat gemmis, riguoque coelum
Depluit auro.

Meque veraci cecinisse plectro
Inter Octobreis, tua festa, pompas,
Prisca Saturni rediisse secla,
Approbat orbis.

Aurei patrum niveique mores,
Exsul & serâ procul usque Thule
Candor, & pulchro remeare Virtus
Audet Olympo.

Lactis & fusi per aprica mellis
Garruli campos secuêre rivi,
Et superfuso tumuêre plenae
Nectare ripae.

Laetior vulgò seges inquietis
Fluctuat culmis, titubantque frugum
Uberes campi, nec avara sulcis
Invidet Aestas.

Pastor errantes comitatus hoedos
Provocat raucas calamo cicadas:
Mugiunt colles, & anhela fessis
Silva juvencis.

Pace subsultant juga, pace rident
Tetricae rupes: leve separatos
Otium colles amat, & sequestri
Gaudia pagi.

Te Ceres flavis redimita culmis,
Magne pacati Moderator orbis,
Te suis Aestas opulenta circum-
fundit aristis.

Supplici myrtus Tibi servit umbrâ,
Serviunt lauri: Tibi celsa longè
Quercus assurgit, tremuloque pinus
Vertice nutat.

Siderum praeses, dominusque terrae,
Lucidâ Romam speculatus arce,

Regna tranquillet, cupidoque Patrem
Te velit orbi.

Laurus annosum Tibi signet aevum:
Fata Te norint, properentque Parcae
Nescium carpi Tibi destinatos
Stamen in annos.

Quaeque formosos sedet inter ignes,
Sedulam pro Te miserata Romam
Virgo, quam circum glomerantur albis
Astra choreis,

Curet effusas Latii querelas:
Virginum castas juvenumque voces
Curet, & votis procerum reclinem ac-
commodet aurem.

ODE II.

AD AURELIUM LYCUM.

Ne plus aequo de adversa fortuna queratur.

INDIGNAS, LYCE, naenias,
Et moestum gemitu pectus, & hispidis
Frontem nubibus expedi,
Cum Sol non solito lumine riserit,
Et Fortuna volubilis
Fati difficilem jecerit aleam.
Quod vexant hodie Noti,
Cras lambent hilares aequor Etesiae.
Moestum Sol hodie caput,
Cras laetum roseo promet ab aequore.

Alterno redeunt choro
 Risus & Gemitus, & madidis prope
Sicci cum Lacrymis Joci.
 Nascuntur mediis Gaudia Luctibus.
Sic fatis placitum: suis
 Tempestiva fluunt fata periculis.
Fessos duxit heri boves,
 Dat magnis hodie jura Quiritibus;
Et quae bobus ademerat
 Imponit Gabiis & Curibus juga.
Idem Phosphorus adspicit
 Magnum, quem tenuem viderat Hesperus.
Quod si seria ludicris
 Fortunae placeat texere, rusticus
Hesternam repetet casam,
 Ridentis populi non humilis jocus;
Et queis rexerat omnia,
 Findet laurigeris ligna securibus:
Quod si defuerit salix,
 Fasces pauperibus subjiciet focis.

ODE III.

AD URBANUM VIII.

Urbani VIII. laudes celebrat.

URBANE Regum maxime, maxime
URBANE Vatum, Pegaseus Tibi
 Temo, volaturusque latè
 Regna super populosque currus
Jam dudum apud me est. Eripe Te solo:
Obliviosis eripe nubibus

Nomenque laudesque. O Deorum
Concilio, patrioque quondam

Promisse coelo! Te super inclyta
Terrarum & altas Acroceraunia
Egressa nubes, Te superni
Colla super humerosque Pindi

Attollere altè, non sine numine,
Luctabor. Ibis, sub pedibus pigras
Urbes relicturusque gentes,
Attonitae novus hospes aurae,

Hâc unde vasti litora Nerei,
Amnesque, camposque, & juga desuper
Arcesque mirari, & natantes
Oceano numerare terras

Coram licebit. Jam Tibi barbarus
Circum supinis collibus annuit
Haemus, salutatâque longè
Attremit Acrocorinthus aulâ.

Ter pronus Othrys, ter trepidae latus
Subsedit Ossae, ter Rhodope nives,
Sacrasque submisêre lauros
Emathii capita alta Pindi,

Sacerque Phoebo Cynthus, & aviae
Acuta Cyrrhae. Laurigeris Tibi
Thyrsis coronatus Cithaeron,
Et patulâ nemorosa pinu

Pangaea gaudent brachia frondium
Longè tetendisse, & procul obvios
Currus adorare, & volanti
Ardua supposuisse terga.

Hinc ire pompas, hinc Tibi praepetes
Centum superbis ire curulibus,
URBANE, Musas, atque aperto
Ire sines tua facto coelo.

Auditis? an me ludit amabilis
Imago pompae? Jam videor pios
Audire plausus, & frementes
Caeruleum per inane turmas.

Hinc & tepenti vectus ab Africo
Apum sonoro exercitus agmine
Leni ter URBANUM susurro,
Ter resonis fremuêre pennis.

Ter vecta terris ac pelago super
Respondit Echo: ter lituis procul,
Sparsae ter URBANUM Camoenae
Pindaricis cecinêre plectris.

Audivit ingens Pontus, & insulas
Erexit omnes: ilicet Africae
Plausêre & Europes, & unà
Americes Asiaeque regna.

Laetaeque tandem, Currite secula,
Dixêre Musae: currite candidis
Horae quadrigis: ite, magni
Secula deproperate Menses.

Dixêre Musae: protinus aurea
Risêre longùm secula, secula
Auro laborata, & recuso
In pretium emicuêre vultu.

ODE IV.

AD CRISPUM LAEVINIUM.

Ne nimium adolescentiae fidat.

VIVE jucundae metuens juventae,
CRISPE LAEVINI: fugiunt avarae
Mensium Lunae, nimiumque volvi
Lubricus aether.

Tu licet multo pretiosus auro
Gemmeâ vestem moderêre zonâ,
Et super collo Tyrias amicet
Fibula lanas:

Jure Phoenissis vaga penna cristis
Stare labenti dubitat galero:
Jure, quo fulges, timidum refigi
Palluit aurum.

Quod tibi largâ dedit Hora dextrâ,
Hora furaci rapiet sinistrâ,
More fallentis tenerum jocosè
Matris alumnum.

Mobiles rerum dubiique casus
Regna mortalis tenuêre vitae:
Sedulus metae, properat fugacis
Impetus aevi.

Tardiùs ponto volat Adriano,
Quam ratem mersi pepulêre remi,
Et repentinis animosa trudunt
Carbasa ventis.

Omnibus mundi Dominator Horis
Aptat urgendas per inane pennas:
Pars adhuc nido latet, & futuros
Crescit in annos.

ODE V.

Laudes Urbani VIII.

NUPER receptâ bella super Tyro,
Pugnasque serùm ludere distuli,
URBANE: nunc jurata lenem
Increpuit Tibi Musa buxum.

Per Te refecto ferro adamantinum
Offulsit auro seculum, & undique
Gazis coronatumque gemmis,
Purpureo revirescit aevo.

Quo foeta quondam nectare flumina,
Ultroque septem balsama collibus
Manare, vinoque & liquenti
Melle vagos properare rivos,

Et sponte sero vespere turgidas
Ad septa narrant lanigerum pecus
Mammas reportare, & comatum
Assyrio grave vellus auro.

Te Fas, Piumque, & Justitiae comes,
Utcumque sacrum laetus agis pedem,
Candor coronat: Te fidelis
Propositi studiosa Virtus.

Te ponè flavo larga Ceres sinu,
Rerumque plenis non sine cornibus

Felix Amalthee citatis
Rura subit populosque bigis.

At Vis, & ater Luctus, & aeneis
Stipata centum Bella furoribus,
Curaeque, pallentesque Morbi, &
Foeda modis Simulacra miris

Cessêre retro. Te duce Faustitas
Secura frugum rura perambulat,
Tutaeque per vasti tumultus
Carpathii volitant carinae.

Te feriati cum pueris senes,
Nec non reclusae cum nuribus canunt
Regem puellae: sive reddit,
Sive citum rapit hora solem.

At nos recurvo poplite per vias
Patrem colentes, ter niveum Tibi
Nimbum ligustri, ter rosarum
Puniceum jaciemus imbrem.

ODE VI.

AD PRINCIPES EUROPAE.

De recuperando Orientis imperio.

NONDUM minaci cornua Bosporo
Decussit audax Pontus, & efferis
Servire Neptunus Gelonis
Turpè gemit, resonasque fluctu

Plangente ripas Thraca rebellibus
Immugit undis. Emathiam pudet

Frenos momordisse, & Pelasgos
Odrysiis dare colla loris.

Moerent tenaci compede Cyclades
Pigrae moveri: moeret Achaica
Tethys, inaequalesque campi
Perpetuo lacrymantur Hebro.

Semperne nigras Aethiopum domos,
Vel, quae superbus praefluit oppida
Ganges, Abydenasque turres
Supplicibus tremuisse pinnis

Formidolosam juverit Artacen?
Seseque captum Bosporus omnibus
Undis, Erythraeoque, & alto
Ionio Arabioque ploret?

Vani futuri temporis augures
Foecunda rerum secula discimus:
Si non retractamus fideli
Tela manu, tacitoque gaudet

Vagina ferro; si clypei vacant,
Hastaeque & arcus. Non animi placent
Parci laborum, non magistrae
Consilii, sine Marte, linguae.

Frustra Novembres dicimus ad focos
Pugnata Rhaetis bella sub Alpibus:
Frustra renarramus Gelonum
Versa retro retulisse signa:

Si non & ipsi stringere Noricos
Audemus enses: quos malè barbara
Non decoloravêre terga,
Sed Tyrio Latiale fuco

Illevit aurum, non sine gemmeo
Circumsonantis fulgure balthei, &
Grato catenarum tumultu,
Et sonitu phalerarum acuto.

Formosa fortes arma timent viros,
Frangique nolent, seu profugus Scythes,
Seu creber e campis agetur
Myrmidonum Dolopumque nimbus.

Quicumque suras & caput induet
Auro, Quirites, exuet Italum:
Civisque Romanus negari
Impavido patietur hosti.

Nec qui capillum finget, & aureum
Solem refusis crinibus allinet,
Dicemus Umbrum, qui frementes
Antiochi Annibalisque turmas

Rursum efficaci diruat impetu,
Alpesque, clausumque intrepidâ manu
Perrumpat orbem. Sic citatis
Secula degenerare metis

Sancit futuri temporis arbiter:
Certòque prudens ordine segreges
Metatur annos. Nunc severis
Artibus ingenioque pugnax

Affulget aetas: nunc melior foro
Gestit disertis fervere jurgiis.
Haec Thracas audacemque Bessum,
Haec Cilicas, pavidosque Seras

Produxit aetas. Nos senio piger
Effudit Orbis, dedecus ultimum

Mundi, fatiscentisque naturae
Opprobrium. Malè nata proles,

Quidquid bonorum restitit (heu nefas!)
Morum, scelestâ deterimus notâ,
Mentisque & excelsi latrones
Ingenii, violenta fraudum

Tormenta sanctis addere dotibus
Laudamur ultro; nec scelerum pudet:
Virtusque clamatur sagacem
Flagitio violare dextram.

Iras & enses vendimus, & manum,
Hac, unde nummis aura refulserit:
Sparsique tinnitus ad auri
Sollicitâ vacat aure vulgus.

Et quà secundis jecit honoribus
Bene ominatam mobilis aleam
Fortuna, mentitur caducae
Plebis honos, positoque fallax

Accumbit omnis poplite civitas,
Perjura festo surgere cum joco,
Cum pompa stipantûm, & dolosi
Praeteriit breve fulgur auri.

ODE VII.

AD TELEPHUM LYCUM.

Fortunae rerumque humanarum inconstantiam accusat.

EHEU, TELEPHE, ludimur:
Fortunae volucri ludimur impetu!

Aeternum nihil est, sacro
 Quidquid lenta tulit materies sinu.
Statur casibus. Occidet
 Quod surgit: sed adhuc surget, & occidet
Ritu praecipitis pilae,
 Quae cùm pulsa cavâ rejicitur manu,
Nunc leves secat Africos,
 Nunc terrae refugis absilit ictibus.
Vesper vespere truditur:
 Sed nunc deterior, nunc melior subit.
Anni nubibus insident,
 Incertis equitant Lustra Favoniis,
Caeco Secula turbine.
 Haec, quam Pieriâ decipimus lyrâ,
Juncto fulminis essedo,
 Eheu! quam celeres Hora quatit Notos!
Nec gratae strepitum lyrae,
 Nec curat miserae carmina tibiae:
Et quamquam canitur levis,
 Sese tota suis laudibus invidet.
Magnas interea rapit
 Urbesque & populos, & miserabili
Reges subruit impetu:
 Et sceptri decus, & regna cadentium
Permiscet cineri Ducum,
 Auratasque trabes, & penetralia,
Et cives simul & super
 Eversis sepelit turribus oppida:
Ac mundi procul arduas
 Stragesque & cumulos, ac procerum pyras
Festâ nube supervolat;
 Stellarumque rotam, & longa brevissimo

Cursu secula corripit.
 Dum nobis taciti diffugiunt Dies,
Eheu! TELEPHE, ludimur,
 Fatorum rapidâ ludimur orbitâ.
An nos fallimur? an suam
 Rerum pulcher habet vultus imaginem?
Et sunt quae, LYCE, cernimus?
 An peccant fatuis lumina palpebris,
Et mendax oculi vitrum?
 An longi trahitur fabula somnii?

ODE VIII.

Seculi socordiam persequitur.

AUT nos avarae vendidimus Tyro,
Aut usque Thulen misimus exsules
Cultus avorum. Non Honoris
 Praecipiti libet ire clivo:

Non sceptra Pyrrhi, non Agamemnonis
Leto pacisci; non Halyattici
 Veiente permutare saxo
 Uber, Achaemeniumque Tigrim.

Nescit severo livida brachia
Signare ferro: nescit idoneis
 Tiro reluctantem lupatis
 Frangere equum, metuitque torvum

Tranare Tibrim, cum nivibus satur
Exaestuanti frena licentiae
 Permisit, emovitque ripam
 Assiduae metuendus Urbi.

Quod si procacem fregit equus gradum
Micatque nervis, & genibus tremit:
At non Lupercales iisdem
Nescius assimulare saltus,

Et cum peritum sistra citant pedem,
Doctus choreae. Frangite barbita,
Nervosque, dementemque buxum
Femineo prohibete cantu.

Auditis? Istri litora personat
Ferale cornu. Jam capita Alpium
Magnaeque respondêre montes
Ausoniae: novat arma Mavors,

Urbesque tectis elicit. Ibimus?
An nos Caleno mensa tenet mero,
Coenaeque regnorum redemptae
Divitiis populique censu?

Quas cum recedens viderit Hesperus,
Surgens easdem Phosphorus adspicit;
Et ridet adspecto renidens
Luna mero, radiosque tingit;

Dum nos Lyaeo regificis super
Descripta mensis proelia pingimus,
Fusoque metamur Falerno
Moenia, diluimusque fossas.

Surgamus. Indo lutea Nereo
Sublucet Eos: jam radiantium
Flatus quadrigarum, & citatae
Oceanum pepulêre plantae.

Surgamus. Omnes prima vocat dies,
Et Phoebus: at non noster ab Indiis

Phoebus, Quirites, nec Latino
Orta dies famulatur orbi.

Totumne diris Mane Othomanidis
Impendet aether? Prô pudor! Occidens
Nobis fatigatusque tantùm
Hesperium prope Phoebus axem

Turpi Latinis vespere serviet?
Surgamus: Oetam Gadibus & Paron
Addamus, Auroramque Nocti, &
Bactra Tago, Tiberique Gangem.

ODE IX.

AD NICOLAUM VEJERUM

PALATINI CULMENSIS FILIUM.

IBIS, belligerae regna Poloniae
Et gratae repetes limina patriae:
Quae te voce diu, quae prece flagitat
Passis obvia brachiis.

Ceu quem velivolis praepes Etesiis
Navis divitibus distinet insulis
Dilectum juvenem, quem modò barbara
Auri corripuit fames,

Mater sollicito spectat ab aequore,
Et lentum pelagi damnat Oriona,
Et ventos gemitu duplicat, & pigro
Affundit lacrymas mari:

Si fors, edomito fletibus Aeolo,
Indo sole niger filius advolet,

Et longi memores exsilii notas
Caris deleat osculis.

At tu nec studio mercis idoneus,
Infamisque lucri, nec sitiens opum,
Quas septem geminis prodigus ostiis
Aut Ganges vomit, aut Tagus,

Invises patrium limen, amantior
Insignes animi quaerere copias,
Et vi consilii promptus, & ubere
Venâ divitis ingenî.

Te rerum sapiens usus & imperî,
Te felix operum spiritus addecet,
Et vox se populo fundere largior
Plenae flumine copiae.

Fortunae volucrem mitte licentiam:
Hoc appone lucro, quod tuleris simul
Quò te cunque feres: seu per inhospita
Rauci litora Bospori

Et captum niveâ compede Nereum;
Seu pacis dubios Thracas, & asperum
Persen, seu refugum visere Concanum
Legatus properaveris.

Virtutem solidi pectoris hospitam
Idem portat equus, qui dominum: neque
Aut campo melior ponè perambulat,
Aut mensae comes assidet.

Illam cana Fides, nudaque Veritas,
Et ferrugineae plebe Pecuniae
Circumfusus Honor, & sequitur propè
Albis Fama jugalibus.

ODE X.

Laudes Urbani VIII.

NON solus olim praepes Horatius
Ibit biformis per liquidum aethera
Vates; olorinisve latè
Cantibus, Aeoliove terras

Temnet volatu : me quoque desides
Tranare nimbos, me Zephyris super
Impunè pendere, & sereno
Calliope dedit ire coelo,

Et quà licebit nubibus & sacrum
Vulgare coelo carmen, eburneam
Lyramque suspendens, tubamque
Colla super, niveisque leves

Plumis lacertos. Me nec inhospita
Sistent oborti litora Nerei,
Rupesve inaccessae ferarum, aut
Verticibus scopulorum acutis

Armata Tethys. Me juga Caucasi,
Me canus Atlas, me mare barbarum,
Latéque dejectis uterque
Audiet Oceanus procellis.

Ut se quieto cuncta silentio
Stravêre latè! Pieriae simul
Fontes Amymonae, & canoris
In numerum cecidêre lymphis

Doctùm fluentis murmura Penei,
Sacroque Nysae e vertice tympana,

Lyraeque, buxique, & remista
Cum lituis citharisque plectra

Fregêre nubes. Hinc Tibi Gloria
Latè per orbem differet aureum,
URBANE, nomen: quà corusco
Concutitur Jovis aula curru,

Septemque sese sideribus pigrum
Evolvit aevum. Protinus ultimis
Afris, coronatisque Serum
Moenibus, Oceanoque rubro

Noscêre magnus. Jam Tibi tinnulus
Fert sistra Nilus: jam Berecynthia
Curetes aera, jam frementes
Rauca crepant Corybantes arma.

Te Vaticanis Maurus & Aethiops
Affusus aris, Te tepidi canunt
Devexa mundi, Te remotae
Litora personuêre Chrysae.

Magnusque latè diceris arbiter
Coelumque, Terrasque, & Maria, & Styga,
Amnemque Cocyti severum, &
Elysiam cohibere Lethen.

Tibi (benignae si qua fides spei)
Sternentur olim magnanimae ad pedes
Gentesque Regesque. O caduci
Praesidium columenque mundi,

Jam nunc labantis pondera seculi, &
Deproeliantûm funera Principum,
Pronasque regnorum ruinas
Consilioque humerisque siste.

Tardum sereni partibus aetheris
Te Sidus addas; neu properes citus
Mensis reclinari, & faventûm
Ambrosiae accubuisse Divûm.

Serò receptum Roma fleat Patrem,
Tuisque longùm vivere moribus
Possint Quirites, possit ingens
Curia, purpureique Patres.

Diuque gaudens & cupidus Tibi
Incumbat orbis: certus ames Remi
Urbemque prolemque, ac merenti
Quamquam avidus Tibi debet aether,

Reposce Divos praemia lentior:
Paullumque differ sidera, dum Tagum,
Dum Baetin, undantemque bello
Eridanum, Ligerimque places;

Dum fracta septem cornua montibus
Submittat Hebrus; dum Tibi Thessalum
Ducat catenatus Tyrannum in
Perniciem opprobriumque Fastus.

Jam tum tropaeis & senio gravem
Áurata stellarum ad Capitolia
Longis revertentem triumphis
Signiferae vehat axis aulae.

Quò Musa vatem, non memor Icari,
Tollis relapsurum? his potius gravem
Depone ripis, & dolosas
Deme humeris digitisque plumas:
Tibrimque propter ducere languidos
Permitte somnos, & super ilice

Lyramque pendentemque buxum
Ambiguis fluitare ramis.

ODE XI.

AD STEPHANUM PACIUM
LITHUANIAE SUPREMUM THESAURI PRAEFECTUM.

Equestris elegantiae iactantiam reprehendit.

NON auro, neque tinnulis
Pugnandum phaleris: & chlamydum sinus
Et nodos, & inutiles
Gemmas belligeris demite brachiis.
Quid laevem galeam juvat
Plumarum volucrem ferre superbiam?
Cur sparsas agitat jubas,
Et conus tremulis annuit Africis?
Cur tectum pavidam caput
Ementitur avem, cùm leve sibilis
Aurarum & Zephyri joco
Furtum Mygdoniae proditur alitis?
Jam grando chalybum imminet,
Telorumque frequens aura volantium
Imbelli galeae insonat:
Jam Martis tonitru mugit, & obvium
Medi fulgur acinacis.
Quid prosunt phalerae? quid galeae jubar?
Quid laetae Zephyris comae?
Aut umbo clypei quòd procul aemulis
Lucem solibus invidet?
Quid vultus nimium sedulus adspici?
Quid pictus pharetrae timor?
Aurum frenigerâ rejice dexterâ:

Ferro res eget & manu,
 Et magnis animis. Haec tuleris tria;
Dicam Geryoni parem,
 Quem nec populifer proruat Hercules,
Nec coelo nimius Mimas,
 Neç durâ Idomeneus, aut Sthenelus manu.
Bellis adsit idonea
 Incomptae facies lege ferociae,
Quam fuci decor abstinens,
 Lascivaeque carens forma proterviae,
Et ferri memores genae,
 Hesternique notent vulnera proelii.
Cristae non facient virum,
 Non arguta suis colla coralliis.
Thoracas Pavor & Metus
 Dicuntur Siculis fingere malleis,
Et primi scopulis super
 Procudisse vagis scuta Cydoniis.
Nos stultum tegimur caput,
 Et leto tenues objicimus moras.
At quos eruerit sibi
 Directis oculos invida spiculis
Mors affingere creditur.
 Fatis mille loci, mille patent viae:
Sed signat jaculis locum,
 Qui vultum subitis dimovet ictibus,
Devotumque mori latus
 Objectu tremulae protegit aegidis.
Nudos bella pavent viros:
 Audentes animos ipsa volunt prope
Declinare pericula.
 Cum consanguineae ferrea Graeciae

Hector rumperet agmina,
 Torvis saepe genis turbidus obvios
Fati terruit impetus.
 Quos fortuna timet, vitat; & acrium
Differt proelia mentium;
 Et Mors saepe viris invidet auream
Famae pandere semitam.
 Quod si belligerâ cesseris orbitâ,
Post te fata citaveris,
 Ostendesque neci, qua fugies, viam.

ODE XII.

AD PRINCIPES ROMANI IMPERII.

De recuperandis Graeciae provinciis.

At non supino semper in otio
Perdemus aevum. Surgite, Dardani
 Cives, triumphatumque captis
 Imperium reparate Graiis.

Implete classes, tendite carbasa,
Inferte remos: ite volentibus
 Fatis, Quirites, ite: ventis
 Vestra tument animisque vela.

Est, qui locantem bella pecuniam,
Novisque rebus postulet utilem
 Nervum? Quis erumpentis auri
 Fluxit ager potiore venâ,

Cuniculosi montibus Orici?
Ferro, Quirites, si lubet, abditum

Mercemur aurum. Qui vibrati
Glandibus emeruisse plumbi

Gazas potentûm sciverit urbium,
Hic magna parvo lucra paraverit
Sumptu: nec exponetur aurum,
Nec Tyriae Cypriaeve merces,

Quas non cruentus Martis emat chalybs:
Seu per reluctantûm agmina Bistonum,
Et per recedentes Gelonos
Vulnifico pluit aura nimbo;

Seu fulminatis diruta molibus
Castella densis bella tonitruis
Emoliuntur, cùm caduco
Moenia concutientur igni,

Capique versis turribus annuent
Arces, & omnis copia, & obice
Centum catenarum gementes
Divitiae pedicisque ferri.

Jam paene gazis Bactra timent suis;
Jam dives Aule, jam Cythereïae
Conchae, Mycenaeique census,
Et Tyros, & Genoëssa flavo

Pallescit auro. Jam prope decolor
Albet superbis Creta coralliis;
Phithieque, & interfusa Cypros,
Ditibus ingemuêre ripis.

Est, quem comantûm gratia montium,
Aut floridorum tangit amoenior
Vultus viretorum, vel uda
Mobilibus Cynosura rivis?

Hunc empta multo sanguine recreent
Tempe, vel acri Pelion aut Samos
Asserta bello, vel virentis
Silva Cragi, vel opaca leni

Pangaea quercu. Nec viridem Gnidon,
Altamque Dymen spreverit, aut retro
Spissis coronatam salictis
Olenon, umbriferamque Tricen.

Non lympha Cydni, non vitreus Meles,
Lenisve puro Lydius agminè,
Non mite crystallum Lycormae,
Non gelidis Arasinus undis

Desiderantem non bene lubrico
Soletur amni, si modò bellicâ
E strage fumantes capillos,
Et tepidus linat ora pulvis.

Est qui supinâ certet amystide
Obliviosum ducere Liberum?
Hunc Lesbos, hunc vinosa Crete,
Hunc Paphii rogat ora Cypri

Laxare ferrum. Nec Rhodos abnuit,
Nec, non severi strenua Caecubi,
Naxos: nec illaudata Trachin,
Aut resides Amathuntis arces

Nolent cruentis ictibus asseri;
Aut qui propinquis aethera rupibus
Affectat Edon, aut maritus
Vitiferis Aracynthus ulmis.

Est cui supellex, & vigil ignibus
Risit caminus? cui pecorum placent

Armenta? cui latè reductus
Hinnit ager, fluviique balant,

Cantu sonori blandiùs Orphei?
Illum juvencis postulat hospita
Pleuros, Cleonaeique colles,
Et pecorum studiosa Throezen,

Caeaeque valles, vel Calydoniae
Dumeta silvae, vel redeuntibus
Saltata Gortyne capellis,
Cum roseus tegit arva vesper.

Si quis virenti limina marmore,
Saxoque postes & laquearia, &
Fingat pavimentum, Caryston
Et variam Salamina justis

Reposcat armis. Huic Phrygium prope
Baccata longis Attica collibus
Descendet in tectum, & videndae
Porticus adjicietur aulae.

ODE XIII.

AD TARQUINIUM LAVINIUM.

Aequam in adversis non secus ac bonis mentem esse servandam.

NON si sol semel occidit,
Non rubris iterum surget ab Indiis?
Nec si quos celeris rotae
Sors non exiguo proruit impetu,
Non lapsos iterum levet,
Arguto docilis ludere cum joco?

Ne spem projice, TARQUINI:
 Cujus paene retro lambere pulverem
Et vestigia diceris,
 Cum Fortuna levem verterit orbitam,
Effusam super & luto
 Fumantem poteris cernere purpuram.
Tunc & risibus abstine:
 Neu turpi domino lumina paveris:
Neu calces nimiùm, memor
 Fortunae geminam saepe jaci pilam.

ODE XIV.

AD JULIUM FLORUM.

Curam Lyncei adolescentis illi commendat.

NULLUS effrenae rabiem juventae
Aestus Aetnaei superet camini:
Nulla conceptos jaculantis ignes
 Ira Vesevi.

Crescit infestis animosus ausis
Ardor, & primae juvenile vitae
Robur, adversum sibi, luctuosis
 Dissidet armis.

Sic ubi densis Aquilo procellis
Bella montanis meditatur Euris,
Et potens igni Notus, & sonorus
 Imbribus aether:

Hinc repentinos struit aura montes;
Inde bacchantûm patiens procellarum

Ingemit litus, resonumque saxis
Tunditur aequor.

Fervet hinc illinc inimica Tethys:
Pacis incertus, dubiusque belli
Fluctuat Pontus, cui militares
Instruat undas.

Mollior laesi tamen ira Ponti,
Lenior motis Aquilo procellis,
Puberum, JULI, quatiente caecas
Turbine mentes.

Hîc ubi pugnax equitavit Auster,
Incitae remis volitant carinae,
Quas leves aurae, facilisque veli
Trudit Iapyx:

Quae semel certo metuendus arcu
Fixit aut recti timor, aut cupido,
Rara pacatis agitata sidunt
Pectora curis.

Fortiùs pugnes juvenum domando
Spiritus, quàm si juga feriatis
Induas tauris, vel equina Poeno
Frena leoni.

Jure florentes moderaris annos
Lyncei: duris meritò lupatis
Corripis frenum, ſpatiique parcum
Flectis ephebum.

ODE XV.

AD EQUITES POLONOS.

Cum LADISLAUS Poloniae Princeps, fuso Osmano Turcarum Imperatore, victorem exercitum in hiberna reduceret.

CREDETIS? io, credite, Posteri,
Fractos pudendo Bistonas impetu
Cessisse, & infaustis redemptam
Funeribus pepigisse pacem.

Quis tunc recentes Odrysiis timor
Affixit alas, cum refugas metu
Prae se LADISLAUS phalangas
Fulmineis agitaret armis?

Quantus Gelonis, quantus erat feris
Sudor Corallis! cum prope decolor
Ister, verecundusque captâ
Bosporus erubuisset undâ.

Cum versa Thracum parma trementibus
Fronderet hastis, cum celer Artacen,
Turresque Byzantî probrosis
Concanus assonuisset armis.

An nos repensam sanguine gloriam
Frustra futuris emimus? An suos
Exempla diffingent nepotem
In proavos? similemque patri

Gnatum reponent? Quatenus (heu pudor!)
Pejor nefastis progenies avis
Succrevit, & damnosa pulchras
Secula diminuêre vires.

Vel nos avitae stemmata gloriae,
Currusque, & enses, nuper & hosticis
Direpta delubris tropaea,
Aemoniae monumenta pugnae,

Uramus igni: neu pudeat sacros
Mentita vultus frangere marmora:
Non aera, fumosasque patrum
Effigies, memoresque laudum

Ceras, profundo mergere Vistulâ:
Vel, si supinae taedet inertiae,
Martemque, majorumque pugnas
Egregiis iterare factis

Juremus. O quem Gloria fervidis
Urbesque, terrasque, & populos super
Evexit alis, o caduci
Grande decus, columenque mundi,

Pridem Geloni sobria sanguinis
Rursum Polonis deripe postibus
Et tela, Princeps, & timenda
Edoniis refer arma signis.

ODE XVI.

Temporum ignaviam reprehendit.

MERCURI, nam te citharae potentem
Vivido Manes reparare cantu
Furva Cocyti stupuêre pressis
Stagna fluentis:

Tuque Lesboos imitata nervos
Musa, Dircaeum modulare carmen,

Quo Palatini revocetur Orco
Turba Quirini.

Ite, pugnaces Priami nepotes,
Pulcher Anchisae Venerisque sanguis:
Ite, formosas Acherontis, ite,
Linquite ripas.

Quid juvat nigras habitare valles,
Ferreum leto simulante somnum?
Quid juvat subter sepelire magna
Secula terrâ?

Te, Mari, torvi revocant Sicambri:
Te pharetratae Nomadum catervae,
Te Numantini, metuende, poscunt,
Scipio, campi.

Aereis rursum fluitare turmis
Visa Carthago, peditumque nimbos
Et Saguntinis, Siculisque bellum af-
fundere portis.

Surge: non audis strepitum? & sonorum
Agmen? & tractas per humum catenas?
Non vides, quantam novus ecce surgit
Poenus in hastam?

Magna te poscunt Asiae sepulcra,
Magne Pompei. Tibi, Caesar, olim
Thraces & ferrum, manicasque, & ignem &
Tela minantur.

Bactra jam motis tremuêre castris,
Martio nubes feriente cornu:
Jam minae tristes equitum, & frementûm hin-
nitus equorum.

Surge: quâ dormis, quatit acer urnam
Ungulâ Medus: potes hoc sepulcro
Esse securè piger? aut honestos
Carpere somnos?

Ite: felices iterate pugnas:
Ite, Romani. Juvet arma notis
Postibus demi, solitoque frontem as-
surgere cono.

Bella nos pictis simulamus armis,
Splendidè fortes, & inane pugnae
Nomen, & docti vacuum duellis
Ludere Martem.

Fortium cingi galeis avorum
(Prô pudor!) seri fugimus nepotes!
Heu peregrinis onerasse fortes
Tempora gemmis!

Parva non magnam manus implet hastam:
Defluunt grandes humeris pharetrae:
Decidunt arcus, laterique iniquus
Exprobrat ensis.

Prisca mutatae pudet arma dextrae:
Patrius quondam malè laxus haeret
Filio thorax: nec avita norunt
Tela nepotem.

ODE XVII.

Animi lenitate Principes maxime commendari.

NON vivi paries vitri
Crystallique fores, aut Mareoticis

Aurum postibus illitum,
Laudandum memori carmine Principem
Clarabit; neque barbaras
Decidet tumulo Gloria laureas:
Sed frons mitior adspici,
Innubique nitens ore meridies,
Et, qui sospitat omnia,
Irati vacuus nube supercilî,
Primo gratior Hespero
Formosus roseâ vultus in Iride.
Regum vultus imagine
Regnorum legitur. Pandite lumina, &
Vultum pandite, Principes:
Jam vultum, & populi lumina vidimus.
Irasci populum docet,
Qui torvis nebulam nutibus addidit:
Idem supplicii piger
Maturis faciem risibus explicet,
Caedesque, & populi graves
Iras, & procerum proelia, & asperas
Regum contuderit minas.
Vulgus bella fremat: te nihil attinet
Foedo turbida nubilo
Mutari pavidis ora coloribus.
Veris janitor aureus,
Qui campis liquidi pascitur aetheris,
Stellatis Aries comis,
Picti rura poli frenat, & arbiter
Mundi prata perambulat:
Iraeque & placidi lenior imperî
Ursis praesidet & lupis;
Demitque, & dominis cornibus annuit

Torvis jura leonibus,
 Castigare vagos acer, & igneis
Mundi cogere sepibus.
 Vultur, degenerum parcior unguium,
Albis parcit oloribus:
 Compescit volucrem Bellerophon equum:
Nusquam monstra vagantia
 Chiron Aemoniâ figit arundine.
Colludit Geminis Leo, &
 Taurum supplicibus conciliat jubis.
Nusquam sidera mugiunt,
 Aut latrat Procyon, aut Libyco duplex
Rugitu reboat polus.
 Labuntur tacito summa silentio:
Tranquillaeque tacent rotae,
 Dum currus vigilum volvitur ignium.
Tantùm lanigerae facis
 Balatu resonat mundus amabili,
Rixâque & strepitu vacat:
 Et se mundus amans, ipse sui prope
Vivis lucet amoribus;
 Naturaeque uterum, & parturientia
Zonâ sidera subligat:
 Hanc flexis Aries cornibus inchoat,
Rerum nobile vinculum, &
 Conjux signiferi fibula balthei.

ODE XVIII.

AD DIVAM ELISABETHAM,

cum inter Divos ab Urbano VIII. referretur.

DIVA, devexo nominata ponto,
Cujus undosae meminêre Gades,
Cui Tagus servit, liquidoque rura
Praefluit auro.

Pauperes olim coluisse sedes
Laeta, nunc magnas habitare stellas,
Inter & gyros, & euntis inter
Sidera mundi,

Dum tibi Medae pretiosa silvae
Damna per Thuscas adolemus aras,
Thureo Regem populique celes
Crimina fumo.

ODE XIX.

Ad coelestem adspirat patriam.

URIT me patriae decor:
Urit conspicuis pervigil ignibus
Stellati tholus aetheris;
Et lunae tenerum lumen, & aureis
Fixae lampades atriis.
O noctis choreas, & teretem sequi
Juratae thyasum faces!
O pulcher patriae vultus, & ignei
Dulces excubiae poli!
Cur me stelliferi luminis hospitem,

Cur, heu! cur nimiùm diu
Coelo sepositum cernitis exsulem?
Hîc canum mihi cespitem,
Hîc albis tumulum sternite liliis,
Fulgentis pueri domûs.
Hîc lèti pedicas exuor, & meo
Secernor cineri cinis.
Hîc lenti spolium ponite corporis,
Et quidquid superest mei:
Immensum reliquus tollor in aethera.

ODE XX.

AD PRINCIPES ITALIAE.

De recuperando Orientis Imperio.

PULCHRO, Quirites, pulvere gaudeat
Impubis aetas, & strepitum, & minas
Jam nunc, & audaces tumultus
De tenero meditetur ungui:

Visoque primùm sanguine gestiat
Inter cadentûm signa: neque eligat
Quo lassa post pugnam reclinet
Colla toro; solidisque somnum

Commendet armis: aut clypeo super
Effusus, aut se cespitis explicet
Per summa, non parcus juventae,
Et decorum pretiosus emptor.

Hoc septus olim milite, Bistonum
Vallata saxo diruit oppida
Regnator Epiri, & timendus
Parrhasiae moderator orae.

Heu quantus armis, quantus adest equis,
Quantusque sudor depopulantibus
 Pangaea Dacis! cum refusi
 Ferrea diluvies Gradivi

Tumultuosi turbine proelii
Concussit Haemum: cum Rhodopen prope,
 Sacrisque LADISLAUS armis
 Attonitum patefecit Hebrum,

Et bellicosum Strymona vindice
Turbavit hastâ, qui calidas adhuc
 Strages Gelonorum, & natantûm
 Scuta virûm, galeasque volvit.

Magnum illa terris intulerat metum,
Praeceps ahenas rumpere copias,
 Taboque fumantes & igni
 Ausa cohors operire campos.

Si non honesti laeta periculi,
Bellique metas rumpere pertinax,
 Egisset armorum cupido
 Non humiles iterare pugnas:

Manes avorum quis bene prosperis
Excuset armis? quae manus impigrum
 Leti Musurmannum paternis
 Immolet inferias sepulcris;

Quae nunc (pudendum!) illudere pervicax
Persultat armentum: & miserabiles
 Delent peremptorum ruinas
 Hinnulei timidaeque damae?

Eheu! cicatricum Hesperiam pudet,
Et mollis otî, & turpis inertiae,

Iraeque quae procudit arma
Immeritis inimica regnis.

Quisquamne tandem (dicite posteri)
Ulturus Urbis nomen & Imperî
Affulget ensis? atque ab ullo
Scuta tholo galeaeque pendent?

An (quod vereri crediderim nefas)
Futurus ensis Dardanios adhuc
Proscindit agros, aut Latina
Arva metit, viridesque silvis

Frondent sagittae? Non ego Romulam
Damnabo pubem veridicus sacri
Vates Gradivi. Jam cruento
Sparsa mari fluitare tela

Videre, totis jam videor Thetin
Pugnare remis; jam Latiae procul
Turmae, repercussâque circùm
Aera micant galeaeque lymphâ.

Jam plana Triton personat aequora
Clangente cornu. Jam video novas
Latè per Aegeum moveri
Cycladas, Aemoniamque longè

Inauspicato sidere lugubrem
Moerere Lunam: jam profugae retro-
cedunt Tyrannorum phalanges,
Paenè metu glaciante Pontum.

ODE XXI.

AD URBANUM VIII.

PONE surgentes super orbe curas,
Magne pacati Moderator orbis:
Mitte Threïssas calidâ phalangas
Fervere rixâ.

Mugiant cano, sine, bella ponto,
Cum procellosos struit aura montes,
Cum gemunt cautes, refugâque Calpe
Vapulat undâ.

Regna Rhaeteis resonant triumphis,
Rumor auratâ volitans quadrigâ
Grata demittit benè feriatis
Omina terris.

Occidit justae reus hostis irae,
Hostis hibernae dominator orae,
Quà coronatis sinuantur altae
Turribus Alpes;

Quà nivis latè, saturaeque flavent
Imbrium valles: ubi mitigatus
Sole vicinos jaculante montes
Liquitur humor.

Ire captivo patiens fluento
Ister assertâ famulatur undâ:
Corripit fluctus, & utroque Rhenus
Margine servit.

Te genu nixi didicêre Medi:
Laxat intentum Tibi Maurus arcum;

Te pavent Seres, humerisque Parthi
Scuta reponunt.

Fingit effuso Tibi nomen auro
Indus, argutâ resonante lymphâ:
Te sonant septem vaga fabulosi
Ostia Nili.

ODE XXII.

URBANI VIII. PONT. MAX.

laudat carmina.

Quis temperatae flumine copiae
Siticulosis influit auribus
Facundus amnis, & sequacis
Agmine luxuriatur undae?

Rursumne torvum cantibus Aeacum
Delenit Orpheus? quo duce, Thraciae
Aurita reptavêre saxa, &
Aemoniae saliêre rupes:

An Daedalei pectinis arbiter
Vates amicâ Pierias lyrâ
Triumphat aures, & disertos
Eloquii reseravit amnes?

Qualem pudicis Penea fontibus
Admurmurantem Thessaliae juga
Mirantur, aut praetervoluto
Attonitus stupet Haemus Hebro:

Qualemve puris Parthenium vadis
Dignantur alto muta silentio
Pangaea, vel circumsonantem
Castaliis Helicona ripis

Parnassus audit, dum nova gaudia
Jam jam futuri Veris aventibus
Enarrat agris, & virentem
Exsilio remeare Maium.

O quis Latinae fons opulentiae
Exuberanti vividus impetu
Bacchatur? & lymphata secum
Corda rapax animosque volvit?

Qui nunc profundo volvitur alveo
Sententiarum: nunc gracili fluit
Torrente linguae: nunc apertis
Ingenii spatiatur arvis:

Suique latè pronus, & insolens
Exire ripam, non tamen obviâ
Captivus algâ, nec tenaci
Ire piger per aprica limo:

Sed clarus auro fertur, & Atticis
Ludit smaragdis, non sine consono
Liquentis electri susurro, &
Murmure praetereuntis auri.

Non stagna Cirrhae, non ego Phocidos
Desiderarim: Te prope vitrea,
URBANE, Dirce, Te fluenta
Virginei comitantur antri:

Olimque simplex collis & invius,
Nunc hospitalis, te duce, Dardanae
Parnassus immigravit aulae,
Et Latii redière vates.

Magnusque tanto Pindarus aemulo
Minor videri gaudet, & Appulae

Miratur heredem Camoenae
Pegaseos vacuare fontes:

Seu dithyrambo liber, inutilem
Verbis catenam demis, & affluis
Impunè; seu rursum severo
Verba placet cohibere nodo.

Sed non profanae Gloria laureae,
Umbrata Graiis tempora frondibus
Adcomit, at conchyliatâ
Pulcher honor redimit coronâ,

Et dedicatam purpura laureae
Furata frontem subrubet. Hactenus
Florete Vates: jam Latino
Vester honos adolevit ostro.

ODE XXIII.

AD LAEVINUM HIELIUM.

Laboris commendatio.

NAM quae purpureis fumet honoribus
Formoso melior de grege victima,
Quam cui solliciti vomeris aspero
Ussit colla labor jugo?

Condit regna labor. Fabricio bene
Findenti patriis jugera sarculis
Frondent in mediis sceptra novalibus
Pulchrae messis adoreae.

Rastrisque & rigidis parce ligonibus:
Uncum, Lictor ait, rejice sarculum:
Quae sevit Cererem, regna metet manus,
Glebae fraude superbior.

Jam nunc emeritos solve jugo boves,
Jam nunc nobilium colla Quiritium
Aequi flecte memor, parcus & abstinens
Romani pater imperî.

Fortunae memores nunc, age, victimas
Justo mitte Jovi. Quae modò mugiit
Sacris Pontificum digna securibus
Aras illinet hostia.

Numquam puniceis hispida crinibus,
Martis belligerâ pendula fraxino,
Auri deciduis vestierat jubis
Graium pellis Iasona;

Si non difficiles imperii boves
Egisset dominâ vertere dexterâ
Ferratis Chalybum saucia dentibus
Colchi litora Phasidis.

Quamquam fulmineo pectoris halitu
Sorberent animosum agricolam boves,
Et fumi fluvium & noctis inhospita
Circùm nubila funderent;

Nec quidquam viridûm e semine dentium
Bellator jaculis campus inhorruit;
Et latè peperit castra virentibus
Cristatus galeis ager.

Quippe ad Thessalici fulgur acinacis,
Natali immoriens occubuit metu
Tempestas peditum, & densa micantium
Hastarum interiit seges.

MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII

LYRICORUM

LIBER SECUNDUS.

ODE I.

AD FERDINANDUM II. CAESAREM AUGUSTUM.

Cum Thracum copiae excessissent e Pannoniae finibus.

QUAE regna, vel quae dissociabili
Secreta tellus aequore, quae domus
 Eurique & Arctoi Bootae
 Caesarei sonitum triumphi

Nescivit? O quà Rumor eburneis
Gentesque & urbes praevehitur rotis,
 Audite Caesar, te superbae
 Herculeas superasse laudes

Flevêre Thebae. Te tumidus procul
Formidolosi laudibus Herculis
 Ploravit Hebrus. Te frementes
 Arcadiae gemuêre valles,

Non usitatae monstra proterviae
Stravisse latè. Te Nemees jugo

Dignatur Alcides; & Argis,
Et domitâ tibi cedit Idâ.

Non ille quamquam colla minantium
Fumosque & ignes contudit anguium,
Cristasque & immanes hiatus
Fulmineo tremefecit ictu:

Quamquam gelati marmora Nerei,
Surdisque mutum litoribus mare
Emensus, arcanae refregit
Regna Stygis, pedicasque captis

Injecit umbris immiserabilis
Praedator Orci; cùm spolio prius
Taurique & insani Leonis
Maenalias decorasset ornos:

Non ille quamquam transtulit aureo
Scalpenda caelo proelia, quae procul
Memnonque & Aurorae rubentis
Regna legant, mediisque Vesper

Miretur astris: non tibi debitae,
Auguste Caesar, reddat adoreae
Palmas, triumphalemque laurum, &
Populei diadema serti.

Te pronus ambit flumine supplici
Rhenusque & Albis. Te refluus sonat
Tibiscus, & latè receptâ
Danubius tibi servit undâ.

Te bellicosus Thermodoontii
Regnator Hebri, te sibi destinat
Peltatus Eurotas, & asper
Argolicis Achelous hastis.

Te militaris moenia Daciae,
Te Cimber horret: te genibus minor
Brennus, repercussisque laetum
Vindelici crepuêre parmis.

Te belluosi litora Bospori,
Multoque canum frigore Caspium;
Te Cydnus, & levis Scamandri,
Te refugi pavet unda Xanthi.

ODE II.

AD PUBLIUM MEMMIUM.

Vitae humanae brevitatem benefactis extendendam esse.

QUAE tegit canas modò bruma valles,
Sole vicinos jaculante montes
Deteget rursum. Tibi cum nivosae
Bruma senectae

In caput seris cecidit pruinis,
Decidet numquam. Cita fugit Aestas,
Fugit Autumnus: fugient propinqui
Tempora Veris.

At tibi frigus, capitique cani
Semper haerebunt: neque multa nardus,
Nec parùm gratum repetita dement
Serta colorem.

Una quem nobis dederat Juventus,
Una te nobis rapiet Senectus.
Sed potes, PUBLI, geminare magnâ
Secula famâ.

Quem sui raptum gemuêre cives,
Hic diu vixit. Sibi quisque Famam
Scribat heredem: rapiunt avarae
Cetera Lunae.

ODE III.

Ad suam testudinem.

SONORA buxi filia sutilis,
Pendebis altâ, barbite, populo,
Dum ridet aër, & supinas
Sollicitat levis aura frondes.

Te sibilantis lenior halitus
Perflabit Euri: me juvet interim
Collum reclinasse, & virenti
Sic temere jacuisse ripâ.

Eheu! serenum quae nebulae tegunt
Repentè coelum! quis sonus imbrium!
Surgamus. Heu semper fugaci
Gaudia praeteritura passu!

ODE IV.

AD STANISLAUM SARBIEWSKI

Fratrem, Equitem Polonum.

SI transacta retro secula respicis,
Si ventura vides; tristibus omnium
Incumbunt tumulis nigra silentia, &
Altae oblivio gloriae.

Frustra belligerum carmine suscitas,
Sarbievi, SARABETEM, & sibi conscios
Manes esse vetas, qui bene barbaro
Pridem in pulvere dormiunt.

Armorum studio clarus, avum nepos
Ad vitam reducem splendidiùs dabis:
Nos cantu dabimus, qui tacitos sacro
Soles ducimus otio.

Multi magna loqui possumus: ardua
Raros ausa vocant. Nobilium fluunt
Infoecunda Ducum secula; nec bono
Succrescit soboles Patri.

Aetas si pariat quaelibet Herculem,
Sit foecunda satis. Sed sua saepius
Tellus monstra videt, Geryonem, aut Libyn
Antaeum, aut validum Gygen.

Cessant omnia: nec praepete curritur
Ad maiora gradu. Cum potioribus
Servant parva vicem. Deterior subit
Pravis fama nepotibus.

Si se quisque tamen vincere gestiat,
Olim aequabit avos. Tu modò fortibus
Insta consiliis, & rude nobili
Urge propositum manu.

Ipsa ad conspicuas nominis inclyti
Ducent fata fores; quà labor arduam
Emunire domum pugnat, & aureis
Sudor praefluit arcibus.

Nunc seu Caesareo miles in agmine
Scandis turrigerae moenia Mantuae;

Seu te per Ligures, sive per ultimam
Raptat Gloria Galliam:

Jam nunc ad patriae bella Poloniae
Magnam finge animam: jam doceat pius
Pulchrae mortis amor laudibus aspera
Commendare pericula.

Mox seu victa vocent Ismara, seu Getes;
Narratam patrio in pulvere gloriam
Exercebis eques, nec trepidam sines
De te serpere fabulam.

ODE V.

E rebus humanis excessus.

HUMANA linquo: tollite praepetem
Nubesque ventique. Ut mihi devii
Montes resedêre! ut volanti
Regna procul populosque vastus

Subegit aër! Jam radiantia
Delubra Divûm, jam mihi regiae
Turres recessêre, & relictae in
Exiguum tenuantur urbes:

Totasque, quà se cumque ferunt vagae,
Despecto gentes. O lacrymabilis
Incerta fortunae! o fluentûm
Principia interitusque rerum!

Hîc ducta primis oppida moenibus
Minantur in coelum: hîc veteres ruunt
Murique turresque: hîc supinas
Paene cinis sepelivit arces.

Hîc mite coelum; sed rapidae ruunt
In bella gentes: hîc placidâ sedent
 In pace; sed latè quietos
 Dira lues populatur agros.

Hîc paene tellus tota micantibus
Ardet sub armis: stant acies adhuc
 Pendente Fatorum sub ictu,
 Et dubio Furor haesitavit

In bella passu. Parte aliâ recens
Jam mixta Mavors agmina mutuam
 Collisit in mortem, & cadentûm
 Caede virûm cumulisque latos

Insternit agros. Hîc Mareoticae
Secura merces aequora navigant,
 Portusque certatim frequentes
 Centum operis populisque fervent.

Nec una Marti causa, nec unius
Sunt arma moris. Bellat adulterae
 Ridentis e vultu voluptas,
 Inque Helenâ procus ardet Orbis.

Hic verba bellis vindicat: hic canis,
Heu vile furtum! se mala comparant:
 Rarum sub exemplo superbit,
 Nec sceleris scelus instar omne est.

Eous illinc belligerâ latet
Sub classe pontus: jam Thetis aeneâ
 Mugire flammarum procellâ, &
 Attonitae trepidare cautes,

Et ipsa circùm litora percuti
Majore fluctu. Sistite, barbari;

Ferroque neu simplex, & igni, &
Naufragio geminate Fatum.

Parùmne Tellus in miseras patet
Immensa mortes? hinc miserabili
Quassata terrarum tumultu
Stare pavent titubantque regna,

Unâque tandem funditus obruunt
Cives ruinâ. Stat tacitus cinis,
Cui serus inscribat viator:
CUM POPULO JACET HIC ET IPSO

CUM REGE REGNUM. Quid memorem superinfusa totis aequora portubus
Urbes inundare? & repenti
Tecta Deûm sonuisse fluctu?

Regumque turres, & pelago casas
Jam jam latentes? Jam video procul
Mercesque differri, & natantem
Oceano fluitare gazam.

Alterna rerum militat efficax
In damna mundus. Cladibus instruit,
Bellisque, rixisque, & ruinis
Sanguineam Libitina scenam;

Suprema donec stelligerum dies
Claudat theatrum. Quid morer hactenus
Viator aurarum? & serenas
Sole domos aditurus, usque

Humana mirer? Tollite praepetem
Festina Vatem: tollite, nubila,
Quà solis & lunae labores
Caeruleo vehit aethra campo.

Ludor? sequaces an subeunt latus
Feruntque venti? jamque iterum mihi
Et regna decrevêre, & immensae
Ante oculos periêre gentes;

Suoque semper terra minor globo
Jam jamque cerni difficilis suum
Vanescit in punctum? O refusum
Numinis Oceanum! o carentem

Mortalitatis portubus insulam!
O clausa nullis marginibus freta!
Haurite anhelantem, & perenni
Sarbivium glomerate fluctu.

ODE VI.

Cato Politicus.

Usu se minui si sinerent opes,
Jam nunc plura petam, quàm teneo: sed heu!
Auri stulta fames ipsa sibi negat,
Quidquid omnibus abstulit.

Laudo divitias, quas animus dedit,
Quas versat facili consilium manu:
Quae cum perpetuùm crescere gestiant,
Numquam diminui dolent.

Rex aut Caesar erit, cui Deus arbitrâ
Seu quid sustulerit, seu dederit manu,
Nullâ parte sui major abiverit,
Nullâ parte sui minor.

At Sors ingenio plebis inanibus
Illudit studiis: nam varias sinu

Cum dispersit opes, ridet inutili
Vulgum fervere jurgio.

Quantùm magna libet munera jecerit,
Stulti diripiant: non ego mobiles
Voto digner opes, quas aliquis meam
Casus verterit in manum.

Quod si me meritis fascibus ambiunt,
Ipsam Fata domum, sed sine tristibus
Intrent invidiis, ne volitent meae
Circum limina regiae.

A virtute datis utar honoribus
Tamquam deposito. Cum Superi volent,
Quae laetus tenui, laetus idoneo
Tradam sceptra vicario.

Gratam cùm populis egero fabulam,
Seu claro nitidus murice, seu togâ;
E scenâ monitus cedere, non meis
Ultro vestibus exuar.

Et qui conspicuus tot populis heri
Spectabar tacito non sine gaudio;
Ridens e mediâ plebe vicariam
Cras spectabo Tragoediam.

ODE VII.

AD PUBLIUM MEMMIUM.

ESSET humanis aliquod levamen
Cladibus, si res caderent eâdem
Quâ morâ surgunt: sed humant repentes
Alta ruinae.

Nil diu felix stetit: inquieta
Urbium currunt hominumque Fata;
Totque vix horis jacuêre, surgunt
Regna quot annis.

Casibus longum dedit ille tempus,
Qui diem regnis satis eruendis
Dixit: elato populos habent mo-
menta sub ictu.

Parce crudeles, moriture PUBLI,
Impio Divos onerare questu,
Densa vicinis nimiùm vagari
Funera tectis.

Quae tibi primùm dedit hora nasci,
Haec mori primùm dedit. Ille longùm
Vixit, aeternum sibi qui merendo
Vindicat aevum.

ODE VIII.

AD ASTERIUM.

At nos inani pascit imagine
Fortuna rerum. Ludimur, ASTERI,
Umbris amicorum; & doloso
Verba simul placuêre fuco.

Res esse stulti credimus: at simul
Sors infidelem corripuit rotam,
Gaudent recedenti sodales
Non eadem dare verba Divae.

Plerumque falsis nominibus placent
Humana. Rari pollicitis data
Aequamus: & minor loquaci
Religio solet esse voto.

ODE IX.

AD DECIUM.

An nos sola parit, Deci,
Tellus? An patrio degeneres polo
Mentimur genus, & domum,
Quae nos assiduis circuit ignibus,
Et torpere domestico
Stellatam sobolem non sinit otio?
At si Semideûm genus
Non falsis canimur fabula vatibus
Coelo ducere sanguinem;
Cur nostrae resides (heu nimiùm diu!)
Indormimus inertiae?
Natalique dies infodimus casae,
Dum pulchri fuga Temporis
Nil cunctante senes praetereat rotâ?
O quisquis volet impiam
Noctem paciferi rumpere seculi;
Primus Phasin & uberes
Colchos, & veteris moenia Thraciae
Pulsis eripiat Getis.
Illum per populos garrula differet
Bigis Gloria candidis,
Et seris recinet Fama nepotibus,

At nos nobilium domi
 Laudum livor edet: quatenus (heu nefas!)
Quod Virtus erat, invidi,
 Fortunae tenui nomine diximus.
Fatis omnia tradimus:
 Et quam certus emit consiliis labor,
Stultae plebis in agmine
 Laudem casus habet. Nam simul abstitit
Nostris Gloria postibus,
 Obliquo refugam lumine figimus:
Et laeti malè, serias
 Laudes non hilari deterimus joco.
At tu cui placitas manu
 Pulsat Fama fores, excute te toro,
Mensaeque et patriis focis:
 Et quacumque sequi jusserit, emica,
Ducentemque praei: neque
 Praeter succiduis passibus ambula.
Mox hinc Caucason, hinc Athon
 Victor belligero corripies gradu.
Tunc quae maxima fluminum
 Seu cum Sole sacris fontibus exeunt,
Seu cum Sole cadunt, nihil
 Indignata tui sceptra sub imperî
Leni pace fluent: suum
 Volvent cuncta tuis in manibus diem.
Cur tunc ad patrios ego
 Cantem bella focos, segnis, & immemor
Sacrae transfuga Gloriae?
 Cur non te potius Graecia, barbarum
Cur exuta jugum Rhodos,
 Visam non pavidis navita puppibus?

Jam tunc carpere libero
 Tempe laeta gradu, jam liceat sacrum
Haemi scandere verticem:
 Et nunc in vitrei margine Penei,
Nunc ad saxa biverticis
 Parnassi residem, Pindaricis juvet
Rupes vincere cantibus,
 Et pacare rudi proelia barbito.
Jam tunc inclytus & sacer,
 Ignotisque procul gentibus audiar
Magni carminis artifex.
 Tum quae pessima praesentibus imminet,
Absens ulterioribus
 Abrumpam spatiis invidiam; neque
Occultus patiar mori
 Exsul Pieriae civis adoreae.

ODE X.

Honesto otio addictus seculi sui vitiis bellum indicit.

MEO beatus, cetera vilibus
Habere Fatis, & miserabili
 Permitto vulgo: quos secundo
 Per populos vehat axe Rumor,

Quem donet astris Gloria, fortiter
Ignarus: & quae lex sapientibus,
 Idem meas nescire, & idem
 A populo didicisse laudes,

Latere clauso certior ostio:
At ne malignis Fama calumniis

Me jactet arcanum probrosis
Flagitium simulare tectis,

Audax vel ipso vivere publicus
In sole civis. Non ego ludicrae
Dixi sacramentum Minervae
Innocuus sine caede miles:

Sed bellicoso strenuus ardui
Amore veri, crimina seculi
Fraudesque & indevota laudi
Pectora desidiamque frango

Ultore versu. Quem nimis asperum
Exsuscitando Numina gentium
Regem esse nolebant veterno,
Esse tamen voluêre Vatem.

ODE XI.

AD D. VIRGINEM MATREM.

Cum illi templum JOANNES CAROLUS CHODKEVICIUS, *signa contra Osmanum Byzantinum Imperatorem moturus, exstrueret.*

HUC o, beatis septa cohortibus
Regina mundi, sidereos, age,
Molire passus: huc curuli
Nube super Zephyroque praepes

Descende, sacri conscia liminis:
Quà dedicatis te Samogitia
Dignatur aris, & patronae
Thuricremi famulantur ignes:

Neu vota, Virgo, temne vocantium:
Quamquam micantûm regia siderum,
 Romaeque, Lauretique sedes
 Dalmatico potior metallo:

Quamquam nivosi civis Enipei
Te non avaris ornet adoreis,
 Ditemque miretur superbis
 Heniochus radiare tectis:

Et qui supinis praecipitem rotis
Solem reclives Americi vident,
 Et qui sub Eois renatum
 Suspiciunt remeare cunis.

Videtis? an me ludit amabilis
Imago Divae? Jam videor pios
 Audire plausus, & sonantes
 Caeruleum per inane currus,

Tristesque fumos, & nebulae globum
Latè serenas rumpere copias,
 Auroque florentes, & igni, &
 Missilibus radiorum acutis:

Spissaeque nimbum lucis, & igneas
Flictu rotarum fervere semitas,
 Ventosque, & obluctata longo
 Nubila dissiluisse sulco, &

Effusa densis agmina desuper
Errare gyris, non sine Siderum
 Risu, renidentisque Coeli,
 Sole cavas jaculante nubes.

Auditis? O quas praetereuntium
Lyrasque cantusque audio nubium!

Io triumphe! ter procellae,
Ter liquidae crepuêre flammae.

Io triumphe! ter resonabilis
Respondit Echo: ter Samogitiae
Saltus, supinataeque valles,
Et trepidae sonuêre silvae.

O ergo nostris praeses habebitur
Regina terris. Ite, recentibus
Stipate donis, & precatu
Indigetem celebrate Divam.

ODE XII.

AD FERDINANDUM II. CAESAREM AUGUSTUM.

Describit pacis commoda.

JAM minax Albis, domitusque latè
Rhenus assertâ famulatur undâ:
Jam fluunt pronis tibi regna, FERDINANDE, tributis.

Turma, pugnaces populata Dacos,
Hausit imbellem galeis Tibiscum,
Fessa bellorum, pavidumque telis
Sepiit Istrum.

Ille terrarum fragor, ille magnae
Fulmen Europae, Scythici tremendus
Arbiter ponti, piger obsoletis
Abstinet armis.

Jam sacrae Leges, & amica Legum
Jura civiles cohibent tumultus,

Et Fides, & Fas, & aperta laeto
Gratia vultu.

Jura pacatis dominantur agris:
Jura compescunt grave classicorum
Murmur, & currus, & hiulca rauci
Fulmina belli.

Pax ubi clausas moderatur urbes,
Illa vittatis operatur aris;
Illa vicinis studet aemulari
Sidera templis:

Quàque pubentes graditur per herbas,
Hinc & hinc Divam comitatus albo
Messium fluctu Cerealis undat
Merges aristae.

Longus herbosis spatiatur arvis
Ordo Virtutum; niveaeque juncta
Faustitas Paci legit otiosis
Lilia campis.

Ite, Rhaeteis sociae triumphis,
Ite, delectos religate flores,
Ite, Virtutes: iterate nexis
Serta tropaeis.

Te Ceres flavis redimita culmis,
Magne pacati Moderator orbis,
Te Jovis quercus, & Apollinaris
Umbra corymbi,

Te volunt lauri: Tibi se Latini
Arbor Alcidae probat, & supinis
Annuit ramis, & amica circùm
Tempora serpit.

Quo velis crinem cohibere serto,
Mitte cunctari: tibi collà circùm,
Herculis ritu, fluat usitatâ
Populus umbrâ.

ODE XIII.

AD JULIUM ROSAM.

Invitat eum ad sacram Poësin in crepusculo D. VIRGINIS MATRIS pervigilii decantandam.

QUID muti trahimus diu
Segnes excubias? suggere postibus
Dereptum, ROSA, barbiton.
Nos arguta manu fila docebimus:
Tu buxum digitis move,
Et mutis animam suffice tibiis.
Nos cantabimus aureos
Stellarum vigiles, sistere lubricam
Mundi sollicitos fugam, &
Palantûm choreas ducere siderum:
Tu rerum Dominam canes,
Et sparsam Zephyrorum arbitrio comam
Nudis ludere brachiis,
Et nimbos volucrûm fundere crinium.
Addes & teretes pedum
Suras non humilem lambere Cynthiam;
Et sutas chlamydum faces,
Indutique togam Solis amabili
Emirabêre fistulâ:
Donec virgineis laudibus & suis
Placatus, resecet moras,
Et currum madidis flectat ab Indiis.

ODE XIV.

AD D. VIRGINEM MATREM.

Cum illi dicata navis in Indiam solveret.

DIVA ventorum pelagique praeses,
Quae laborantes super alta naves
Summoves saxis, uteroque Nerei
Eripis imo:

Si tibi moti cadit ira ponti,
Cum Thetis molles imitata somnos
Sternitur latè, bibulisque se re-
clinat arenis:

Mercium felix tua navis esto,
Quae per undantes tibi laeta fluctus
Floribus remos, hilarique proram
Fronde coronat.

Illa seu primos aditura Seras,
Sive longinquas Orientis oras,
Proferet latè tua fabuloso
Nomina mundo.

ODE XV.

AD NARVIAM.

Cuius in ripa puer admodum primum Carmen Lyricum cecinerat.

ALBIS dormiit in rosis,
Liliisque jacens & violis Dies,
Primae cui potui vigil
Somnum Pieriâ rumpere barbito,

Curae dum vacuus puer
 Formosi legerem litora Narviae.
Ex illo mihi posteri
 Florent Sole dies: qui simul aureae
Infregit radios lyrae,
 Jam nec scuta sonat, nec strepitum trucis
Gradivi; sed amabiles
 Ruris delicias: sive rubentia
Udo rore rosaria,
 Seu molles violas, sive volubilem
Leni flumine Viliam,
 Seu primo graciles vere Favonios.
At tu, NARVIA, quem puer,
 Tum primùm Calabrâ personui fide,
Ictu pectinis hoc habe
 Incisum viridi carmen in ilice:
Quem Phoebus citharae pater,
 Quem laetae citharis Pierides amant,
Laetum barbita Narviam,
 Laetum virginei semper ament chori.
Haec, dum sponte virentia
 Vivent in teneri vulnere corticis,
Addiscent pueri tibi,
 Addiscent tacitae carmina virgines:
Festo mox eadem die,
 Dum glebam solidae lucis & igneas
Electri lacrymas legent,
 Partiti geminis litora coetibus,
Alternis pueri tibi,
 Alternis recinent carmina virgines.

ODE XVI.

Nihil stulte timendum & concupiscendum.

Et me Latinae non solitum loqui
Jussêre Musae. Nobilis Orphei
Non erubescendum nepotem
Sarmaticâ redimite lauru: &

Longâ sonantem, nec tenui lyrâ
Audite Vatem. Nil popularibus
Ambire votis, nil timere,
Nil nimiùm cupiisse, magnis

Edico primùm mentibus. Improbo
Utcumque ponis frena Cupidini,
Metumque dispensas; per omnes
Invidiae potes ire fluctus.

Praecogitati mitior ingruit
Procella fati. Saepius omnium
Perstare sub rerum tumultu
Anticipes, animumque in omnes

Praemitte casus: seu pelagus super,
Seu fulminantis porta tonet poli;
Stabis, repentinamque mundi im-
mobilis excipes ruinam.

At nec futurum sollicitus pave
In pace bellum. Qui patitur mala
Ventura praesenti timore,
Bis miser est, dubiamque victus

Est ante cladem. Ne nimiâ tamen
Virtute pecces; neu mala fortiter

Clamosus irrites: juvabit
Fortia continuisse verba.

Arcem modesti pectoris innocens
Fortuna transit: si revoces tamen,
Tuoque non aequam duello
Increpites; redit, atque ab imo

Quae praeteribat moenia succutit.
Stringenda jam tunc sunt sapientiae
Et arma libertatis. Infra
Consilium cadet omne telum,

Quod fortuito cumque minabitur
Fortuna nervo: seu genus impetat,
Seu fortè virtutem; vetabo,
Fervidus impetuosa foedis

Vindex reponas verba calumniis.
Erit loquacis pulchra proterviae
Vindicta, risisse, & sereno
Magnanimum tacuisse vultu.

Se quisque qualem noverit, arguat,
Aut laudet intus. Non ego civium
Ab ore pendebo; aut protervis
Invidiae dabo terga telis.

Hac lege justus se teneat Timor:
Nunc danda caeco jura Cupidini.
Externa vestigamus; at se
Rarus habet, vel habere quaerit.

Hic plenus auri, sed vacuus sui,
Infamat omnes naufragus insulas.
Quo vivat, heu stultè cruentum
Alter emit sibi morte lucrum.

Hic dum supremam lustrat Iberiam,
Et gestit hospes discere plurima;
Se nosse dediscit, diuque
Ipse sui vagus exsul errat.

Alter reducto lentus in otio
Paullum sepulto distat: inutilis
Belli domique & ante letum,
Heu! virides malè perdit annos.

Hic haeret aulae: se tamen improbus
Suosque mores vitat in omnibus;
Et, quae suprema servitutis
Poena, palàm miser esse non vult:

Interque diri tormina pectoris
Agit beatum. Vanus adultero
Se moeror in risu dolentis
Dissimulat, variatque scenam.

Livescit omnis laetitiae color
Sub nube curae. Perpetuus licet
Nimbus salutantûm, & clientis
Unda fluat refluatque vulgi,

Omnisque servet limina civitas;
Desertus a se cuncta sibi gemit
Deesse: torquent urbis illum
Divitiae, populique census.

Desideranti cuncta Potentiae
Commune nil est: esse suum putat
Quodcumque pulchrum est. Invidendo
Me mea pauperies ab auro

Cautum removit. Quae pede proteram
Sint plura, quàm quae possideam manu:

Hoc magnus, hoc aequalis uno
Caesaribus, dominabor. Omnes

Sprevisse tutò possumus omnia;
Habere nemo. Qui tumidus suo
Se librat attollitque regno,
Esse suum populique nescit

Aequale letum. Vivimus impares:
Pares obimus. Hunc alios supra
Altè curules, hunc triumphi
Extulerant: cinis aequat omnes;

Et urna quae nos colliget, omnium
Mensura rerum est. Demite sarcinas,
Grandemque fortunam lacerto, &
Solliciti grave pondus auri.

Dum non onustus, sed moriar meus;
Jam nunc perennes divitias mihi
Nil concupiscendo paravi,
Nil nimiùm metuendò, pacem.

ODE XVII.

AD APOLLINEM.

Magnificentiam CAESARIANAE liberalitatis ab illo cani oportere.

QUIS literati munera Caesaris,
Fusasque pronâ divitias manu,
Et tecta quae pecuniarum
Auriferis micuêre nimbis,

Laboriosi carminis arbiter
Aeternet? O qui sacra biverticis

Delubra Parnassi, & canorum
Imperiis Helicona frenas;

Expergefactis ad sonitum lyris,
Undantis auri flumina concine,
Quae fusa FERDINANDIANIS
Per populos abiêre rivis.

Non curiosis ille ligonibus
Evisceratae collibus Indiae,
Aut emedullato Liburnis
Montibus insidiatur auro:

Usuque rerum, non opibus potens,
Exuberantis flumina dexterae
Per sacra Musarum refundit
Atria, Palladiosque postes.

At non, ut olim, fabula pauperes
Ditavit agros: dum pretio gravis,
Aurique tempestate dives,
Nobilium pater unionum

Ganges avaro gemmea septies
Tributa solvit Nereidum patri,
Ripasque mirantesque campos
Mygdoniae lavit amne gazae.

Hinc illa magnae regia Palladis,
Fastigiatis Pyramidum jugis,
Aequâ levabit invidendum
Mole caput, famulumque Musis

Praetexet Albim: quae procul exsulem
Phoebum severae saltibus Atticae,
Cirrhâque, & umbrosis reductum
Thessaliae revocabit antris.

Sic ille Gallus scilicet Hercules
Plebem sonantûm colligat aureo
Nexu catenarum, & revinctâ
Attonitum trahit aure vulgus:

Dulcique rerum defluus agmine,
Ludit recusis in pretium sonis;
Aurumque, & in vulgum caducas
Flumineo ruit ore gemmas.

ODE XVIII.

IN D. VIRGINEM MATREM CARMEN SECULARE.

Parodia ex Q. Horatio Flacco.

PUERORUM CHORUS.

REGINAM tenerae dicite Virgines
Visentem roseis astra jugalibus,
Dignatamque volantûm
Currus flectere siderum.

Vos laetam citharis, & sonitu lyrae,
Quem vel Pierii verbere pectinis
Fingit saucius aër;
Vel motae digito fides.

PUELLARUM CHORUS.

Vos Marsae, Juvenes, carmine tibiae,
Aut rauci strepitu dicite tympani,
Pugnarumve loquaci
Nympham reddite classico.

UTERQUE CHORUS.

Caecos illa metus, & Procerum graves
Iras, e miserae limine patriae,
Vestris mota querelis,
Ad Medos aget & Getas.

ODE XIX.

DE SACRO SALOMONIS EPITHALAMIO.

Similis est Dilectus meus capreae hinnuloque cervorum.

VITAS sollicitae me similis caprae,
Quam vel nimbisoni sibilus Africi,
Vel motum subitis murmur Etesiis
Vano corripit impetu.

Nam seu prima metum Bruma trementibus
Incussit foliis, sive Diespiter
Elisit resonis tela Cerauniis,
Incertâ trepidat fugâ.

Atqui non ego te quaerere desinam,
Clamatura retrò: CHRISTE, revertere; &
Rursus, cùm rapido fugeris impetu,
Clamatura, Revertere.

O seu te Libani terga virentia,
Seu formosa rubrae culta Bethuliae,
Seu pinguis Solymae, sive procul cavae
Cingunt rura Capharniae;

Tandem sollicitae pone modum fugae.
Nam non effugies: te mihi sedulis
Aether excubiis prodet, & aureis
Prodet Cynthia cornibus.

Te neglecta gemunt litora: te procul
Suspirat tacitis Aura Favoniis,
Te noctis vigiles, te mihi vividis
Signant sidera nutibus.

ODE XX.

AD JOAN. STEPHANUM MENOCHIUM RECTOREM COLLEGII ROMANI SOC. JESU.

Cum Libros de Principum institutione in lucem edidisset.

QUALIS ubi Phrygiâ Jovis armiger educatus Idâ,
Audax hiulci fulminis satelles,
Vere novo teneras Aquilonibus experitur alas,
Terrasque nescit, immemorque nidi,
Magna patris relegit vestigia, fulminumque latè
Circumtonantes visit officinas,
Evincitque Notos, & inertibus evenit pruinis,
Coeloque tensos navigat per imbres:
Talis inassueto circumvagus ingenî volatu,
Doctus paternae strenuusque pennae,
Celsa super Procerum palatia, despicisque terras,
Summasque rerum pervagaris arces.
Quàque Pater dubiis populos super immoratus alis
Leges superbis dividit Tyrannis:
Hac neque consilii, neque degener ingenî, secutus,
Aequis adurges nisibus volantem.
Ille tamen dominas frenaverat Insubrum secures,
Forumque gnavus rexerat Triumvir:
Te rerum exsortem tenuit domus innocentis otî
Ausum togatas exuisse curas.

Nec te plebis honos, neque litibus intonata centum
Verbosa raucis bella sub patronis,
Nec plorata reis subsellia, nec triumvirali
Adjudicatum curiae tribunal;
Sed jucunda tenent oblivia diffluentis aevi,
Et urbis expers patriaeque vita.
Non tamen interea niveos sinis exsulare mores
Aulis potentûm, curiisque Regum:
Praeceptisque Numas & legibus anteis Lycurgos,
Valeriosque vincis & Catones,
Dum prohibes tumidum popularibus Ambitum procellis
Regni verendos obsidere postes:
Nec pateris mediis assistere Caesarum catervis
Caecasque Fraudes, desidesque Luxus,
Exsomnesque Dolos, & dulcibus illitum venenis
Aulae Nitorem, barbarumque Fastum.
Quin etiam teneros virtutibus imbuis Quirites,
Sacrumque cunis advocas Honestum,
Ignotumque doces vagitibus alloqui Tonantem,
Rudemque Divis explicare palmam.
Jamque novos debet tibi Martia Roma Scipiones,
Centumque Magnos, Maximosque centum,
Et Belgae Carolos, & Lechica regna Casimiros,
Novosque Dacus debet Emericos:
Ferrea paciferum qui secula digerant in aurum,
Mundique pronas fulciant ruinas,
Et Tiberi Gangen, & Gadibus asserant Hydaspen,
Et regna primo differant Eoo.
Quorum sponte fluens sub foedera militaris Ister,
Rumpat tenaces Bosporo catenas.
Quos neque fulmineâ de pectoris emovebit arce
Inane regni purpuraeque fulgur,

Nec quae dispositis toga luxuriosior lapillis
 Furto pudentis erubescit ostri;
Nec solium, nec quae manus imperiosiore sceptro
 Moestae minatur annuitque plebi.
Haec adeo longi cùm perleget otii sequester
 URSINUS, almi prima cura Phoebi,
Tristibus ignotum te non sinet immori tenebris:
 Sed te futuro consecrabit aevo,
Temporis egressum ludibria, turbinesque rerum, &
 Caliginosi saeva jura leti.

ODE XXI.

AD ANDREAM RUDOMINAM

E SOCIETATE JESU.

Cum Roma in Lusitaniam abiret in Indiam navigaturus.

ERGO minaci credulus Africo,
Tumultuosi marmora Nerei,
 Pugnasque ventorum, & tyrannos
 Aeoliae superabis aulae?

Nec te marinae torva licentiae
Imago terret? nec timor aequoris
 Enavigandus? nec protervis
 Ille frequens equitatus Euris?

Sed contumaces Aeoliae minas,
Iramque ponti spernis, & obvios
 Mundi furores irretortâ
 Fronte subis similique vultu,

Quo feriantis moenia Tusculi,
Aut otiosi jugera Tiburis

Perambulaturus subibas
Egelidos Anienis amnes?

Hoc ore motae dira protervia
Subsidet undae. Jam video procul
Ad litus acclinata leni
Aequora decubuisse somno,

Et dormientis flamina Nerei
Spirare pacem. Scinde tenacium
Moras rudentûm: perge classem
Velivolis animare ventis.

REGINA terrarum & pelagi potens
Formidolosos diruet objices
Periculorum, nec sinistris
Ire dabit tua Fata velis.

ODE XXII.

LAUDES

INVICTISSIMI POTENTISSIMIQUE

SIGISMUNDI III.

POLONIAE SUECIAEQUE REGIS.

QUAM prono Rhodopen pede
Lustro? quae vitrei litora Phasidis
Vivo praevehor impetu?
Audacesque Dahas, & faciles mori
Colchos, & rapidum Scythen,
Captivumque gelu transilio Tyram?
O cani juga Carpati!
O formosa rubrae rura Druentiae,

Quam fontes Hypanis lavant,
Quam lambunt gelidi flumina Vistulae!
Quis me, quis Moraeque, precor,
Quis me perspicuae margine Viliae
Sistat, quà gelidum nemus
Ridet mobilium fletibus amnium?
O quae sidera trajicis,
O quae nubivagâ, Calliope, polum
Praeterlaberis orbitâ:
Hîc me siste, precor, quà Getico piger
Fervet sanguine Bosporus,
Nymphaeique domos, & cava barbarae
Plangit litora Tauricae.
Hîc dulci scopulos carmine colligam,
Hîc Graiae prece tibiae.
Aram de mediis surgere rupibus
Suadebo. Duce me, retro
Descendent resonis marmora collibus:
Et longo procul ordine,
Arrepent Pariis saxa laboribus:
Museamque pati manum
Inscribique volent, & memores tui,
SIGISMUNDE, pati notas.
Sculpêris volucri proterere impetu
Thressae cornua Cynthiae:
Scalpemus gemini fulmina proelii:
Scalpemus refugum Geten,
Et captum niveis Nerea vinculis.
Huc & nocte bis & die
Lectarum venient agmina virginum,
Et latè violis humum,
Aramque & folio Solis, & aureis

Pingent marmora liliis.
Nos & mane ter, & vespere ter sacrâ
Circùm valle sedebimus:
Hîc vivis dabimus cespitibus super
Verbenas, & olentia
Sacris thura focis, & rude sutili
Nectemus philyrâ caput.
Dicemus ter Io! ter recinent Io!
Canae litora Thraciae:
Et victos iterum carmine Concanos,
Et plausus, & ovantia
Permixtis dabimus classica tympanis.

ODE XXIII.

AD GERMANIAM

Civili bello ardentem.

QUID juvat densis glomerata turmis
Bella civili tonuisse clade?
Quid juvat latè maduisse pingues
Sanguine campos?

Tela Threïssis potiora pugnis,
Tela, Germani, cohibete tela:
Tela molitur nova pervicacem
Caesar in hostem.

Parcus irarum, modicusque ferri,
Lenis in cives, sine caede fusos
Thracas, & victos sine clade Caesar
Sternet Alanos.

Pone crudelis simulacra leti:
Deme loricas pharetrasque, Rhaete,

Mollibus flectit sua regna FERDI-
NANDUS habenis.

Servit extremi tibi potor Istri,
Caesar, irati moderator orbis:
Te repercussis agilis Sicamber
Concrepat armis.

Condito mitis placidusque ferro
Orbis, ingentes senii ruinas
Firmat, & prono fugitiva ducit
Otia mundo.

Martis oblitus calidaeque rixae,
Findit obliquo juga vomer unco:
Et minax olim, modò justus agrum
Demetit ensis.

Cassis instratis resupina cristis,
Alitum vernis resonat querelis,
Foeta nidorum: sociant maritas
Scuta columbas.

Te vagum Solis comitata currum
Fama, per latas spatiata terras,
Narret Eois, doceatque seros
Nomen Iberos.

Audiet Dacos acuisse tela,
Tela Germanis inimica telis:
Audiet contos & iniqua pilis
Pila rotari.

At simul, leni rapiente curru,
Sparget insonti fera corda succo:
Demet & contos, & iniqua pilis
Pila recondet.

ODE XXIV.

DIRAE IN HERODEM.

DEVOTA sacrae progenies domûs!
Fatale monstrum! prodigialium
Monstrum parentûm! seu Libyssa
Marmaricis lea pavit antris,

Seu te maligno sidere degener
Pardus maritâ tigride prodidit,
Furoris heredem paterni:
Sive gregis populator Afri

Nudum sub alto destituit jugo:
Seu belluosis fluctibus exspuit
Irata tempestas nocentem
Alitibusque ferisque praedam.

Tuo severas pectore marmora
Duxêre venas, marmora rupibus
Decisa, quas Gaetula caelebs
Deucalio super arva jecit.

Te sede primùm livida regiâ
Megaera fixit: Tisiphone dedit
Sceptrum cruentandum, feraeque
Imposuit diadema fronti; &

Regale nuper cum premeres ebur,
Assedit altis fulta curulibus,
Et per Palaestinos Tyrannis
Explicuit sua signa campos.

Tremensque & atrum sanguineâ manu
Telum coruscans, secum Odia & Minas,

Caedemque, & insanos Tumultus,
Funeraque, & populorum iniquas

Strages, & indignum Excidium retro
Lactentis aevi traxit, & inclyta
Regnorum, inexhaustasque longis
Cladibus evacuavit urbes.

Illam & parentûm dira gementium
Lamenta, Questusque, & Gemitus retro,
Luctusque vicatim secuti, &
Irriguis Lacrymae catervis.

Quod si caducis decidit amnibus
Praesagus imber, quid pluvias sequi
Cunctantur ultrices procellae,
Et volucrûm strepitu quadrigarum

Incussus aether pigra tonitrua, &
Immugientûm fulmina nubium
Compescit, indulgentque metae
Aëriis vaga tela pennis?

At nil trisulsis Acroceraunia
Dejecta flammis, nil Rhodopes jugum,
Quassaeve peccavêre cautes
Emathiae, nisi forte dirum

Inominatis marmora partubus
Fudêre monstrum: rumpite, rumpite
Montesque, foecundasque Regum
Fulmina praecipitate rupes.

Exspiret auras: occidat, occidat
Funestus, exsecrabilis, efferus
Sector: crematuramque taxum
Ipse super cumulumque regni

Summum cadaver fumet, & aëra
Coelumque diro liberet halitu
Fatale monstrum, dissidentûm
Ludibrium Furiarum & Orci.

Perrumpe tractus impenetrabiles,
Ignava Tellus, desuper arduâ
Volvente saxorum ruinâ:
Quam Pelagus super, & refusis

Bis terque Nereus Syrtibus insonet.
Audimur. Ingens sidera verberat,
Spumamque, limumque, & rapaces
Oceanus glomeravit undas.

Jam nutat aether: jam barathrum propè,
Vastisque campi dissidiis hiant:
Jam fractus illabetur orbis
Sacrilego capiti. I, profunda

Inexpiato pollue Tartara,
Tyranne, leto: solus & igneum
Insume Cocytum, & frementem
Sulphureis Acheronta ripis.

ODE XXV.

EX SACRO SALOMONIS EPITHALAMIO.

Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.
Adjuro vos, filiae Jerusalem, ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit.
Ecce iste venit, saliens in montibus, transiliens colles. Similis est Dilectus meus capreae, hinnuloque cervorum.

Me stipate rosariis:
Me fulcite crocis: me violariis,

Me vallate Cydoniis:
 Me canis, sociae, spargite liliis:
Nam visi mora Numinis
 Mî sacris animam torret in ignibus.
Vôs o, vos ego filiae
 Coelestis Solymae: vos Galaditides,
Vos, o per capreas ego
 Errantesque jugis hinnuleos precor,
Antiqui genus Isaci,
 Quae saltus Libani, quae viridem vago
Carmelum pede visitis,
 Nymphae nobilium gloria montium:
Ne vexate tenacibus
 Acclinem violis: neu strepitu pedum,
Neu plausae sonitu manûs
 Pacem solliciti rumpite somnii:
Donec Sponsa suo leves
 Somnos ex oculis pollice terserit:
Donec Lucifer aureus
 Rerum paciferum ruperit otium.
Summis ecce venit jugis
 Formosae soboles matris, & unicae
Formosi soboles patris:
 Silvarumque super colla comantium, &
Intonsum Libani caput,
 Magnorumque salit terga cacuminum, ac
Proceras nemorum domos
 Prono transiliens praeterit impetu:
Veloci similis caprae,
 Quae visis humili in valle leonibus,
Per praerupta, per ardua
 Sublimi volucris fertur anhelitu.

ODE XXVI.

AD D. VIRGINEM MATREM.

Cum fame, bello, coelique intemperie laboraret Polonia.

AUREI regina MARIA coeli,
Moesiae valles, Hypanimque latè
Nubium curru super & nivosis
Vise quadrigis.

Aureus tecum Puer, & coruscis
Aureae pennis properent catervae,
Et Salus, & Pax, & aperta pando
Copia cornu.

ODE XXVII.

AD CLAUDIUM RUFUM.

Sibi sepulcra & tumulos Regum scholam esse.

NON me Democriti sales,
Non me Cecropii porticus atrii,
Non percussa docentium
Delectant calidis pulpita jurgiis,
Vel quae pectoris impotens
Clamosi celebrat turba Panaetii;
Vel quae Pythagorae senis
Doctâ tusse crepant. Me veterum frequens
Memphis Pyramidum docet:
Me pressae tumulo lacryma gloriae:
Me projecta jacentium
Passim per populos busta Quiritium,

Et vilis Zephyro jocus
 Jactati cineres, & Procerum rogi,
Fumantûmque cadavera
 Regnorum, tacito, RUFE, silentio
Moestum multa monent. Mihi
 Pompeii gelido sub Jove segreges
Artus, & lacrymae carens
 Desertoque vagum litore funus, &
Magni nominis indigum
 Corpus, magniloqui verba Panaetii
Compensat breviùs; neque
 Regales patitur quaerere copias.
Nolim Pieriis macer
 Insudare libris, aut tacito vigil
Impallescere Socrati:
 Si Regum titulos, & tumulis super
Fulgentem premo gloriam, &
 Calco nobilium nomina Caesarum.

ODE XXVIII.

AD FAMAM.

Laudes Ladislai, Principis Poloniae Sueciaeque, ab illa cani oportere.

AGE picti moderatrix Dea mundi,
 Quate pulso titubantes pede nimbos,
 Age, claras famulantûm quate pennas Aquilonum.

Glacialis rege currum Cynosurae,
 Cata spissos super imbres equitare,
 Simul Euros animavit generoso tuba cornu.

Tibi plausus populari vagus aurâ,
Tibi pulchrae sociali vice laudes,
Famulantur salientûm comitatu chorearum.

Tibi septem Tiberinae juga ripae
Saliari cita gyro glomerantur:
Tibi longus per apricum salit ordo thyasorum.

Age, sacrum glacialis jubar Ursae
Cane Medis, cane flavis Agathyrsis:
Cilicumque & pharetratis Nasamonum cane turmis.

Tibi, Princeps, opulenti liquor Hermi
Grave nomen fluviali linet auro:
Tibi carmen pretiosâ perarabit Tagus urnâ.

MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII

LYRICORUM

LIBER TERTIUS.

ODE I.

AD FRANCISCUM CARDINALEM BARBERINUM,

URBANI VIII. PONT. MAX. FRATRIS FILIUM.

ABSISTE, vulgus. Nil humili juvat
Cantare buxo, nil popularibus
Nervis, verecundoque functum
Barbiton ingeminare cantu.

Te Vaticanae sidus adoreae,
FRANCISCE, dicam. Te niveis super
Cunis ligustrorum reclinem
Pulcher Honos, croceoque Phoebus

Perfudit imbri. Te roseus Pudor,
Virtusque primùm non pueriliter
Risêre nascentem, & supinis
Lilia supposuêre membris.

Tunc & jocoso murmure garrulus
Arguta primis verba leporibus,

Dulcesque vagitus ab ipsis
Crederis edidicisse Musis.

Tunc & caducis ningere liliis
Molles pruinas, & violaria, &
Nubem rosetorum protervo
In puerum cecidisse nimbo,

Nec non severi flumina Liberi
Manasse credunt, mellaque Dardanos
Errasse per vicos, & Urbem
Uberibus secuisse rivis:

Laevumque vernae munere copiae
Risisse Tibrin, & virides procul
Stravisse per ripam tapetas,
Oenotrios Aniene fontes

Gratùm allocuto, lenè cadentibus
In verba lymphis: Ite loquacibus
Per plana camporum fluentis;
Ite, novos iterate lusus,

Aurae cachinno molliter herbidas
Plangente ripas. Nascitur, & vitî
Sincerus, illimisque morum
Innocuae fluit amne vitae

Princeps, amoenae flumen Etruriae:
Ille, & profundi fervidus ingenî,
Frugemque virtutum, & Latinis
Restituet sata laeta campis:

Auroque fusum tempus, & aurei
Latè per urbes flumina seculi
Diffundet, & regnata parvo
Rura Jovi, residesque glebas

Deliberato vomeris otio,
Bacchoque & albis frugibus induet:
Ripasque, mirantesque silvas
Hesperiae linet amne gazae.

ODE II.

AD D. MAGDALENAM

Christi necem deflentem.

CUM tu, MAGDALA, lividam
Christi caesariem, cùm male pendula
Spectas brachia, prô! tibi
Pectus non solitis fervet amoribus.
Non es, qualis eras: tibi
Non mens semianimis restat in artubus:
Non fronti tenerae nives,
Non vivax roseis purpura vultibus,
Non notus superest color:
Sed mors marmoreis pingitur in genis,
Et vitae gracilis via
Exili tacitè spirat anhelitu.
Non, me si satis audias,
Plores perpetuùm tristia: tertia
Cum lucem revehet dies,
Mutati referet munera gaudii.
Nam quae sole caret duplex,
Ridebit geminis tertia solibus.

ODE III.

AD FRANCISCUM CARDINALEM BARBERINUM.

Clementiâ potissimum Principes ornari.

FELIX, qui dubio forte caput supposuit Jovi,
Nutantique polo: nec trepidâ sceptra tenet manu,
Nec sperat cupidus, sed fruitur: nec pavidus tenet,
Sed securus habet. Tu modici lenior imperî,
Nec plausum tacitae plebis emes; nec miserabiles
Divendes lacrymas nobilium caede Quiritium:
Te justus populi clarat amor. Cetera diffluent:
Hoc uno veniet dives opum copia flumine.

ODE IV.

AD EGNATIUM NOLLIUM.

Aequo semper rectoque animo adversus Fortunae inconstantiam standum esse.

SIVE te molli vehet aura vento,
Sive non planis agitabit undis;
Vince Fortunam, dubiasque, NOLLI,
Lude per artes.

Riserit? vultum generosus aufer.
Fleverit? dulci refer ora risu.
Solus, & semper tuus esse quovis
Disce tumultu.

Ipse te clausam modereris urbem
Consul aut Caesar: quoties minantûm
Turba Fatorum quatient serenam
Pectoris arcem.

Cum leves visent tua tecta casus,
Laetus occurres: praeeunte luctu,
Faustitas & Pax subeunt eosdem
Saepé penates.

Dextra sors omnis gerit hoc sinistrum,
Quòd facit molles: habet hoc sinistra
Prosperum, quem nunc ferit, imminentes
Durat in ictus.

Ille qui longus fuit, esse magnus
Desinit moeror. Facilem ferendo
Finge Fortunam: levis esse longo
Discit ab usu.

ODE V.

AD PUBLIUM MUNATIUM.

Moerorem animi colloquiis & coetibus amicorum temperandum esse.

Si quae juvabit dicere sancium,
Permitte, Publi, compositam malè
Loqui cicatricem, & latentes
Parce animo sepelire curas.

Secura ferri robora saepius
Occultus ignis subruit: & super
Minora silvarum caducum
Traxit onus, nemorumque famam

Stravit virentem, quam tonitru levi
Quondam favillâ lambere gestiit
Impunè. Te longus silendi
Edit amor, facilesque luctus

Hausit medullas. Fugerit ocyus,
Simul negantem visere jusseris
Aures amicorum, & loquacem
Questibus evacuaris iram.

Olim querendo desinimus queri,
Ipsoque fletu lacryma perditur:
Nec fortis aequè, si per omnes
Cura volat residetque ramos.

Vires amicis perdit in auribus,
Minorque semper dividitur dolor,
Per multa permissus vagari
Pectora, nec rediisse quondam,

Pulsus superbit. Vise sodalium
Coetus; & udis sic temerè jace
Infusus herbarum lacertis,
Ad patrii leve murmur Hallae.

ODE VI.

AD MARCUM SILICERNIUM.

Veras esse divitias, quae a bonis animi petuntur.

NUMQUAM praecipiti credulus aleae
Cum Fatis avidas composui manus,
Ut mecum taciti foedere proelii
Aequâ pace quiescerent.

Quid Fortuna ferat crastina, nesciam,
Heres ipse mei. Quas dedit, auferet,
Non avellet opes, quae procul extimo
Semotae spatio jacent.

Quae possunt adimi, non mea credidi:
Numquam pauperior, si meus integer.
Regnum, MARCE, mei, si benè de meis
Vectigalia censibus

Intra me numerem. Pars animi latet
Ingens, divitibus latior Indiis,
Quò non ter spatio longiùs annuo
Itur navibus aut equis.

Sed mens assiduum visitur in diem
Hospes saepe sui, non ebur, aut novas
Mercatura dapes, ipsa sui satis
Dives, si sibi cernitur.

ODE VII.

In turpem seculi avaritiam.

FRUSTRA querelis & gemitu parùm
Deliberato flevimus, arcium
Portas & emunita saevo
Moenia procubuisse ferro.

Tot civitatum clade super parum
Peccavit ensis, quando labantium
Infirma murorum reperto
Oppida suffodiuntur auro.

Eheu! secundum militis ad latus
Primus resedit sedulus artium
Fossor pudendarum, & decoros
Explicuit sine sole vultus

Vicina juxta pocula laetior!
Cessêre servis tela ligonibus!

Plebeius (heu nefas!) equestri
Malleus associatur hastae!

Pax ipsa bello deterior subit,
Cum vilis auri belligeras amor
Pacavit iras, & repensis
Proelia detonuêre nummis.

Pugnare dignos sole palam duces
Celant opacae nobilis obsides
Auri cavernae. Jam caduci
Desuper intremuêre colles.

Nolunt adeso jam dubiae solo
Pendere turres. Excutit impios
Tellus colonos, in ruinam
Ambiguis agitata campis.

Fugêre turpes agricolas agri:
Insons avaris litus ab urbibus
Migravit, & contaminatos
Aequora deseruêre portus.

Natura magnis dum sepelit nefas
Rerum ruinis, vitrea fontium
Oblevit ora, ut navigatos
Sicaniae Venetaeque merci

Puniret amnes. Vidimus Aufidum
Nusquam repertas, arva per Apula,
Quaesisse ripas, cum sequacem
Distinuit malus error undam,

Hausitque nubes vallibus integras
Turbo soluto plana per alveo,
Regum piaturus penates
Flagitiis, populique noxâ.

ODE VIII.

AD AELIUM CIMICUM.

In Russiam citeriorem profecturus.

AELI, non sumus arbores:
Ut quo quisque loco natus, inutili
Duret perpetuùm morâ.
Nolis caeruleas Sarmatiae domos,
Et canae juga Russiae
Intentata mihi, dum Zephyri vocant,
Et siccae nivium viae.
Non frustra properis imposuit rotis
Currus Japeti genus;
Et terram pavidos linquere navitas,
Pictis non sine carbasis,
Remorum celeri propulit agmine.
Non frustra patiens equi
Se sternit mediis trames in Alpibus.
Magno dignum iter Hercule,
Naturae ingenium struxit, idoneis
Dimensum juga passibus,
Quà se praecipiti Gloria vertice
Lasso ostenderet Herculi;
Dignatusque sequi pergeret Annibal,
Regnumque ac Libycos manu
Attollens populos Aeoliam super,
Et tristes nebulis domos,
Armatam Italiae infunderet Africam.
Non soli loca quaerimus:
Nusquam fixa satis Pergama transeunt;

Teucrique & Dolopes migrant.
Mutant magna suas regna vices: nihil
Perstat, quo genitum est, loco.
Cum primùm geniti, matris inertia
Terrae viscera rupimus,
Moti particulam traximus aetheris:
Coelique ingenio patris,
Cum matre immemores stare, cucurrimus.

ODE IX.

Panegyris ANNAE RADIVILIAE*, Castellanae Trocensis, Ducissae Nesvisii.*

Quo te Dearum nomine consecrem,
Vicina cani Nympha Borysthenis?
Themisne, an una Gratiarum
De tribus excipiêre Divis

Scribenda Drie? Cedit aquis tibi,
Utcumque pictis fertur oloribus,
Cretâque, & innantem relinquit
Oceano Cytherea Delon.

Hinc & severo migrat ab Algido
Parum serenis Cynthia cornibus,
Quamvis anhelantûm lacessat
Ira canum, teretesque rumpant

Virgulta damae. Sed tibi dulciùs
Tranquilla rident Palladis otia;
Seu tela non mendax retexto
Bella virûm simulare in auro

Bayerische Staatsbibliothek München

Mensem fefellit, seu tibi Coelitum
Vestire nudas spiritus incidit
Aras, & aulaeis & ostro
Pauperibus placuisse Divis.

At non inani Fama canit tubâ
Te vi potentis non sine consilî
Ventura tangentem sagaci
Mentis acu celerique curâ.

Tristis videri prodit, & unicè
Sibi serenis pervigil in genis
Lucet Venustas : seu coruscum
Caesariem tibi pingit aurum,

Non indecorae nube modestiae
Extinguis aurum vilius adspici,
Gemmasque nolentes latere
Moribus ingenioque celas.

Hinc inde rubris Creta coralliis,
Illinc smaragdis fulguret India :
Cum pura Virtus fulsit, omnes
In tenebris latuêre gazae.

ODE X.

AD MUSAM.

Laudes LADISLAI Principis Poloniae & Sueciae.

CARMINUM praeses citharaeque Clio
Dic, ubi molli resupina somno
Foeta rumorum cubet eruditis
Fama sub antris.

Rumpat ignavos, age, dic, sopores,
(Nam locum nosti) nimiique fessa
Somnii, tergat niveo morantem
Pollice somnum.

Thespio currum moderante loro,
Solis auratas, age, dic, quadrigas
Scandat, & claros gemino triumphos
Differat orbi.

Narret hibernis Helicen pruinis
Barbaro nuper caluisse tabo:
Narret Arctoo rubuisse canum
Sanguine Pontum.

Prodigus laudes tibi fundet Indus
Ostiis septem: tibi dives aeris
Accinet Lydus: tua volvet ingens
Nomina Ganges.

Te canent solis Garamantes arvis:
Te Dacae, Princeps, pluviaeque pauper
Maurus, & Cydni, vitreique discet
Potor Enipei.

ODE XI.

Laudes FRANCISCI Cardinalis Barberini.

QUIS me citatus pectoris impetus
Denso sedentem propulit aëre,
Currusque nimborum morari, &
Per medias equitare nubes,

Et plana terrarum, & populi casas
Regumque turres non sine gaudio

Calcare sublimem, & superbo
Regna super volitare curru?

Rerumne falsâ ludor imagine?
An picta mundi moenia, & igneas
Arces, coronatumque flammis,
Et liquidum sine labe solem

Praevertor? Hîc & patria siderum,
Clarusque coeli baltheus aurei,
Campique stellarum, & decemplex
Perpetuo redit aula gyro.

Quâ parte coeli Principis aureas
Inscribo laudes? Hinc adamantinis
Aeternus Orion in armis,
Et gemino prope Castor igni

Fortem reposcunt. Hinc gravis Hercules
Famae propinquum postulat Herculem:
Hinc noctis immunem & veterni
Parrhasii vocat ora plaustri.

Acrem & timori cedere nescium
Addam Leoni: quem penes igneae
Aestatis arvorumque cura, &
Flava Canis Cererisque regna?

Justam & tenacem propositi manum
Mundi serenis partibus asseri
Exspectat Autumni Virago:
Quae geminam sine fraude Libram

Aevique frenos, & celeres vehi
Compescit Horas. Hinc tibi patrio,
Francisce, cedentes Olympo
Pleïadas Hyadasque cerno:

Illic laborat Phosphorus hospitas
Laxare nubes: hinc tibi lucidus
Collumque repentesque coelo
Scorpius abstinuisse chelas,

Auroque comptum Marmaricus Leo
Crinem totondisse, & radiantium
Opima villorum, & jubatas
Velle polo revocare flammas.

Insculpta coelo gloria sospitat
Heroas: anni cetera subruunt:
Aulaeque, sceptroque, & columnis
Excidium sua dixit aetas.

ODE XII.

AD AURELIUM FUSCUM.

Omnia humana caduca incertaque esse.

Si primum vacuis demere corticem
Rebus, FUSCE, velis, cetera diffluent
Vernae morae nivis, quae modò nubium
Leni tabuit halitu.

Formosis reseces fortia: displicent.
Externis trahimur. Si malè Dardanis
Respondens Helenae pectus amoribus
Famosus videat Paris;

Nusquam per medii proelia Nerei
Ventorumque minas splendida deferat
Graii furta thori. Sed benè mutuo
Rerum consuluit jugo

Naturae Dominus, quod niveis nigra,
Laetis occuluit tristia. Qui bona
Rerum de vario deliget agmine,
Consulto sapiet Deo.

ODE XIII.

AD MOSCOVIAM.

Cum Principem Poloniae Moschi in imperium arcesserent.

MOSCUA, cur iniquas
Aureis frustra pharetris diminuis sagittas?
Vulnera cur adacto
Dirigis ferro? Cohibe stridula contumaci
Barbara tela nervo.
Jam tibi Mavors facili molliit arma risu:
Jam tibi mulcet iras:
Jam tibi frontem lepido temperat in sereno:
Jam cecidêre tela:
Jam pharetratis clypeus demigrat e lacertis.
Quid lacrymosa torvam
Exaras rugis faciem? Quid melius supinis
Fletibus Astra poscas?
Quid bono Divi melius mittere Rege possint?

ODE XIV.

AD HONOREM.

Cum FRANCISCUS BARBERINUS *sacrâ purpurâ ab* URBANO VIII. *Pont. Max. ornaretur.*

TE, clara Divûm progenies, Honor;
Marsae canemus carmine tibiae:

Te, meta votorum, & laboris
Dulce lucrum, volucrisque vitae

Formosa merces. Te decorum patrem
Inter serenae fulgura Gloriae,
Lunaeque stellarumque cunas,
Imbre super radiorum & auri,

Virtus marito conscia Numini
Effudit illustrem, & genialibus
Toris coronarum reclinem
Stdereâ religasse zonâ, &

Non indecorae sidere purpurae,
Grataeque risu lucis, & osculis
Miros anhelantem nitores
Celsa super posuisse sceptra,

Et molle fertur fascibus & mitris
Aptasse fulcrum: quas stipulae modo
Prensasse per ludum, & procaci
Diceris arripuisse dextrâ.

Te prorogati filia Temporis,
Germana Recti, candida Veritas
Non erubescendis adurit
Ignibus; ingenuoque parvus

Luces honesto, fervidus ardua
Curare rerum. Te patriae parens
Tranquilla Libertas, Fidesque,
Et duplicis studiosa mundi,

Illiterato quae procul otio
Foecunda veri tempora dividit,
Arcemque Causarum, & corusci
Praevehitur vaga regna Phoebi:

Te, quae propinquâ clade superbior
Gaudet cruentis Diva periculis,
Lassare Fortunam duello, &
Per medias docet ire mortes.

Illam impotentûm exercitus imbrium
Insana aquarum rumpere proelia,
Undas refringentemque flammas,
Attoniti pavet ira mundi.

At non & aequo foedere Comitas
Non temperato pectore conserit
Cultusque, tranquillamque morum
Temperiem, similemque vultum:

Sive aestuosus gurges inhorruit
Civilis undae, cùm popularium
Aestu procellarum, & dolosâ
Carbasa diripiuntur undâ:

Seu rauca vulgi murmura lenibus
Sedêre ventis, cum placidum sibi
Consensit aequor. Te decoro
Nobilitas comitata gressu

Centum vetustas nectit origines,
Centumque retro per populos fluit
Ceris avorum: nec severae
Martis opes, Aquilaeve desunt,

Censusque, & almae vulgus adoreae
Anciliorum, & stemmatis, & togae,
Fascesque, laurique, & frementûm
Turba retro Titulorum inanes

Exercet auras, non sine Plausibus,
Famaeque & aureo Nominis essedo,

Quod turba mirantûm, & curule
Frenigerâ trahit aure vulgus.

Jamque & virentis vere puertiae
Malas amictum, purpureus simul
Autumnus irrepsit decoras
Flore genas, per aperta latè

Effulgurantûm culmina siderum
Effrena curru jungere fulmina,
Nubesque praetervectum & imbres
Quadrijugis dare lora ventis

Miramur omnis turba minor pedum:
Supina curvo poplite civitas,
Votisque, & obtutu sagaces
Puniceum jaculamur axem:

Unde & coruscis oppida moenibus,
Pictumque velis aequor & insulis,
Regumque turres barbarorum, &
Attonitas specularis urbes.

Tu regna ventorum, & pelagi gravem
Compescis iram: tu vaga siderum
Crystalla frenas: tu frementes
Lucis equos, vigilesque mundi

Metaris ignes. Te penes Aequitas,
Et septa Tuscis Jura securibus
Stipantur; annosaeque Leges,
Et niveum sine caede Justum.

Tecum supellex aurea, & asperi
Gemmis tiarae: te radiantium
Nexus coronarum, sereni
Regum apices, lituique circum,

Et regiarum sidera frontium,
Mitraeque fulgent, & diademata
Ad usque formosam Diei
Invidiam, opprobriumque Solis.

At retro flavum lambere pulverem
Livor rotarum, & degeneri solum
Mento cecidisse, & procacem
Moeret humi posuisse vultum:

Plenoque nusquam Divitiae sinu
Gazaeque, & omnis turba Pecuniae,
Et grando gemmarum, & refusi
Per populos vagus imber auri.

Tu lene tormentum ingenio admoves,
Mentesque dulcis nectare Gloriae
Plerumque mulces. Te feracem
Consilii, facilemque vendi,

Emisse doctus circuit Ambitus,
Fucoque & albis vestibus unicè
Formosus, agnoscique duplex,
Et placidae sine nube rugae,

Risu serenae frontis idoneus
Mirè sagacem fallere curiam,
Discrimen obscurum dolosis
Artibus, ingenioque morum.

Spes mille circùm nubibus insident,
Plenoque regni pectore turbidùm
Bacchantur: at turpes Repulsa,
Et volucris fuga ridet Aurae.

Te quamquam anhelantûm ignea siderum
Suspirat aedes, Principis aureos

Invise postes. Hîc ruinas
Imperii, seniumque mundi

Curare solers, desine tristium
Tandem querelarum, & potius sacrâ
Incude diffingas in aurum
Saeva Ducum Procerumque tela.

ODE XV.

AD APES BARBERINAS.

Melleum venisse Seculum.

Cives Hymetti, gratus Atticae lepos,
Virgineae volucres,
Flavaeque veris filiae,

Gratùm fluentis turba praedatrix thymi,
Nectaris artifices,
Bonaeque ruris hospitae,

Laboriosis quid juvat volatibus,
Crure tenus viridem
Perambulare patriam,

Si Barberino delicata Principe
Secula melle fluunt,
Parata vobis secula?

ODE XVI.

AD SE IPSUM.

Quid diu vanas feriente nubes
Vota fallaci jaculamur arcu?

Quid loquor dudum mihi Consul ipse,
Ipse Senatus?

Ite, mordaces, procul ite, curae,
Me vocat notis Helicon viretis,
Me sacrum lauri nemus, & canorum
Phocidos antrum.

O ubi molles Heliconis umbrae!
O ubi Cydnus, violisque pictum
Thespiae rupis caput! o sonori
Flumina Pindi!

Me quis ad vestros Aquilo recessus,
Aut quis alatâ Zephyrus quadrigâ
Deferat fessum, gelidosque Cirrhae
Sistat ad amnes?

Vos mihi Romam, Phrygiisque centum
Pendulas saxis simulatis aedes:
Vos Aventinum Capitoliique im-
mobile saxum.

Hîc ubi laevi cecidêre musco
Virgines undae, vitreoque garrit
Ore Clitumnus, nimiùmque labi
Sedulus Almon:

Hippocreneis abiêre rivis
Pegasi fontes, Aganippidumque
Murmur, & cantus, & euntis agro
Copia lymphae.

Alter hîc Liris fugit, alter Ufens:
Alter illimi Thrasimenus amne
Trudit electrum, liquidoque Plaeve
Volvitur auro.

Hîc ad Empusae nemus, & virentem
Aesaris ripam studiosa florum
Aura colludens cumulo jocantis
Obstrepit undae.

Lenis hîc aurae tepor, hîc venustas;
Hîc nitor rerum, meliorque coeli
Vultus: hîc plenis agitata manant
Gaudia ripis.

Hîc Sales compti, facilesque Risus,
Hîc levis circum Jocus, & decentes
Gratiae plenos referunt resecto
Flore quasillos.

Hîc mihi septem meliùs renident
Romuli colles, gracilesque venti
Leniùs perflant gelidam supini
Tiburis arcem.

Collis o sacri decus! o magistrum
Numen! o Graiae fidicen Camoenae
Phoebe, si gestis procul arduo de-
scendere Cyntho,

Huc ades longi mihi testis otî.
Tuque (nam me quis prohibet?) reposta
Affer in primis mihi, FUSCE, grati
Carmina Flacci.

ODE XVII.

AD TIBERIM.

Eum beneficentiae & liberalitatis URBANI *VIII. Pont. Max. symbolum fore.*

TIBRI, siste precor, nec rapidae regna licentiae
Jactaris temerè: neu Latii litora Nerei
Undarum nimio deciduus plauseris agmine.
Quid per plana, per abrupta, per impervia lubricum
Vectigal domino deproperas Nereidum patri?
URBANI patulae credideris flumina dexterae:
Tunc seu melle fluent, seu rutilis secula fontibus,
Fies auriferis nobilior fabula Lydiis.

ODE XVIII.

Laudes Francisci Cardinalis Barberini.

HIC ille plenis Oceanus patet
Laudum carinis. Ite loquacia
Per transtra, facundisque, Musae,
Carmina deproperate remis.

O qui loquentis flamine sibili,
Lenique sacrae nubis anhelitu
Impellis antennas, Notorum
Alba super volitare terga

Doctus, procellas & bijuges celer
Frenare nimbos, huc age Delphicâ
Lauru, coronatamque myrto
Pegaseae dominator undae

Inscende puppim. Quod timidi priùs
Sulcemus aequor? quod pelagus situm
Fundoque virtutum, & refusae
Per populos maria alta famae,

Vates profundae navita gloriae
Invisat? Illinc alta frementium
Moles procellarum, & protervae
Fluctibus intonuêre lymphae.

Haec illa parci nescia litoris,
Avara coeli, prodiga munerum
Bacchatur, & pecuniarum
Caeruleo pluit aura nimbo.

Haec illa magni pectoris indoles
Sese ipsa rerum fluctibus erigit,
Curasque & alternis natantem
Consiliis animum remiscet,

Vindex avarae fraudis, & abstinens
Lucrantis auro regna pecuniae,
Rerumque prudens, nec cruentae
Laudis iners, animique parca.

Hinc aestuantûm mota superbia
Subsedit undarum, & procul arduum
Ad litus acclinata blando
Aequora decubuêre somno.

Hoc illud alti Principis otium
Clausum quieti vecte silentii,
Somnique curarum, & labore
Empta quies, animique vesper

Longi repensus merce negotii.
Cum dulcis inter claustra modestiae

Sceptrumque & immensis reclinat
Regnum humeris, onerique parcit,

Obliviosus dissipat Hesperus
Regum labores. Damna fugacium
Plerumque curarum reponunt
Pervigiles sine nocte somni:

Aulae nitorem cum benè nesciae
Texêre noctes, nobilium simul
Pompam catervarum retexit
Clara dies, rediêre Curae.

ODE XIX.

AD MILITARES EUROPAE ORDINES.

De Provinciis Graeciae recuperandis.

Si quem cruentae vultus adoreae,
Si fusus auro miles, & inclyti
Urunt in argento triumphi,
Artifici simulante dextrâ,

Sculptaeque laudes, & titulis super
Afflata signis vita Corinthiis,
Cultusque, moresque, & perenni
Paene loquax sua fama saxo:

Hic si locari postgenitis sacer,
Et per nepotum lucidus atria
Quaerit videri; destinatam
Funeribus meditetur aram,

Vultumque vultu fingat Achillei,
Dextramque dextrae commodet Hectoris,

Dignus Timantheâ notari
Arte, Syracosioque caelo:

Letique curtâ merce perennius
Lucretur aevum; quos sibi dempserit
Caris redonaturus annos
Conjugibus, puerisque caris.

Hic si timendus gestit aheneis
Horrere squammis, quem litui sonus
Saevique conjurata Martis
Signa vocant, clypeo subire,

Sparsumque crinem versicoloribus
Mutare cristis, & rapidum vehi,
Dum per rejectantes lacertos
Ambiguae fluitent pharetrae:

Illum palustri consita fraxino
Poscit Methone, poscit Acarniae
Lacus, Tanagreique saltus,
Aut graciles Marathonis orni,

Gnossosque telis, & resonum gravi
Stymphalon arcu. Non chalybum rudis
Lemnos, nec inconsulta ferri
Phocis erit, nec inermis Oea.

Si rursus idem bella fidelibus
Committat Euris, aequoris impiger,
Veloque & obluctante remo
Ortygiis equitabit undis:

Illi Cytori pinus, & hispidae
Cupressus Idae brachia frondium
In transtra, & haerentem carinam
Contrahet: aerisonamque puppim

Non imperito remige muniet
Euboea: remos Thespia suggeret,
Ausamque despectare nubes
Veliferam dabit Ossa pinum:

Aut qui comatas educat ilices
Caycus, aut qui limpidus assitas
Maeander intercurrit alnos,
Aut dubii vagus error Hebri.

Nec si superbus poscat eques vehi,
Pugnae scientes Ismara denegent
Pullos, relicturasque retro
Aut Noton aut Aquilona plantas,

Si bellicosos proruat accolas
Servilis Haemi, sparsa sequi celer
Vexilla, palantemque Lunam
Aemoniis agitare campis.

Illum & colossis conspicuum dabit
Venalis omni funere Gloria, &
Doctis renascentem metallis
Orchomenos, vel amica vivum

Non pejeranti marmore Neritos
Ementietur, nec Capitolia
Mutum, Palatinaeve moles
Stare sinent sine laude civem.

ODE XX.

AD AULUM LAEVINIUM.

Visnovii Poloni Equitis virtus, cuius pro patria interempti cor, per summam barbariem, inter se partiti Turcae & depasti sunt.

EHEU! quò citharae sciens,
Et Bacchi calidis fervida jurgiis,
LAEVINI, ruit indoles,
Imbellem strepitum & docta procacibus
Saltum fingere classicis,
Auditoque choros cogere tympano,
Et mensam clypeo super,
Et plenum galeis ducere Liberum!
Non hoc pectore Thracios
Inter Sarmatici fulmina proelii
Fudit VISNOVIUS globos,
Et Thracum volucres contudit impetus.
Ille & sanguineis super
Fumantûm cumulis haesit Iazygum, &
Alti navita sanguinis
Portum non soliti nominis attigit.
Illum Thraces Achaicis
Rimati gladiis, pectoris invia
Dimovêre repagula:
Et cor, & tepidâ morte fluens jecur
Devesci, & pia carpere
Ausi sacrilegis viscera morsibus.
At non egregiam quoque
Libarunt animam, nec Mareoticas
Pavit fama libidines,
Aut secura Getae dentis adorea.

Eheu! stringite, posteri,
Ferrum belligerâ stringite dexterâ.
Heu primam gladii sitim
Pubes Odrysiis imbue caedibus,
Confossisque reciprocum
Rursum pectoribus reddite sanguinem,
Dudum in corpore Bistonum, &
Venis immeritum fervere barbaris.

ODE XXI.

AD PRINCIPEM QUEMDAM

AD THERMAS PROFICISCENTEM.

Jucundam & honestam vitam fructuosae & anxiae esse praeponendam.

Regias veto manus
Tagi serenis imminere rivis.
Utili placet luto,
Fucumque nobis fluctuantis auri
Flavus allinit liquor:
Ex quo superbi dives amnis Hermi
Sordidum lavit Midam,
Rudique limum duxit e Tyranno.
Ite, mobili vitro
Albive Cydni, lucidive Xanthi,
Ite, Principum manus,
Auri coruscas submovete labes.
Rivus integer vitî,
Suaeque purus consciusque lucis,
Praeterit fideliùs
Regumque somnos, Caesarumque palmas.

Dulce purpurae decus,
 Tuam micantis innocens metalli
Amnis irrigat manum:
 Midamque, Princeps, Tantalumque rides.
Vitreus tibi latex,
 Lymphâ sequaces evocante lymphas,
Lubricâ placet fugâ,
 Quâ fervet Arnus, garrulumque pratis
Unda promovet pedem,
 Ripasque pingit, candidique fontis
Uda volvitur dies.
 Hîc thymbra poscit, hîc amoeniores
Humor educat rosas,
 Et cana nardus, filiique Veris
Hinc & hinc bibunt croci,
 Vivumque potant fluminis pudorem.
Hîc comata lilia
 Passisque Majus ambulat capillis.

ODE XXII.

AD CAESAREM PAUSILIPIUM.

Ne nimium adolescentiae fidat.

Ne te, Pausilipi, fallat inanibus
Aetas deliciis, quae simul impigris
Incertum rapuit curriculum rotis,
Effreno citius labitur Africo.
Mendax forma bonum deficientibus
Annis praecipitat, vitrea concuti,
Dilabi facilis, cerea diffluere
Hornae more rosae, quam modò roscidam

Cùm fovit tepidis mane Favoniis,
Dissolvit pluviis vesper Etesiis.
Numquam quod rapido pollice texuit,
Audet compositum Parca retexere:
Nec reddit refluo secula turbine.
Felix ille, qui non breve temporis
Momentum placuit; qui juga mobilis
Aevi deposuit, qui sibi lucidam
Jam nunc sollicito lumine patriam, &
Arcem nobilium destinat ignium.

ODE XXIII.

AD JULIUM ARIMINUM.

Solis animi bonis nos belluis praestare.

NON Hydaspeis, ARIMINE, gemmis,
Non domus flavâ laqueata cedro,
Aurei torrens neque te beatum
Fecerit Hermi.

Mitte sectari, quis amoena praeter
Prata non parco fluat amnis auro.
Sit satis Virtus, animosa sedes
Visere Divûm.

Alter effultos adamante muros
Tollat, aut caesas Sipylo columnas,
Fossor inspectâ Styge quas revulso
Subruat Orco.

Ditior silvis habitat Sabaeis
Ales Eois renovata bustis:
Ditior gemmis rutilo vagatur
Piscis Hydaspe.

Alter Eois variam lapillis
Subliget zonâ retinente pallam:
Alter insignes Tyrio lacertos
Vinciat ostro.

Gratiùs laeves variavit alas
Sparsa nativis Philomela guttis;
Pulchriùs Thressae maculosa pingunt
Pectora lynces.

Tonsa nos vestit pecus, & luporum
Terga mentimur: neque flava vestem
Dedecet vulpes, & abacta caeso
Castore pellis.

Una mortales numero ferarum
Eximit Virtus, volucerque notas
Siderum sedes animus solutis
Visere pennis.

ODE XXIV.

AD JOANNEM RUDOMINAM.

In funere Georgii Rudominae fratris.

QUALIS trisulci fulminis impetus,
Quem Daedaleis foeta vaporibus,
Pinguemve pabulata terram
Per medias rapit ira nubes,

Fastidioso cùm semel excidit
Immurmurantûm carcere nubium,
Per regna ventorum, per auras,
Et dubias Aquilone silvas,

Per arva latè, per juga concito
Grassatur igni: jam capitis minor
Aut Haemus aut percussa Calpe
Non humiles posuêre fastus;

Interque diras Dux equitat faces
Communis omnes per populos Timor;
Et pone strages, & supino
Deproperata ruunt tumultu

E nube Fata, non sine montium
Clamore, longus quem glomerat fragor
Volentis audiri ruinae,
Et volucrûm furiae Notorum:

Talis superbis irruit hostibus,
Mortis decoro pulvere sordidus,
Et per Musurmannos honestam
Explicuit RUDOMINA pugnam.

Illum futurae laudis & inclytae
Mercede famae Gloria, mentium
Regina, nundinata morti,
Per medios rapuit Gelonos.

Quam ponè Virtus, & Decus, & comes
Injuriosae Religio necis,
Per tela, per formidolosos
Quadrupedantum onagrorum hiatus

Exercitati militis, obvio
Venale fato prostituit caput:
Sed visus haud venire parvo
Magnanimus RUDOMINA leto.

Nam dum duelli laetior, hostica
Opprobriorum murmura vindice

Excusat ense, barbararum im-
mortuus aggeribus cohortûm,

Praesecta tandem colla volubili
Lapsu reclinat. Sed famulâ prope
Decusque praesignisque Virtus
Semianimem subière dextrâ.

Mox expeditis corpore Manibus,
Deproeliatrix Gloria siderum
Occurrit, & fulvo reclinem
Ire jubet super astra curru.

At Fama latè tergemino tubae
Longaeva cornu secula personat:
Io triumphe! vivit Astris
Ille meus RUDOMINA, vivit.

ODE XXV.

AD JOANNEM RUDOMINAM.

In funus Joannis Rudominae patris.

QUEMCUMQUE mendax fama Quiritium,
Et dedicatis densa clientibus
Corona, juratisque stipat
Imperii comitatus armis,

Quamvis Lacaenâ picta superbiat
Sub veste tellus, & famulantium
Juxta lacertosae cohortes
Et clypeis radient & hastis;

Nec pervicacis ludibrium Deae,
Nec concolores consilio Dolos

Vitabit, aut circumsonantes
Nobilium fugiet tumultus:

Nec concitato pectoris impetu
Nitente mentis remigio, soli
Ignavus heres, innatantes
Caeruleum per inane campos

Pervadet umquam: quippe volubili
Negotiorum pulvere sordida,
Gliscente curarum tumultu,
Mens humiles remoratur alas:

At quem supernis sedibus intulit
Mors, & profanis praecipitem procul
Furata terris. Quò solutus
Praepetibus RUDOMINA pennis

Exerrat! ohe! quò per inhospitas
Afflata leni pectora flamine
Nubes, inaccessosque tractus
Et superas agit inter arces!

Non usitatis ille volatibus
Praevectus udas terrigenûm domos,
Coetusque vulgares, beatae
Non humilis venit hospes aulae.

Illum ministrâ Religio manu,
Et delicato pectoris essedo
Evexit inconcussa Virtus,
Et superis dedit ire campis.

Exstructa quondam celsa faventibus
Delubra Divis Munificentia
Pensavit auratis Deorum
Hospitiis, famuloque coelo.

Hîc vel corusco se propè siderum
Curru locabit, vel propior Deo
E nube reclinis curuli
Sub pedibus sua fata cernet:

Regumve torvos subter acinaces,
Et regiarum sidera frontium,
Et tot Tyrannorum videbit
Suppositos radiare fasces.

Et haec stupebit, quae propiùs micant,
Obscura crasso serpere nubilo,
Latéque casuras per urbes
Ora sagax oculosque ducet.

ODE XXVI.

IN FUNERE ERNESTI VEIHERI,

Palatini Culmensis filii, vita immature functi.

PORRECTUS imo nec scopulus vado,
Cautesve pronis amnibus imperat
Moras, neque undantem morantur
Fluminibus cava saxa lapsum.

Nec irretento praetereuntia
Tempus retardat secula cardine:
Nusquam fatigatos Orion
Solvit equos properante curru.

Annos & horas praepetibus rapit
Latona bigis. Irrevocabilis
Decurrit, effoetamque prona
Accelerat cariem juventus.

Apollinari nuper in agmine,
Florentis aevi limine vidimus
 Stantem VEIHERUM, lacrymoso
 Praecipitem cecidisse fato.

Mox ut caducis artubus ingruit
Mors aestuosis torrida febribus,
 Ferocientes devoluta
 Stamina diripuêre Parcae.

Candente bysso pensa fluentia
Rupêre nodos: occidis, occidis,
 ERNESTE, ceu quondam procellis
 Exanimes cecidêre nardi:

Ceu dum per hortos caeruleâ manu
Desaevit udus Juppiter, imbribus
 Sterni reluctantes acanthi
 Lassa solo posuêre colla.

Quid, Mors, superbo pectora turbine
Insana victrix surrigis, inserens
 Terris triumphales cupressos,
 Et mutilam sine fronde taxum?

Mentis pudicae candor, & indoles
Firmata faustis sub penetralibus,
 Cultusque divinae parentis,
 Fixa locant monumenta terris.

Vidit benignis moribus aureum
Felix Lyceum: vidit imaginem
 Virtutis ERNESTUM paternae,
 Et similem proavis nepotem.

Saevi tropaeum funeris ardua
Virtus profundo praecipitat solo.

Sublime Veiherana Virtus
Sidereo caput aequat orbi.

Illam secundis Gratia brachiis,
Altusque curru Rumor eburneo
Ad astra sustulit videndam
Attonitae volucrem juventae.

ODE XXVII.

In primi lapidis jactu, cum Jo. Car. Chodkevicius *contra Osmanum Turcarum Imp. signa moturus, templum* Virgini Matri *Crosensis S. J. Collegii exstrueret.*

Divum locatus consilio Lapis,
Et dedicati liminis arbiter,
Quàm ritè de coelo migrantûm
Hospitio Superûm coruscat!

Non tot fremebat litus Olympiis
Olim catervis, Graia Corinthio
Dum lustra certatim Tonanti
Instabilis celebraret Isthmos.

Te quippe Divûm turba domesticum
Marmor superni civibus aetheris,
Magnaeque majestas Parentis
Perpetuis habitabit annis.

I, perge felix, & latebras cavae
Telluris intra: quâ tibi tutior
Templi superventura moles
Fortibus insideat columnis.

Hic nempe quisquis sacrificas manus
Inaugurato tinxerit unguine,

Coelumque, solemnesque sacris
Muneribus cumulabit aras,

Et fronte plenum laetitiae diem,
Intaminatis pulcher honoribus
Ostendet aris, & serena
Per solidum feret ora vulgus:

Plebisque denso celsus in agmine
Divina coelo tendet adorea,
Quae Terra, quae supplex adorat
Compositis Pelagus procellis.

Nec verò surdis sideribus preces
Conchyliato murice fulgidi
Mystae feretis, dum faventi
Pro CAROLO, Carolique castris,

Optata Divis vota litabitis.
In ore vestro sollicitus suas
Spes ille librat; & Tonanti,
Et Patriae sua sacrat arma.

Effrena vestrâ detumeant prece
Formidolosae bella Propontidos,
Et laevus Ister, & Gelonus
Vipereo metuendus ictu.

Illuc citato Martis in essedo
Toto vehatur CAROLUS impetu,
Et concatenatos superbis
Massagetas trahat in triumphis.

Juxta faventûm cura Quiritium,
Densisque Laudes agminibus Ducem,
Et Plausus, & depurpuratis
Gloria concomitetur armis.

ODE XXVIII.

AD ABRAHAMUM BZOVIUM.

De sacra Annalium Historia Eugenii IV.

QUALEM e nivosis Eridanum jugis
Primo cadentem leniter agmine
Festae Napaearum catervae
Trajiciunt, hilarique circùm

Plaudunt natatu: mox ubi prodigus,
Et temperati marginis immemor
Prorupit, & praeterfluentis
Regna procul populosque lusit

Errore lymphae, degeneres simul
Ripâque & immensi hospitio alvei
Dignatus amnes, atque aquosum
Immodico bibit ore coelum,

Silvisque & arvis latiùs imperans
Ripam evagantis seditionibus
Metatur undae, jam natari
Difficilis, nimiusque campi,

Venti paventem non benè sustinet
Dorso phaselum, laetior arduas
Subire bellantûm carinas,
Et galeis clypeisque longè

Clarus videri, donec Iapygas
Amnes avari fluctibus Adriae
Submisit, & majore ponto
Velivolum dedit ire Martem;

Sic te fluentem leniter aureae
Torrente linguae, prima per Italas
Clamata defatigat urbes
EUGENII pia cura Patris.

Qui bella Regum, & illacrymabiles
Rerum tumultus flectere providus,
Mundi laborantis ruinas
Extulerat subeunte collo.

Sacrique Veri solliciti Patres
Quos infidelis litora Bospori,
Rubrive submisêre ponti
Regna, Paraetoniive Nili,

Lectum remotis consilium plagis
Rerum potentem visere Tusciam, &
Leges peregrinosque ritus
Dardaniis sociare sacris.

Hîc tu profanis cassa furoribus,
Doctisque narras proelia vocibus
Pugnata, clamatumque Martem
Quà vitrei ruit amnis Arni.

Nec otiosae more licentiae
Exaggerato defluis alveo:
Sed plana per rerum profundo
Ore ruis, mediusque ripae.

Mox & citato plenior impetu,
Linguae sonoro flumine devehis
Classemque, & evagata longè
Ambracio pia bella ponto.

Quò nos avorum bella trahunt, retro
Seri nepotes ibimus? Ibimus

Pulchros redordiri labores,
Et veteres reparare palmas!

Solusne palmas, solus Achaica
Obliviosi nocte silentii
Abducit Abramus tropaea,
Et veteres revocat triumphos?

ODE XXIX.

AD AMICOS BELGAS.

Est & remotos non humilis furor
Lustrare Belgas. Ducite, Gratiae,
E valle Permessi vagantem
Pegason, alipedemque sacris

Frenate sertis. Ut micat auribus!
Vocemque longè vatis amabili
Agnoscit hinnitu! Ut Dearum
Frena ferox, hilarique bullam

Collo proposcit! Non ego degener
Ignava cursu rumpere nubila,
Terrasque despectare, & omni
Vincere Bellerephonta coelo.

Jam jamque retrò Carpaton, & procul
Frontem nivalis respicio Craci,
Turresque Carcinae, & vetusti
Transilio juga Carroduni,

Canamque Peucen. Jam Calais supra
Zethique pennas & Boreae patris,
(Quamvis Erechthaeam maritis
Tolleret Orithyian alis)

Albimque, Rhenumque, & liquidum nihil
Tangente Mosam praevehor ungulâ;
Jam jam coruscas Andoverpae
Cerno domos, dominumque Scaldim.

Ac tu meorum prime sodalium,
BOLLANDE, salve! Non tibi frigido
Infusus amplexu, verenda
Colla tero. Juvat usque sacro

Haerere vultu: sidereum juvat
Multoque foetum numine cernere
Pectus, redundantemque pleno
Ore Deum. Rapit inde Musis

Dilecta cervix, & bene pendulo
Attrita multùm pectora barbito
Sublimis HABBEQUI. O Deorum
Digne dapes Superûmque cantu

Condire nectar, numinis in tui
Sinu reclinem Sarbivium sine
Duxisse paullatim beatos
Carminis eloquiique fontes.

Quis ille vates cominus obviis
Occurrit ulnis? Pectora candidi
Nosco TOLENARI: flagrantes
Nosco genas, animamque semper

A Dîs recentem. Da, Pater, aurea
Arcana magni Numinis hospitem
Audire: da grandes bibisse
Aure sonos, animique totum

Libare florem. Quis placidas faces
HORTENSIANI nesciat ingenî?

Aut quis DIERIXI benignis
Longè oculis animam eminentem

Suique largam? Quo satis HOSCHIUM,
Quo MORTIERI, quo pia VALLII, &
LIBENTIS amplexu coronem
Pectora? quo mihi dulcis HESI?

Heu digna prisco nomina seculo,
Magnasque in ipsis conscia vultibus
Portare mentes! quae sereno
Dulcè micans sedet ore virtus!

Quae fixa vivae gratia purpurae!
Qui candor alti proditor ingenî!
Salvâque majestate blandum
Alloquium, placidique mores!

Fertur refuso Deucalion mari,
Dum mersa totis secula promeret
Terris, renascentemque jactos
In lapides animaret orbem,

Mosaeque Scaldisque ad vada nescius
Informis auri sorte datam retrò
Jecisse glebam: quâ repentè
Aurea prosiliêre secla, &

Tersêre gratis nubila vultibus,
Irasque purae frontis idoneo
Risu remulsêre, & fluentes
Sponte suâ pretiosiore

Mores metallo, per Rhodanum, per &
Fudêre Rhenum. Protinus & solum
Vertêre Fraudes; & remotam
Invidiae petiêre Thulen.

Hinc ille Belgis oris & eloquî,
Cognatus auro, fulgor in omnia
Se sponte mittens: ah! maligno
Ni nova progenies rigeret

Contacta ferro, nec toties suos
In saeva Reges coepta resorbeat
Civilis aestus. Quò perennis,
Quò miseros rapit unda belli?

Efferte vires, arma domestico
Efferte nido, magnanimum genus,
Belgae Leones; terra tantas
Quae genuit, malè pascit iras.

Per vestra frustra viscera quaeritis
Finem laborum: bella diu strepunt,
Quae tertio non rupit hoste
Barbarici tonitru Gradivi.

Avita restat busta recentibus
Cingi tropaeis: restat Achaicum,
Restat coronari tricenâ
Carpathium Ioniumque classe.

Heu! quàm patenti naufragum in aequore
Nostri periret dedecus otii!
Quantumque de nostrâ videres,
Phoebe, cadens oriensque famâ!

Jam tunc Athenis prisca reponeres
Panaetianae regna scientiae,
BONAEque desacrata MENTI &
Templa tuis, PUTEANE, Musis.

Felix & alti, Socrate non minor,
Veri magister! quae tibi porticus

Ferventis undaret juventae
Agmine? quae populis theatra?

Qui te tonantem bella Demosthenem
Heroës alto pectore ducerent?
Aut quae Melitaeo Sophocles
Pulpita succuteres cothurno?

Tunc me per omnes duceret Aedonas,
Dacosque, Thracasque, & Lelegas pium
Vocis BOELMANNAE tonitru, &
Magniloqui grave fulmen oris.

Quò Spes inani me rapit aëre,
Et vector ales? Quidquid id est, tamen
Me vate mox iras perosis
Secla fluent meliora Belgis.

ODE XXX.

AD QUINTUM ARISTIUM.

SIC est, ARISTI: novimus ardua
Sperare tantùm. Quis juvenum prior
Magnum repentino lacessat
Carpathium Ioniumque bello?

Immensa magnae tempora gloriae,
Angusta vel spe vel facimus metu:
Votisque prensamus futura,
Non manibus. Sed euntis aevi

Occulta postquam nos rapuit fuga,
Bellamus omni consilio senes
Nullius exempli, & perennem
Desidiae trahimus catenam

Per posterorum secula. Succute,
Ignava bello succute secula,
Quicumque plus a Dîs honesti
Nominis ingeniique ducis.

ODE XXXI.

AD BALTHASAREM MORETUM

Panegyris Lyrica.

MUSAS amantis gloria BELGII,
Et LIPSIANAE sidus adoreae,
MORETE, non tibi pudendo
Ad citharam veniente saxo

Grandem virenti Scaldis in aggere
Pono columnam; quam neque turbidus
Auster, neque emotus refuso
Subruat Oceanus profundo:

Sed quam recentes cum violis rosae,
Omnisque circùm copia narium,
Latè coronent, aut perennis
Pampinus ambitiosiore

Irrepat herbâ: quam procul ardua
Pronis adorent saxa Cerauniis,
Septemque qui fulcit Triones
Carpatus, & Rhodope nivalis

Columna coeli. Jam mihi nubibus
Digressa moles aethera succutit,
Currusque stellarum & tonantes
Sistit equos, solitoque major

Intrat trecentis astra decempedis;
Unde & Latinis celsior Alpibus,
Canamque Pyrenen, & Afrae
Despicias juga celsa Lunae.

Quae prima, vel quae testibus ultima
Incido saxis? Nominis inclyti
Caligat in portu, & tuarum
Oceanum pavet ala laudum.

Inusitatis summa nitent bonis:
Parumque lucet Gloria, quae simul
Illustrat insignes & imos,
Et proprio magis igne pulchra est.

Ignota Thuscis nomina Caesarum
Squallent sepulcris: quas tulit extimus
Splendor, verecundis sepultae
Noctibus occubuêre laudes:

Et saepe Famam Livor ab aureis
Detrivit aris. Non Acherontius
Offundet ingratas, MORETE,
Invidiae tibi vesper umbras:

Sed ipse Livor nominis in tui
Occumbet ortu. Tu dominus tui
Divesque, non debes caducae
Ludibrium opprobriumque Divae;

Ex quo monentis munere LIPSII
Multo sonantem Socrate porticum
Tiro celebrasti; perennem
Doctus emi bene posse laudem

Impendiosae merce scientiae:
Et ipse sacro plurimus otio

Palles, & externis amicus
Ingeniis breve per nepotes

Extendis aevum. Tu tacitam libris
Demis senectam: secula Gratiae
Musaeque, & impubes Apollo, &
Mercurius tibi debet annos,

Postquam diserti flumina seculi
PLANTINIANAE margine copiae
Latè refudisti. Sacrorum
Cuncta sedet tibi turba vatum:

Omnisque chartae virginis aequore
Arundo sudat. Uranies tibi
Nocturna certatim laborant
Otia, pervigilesque Lunae.

Nam si quid udâ fluxit arundine,
Torrentis aevi corripit impetus,
Si non recudentis metalli
Duxit onus, celeresque plumbo

Tardavit alas: dum gracilis liber,
In certa ductis cornua paginis,
Increvit, argutumque chartae
Sub gravibus gemuêre praelis

Multo sonandis carmine legibus,
Ni me Camoenae Pindaricas vetent
Transire Gades, & vagantem
Herculeae moneant columnae

Coeptam canoro non sine carmine
Finire molem. Sunt alii tibi
Calles, neque unum concitatis
Gloria currit iter quadrigis.

Namque & beati nobilis ingenî
Claudis capaci secula pectore,
Heresque Veri; seu quod olim
Socratici monuêre coetus,

Seu quod trienni nunc geminat potens
Stagira circo: plurimus eloquî,
Pennaeque felix; nec latêre
Aut humili placuisse vulgo,

Sed civis omni nobilium bonus
Nosci Senatu. Te Latii Pater,
Qui nunc & Europes recline
Portat onus dominaeque Romae,

Doctis clientum coetibus inserit
URBANUS. Io! tu placitum (pedi
Jam stantis inscribo columnae)
Principibus populisque sidus.

ODE XXXII.

AD AMICOS.

Se ad sacra studia animum appellere.

VIXI canoris nuper idoneus
Vates Camoenis: jam citharae vetor
Sermone defunctumque longo
Barbiton ingeminare cantu.

Jam feriatâ fistula cum lyrâ
Dependet unco: rumpite tinnula
Vocalis argenti, sodales,
Fila supervacuosque nervos.

O quae coruscantûm atria siderum
Servas, & aurei laeve perambulas
 Mundi pavimentum, molestae
 Pelle, Themi, studium Minervae.

MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII

LYRICORUM

LIBER QUARTUS.

ODE I.

AD EQUITES POLONOS.

Cum montem Carpatum redux ex Italia inviseret.

AETERNA magnis carmina Carpati
Inscribo saxis. Discite, posteri,
Castisque discendum puellis
Et pueris geminate cantum.

Frustra, Poloni, cingimus oppida
Muris, & arces addimus arcibus;
Delubra si squalent, & altis
Coelituum viret herba tectis.

Frustra caduci fulminis artifex
Moles ab altâ turre remugiit,
Si moesta respondêre cantu
Templa negant, Superûmque pridem

Sacro stupescunt aera silentio.
Quod si nec idem sit Superis honos

Templis in îsdem, nec sub unâ
Lege superstitiosioris

Per ora vulgi religio fremat;
Cives iisdem non bene claudimur
Portis, & infelix eumdem
Instruimur acies in hostem.

A plebe Numen separibus malè
Placatur aris. Scimus ut impias
Vastata Graiorum per urbes
Sacra suis periêre rixis.

Fumant propinquae templa Bohemiae:
Concussa regni viscera Pannones
Flevêre collatis in unam
Viribus incubuisse stragem.

Hinc inde laevos despice Carpato,
Polone, campos, quos pecorum ferax
Dravusque Savusque, & bicornis
Frugifero secat Ister amni.

Quanto careret corpore Thracius
Regni tyrannus, si bene mutuas
Mentes, & obligata Divis
Barbarus extimuisset arma!

Atqui timendae Panno potentiae
Vallarat altis oppida moenibus:
Pontemque dedignatus, omni
Danubius famularis undâ

Cingebat urbes. Sed quid inutili
Possent scelestae praesidio manus?
Quas ira non laeti Tonantis
Riserit, indigetesque Divi.

Jam nunc Polonis fata Quiritibus
Edico vates: Dum tibi consona
Votisque, cantuque, & Sabaeo
Thure calent, precibusque templa,

Omnis recurvo Lechia poplite
Dum, Virgo, primâ, dum mediâ die,
Dum te salutamus supremâ,
Et dubio tibi lucis ortu

Septena coram flamma Decembribus
Collucet aris; dum tibi patrium
Paeana dicit, supplicesque
Accumulat pia turba ceras:

Noster nivoso Vistula Carpato,
Nosterque ab ipso fonte Borysthenes,
Labentur in Pontum, nec Austrum
Aut Gothicam metuemus Arcton.

Erorrne mentes ambiguas rapit,
An clamor aures? vox gravior cavâ
Respondit e nube, & serenùm
Non dubii micuêre Divi.

ODE II.

AD STANISLAUM LUBIENSKI

EPISCOPUM PLOCENSEM REGNI POLONIAE SENATOREM.

Canit Musis amicum & patriae amantem.

SUNT & novarum non vacuae mihi
Laudum pharetrae. Prome reconditum,
O Musa, telum. Quem sonoro
Pieridum jaculemur arcu?

Sit meta Praesul, cui modò Plocia
Centum Poloni margine Vistulae
Eduxit armenta, & smaragdis
Grande pedum, Tyrioque vittas

Inscribit ostro. Se speciosiùs
Plerumque doctae Palladis artibus
Indulget, & Musis amicam
Gaudet Honor redimire frontem.

Pulchro ligari foedere gestiunt
Libris Tiarae. Romuleas super
Aras Honori, & dedicatis
Thura ferunt eadem Camoenis

Arsisse quondam: sed vigil ambitus,
Si possit, ipsas Coelituum solo
Permiscet aras, atque ab alto
Astra rapit Superosque coelo.

Vester, Camoenae, vester ad inclytas
Stat Praesul aras. Vos adamantinam
Sparsistis electro Tiaram,
Quà vitreo pretiosus amni

Pingit feracem Narvia Moesiam:
Vos & bicorni Palladium caput
Pressistis auro, & gratulatâ
Carmina personuistis undâ.

Vos pectus altum, consiliis simul
Abstersit atrae nubila patriae,
Mulcetis, & fastidioso
Excipitis reducem Senatu.

Quondam & perenni vivere nobilem
Donastis aevo, cum tulit aureos

Ad astra mores, atque avaro
Egregii monitus PSTROKONI

Invidit orco, candidus eloquî,
Verique dives: vos, miserabili
Bellis inhorrescente Regno,
Consiliis facilique rerum

Firmastis usu; ne popularibus
Fatiscat undis, neu malè pendulis
Dextramque cervicemque rebus
Subtrahat. Ille meis legetur

Pars magna chartis; seu tenui lyrâ
Dicam Geloni foederis otia,
Majore seu plectro Lechaei
Arma virumque canam Gradivi.

ODE III.

AD CAESAREM PAUSILIPIUM.

Regnum sapientis.

LATE minaces horruimus Lechi
Regnare Thracas. Latiùs imperat,
Qui solus, exemtusque vulgo
Certa sui tenet arma voti.

Imbelle pectus parce fidelibus
Munire parmis: neu latus aspero
Lorica cinctu, neu decorum
Arcus amet pharetraeque collum.

An Cimber, an te lectus ab ultimis
Pictus Britannis ambiat, an Geta,

Nil allabores; ipse miles,
Ipse tibi pugil, ipse ductor.

Exile regnum, PAUSILIPI, sumus:
Sed se obsequentem qui sibi subdidit,
Hic grande fecit, si suasmet
Ipse roget peragatque leges.

Armata Regem non faciet cohors,
Non tincta vulgi purpura sanguine,
Aut nobili stellatus auro
Frontis apex, teretique gemmâ.

Rex est, profanos qui domuit metus:
Qui cum stat unus, castra sibi facit;
Casumque Fortunamque pulchro
Provocat assiduus duello.

Non ille vultum fingit ad improbi
Decreta vulgi: non popularia
Theatra, non illum tropaea,
Non volucri movet aura plausu.

Beatus, a quo non humilem gravis
Fortuna vocem, non tumidam levis
Expressit umquam, curiosis
Dum tacitus premit ora fatis.

Ad prima si quis vulnera non gemit,
Solo peregit bella silentio:
Celare qui novit sinistros,
Ille potest bene ferre casus.

Ille, & caducis se licet undique
Suspendat auris Pontus, & in caput
Unius & flammas, & undam, &
Vertat agens maria omnia Auster,

Rerum ruinas, mentis ab arduâ
Sublimis aulâ, non sine gaudio
Spectabit; & latè ruenti
Subjiciens sua colla coelo,

Mundum decoro vulnere fulciet:
Interque coeli fragmina, lugubre
Telluris insistet sepulcrum, ac
Incolumis morientis aevi

Heres, ab alto prospiciet, magis
Haec magna quàm sint quae pedibus premit,
Quàm quae relinquet; jam tum Olympi
Non dubius moriturus hospes.

Quò cum volentem fata reduxerint,
Nil interest, an morbus, an hosticus
Impellat ensis, quò supremum
Urget iter. Semel advehemur

Quam navigamus semper in insulam:
Seu lata magnis stravimus aequora
Reges carinis; seu Quirites,
Exiguâ vehimur phaselo.

Illo beatum margine me meus
Exponat asser. Cur ego sistere
Aeterno reformidem quietus
Litore, si peritura linquam?

ODE IV.

Celebris POLONORUM *de Osmano Turcarum Imperatore victoria, proelio ad Chocimum Dacico, anno Domini MDCXXI. VI. Non. Septembr. commisso parta.*

GALESI *agricolae Dacici cantus inducitur.*

DIVES Galesus, fertilis accola
Galesus Istri, dum sua Dacicis
Fatigat in campis aratra,
Et galeas clypeosque passim, ac

Magnorum acervos eruit ossium;
Vergente serum sole sub Hesperum,
Fessus resedisse, & solutos
Non solito tenuisse cantu

Fertur juvencos. CARPITE, dum licet,
Dum tuta vobis otia, carpite,
Oblita jam vobis vireta
Emeriti, mea cura, tauri:

Victor Polonus dum positâ super
Respirat hastâ, sic etiam vigil
Saevusque. Prô! quantis, Polone,
Moldavici tegis arva campi

Thracum ruinis! quas ego Bistonum
Hîc cerno strages? quanta per avios
Disjecta latè scuta colles?
Quae Geticis vacua arma truncis?

Hac acer ibat Sarmata, (Thracibus
Captivus olim nam memini puer,)

Hîc aere squallentes & auro
Concanus explicuit catervas.

Heu quanta vidi proelia, cùm Dacis
Consertus hastis campus, & horridi
Collata tempestas Gradivi,
Ambiguis fluitaret armis!

Suspensa paullùm substitit alitis
Procella ferri; donec ahenea
Hinc inde nubes sulphurato
Plurima detonuisset igni.

Tum verò signis signa, viris viri,
Dextraeque dextris, & pedibus pedes,
Et tela respondêre telis,
Et clypeis clypei retundi.

Non tanta campos grandine verberat
Nivalis Arctos: non fragor Alpium
Tantus, renitentes ab imo
Cum violens agit Auster ornos,

Hinc quantus atque hinc impetus aereo
Defusus imbri. Miscet opus frequens
Furorque Virtusque, & perenni
Immoritur brevis ira Famae.

Diu supremam nutat in aleam
Fortuna belli. Stat numerosior
Hinc Bessus, hinc contra Polonus
Exiguis metuendus alis.

Sed quid Cydones, aut pavidi Dahae,
Mollesque campo cedere Concani,
Quid Seres, aversoque pugnax
Parthus equo, Cilicumque turmae,

Contra sequacis pectora Sarmatae
Possent fugaces? Hinc ruit impiger
Polonus, hinc Lithuanus; atro
Quale duplex ruit axe fulmen;

Aut qualis alto se geminus jugo
Devolvit amnis, raptaque cum suis
Armenta silvis, atque aperto
Praecipitat nemora alta campo.

Heu quale saevus fulminat aeneo
Borussus igni! Non ego Livonum
Pugnas, & inconsulta vitae
Transierim tua, Russe, signa.

Vobis fugaces vidi ego Bistonum
Errare lunas, signaque barbaris
Derepta vexillis, & actam
Retro equitum peditumque nubem.

Virtute pugnant, non numero viri:
Et una silvam saepius eruit
Bipennis, & paucae sequuntur
Innumeras aquilae columbas.

Heu quae jacentûm strata cadaverum!
Qualemque vobis Aedonii fugâ
Campum retexêre! Hîc Polonam
Mordet adhuc Othomannus hastam:

Hîc fusus Aemon: hîc Arabum manus
Confixa telis: hîc Caracas jacet
Conopeis subter Lechorum,
Non bene pollicitus minaci

Coenam Tyranno. Spes nimias Deus
Plerumque foedos ducit ad exitus:

Ridetque gaudentem superbum
Immodicis dare vela votis.

Quò me canentem digna trahunt equis
Non arma tauris? Sistite barbarae,
Non haec inurbanâ, Camoenae,
Bella decet memorare buxo,

Majore quondam quae recinent tubâ
Seri nepotes; & mea jam suis
Aratra cum bubus reverti
Praecipiti monet axe Vesper.

ODE V.

PARODIA

ex JOANNIS KOCHANOWII poëtarum Polonorum principis Libri II. Ode XXIV.

Cum Scythae citeriorem Podoliam inopinatò invasissent, populariter decantata.

AETERNA labes, nec reparabile,
Polone, damnum, Podoliam Getas
Impunè vastare, & dolendas
Pone Tyram numerare praedas.

Eheu pudendum! Threicii canes
Egêre prae se non popularium
Armenta damarum, paternis
Non iterum reditura lustris.

Pars impudicis vendita Thracibus:
Pars Tauricanos jussa sequi Scythas,
Eheu! Gelonorum Polonis
Strata canum caluêre nuptis!

Manus latronum ruris & oppidi
Ignara, nostras irruit (heu pudor!)
 Urbes, quibus pellita raptas
 Plaustra vehunt revehuntque gazas.

Neglecta quondam sic pecorum lupi
Armenta vastant; quae neque pervigil
 Servat Magister, nec fideli
 Cura canum comitata gressu.

Quantum Gelono pectoris addimus,
Si versa turpi terga damus Scythae,
 Jam paenè laturo probrosas
 Civibus imperioque leges!

Heu rumpe somnos, & vigiles age,
Polone, curas, nec revocabili
 Diffide Fortunae, aut fugaci
 Anteveni tua fata tergo.

Tibi refuso, nunc age, sanguine
Pulchri Gelonus nominis eluat
 Labem, & colonorum cruentis
 Damna riget lacrymosa rivis.

Surgemus? An nos distinet aurea
Mensae supellex? quos manet (heu dolor!)
 Haec mensa convivas? is auro
 Nempe bibat, cui dulce ferrum est.

Nervum recusis in pretium scyphis
Bello paremus. Quae malè per vias
 Sparsit platearum, tuendis
 Haec eadem neget arca muris?

Haec munerati nos potioribus
Servemus ausis. Pectora non priùs

Quam vulnerantur scuta: frustra
Exanimem tegit umbo dextram.

Me prisca lactat fabula, Crescere
Per ipsa Lechum damna. Sed heu! recens
Ne me refellat fama, Lechum
Damna suis cumulare damnis.

ODE VI.

PALINODIA

ad Parodiam JOANNIS KOCHANOWII.

Cum victoria de Turcis parta renuntiaretur, ac paullo post STANISLAUS KONIECPOLIUS, *exercituum regni Poloniarum ductor campestris, Scythas prosperis proeliis fudisset.*

AETERNA laudum, nec violabilis,
Polone, merces, sanguine Concanos
Pacem redemisse, & revictam
Uno Asiam Libyamque bello.

Extrema latè quà rigido subest
Europa coelo, cornua fregimus
Lunae, cui lustrat subactas
Sol oriens moriensque terras.

Io triumphe! Lechiadae Duces
Egêre prae se signa fugacium
Latè Gelonorum, Polonis
Non iterum reditura campis.

Pars jussa pacis vivere legibus,
Pars foederatâ cedere Daciâ.

Io! Corallorum Polonis
Signa ducum micuêre templis.

Gens quae nivali devia Caucaso,
Undasque terrasque, & dubium manu
Concussit orbem, non decoro
Anteiit sua fata tergo.

Nocturna quondam sic humili meant
Sub antra gressu degeneres lupi,
Si quando venantûm tumultu
Avia personuêre lustra.

Quantum cruenti pectoris & Gotho
Dememus hosti, qui modò Livonum
Terras repentinâque cinctam
Terruit obsidione Rigam!

Sed ne secundis, heu! nimium pii
Credamus armis: saepe suum levis
Fortuna victorem reliquit,
Et medios secuit triumphos

Contemtus hostis. Sic Lacedaemonum,
Sic bellicosi moenia Romuli
Crevêre contemtu, & perennes
Gentibus imposuêre frenos.

Dat ira vires, quae tumido dolet
Ab hoste temni: sunt & inermibus
Irae columbis, sunt echinis,
Sunt apibus sua tela parvis.

Hic ipse qui nunc improbus àereas
Tutùm fluenti Danubio Getes
Nectit catenas, cùm secundis
Podoliam populatus armis

Spernet Lecheae robora dexterae;
Me vate, tinget sacrilegâ Lechos
Cervice mucrones. Potenti
Sic Nemesi, placitumque Fatis.

ODE VII.

AD CAESAREM PAUSILIPIUM.

Divi Davidis regis & vatis lyricae poësi Latinam non esse parem.

JESSEA quisquis reddere carmina
Audet Latini pectine barbiti,
Audet redordiri superbae
Turrigeras Babylonis arces.

Quantus Poloni e vertice Carpati
Ruptis inundat Vistula fontibus;
Se fert, inexhaustusque tanto
Isacius ruit ore vates.

Utcumque Pastor duxit in avias
Armenta valles, aut gelido super
Jordane, muscosaeque Bethles,
Aut liquidis Acaronis undis:

Dulci renarrat carmine melleis
Manasse retrò secla liquoribus,
Vinique rivos, & vetustas
Lacte novo trepidasse ripas.

Seu fortè miles belligeras lyrâ
Transsumit hastas, & Superûm pio
Scutumque loricamque Regi
Induitur, femorique magnum

Appendit ensem, qui malè pallida
Urat minaci sidera fulgure,
Urbesque regesque, & tremendo
Regna metat populosque ferro.

Seu Christianis grande nepotibus
Evolvit aevum, sive adamantinis
Decreta coeli fixa valvis;
Sive hominum Superûmque Patrem

Stellante mundi sistit in atrio,
Cùm torvus alti nube supercilî
Dijudicandorum supremus
Consilio stetit in Deorum.

Illi & propinquus Terror in aureo,
Et Fas, & Aequi strenua Veritas,
Et Candor, assedêre scamno,
Et liquidae sine nube Leges.

Quis ducat aequo pectine sutilem
E luce pallam? quis sub ianthini
Tentorio coeli sedentem,
Quis rutilis diadema dicat

Crinale stellis? quis memoret Deum
Latè trahentem syrma per aureum
Mundi pavimentum, sequaci
Sidera conglomerare limbo?

At quantus inter Niliacas chelyn
Intendit undas, cùm reducem Pharo
Mosen, Erythraeisque ducit
Isacidûm pia castra lymphis?

Hinc ruptus atque hinc artifici lyrâ
Pontus rigenti dissiluit freto, &

Circùm pependerunt euntes
Marmoreis maria alta muris.

Vidêre stratis te, Deus, aequora
Vidêre tonsis, & liquido pede
Fugêre: porrectas in altum
Ipse Timor glaciavit undas,

Et stare jussit. Non humili sono
Terrasque & ictos increpuit polos
Armatus aether: hinc rubenti
Fulgura dissiluêre rimâ:

Interque crebrae verbera grandinis,
Undasque, flammasque, & trepidantium
Duella ventorum, superbi
Frenigeras Pharaonis alas,

Currusque, & hastas, sanguineum mare
Jam non inani nomine proruit
Latè superfusum: cruentos
Servat adhuc memor unda sulcos.

Tum verò victor quadrijugas super
Sublimis auras se Deus extulit,
Longeque frenatis tetendit
Sacra Notis Zephyrisque lora.

At laeta circùm flumina vitreis
Plausêre palmis, & velut arietes
Succussa certatim supinis
Culmina subsiliêre silvis.

Haec nos nec olim Sarmaticâ rudes
Ausi Camoenâ, nec modo Dardanas
Culti per artes, fortiore,
PAUSILIPI, recinemus oestro;

Satis daturi, si Salomonia
Utcumque lenes tendere barbita,
Castam Sunamitim, & pudicos
Carmine sollicitamus ignes.

ODE VIII.

LAUS DANTISCI.

Memoratur insignis Dantiscanorum de classe Teutonicâ victoria, & fides erga Poloniae regnum collaudatur.

QUAE puppis, aut quis Pegasus ultimas
Tibi dicatum carmen in insulas
Portabit? o sidus Borussae
Gentis, Hyperboreique latè

Regina coeli; quae vitrei super
Sedisse felix margine Vistulae,
Terrasque liquentesque circùm
Oceani speculata campos,

Injecta septem frena Trionibus
Doctâ relaxas & cohibes manu,
Utrimque pollens, sive tellus,
Sive tuas tremat unda leges.

Gazas tuorum non ego civium
Canam profanus: non ego turribus
Balthim coronari, & trecentas
Portubus advigilare proras:

Non, quod Britannos naviget, aut tuus
Eoa remus verberet aequora:
Non quod tuis Ormusianae
Mercibus infremuêre ripae:

Non, aut propinquas digna palatia
Aequare nubes, aut Superûm canam
Delubra, non imaginosis
Atria conspicienda ceris.

Olim revictos consilio dolos
Dicam Plavenî. Cetera distuli
Nondum ausus Amphion perennes
Cantibus aedificare muros.

Humana quidquid composuit manus,
Humana rursus disjiciet: jacet
Ingens Alexandria, & altae
Moenia procubuêre Romae.

Natura cassos subruit aemulae
Artis labores. Heu male providi!
Casura mortales in altum
Exstruimus colimusque, iisdem

Mox obruendi. Troja premit Phrygas,
Graios Mycenae: sola Fides super
Turrita terrarum sepulcra
Evenit; & jacuisse gaudet,

Quidquid caduco condidit omine
Non sola Virtus. Oppida civium
Virtus tuetur, non ahena
Claustra, Semiramiaeve turres,

Non sulphuratis foeta tonitribus
Tormenta, non arx clausa decemplicis
Errore muri; sola diros
Urbe Fides prohibebit hostes.

Hac arte lato Teutonas aequore,
Urbs magna, fundis; quam neque callidum

Perrupit aurum, nec dolosi
Munera blanditiaeque belli.

Nam Fas, & Aequi prisca Severitas,
Simul potentûm limina civium
Munivit, & dona & repulsos
Arma retro retulêre gressus.

Moestum locuto jam redeuntibus
Signis magistro: Nunc ego (prô pudor!)
Ferar per Europen celebris
Fabula, dedecorasse sacri

Leges Gradivi, & degenerem dolo
Armasse dextram. Non ego (prô dolor!)
Ferro Borussorum nec auro
Dedecores animos probavi;

Utrimque foedus. Classis in ultimam
Disjecta Thulen, & profugae rates
Heu turpe! vulgabunt Plavenî
Opprobrium: vice plus quaternâ

Tentata nostris moenia classibus
Stetisse, & auri muneribus meas
Ferrum regessisse in carinas,
Non iterum reditura dona.

Quem foederatis nunc ego nuntium
Mittam Sicambris? quos ego Teutonum
Fastis recensebo triumphos?
Quae patriis spolia ampla fanis?

Frustra pudendis Fama superstitem
Narrat ruinis. O ego naufragus
Perîsse dicar, donec alter
Me melior pavido triumphus

Excuset orbi: si tamen hoc quoque
Fortuna versâ jam negat orbitâ,
Me vera non falso probrosum
Naufragio Libitina condat.

ODE IX.

AD ROMAM.

Eam bonarum artium nutricem esse.

SECUNDA coelo Roma, perennia
Quam jura dantem quadrijugo vehit
Hinc Africa Europeque supplex,
Inde Asia Americeque curru,

Olim cruentis non sine proeliis
Frenare terras aspera, nunc potens
Pacis sacramento quietae
Belligeras cohibere gentes.

Nec omne terram prospicit undique
Coelum, nec omnis parturit omnia
Tellus, & in magnis relucet
Discolor ingeniis venustas.

Te mite coelum, te Genius loci,
Et quae bonorum copia plurimo
Se fundit e cornu, colendis
Moribus ingenioque blandam

Fecêre matrem. Non tibi nubilae
Mentes: sed album quae generosiùs
Bibêre solem, sunt aperto
Pectora candidiora coelo:

Verique pugnax, & nivei vigil
Pubes Honesti: fulgurat indoles
Vultuque, cultuque, & fideli
Non dubius sedet ore Candor.

Sunt & benignae quae bona pectoris
Ornant Camoenae. Non veteres ego
Vates, & ignotos amico
Carmine sollicitabo manes:

Testis mearum vivida BENCII
Thalia laudum: testis amoenior
Argenteis GALLUTIORUM
Barbitos insonuisse nervis:

Testis feroci qui premit impetu
Papiniani proelia pectinis
DONATUS: heu testis Tragoedi
Postuma Calliope STEPHONI,

Divesque STRADAE cultus, & integer
GUINISIANUS candor, & aurei
Lepos PETRUCI, aut qui Latino
Dulcè fluit GODEFRIDUS ore.

Quamquam nec armis desit idonea
Campoque pubes: & tibi Thracium
Deproeliaturos Tyrannum
Magnanimos Latium nepotes

Cultuque & almis educat artibus;
Qui regna Cypri, qui Rhodon asserant
Armis, Palaestinosque colles,
Et Solymi juga parricidae.

Vidi Latinas, vidi ego, ludicro
Latè phalangas fervere proelio,

Primi rudimentum Gradivi,
Dum Ligurum Allobrogumque quondam

URBANUS acres non sine numine
Componit iras, cum fera militum
Ferrara vicinum quietis
Eridanum monet esse ripis.

Heu quanta bello robora! non mihi
Indictus olim vixeris, altiùs
TORQUATE fraternâ sonari
Digne lyrâ, Comitum propago

TORQUATE Regum. Te Latiis gravem
Bohemus armis, te validum leves
Sensêre Daci: tu perempti
Non humilis socius BUQUOI,

Tunc Vaticano primus in agmine
Pugnam docebas: qualis adhuc rudem
Chiron Achillem, qualis alto
Aemona Protesilaus Haemo.

Dicent COLUMNAS qui gravioribus
Dicent Camoenis edomitum mare, &
Opima Naupacti tropaea, &
Ausonio pia bella ponto.

Non & sonandus non geminus pari
URSINUS oestro? sed bene credidit
Imbelle plectrum, non pharetram,
Aut habilem mihi Phoebus arcum.

ODE X.

AD Q. DELLIUM.

Non tam populari exemplo, quàm potius rationis ductu vitam esse instituendam.

DELLI, si populo duce
 Vitae degenerem carpimus orbitam,
Erramus; procul arduis
 Virtus se nimiùm seposuit jugis.
Illuc quò via tritior,
 Hoc est certa minùs. Longus inutili
Error nectitur ordine:
 Et mores populum, non ratio trahit.
Casu vivitur; & viam
 Non metam premimus, quà praeeuntium
Per vestigia civium
 Insanae strepitus plebis, & improbae
Voces invidiae vocant.
 Exemplis trahimur, & trahimus retro:
Soli nemo sibi est malus.
 Nulli vita sua est: dum vaga postero
Turbam turba premit gradu,
 Sunt primi exitio saepe sequentibus.
Me Parnassus & integer
 Plebeiis Helicon coetibus eripit
Sublimem: unde vagantium
 Errores animorum, & malè desidis
Vulgi damna patent. Juvat
 Ex alto intrepidum colle jacentia
Despectare pericula, &
 Cautum non propriis vivere casibus.

ODE XI.

AD SIGISMUNDUM LAETUM.

Gloriae inanis despicientiam & silentium commendat.

LAETE, quid cassis sequimur fugacem
Gloriam telis? fugit illa Mauri
More, vel Parthi, regeritque ab ipso
Vulnera tergo.

Hospes unius negat esse tecti
Garrulus vulgi favor: hîc inani
Aure rumores legit, inde veris
Falsa remiscet.

Hîc velut nidum positurus haesit;
Mox ubi vano vacuum tumultu
Pectus illusit, tacitis in altum
Subsilit alis.

Vera laus sciri fugit. Ipse pulcher
Se suâ Titan prohibet videri
Luce: qui totus potuit latere,
Major habetur.

Qui premit sacram taciturnitate
Pectoris gazam, bene non silenti
Tutus in vulgo, bene suspicaci
Regnat in aulâ.

Praeterit mutas bene cymba ripas;
Quae simul raucis strepuêre saxis,
In latus cautam sapiens memento a-
vertere proram.

ODE XII.

AD JANUM LIBINIUM.

Solitudinem suam excusat.

QUID me latentem sub tenui lare
Dudum moretur, cum mihi civium
Amica certatim patescant
Atria, saepe rogas LIBINI.

Me plenus, extra quid cupiam? meo
In memetipsum clausus ab ostio,
In se recedentis reviso
Scenam animi, vacuumque lustro

Vitae theatrum; sollicitus mei
Spectator, an, quae fabula prodii,
Matura procedam, & supremo
Numinis excipienda plausu.

Omnes recenset Numen, & approbat
Vel culpat actus: quo mea judice
Si scena non laevè peracta est,
Sim populo sine teste felix.

Odi loquacis compita gloriae
Plebeia: quam cùm Fama faventibus
Evexit auris, saepe misso
Invidiae stimulata telo,

Aut invidentûm territa vocibus,
Parum obstinatis & malè fortibus
Dimittit alis. Illa nudam
Plangit humum, lacerosque saxis

Affligit artus. Me meliùs tegat
Privata virtus, & popularia
Numquam volaturum per ora
Celet iners sine laude tectum.

Semota laudem si meruit, vetat
Audire Virtus. Tutiùs invidi
Longinqua miramur: propinquis
Laevus amat comes ire Livor.

ODE XIII.

AD CAESAREM PAUSILIPIUM.

Adversa constanti animo ferenda esse.

Si quae flent mala, lugubres
Auferrent oculi, Sidoniis ego
Mercarer bene lacrymas
Gemmis, aut teretum merce monilium.
At, ceu rore seges viret,
Sic crescunt riguis tristia fletibus.
Urget lacryma lacrymam;
Foecundusque sui se numerat Dolor.
Quem Fortuna semel virum
Udo degenerem lumine viderit,
Illum saepe ferit. Mala
Terrentur tacito fata silentio.
Ne te, ne tua fleveris
Quae tu, care, vocas, PAUSILIPI, mala.
Quam pellunt lacrymae, fovent
Sortem: dura negant cedere mollibus.
Siccas si videat genas,
Durae cedet hebes sors patientiae.

ODE XIV.

AD CRISPUM LAEVINIUM.

Rogatus cur saepe per viam caneret, respondet.

CUM meam nullis humeros onustus
Sarcinis tecum patriam reviso
Laetus, & parvo mihi cùmque dives
Canto viator;

Tu siles moestùm; tibi Cura Musas
Demit, & multi grave pondus auri,
Quaeque te quondam malefida rerum
Turba relinquet.

Dives est qui nil habet; illa tantùm
Quae potest certâ retinêre dextrâ:
Seque fert secum, vaga quò migrare
Jussit egestas.

Quid mihi, qui nil cupiam, deesse
Possit? umbrosi placet una Pindi
Vallis. O sacrum nemus! o jocosae
Rura Camoenae!

Quae meos poscet via cumque gressus,
Delphici mecum, mea regna, colles,
Itis, & fessum comitante circum-
sistitis umbrâ.

Me Gothus saevis religet catenis,
Me Scythes captum rapiat, solutâ
Mente vobiscum potero tremendos
Visere Reges.

ODE XV.

AD MUNATIUM.

Nihil in rebus humanis non taedio plenum esse.

NIL est, MUNATI, nil, iterum canam,
Mortale nil est, immedicabilis
 Immune taedî. Clarus olim
 Sol proavis atavisque, nobis

Parùm salubris; nec maculâ reus
Damnatur unâ. Quidquid in arduo
 Immortale mortales Olympo
 Vidimus, invidiae caducâ

Fuscamus umbrâ. Non placet incolis
Qui Sol avitis exoritur jugis,
 Aut prisca quae dudum paternam
 Luna ferit radiis fenestram.

Coelo quotannis, & patriis leves
Migramus arvis: hunc tepidae vocant
 Brumae Batavorum; huic aprici
 Ausoniae placuêre soles.

Frustra: fideles si dominum retro
Morbi sequuntur, nec tacitus Dolor
 Absistit, aut Veiente curru,
 Aut Venetâ comes ire cymbâ.

Tandemque nobis exsulibus placent
Relicta. Certam cui posuit domum
 Virtus, huic numquam paternae
 Fumus erit lacrymosus aulae.

Virtus agresti dives in otio
Sese ipsa claudit finibus in suis
Plerumque, & insonti quietum
In paleâ solium reclinat.

ODE XVI.

AD EQUITES POLONOS.

Illos quàm maxime campestribus praeliis idoneos esse.

Nec Lechus, neque Lechicis
Proles ille fuit nata nepotibus,
Primus qui docuit suis
Urbes Sarmatiae fidere machinis.
Campestres bene Sarmatae
Campo bella gerunt: sub Jove libero
Natam militis indolem
Frustra belligero clauditis otio.
Arctis oppida moenibus
Virtutem cohibent, dum malè fortibus
Addunt consiliis moram, &
Crescentes hebetant Martis adoreas.
Sic non vincimus, ut diu
Vincamur; miseri, ni vetet exteri
Campestris manus auxilî
Hostem quassa diu cingere moenia,
Aut vis vivida civium,
Rumpentis nebulam more tonitrui,
Clauso proruat oppido,
Et murum solido pectore suppleat.
Agrestes meliùs ferae,
Quarum non vacuis jurgia sub jugis,

Sed plano generosior
 Campo pugna calet. Prodit inertibus
Antris impavidus leo,
 Hostem conspicuis sternere collibus.
Aër ingenuis patet
 In pugnas aquilis. Mollibus evolat
Nidis, cum violentior
 Visis accipiter pugnat oloribus.
Quid nos picta leonibus
 Frustra parma tegit? Cur Jovis alitem,
Aut cur accipitrem cavo
 Gestemus clypeo, si malè Martiae
Respondet nota dexterae,
 Nec pulso resonat gloria pectori?
Quòd si non vacuum genus
 Jactamus timidi, cur fugimus sacrum
Immiscere periculis,
 Coelo teste, caput, non sine stemmate?
Magno magna ruant loco,
 Aut vincant. Videat sol meliùs mori
Quod nasci bene viderat,
 Et laudis spatium mors habeat suae.
Hac virtute Chaber vagum
 Sub consanguineae jura Poloniae
Jussit ire Borysthenem,
 Captivique supér marginibus Salae,
Et Silesidos Oderae,
 Metas imperio fixit aheneas,
Quà certo pede gloriam
 Stantem non stabilis praeflueret liquor.
Nos foedam Lare patrio
 Aetatem tegimus, solliciti parùm,

Quàm vicinus aret Gothus,
Vel quàm frugiferae rura Podoliae
Creber diripiat Scythes:
At non & madidi sub jubar Hesperi
Inter pocula nescii
Noctem sanguineo ducere jurgio.
Quòd si prima senes hiems
Admovit tepido cum pueris foco,
Patrum dicere proelia
Hausto non humiles historici mero,
Foecundam scelerum pii
Aetatem querimur, quam nova posterûm
Deturpavit inertia.
Frustra: si positis mox eadem patres
Inter pocula liberis
Flemus, quae miseri secula fecimus.

ODE XVII.

AD VIOLAM.

Kalendis Maji quotannis pueri JESU caput coronaturus.

AURORA veris, puniceí recens
Regina campi, cinge mei, precor,
Frontem puelli. Cur sub auro
Parvulus heu! gravibusque gemmis,

Aut sub prementis sidere purpurae
Laboret? O cui pauperies mei
Regnum dicavit, necte sertum,
Necte meo diadema Regi.

Parvo coronat munere se Deus
Plerumque, si quae paupere dat manu
Dives voluntas: dona magnis
Parva animo placuêre magno.

ODE XVIII.

AD ROSAM.

Quotannis Kalendis Junii D. Virginis caput coronaturus.

SIDERUM sacros imitata vultus
Quid lates dudum, rosa? delicatum
Effer e terris caput, o tepentis
Filia coeli.

Jam tibi nubes fugiunt aquosae,
Quas fugant albis Zephyri quadrigis:
Jam tibi mulcet Boream jocantis
Aura Favonî.

Surge: qui natam deceant capilli,
Mitte scitari: nihil heu profanae
Debeas fronti, nimium severi
Stemma pudoris.

Parce plebeios redimire crines.
Te decent arae: tibi colligenda
Virginis latè coma per sequaces
Fluctuat auras.

ODE XIX.

AD JESUM OPT. MAX.

EX SACRO SALOMONIS EPITHALAMIO.

Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie.

DICEBAS abiens: Sponsa vale; simul
Vicisti liquidis nubila passibus.
Longam ducis, JESU,
In desideriis moram.

Ardet jam medio summa dies polo:
Jam parcit segeti messor, & algidas
Pastor cum grege valles,
Et pictae volucres petunt.

At te quae tacitis distinet otiis,
O JESU, regio? quis mihi te locus
Caecis invidet umbris,
Aut spissâ nemorum comâ?

Scirem, quo jaceas cespite languidus!
Quis ventus gracili praeflet anhelitu!
Quis rivus tibi grato
Somnum praetereat sono!

Ah! ne te nimio murmure suscitent,
Nostrae diluerent flumina lacrymae,
Et suspiria crudis
Miscerentur Etesiis.

ODE XX.

AD DIVAM VIRGINEM.

CARMEN VOTIVUM.

REGINA terris non humili Deum
Enixa partu, cui vigiles comam
Flammae coronavêre, & albo
Sidera circumiêre gyro;

Utcumque viles respicis aureâ
E nube terras, lenior excipe
Non ante testudo locutis
Quae mea cumque sonat Camoenis.

Me torva circùm mugiat horrido
Malea ponto: me fera sorbeat
Charybdis; enantem per ipsas
Eripiet tua dextra mortes.

Importuosi seu jubar aequoris
Audire gaudes, seu Pelagi Pharos,
Seu certa tu mavis vocari
Ambiguis Cynosura nautis:

Seu navis olim credita naufragum
Servasse seclum, cum scelerum Pater
Ultor superfuso Gigantum
Obrueret genus omne coelo.

Me pestilenti Sirius halitu
Afflet: caducum tu bene proteges
Umbrâ clientem; seu comanti
Dulcè vires Terebinthus auro,

Seu celsa gaudes Cedrus in arduo
Nutare Sina, seu Libano super
Cupressus, aut latè Cadanis
Populus adspicienda campis.

Dicam & minoris carmine barbiti
Inter severas nobile Lilium
Florere spinas, & comantem
Flore Deo tremuisse virgam.

Cingat frementûm me globus hostium
Dicêre denso Exercitus agmine
Alas, & aequalem reductis
Cornibus explicuisse campum:

Dicêre virgo Turris, eburnea
Dicêre Turris, quam nec aheneus
Perrumpat imber, nec ruinam
Flamma gravi meditata plumbo.

Quod si canoro carminis alite
Indis morantem Musa cubilibus
Hortetur exire, & nigrantes
Luce novâ reparare terras;

Non & benignis respuis auribus
Aurora dici. Surgis & integro
Nunc Luna vultu, nunc Eoo
Cynthius inveheris triumpho.

Quocumque gaudes nomine, me tuum
Tuêre, Mater, si mihi per tuas,
O Virgo, non immunis aras
Mica salit, Cilicesque nimbi.

Hîc Vaticanis non sine laureis
Appendo functum carmine barbitum, &

Olim Polonorum tropaea
Sollicitam cecinisse buxum.

ODE XXI.

EX SACRO SALOMONIS EPITHALAMIO.

En dilectus meus loquitur mihi: Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea, & veni. Jam enim hiems transiit: imber abiit & recessit. Flores apparuerunt in terra nostra: tempus putationis advenit. Vox turturis audita est in terra nostra: ficus protudit grossos suos: vineae florentes dederunt odorem suum. Surge, amica mea, speciosa mea, & veni.

FALLOR? an Elysii laevâ de parte Sereni
Me mea vita vocat?
Surge, Soror, pulchris innectito lora columbis;
Pulchrior ipsa super
Scande rotas, Libanique levem de vertice currum:
Has, age, flecte domos.
Ad tua decidui fugiunt vestigia nimbi:
Turbidus imber abit.
Ipsa sub innocuis mitescunt fulmina plantis:
Ipsa virescit hiems.
Interea sacris aperit se scena viretis,
Sub pedibusque tibi
Altera floret humus, alterque vagantia latè
Sidera pascit ager.
Hîc etiam trepidi pendent e rupibus hoedi,
Praecipitesque caprae,
Hinnuleique suis, passim dum flumina tranant,
Luxuriantur aquis.

It leo cum pardo viridis de colle Saniri,
Mitis uterque regi,
Cumque suo passim ludunt in montibus agno
Exsuperantque juga.
Plurimus hos circùm tacito pede labitur amnis,
Pumicibusque cavis
Per violas lapsae, per declives hyacinthos,
Exspatiantur aquae.
Lenè fluunt rivi: muscosis lenè susurrus
Murmurat e scopulis.
In vitreo pisces saliunt hilares crystallo,
Dulcè queruntur aves.
Nec verò, si moesta placent solatia, coelo
Flebile murmur abest:
Nam sibi dum vestro regemunt ex orbe palumbes,
Huc sonus ille venit.
Sic dum se viduo solatur carmine turtur,
Gaudia nostra placent.
Cetera non desunt. Pronis vindemia pendet
Officiosa botris.
Hîc etiam vulgò violas, albentia vulgò
Ungue ligustra leges.
Ipsa tibi, leti succos oblita priores,
Mitia poma cadent:
Ipsae maturâ labentur ab arbore ficus,
Percutientque sinum.
Interea falcem vindemia nescit, aratrum
Saucia nescit humus.
Ipsae sponte virent segetes: innoxius ipse
Messibus albet ager.
Praebent hospitium platani: praebet formosos
Graminis herba toros.

Caedua Panchaeos sudant opobalsama nimbos;
Et genialis odor
Adspirat quoties, nutantibus hinc atque illinc
Ingruit aura comis.
Surge: quid indignos ducis per taedia soles?
Surge, age, cara soror.
Ecce tuis ipsae jam circum frena columbae
Ingemuêre moris.
Huc age, formosas formosior ipsa columbas
Hospita flecte soror.

ODE XXII.

AD VIRGINEM MATREM.

Quasi Aurora consurgens, pulchra ut Luna, electa ut Sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.

Quando te dulci sine prole solam
Miror, Eoo reducem cubili
Miror Auroram, croceo rigantem
Aethera nimbo.

Mater at nato simul adstitisti,
Integram miror radiare Lunam,
Ora debentem, radiosque & almo
Lumina Soli.

Cinge maternis puerum lacertis:
Sol eris; vel quae vigil explicatis
Siderum turmis Acies tonantem
Circumit aulam.

ODE XXIII.

AD CICADAM.

O quae populeâ summa sedens comâ,
Coeli roriferis ebria lacrymis,
Et te voce, CICADA,
Et mutum recreas nemus.

Post longas hiemes, dum nimiùm brevis
Aestas se levibus praecipitat rotis,
Festinos, age, lento
Soles excipe jurgio.

Ut se quaeque dies attulit optima,
Sic se quaeque rapit: nulla fuit satis
Umquam longa voluptas;
Longus saepius est dolor.

ODE XXIV.

AD D. VIRGINEM MATREM.

Paean militaris Polonorum, quem Divus ADALBERTUS, Archiepiscopus Gnesensis, Polonorum Apostolus conscripsit, regnoque Poloniarum testamento legavit.

Poloni, acie explicata, manum cum hoste collaturi populariter decantant. Petrus Skarga olim SIGISMUNDI III. Polonorum regis Theologus in Vita D. ADALBERTI recensuit & explicuit. Auctor ex Polonico carmine in Latinum vertit.

DIVA per latas celebrata terras
Caelibi Numen genuisse partu,
Mater & Virgo, genialis olim
Libera noxae:

Dulcè ridentem populis Puellum
Prome formosis, bona Mater, ulnis:
Expiaturum populos manu de-
mitte Puellum.

Apta dum nostris venit hora votis,
Supplices audi, meliore mentes
Erudi voto! sociâ Puellum
Voce precamur.

Integram nobis sine labe vitam,
Prosperam nobis sine clade mortem,
CHRISTE, stellatasque MARIA Divûm
Annue sedes.

Numinis natam tibi crede prolem,
Qui pius credi cupis! Ille multis
Pressus aerumnis populos ab imo
Eruit Orco.

Ille non unquam pereuntis aevi
Scripsit heredes; & inobsequentis
Praesidem leti cohibet severae
Lege catenae:

Ausus indignum tolerare letum,
Sontis Adami memor. Ille necdum
Praevius ductor penetrarat alti
Limina coeli,

Donec informi Deus e sepulcro
Prodiit victor: bene jam supremo
Assides, Adam, solio perennis
Hospes Olympi.

Nos tuam plebem sobolemque sanctis
Adleges campis, ubi regna Divûm

Gaudii torrens & inundat almi
Flumen amoris.

Saucium nobis latus & cruentas
Ille plantarum manuumque plagas
Sustinet: nobis medicos latus de-
stillat in imbres.

Hoc fide concors animique major
Turba credamus, scelus eluisse,
Et salutarem patuisse nobis
Vulnere CHRISTUM.

Ite: jam foedam (monet hora) labem,
Ite, mortales, prohibete: magno
Carmen & totam sine fraude mentem im-
pendite Regi.

Tu tuâ, VIRGO, Sobolemque Regemque
Aetheris, leni prece; ne malorum
Turbo per praeceps cumulosque sese
Explicet omnes.

Siderum cives, facilem precati
Siderum Regem, reserate coelum
Civibus terrae, socialis olim
Turba futuri.

Ille nos, JESU, locus, illa tecum
Regna conjungant, ubi nos canentûm
Coelitum pridem vocat in beatam ex-
ercitus aulam.

Sic erit, votis iteramus omnes:
Sic erit. Septem bona verba laeto
Profer eventu, Pater, & beatos
Pande Penates.

ODE XXV.

DIALOGUS PUERI JESU ET VIRG. MATRIS.

CARMEN VOTIVUM.

Ex Cantici Canticor. cap. I. IV. V. VI. & VII.

PUER.

VIRGO sidereis pulchrior ignibus,
Auro fulgidior, lucidior vitro,
Rubro gratior ostro,
Albâ candidior rosâ.

VIRGO.

JESU purpureo clarior Hespero,
Lunâ splendidior, Sole serenior,
Vernis gratior arvis,
Hibernâ nive purior.

PUER.

Sic fulges oculis, ut geminus prope,
Qui cùm lusit agris fons Eseboniis,
Clausum stare quieto
Se miratur in otio.

VIRGO.

Sic luces oculis, ut geminae prope
Lucent, seu fluvio, sive liquentibus
Lotae lacte columbae
Assedêre canalibus.

PUER.

Ornant ingenuae colla tibi comae,
Lydis lota velut purpura fontibus,

Summis aut Galaadi
Declines capreae jugis.

VIRGO.

Ambit pulchrà tuas caesaries genas,
Qualis frondifluis palma viret comis;
Qualis corvus in ipsis
Plumarum tenebris nitet.

PUER.

VIRGO, lenè tuis verba fluunt labris,
Hyblaeo veluti mella fluant favo,
Aut demissa solutis
Errent flammea taeniis.

VIRGO.

JESU, dulcè tuis ora natant sonis,
Infuso veluti pocula Caecubo,
Aut humecta caducis
Gemment lilia roribus.

PUER.

Mammae sunt similes hinnuleis tuae,
Qui tondent teneris lilia morsibus,
Dum se fessus anhelo
Inclinet senio dies.

VIRGO.

Certant, NATE, tuis uberibus botri;
Botri, quos viridis parturiit Cypros,
Aut quos educat almis
Engaddus viridariis.

PUER.

Quisquis, VIRGO, tuas adspiciet genas,
Poenis adspiciet mala rubentia

Ramis: cetera claudunt
Imo se bona pectore.

VIRGO.

Quisquis, NATE, tuis haeserit in genis,
Pictam dispositis artifici manu
Liliisque rosisque
Emirabitur aream.

PUER.

Qui te non amat, est barbarior feris,
Pardis asperior, tigride saevior,
Impacatior ursis,
Iracundior anguibus.

VIRGO.

Qui te non amat, est marmore durior,
Saxis horridior, surdior aequore,
Inconstantior auris,
Immansuetior ignibus.

ODE XXVI.

AD AURAM.

AURA, quam veris tepor & serenâ
Thraciae vectant animae quadrigâ,
Huc ades, quâ te vocat hospitali
Populus umbrâ.

Hîc tibi liber Zephyrus comas per-
sultet & ramos: vagus hîc supinas
Increpet frondes, teneroque vexet
Gramina lusu.

Dum per apricos revoluta flores,
Vitreae somnum fuga suadet undae,
Meque suspensamque comante perfla
Barbiton alno.

Sic tibi coelum, lepidoque soles
Rideant vultu: pede sic liquenti
Ros tibi manet, tacitâque se sus-
pendat in herbâ.

Sic tibi Seres Cilicesque campi
Sospiti centum geminent odores:
Sic adulantes violis rosarum
Pecte capillos.

Sic, meo chordas quatiente plectro,
Inter admisso digitos acutùm
Sibilo ludas, lyrico comes Po-
etria vati.

ODE XXVII.

NOE VATICINIUM.

Luxuriam praeteriti, & Idololatriam futuri seculi dequeritur.

DEMERSA latè secula cum Noë
Enavigaret, naufraga dicitur
E puppe prospexisse regna,
Et malè jam pelago latentes

Flevisse terras: Secula, secula
Libido foedis mergit amoribus;
Totoque restinguendus orbis
Oceano, simul omnis uno

Peccavit igni. Scilicet impiis
Polluta regum limina nuptiis,
Spectante frustra Sole, possent
Stare diu? Pudor, heu! nefasque

Nascentis aevi, turpis amor, nihil
Intaminatum liquit: & innocens
Natura deformis nocenti
Supplicium grave pendit usu.

Incesta foedi fecimus omnia,
Et digna perdi. Marmoreis ubi
Urbes coronatae Colossis?
Aut ubi turrigerae potentûm

Arces Gigantum? Queis, modò liberi,
Festo choreas agmine plausimus,
Delphines insultant plateis,
Et vacuas spatiosa cete

Ludunt per aulas, ac thalamos pigrae
Pressêre phocae: defluit illito
Aurum lacunari, & refixae
Ad pelagus rediêre gemmae.

Jam nec vetustis sculpta scientiis
Famosa moles perstat, & aureis
Inscripta majorum sepulcris
Funditus occubuêre saxa.

Ingens egestas, & simul omnium
Jactura rerum, flagitium, Dei
Cultuque delubrisque & aris,
Heu miserum malè nudat orbem!

Jam jamque coget secula proprium
Nescire Numen: nec scelerum grave

Pensare permittet nepotes
Supplicium. Simul omne ripas

Habebit aequor, rursus & inclyta
Tellus in herbam surget, & aureus
Titan inaurabit recenti
Arva die, populisque magnus

Crebrescet orbis. Non eadem fluet
Aetas, & auro deterius diem
Procudet argentum, ac sonoro
Belligerum gemet aere tempus;

Tandemque ferro secula corruent.
Et, qui malorum summus apex, Dei
Oblita, me rerum parentem
Sacrilego colet igne tellus:

Falsumque numen (prô pudor!) impio
Narrabor orbi, ceu veteri Chao
Hac puppe discrevisse, & omnem
Naufragio recreasse mundum:

Mox stare terras, currere flumina,
Frondere silvas, arva virescere
Jussisse paullatim, & nitentes
Frugibus explicuisse campos.

Me Bactra Coelum, me Babylon Jovem,
Me Susa Solem, me Pharii suum
Dicent Osyrim: me bifrontem
Ausoniae colet ora Janum.

At, o potenti qui regis aethera
Terresque sceptro, verte, Pater, Pater,
Undasque terrasque; & trisulcum
In caput hoc jaculare telum,

Foedusque iam nunc stragibus obruar
Labantis aevi! Barbaricis ego
Solus supervivam pudenda
Materies titulusque sacris?

ODE XXVIII.

AD DIVINAM SAPIENTIAM.

Cum novi e Germania, Gallia, Italiaque motus bellici nuntiarentur.

O MENS, quae stabili fata regis vice,
Ut nos pulchra tui seria consilî,
An te nostra vicissim
Delectent, age, ludicra?

Nam tu cùm variâ spargis opes manu,
Effusas lepido non sine jurgio
Raptamus, puerorum
Sparsas turba velut nuces.

Hic cum sceptra capit, frangit: hic antequam
Gestet, fracta videt. Fluctuat, heu! miser,
Alternâque potentum
Mundus diripitur manu.

Punctum est, sors avidis quod secat ensibus
Inter tot populos. Hoc precor unicum
Pauper: Secum avidi dum
Pugnant, tecum ego rideam.

ODE XXIX.

AD EQUITES POLONOS.

Anno MDCXXX.

Quos sera gignent secula posteros
Narrabo vates. Stemmata patriis
Delete ne ceris, Quirites,
Egregiis geminanda factis

Olim minorum. Si quid avi rudes
Inominatâ gessimus alite,
Reducet in laudem nepotum,
Auspicio meliore, virtus.

Non scuta frustra, non galeas decent
Gryphesque pardique; atque leonibus
Vexilla nequidquam & chimaeris
Sarmaticae micuêre parmae.

Quis ille ductor Balthida Lechicis
Incendit armis? quod juvenum recens
Examen Arctoum Polonis
Increpat Oceanum sub armis?

Jamque & minaces bella fremunt Gothi:
Hinc Martis atque hinc rupta tonitruis
Immugit unda: jam propinquae
Proelia conseruêre prorae.

Prô! quantus armis in mediâ quoque
Formosus irâ! quantus in arduum
Assurgit ensem! quantus hastâ
Per Gothicas juvenis phalangas

Exsultat! O lux, o veterum recens
Sidus Jagellonum, ó patriae Pater,
Primasque bellantis per undas
Sarmatiae Cynosura, salve!

Turrita saxis se tibi Suecia
Murisque pandit: jam tibi patrii
Cultus, & heroos revinxit
Laurigerum diadema crines.

Jam Vilna latè, jam veteris Craci
Fésto plateae carmine personant:
Tu Typhis alter: tu severus
Belligero dare frena ponto.

Princeps agrestes, & nimiùm diu
Terrae tenaces Martis adoreas
Latum refudisti per aequor,
Ausus humo pelàgoque magnum

Miscere nomen. Te niveis super
Attollet altum Fama curulibus,
Quà Vesper atque Aurora sacrum
Purpureo lavit amne crinem.

Haec tum, madenti vespere, Sarmatae,
Canenda seris bella nepotibus
Bis terque sub noctem lyrâque &
Nisoviis iterate nervis.

Cras aut biremem, aut rursus equum citi
Scandetis. Eheu! quae nova barbaris
Effusa tempestas ab oris
Fulminat? agricolasque latè

Camposque, frugesque, & pecorum procul
Armenta vasto proruit impetu?

Impune, prô pudor! Polonas
Thracia depopuletur urbes?

At o virorum quisquis amicior
Marti, citato scande ratem pede:
Quà pontus & neglecta Thracum
Claustra vocant, vacuaeque turres,

Perrumpe muros, dirue moenia,
Invade portas, sterne solo domos:
Heu! sterne Byzantî pudendis
Templa diu famulata sacris.

Io triumphe! Sarmata Bosporo
Et belluosae frena Propontidi
Injecit, Eoumque seris
Imperium reparavit armis.

At vos secundâ tempora, Milites,
Umbrate lauru, dum gemino super
Procedit Arctous triumpho
Victor, Agenoreumque retro

Frontis minorem, & compedibus gravem
Ducit tyrannum. Dicite consono
Utrimque plausu: Tu tuorum,
Tu patriae Pater atque Caesar!

Post haec avito Pax bona parieti
Suspendet enses; & patrias novae
Narrabit ad taedas maritae
Emeritus sua bella conjux.

Mox & quod atrâ Mars rapuit manu,
Castae reponent prole puerperae;
Novique reptabunt per arcus,
Scuta per & galeas nepotes,

Jam nunc protervi, nunc etiam truces
Ad saeva ferri fulgura: sed diu
Neglecta pacabunt juventam
Otia, Palladiique ludi.

Suâ quietus quisque sub arbore
Coenam pudici cum sociâ tori
Gnatisque prosternet, propinquo
Pocula praetereunte rivo.

Non aut malarum jurgia litium
Emtusve judex, sed bona Veritas
Componet iras, aut jocosi
Vina super epulasque amici.

Non spes honorum, non studium lucri,
Cogent potentem visere curiam,
Tractusque longinquos viarum,
Et viduos numerare menses.

Quem manè siccum prima dies domo
Dimittet, illum sera dies domum
Potum reducet, & maritae
Excipient sine lite coenae.

Mox ad paterni ruris amoenior
Surget labores: sive suas Leo
Aestivus ad messes vocabit,
Sive redux ad aratra Taurus.

Sed ipsa messis sponte fidelibus
Insurget agris: non segetem graves
Urent avenae; non feraces
Suget iners paliurus agros:

Sed alba rubris lilia cum rosis,
Canaeque nardi flantibus annuent

Hinc inde ventis; atque in omni
Alta Ceres fluitabit arvo.

Tunc ipsa labens aethere Faustitas
Passim per urbes nectet & oppida
Laetas Napaearum choreas:
Quam niveus Pudor, & solutis

Per colla passim Simplicitas comis,
Rerumque plenis Copia cornibus,
Priscoque gavisae sequentur
Naïades Dryadesque cantu.

Haec vera dicar tunc ego praescius
Dixisse vates: tunc mea carmina
Discenda grandaevi parentes
Virginibus puerisque dicent.

Frustra: nam in urnâ surdus & immemor
Jacebo pulvis. Me tamen integrae
Lauri coronabunt jacentem, &
Circùm hederae violaeque serpent.

ODE XXX.

AD JANUSSIUM SKUMINUM TISZKIEWICIUM

PALATINUM TROCENSEM.

Cum Barbarae Naruszewiciae conjugi carissimae justa persolveret.

Si tibi pollicitum Numen, si Fata fuissent,
Aeternos fore conjugis annos;
Jure per assiduos, Procerum fortissime, fletus
Ereptam quererêre, Janussi.

Quem pietas, quem non moveat non tristibus umquam
 Arx animi concussa procellis,
Et pudor, & proni niveo de pectore sensus,
 Et regina modestia morum,
Aut bona sedulitas, aut non incauta futuri
 Praesagae solertia mentis?
Provida sed longum magnis Virtutibus aevum
 Non audent promittere Fata:
Nec possunt, si quae maturavêre, profanis
 Astra diu committere terris.
Nunc adeo parces longis onerare querelis
 Depositum repetentia magnum,
Ingentes animi gazas, & robur, & aureo
 Incoctum benè pectus Honesto.
Sic Tanaquil, sic quae cunctantem Claudia rexit
 Virgineâ cervice Cybelen,
Quaeque maritali successit Thessala fato,
 Et Latiis vaga Cloelia ripis,
Ante diem raptae vivunt post funera, vatum
 Perpetuos in carmine fastos.
Illa quidem non si surdos ad carmina Manes
 Orpheâ testudine vincam,
Eductas adamante fores, & ahenea rumpat
 Elysii pomoeria muri,
Reddaturque tibi. Stat nulli janua voto,
 Nullis exorata Poëtis.
Sunt tamen exiles insigni in limine rimae,
 Quà possint arcana videri.
Hàc ego, si nullos fallunt insomnia Manes,
 Aut vidi, aut vidisse putavi
Errantem campo in magno, quem gemmea circum
 Perspicuis stant moenia portis.

Auro prata virent: arbor crinitur in aurum:
　　Crispantur violaria gemmis,
Quae nec Apelleus liquor, nec pulchra trigoni
　　Assimulent mendacia vitri.
Centum ibi formosis in vallibus Heroïnae
　　Aeternum Paeana frequentant.
Stant virides campo stellae, madidisque corusca
　　Connivent sibi sidera flammis.
Illa inter medias parvo comitata nepote
　　Et roseo vivacior ore,
Ibat ovans, grandemque sibi, grandemque nepoti
　　Nectebat de flore coronam.
Cetera me vetuit magni caligo sereni
　　Mortali percurrere visu:
Nec tu plura velis. Satis est, cui fata dederunt
　　Aeternis mutasse caduca.

ODE XXXI.

AD PHILIDIUM MARABOTINUM.

VIDES ut altum fluminis otium
Rerum quietâ ludit imagine,
　Solemque Lunamque, & sereno
　　Picta refert simulacra coelo.

Talem severae lege Modestiae
Compone mentem: seu caput horridis
　Fortuna circumsultat undis,
　　Seu placidâ tibi mulcet aurâ.

Innube semper rideat aureo
Pectus sereno: quò meliùs sacros

Deique Naturaeque vultus
Non dubiis imitetur umbris.

Pulchrum est quietâ mente volatili
Instare Vero, nec trepido gradu
Urgere Naturam, nec inter
Ambiguas fluitare caussas:

Sed mente fixâ ducere liquidos
Rerum colores, & capitis sacrâ
Ab arce prospectare Verum, &
Fixa suis sua rebus ora.

Frustra protervis frena damus feris,
Si nulla nostrae frena proterviae
Aptamus. Excussêre coelo
Non vacui Phaëthonta freno,

Sed lege, currus. Qui refugit sui
Rex esse, regni nesciet exteri:
Quicumque dat sibi, regendo
Ille potest dare jura mundo.

Ut mentis almo cuncta premas sinu,
Ipsum severis te preme legibus:
Sic tu probis solers minister
Consiliis, ego fidus auctor.

ODE XXXII.

AD ALBERTUM TURSCIUM.

De suis somniis & lyricis.

TURSCI, seu brevior mihi,
Seu pernox oculos composuit sopor,
Pennas Somnia laevibus
Affigunt humeris; jamque virentia

Laetus prata supervolo,
Quâ se cumque novum mollè tumentibus
Campis explicuit nemus,
Herbosaeque patet scena superbiae.
Mox & nubibus altior,
Mixtus flumineis ales oloribus,
Vivos despicio lacus,
Et dulci volucrem carmine mentior.
Jam tunc nubila, jam mihi
Blandis dissiliunt fulmina cantibus:
Et quae plurima circuit
Collum, puniceâ vincior Iride.
Idem jam vigil, & meus,
Non ingrata simul somnia dispuli,
Cùm ter mobilibus lyram
Percussi digitis, immemor, & ducis
Nil sectator Horatii,
Sublimis liquidum nitor in aëra:
Et nunc litora, nunc vagas
Siccis traiiciens passibus insulas,
Nil mortale mei gero, &
Jam nil sollicito debeo ponderi.
Tursci, saepe tamen mones,
Olim ne veteri clarior Icaro
Veris fabula casibus
Mutem Parrhasii nomina Baltici.
Frustra: nam memor Icari,
Addo stultitiae consilium brevi:
Nam, seu dormio, me torus;
Seu scribo, stabili sella tenet situ.

ODE XXXIII.

AD D. VIRGINEM MATREM.

Cum in inclyta Vilnensi Societatis JESV Academia curriculo Philosophiae finem imponeret, scholasticam praelecturus Theologiam.

ET jam quietis ancora puppibus
Litus momordit. Solvite carbasa;
Proramque, malumque, & virenti
Remigium religate lauru.

O cui frequenti plurima supplicat
Stagira portu; si tibi consona
Respondet ex omni juventus
Turre, Palaemoniique flammis

Risêre montes; si tibi pervigil
Deproeliantûm exercitus ignium
Hinc pugnat atque hinc, atque ahena
Pulvereo tonat ore moles;

Emancipatis adde clientibus
Gratam laborum, nec vacuam tui,
O VIRGO, pubem; sive castris
Sive tibi famuletur aris.

ODE XXXIV.

AD QUINTUM TIBERINUM.

DIVITEM numquam, TIBERINE, dices,
Cujus Eois potiora glebis
Rura, Fortunae sine faece pulcher
Rivus inaurat:

Quem per insignes geniale ceras
Stemma claravit; vaga quem per urbes,
Quem per & gentes radiante vexit
Gloria curru.

Pauper est, qui se caret; & superbè
Ipse se librans, sua rura latam
Addit in lancem, socioque fallens
Pondus in auro.

Ceteris parvus, sibi magnus uni,
Ipse se nescit, pretioque falsae
Plebis attollit, propriâque se mi-
ratur in umbrâ.

Splendidam verâ sine luce gazam,
Turgidum plenâ sine laude nomen
Mitte: te solo, TIBERINE, disces
Esse beatus.

ODE XXXV.

AD PAULLUM COSLOVIUM.

JAM pridem tepido veris anhelitu
Afflarunt reduces arva Favonii:
Jam se florida vernis
Pingunt prata coloribus.

Stratus frugiferis Vilia puppibus
Grato praeterabit rura silentio,
Quamvis proximus omni
Collis personet alite;

Quamvis & viridi pastor ab aggere
Dicat gramineâ carmina fistulâ,

Et qui navita debet
Plenis otia carbasis.

Aequas Palladiis, PAULLE, laboribus
Interpone vices. Cras, simul aureo
Sol arriserit ore
Summorum juga montium,

Scandemus viridis terga Luciscii,
Quà celsâ tegitur plurimus ilice,
Et se praetereuntûm
Audit murmura fontium.

Illinc e medio tota videbitur
Nobis Vilna jugo; tota videbitur
Quae Vilnam sinuosis
Ambit Vilia flexibus.

Illinc picta procul quae radiantibus
Fulgent fana tholis, & geminam super
Despectabimus arcem,
Magni regna Palaemonis.

Ut longo faciles Pacis in otio
Se tollunt populi! nam tria tertio
Surrexêre sub anno
Priscis templa Quiritibus:

Et quà conspicuis se Gediminia
Jactant saxa jugis, & Capitolium,
Et quae tecta superbis
Intrant nubila turribus.

Auget magna Quies: exiguus labor
In majus modico provenit otio.
Hinc & terga virentûm
Latè prospice collium.

Quae nunc mobilibus nutat Etesiis,
Segni cana stetit sub nive populus;
 Qui nunc defluit, altâ
 Haesit sub glacie latex:

Qui nunc purpureis floret ager rosis,
Immoto sterilis delituit gelu:
 Verno quae strepit ales,
 Hiberno tacuit die.

Ergo rumpe moras, & solidum gravi
Curae deme diem, quem tibi candidus
 Spondet Vesper, & albis
 Cras Horae revehent equis.

ODE XXXVI.

AD EQUITES POLONOS ET LITHUANOS.

Amphion, seu Civitas bene ordinata.

Exteros mores prohibete pulchrâ
Lege, Thebani: patriasque leges
Et pios ritus, & avita natos
 Sacra docete.

Templa Fas sanctum, fora lustret Aequum;
Veritas, & Pax, & Amor per omnes
Ambulet vicos: scelus omne castâ
 Exsulet urbe.

Nullus est murus sceleri. Per altas
Urbium turres, triplicesque portas
Poena perrupit. Vigilant in omnes
 Fulmina culpas.

Concolor Vero Dolus, & superba
Exsulet regni sitis, & Cupido

Desidis lucri, tacitoque segnis
Copia luxu.

Publicos discat geminare census
Saeva Paupertas: & in arma ferrum
Sit satis. Rapto malè pugnat olim
Miles in auro.

Sive res bellis agitanda, sive
Pace; collatas sociate vires.
Alta centenis meliùs recumbunt
Templa columnis:

Inter errantem scopulos carinam
Certiùs plures docuêre stellae:
Fortiùs proram gemino revincit
Ancora morsu.

Gliscit aeterno sociale nexu
Robur. Arcanas opulentiorum
Ira per rixas agitata magnas
Eruit urbes.

Haec ubi, dulci modulante nervo,
Dixit Amphion; ter eunte fluctu
Substitit Dirce, ter opaca movit
Terga Cythaeron.

Saxa repserunt, scopulique circum
Devio campos petiêre saltu,
Et nemus, pronusque silex ab alto
Monte cucurrit.

At simul Vates tacuit; per omnem
Barbarae rupes coiêre murum, &
Septies clausae steterunt aheno
Cardine Thebae.

ODE XXXVII.

AD JOANNEM PALMIUM.

Ex Joannis Cochanovii poëtarum Polonorum principis Lib. II. Oda XX.

Cum regni Poloniarum Ordines, positis ad Vistulam castris, STEPHANUM I. regem Poloniae dicerent.

PALMI, futuri Regis inutiles
Omitte curas. Dudum adamantino
Cui fata subscripsêre libro
Sarmatici diadema regni,

Non Auster illum, non Boreae domus,
Non limen Euri, non Zephyri dabit.
Rex est, POLONI, quem potenti
Rex Superûm jubet esse voto.

Hic ipse (quamquam se propior daret
In regna Princeps) miserat extero
A solo Regem, qui relictâ
Vela retro citò ferret aulâ.

Quò vana pulchrae nomina gloriae?
Quò pictus auro miles, & inclyti
Cessêre Gascones? Inani
Spes tumidae crepuêre vento.

Fortuna naves, & dubias agit
Fortuna pugnas. Haec popularibus
Utcumque se miscet catervis,
Ambigui regit ora vulgi.

Absiste verbis. Nos medio procul
Campo coronam figimus arduâ
In rupe. Rex esto, priore
Quisquis emet sibi regna cursu.

ODE XXXVIII.

AD LIBERTATEM.

Cum ULADISLAUS IV. maximis ad Vistulam comitiis Rex Poloniae renuntiaretur.

NAM quae revisas limina dulciùs
Mavortiarum maxima gentium
Regina LIBERTAS, Polono
Orbe magis Litavisque campis?

O providentis filia Consilî,
O Faustitatis mater, & otii
Beata nutrix, o Polonae
Primus honos columenque gentis,

Quaesita multo sanguine Gloria,
Reperta multo! Regibus altior,
Ipsâque Majestate major,
Et patriae melior Magistra

Felicitatis! leniter attrahe
Frenos, & imâ nube super levem
Suspende currum; quà refusus
Vistuleas tibi propter undas

Hinc Lechus, atque hinc Litavus aureis
Collucet armis, quà tibi civium
Tranquilla tempestas ovantes
Implet agros, prohibetque tota

Latè videri. Non tibi sedimus
Servile vulgus: sed genus inclyti
Mavortis, aeternus Deorum
Sanguis, Hyperboreoque clari

Ab usque Lecho, legibus additum
Optare Regem: fallere nescii
Quemquam, nec invidere nati,
Extera nec metuisse sceptra,

Suoque magni. Publica clariùs
Virtus per omnes emicuit gradus,
Cum magna Libertatis umbra
Sceptra simul populumque texit.

Tunc non coactis nobile viribus
Omne obsoleto vitat in otio
Latere robur: tunc aperto
Ingenium volat omne campo,

Ad usque palmam: tunc faciles, neque
Duri Quirites conspicuo palam
Parere Regi, per cruentum
Laudis iter sequimur volentem

Quacumque ducit. Sic gelidum caput
Ausi nivalis scandere Carpathi:
Haemique victores nigrum cal-
cavimus Aemoniaeque collum.

Sic Thracis olim litora Bospori,
Sparsumque latè terruimus Geten,
Baltimque, inaudacemque Cimbrum;
Et spoliis Asiae superbos

Numquam otiosi vincere Teutonas,
Metas Poloni fiximus imperî, &

Ternam Boleslai columnam
Triplice protulimus tropaeo.

Praeter triumphis vecta Borysthenem
Volgamque pubes, belligeri super
Aras Alexandri, & Laponî
Caeruleas Aquilonis arces.

Scit laevus Ister, scit vitreis ubi
Jungit Bootes aequora pontibus,
Fractoque jam Maeotis arcu
Sarmatici mala longa belli.

Quo rege terris pulchra parentium
Exempla nati reddimus? Annue
O pulchra Libertas, & orbis
Consilio trepidisque Regum

Obsessa votis, dulce supercilî
Remitte pondus. Quem tibi Maximus
URBANUS, Augustusque gratâ
Congeminat vice FERDINANDUS;

Pro quo perorat mundus, & ipsa quem
Gaudes rogari: regnet ab ultimo
Primus SIGISMUNDO, & vetusto
Proximus a JAGELONE sanguis.

Ut nulla possunt fallere praescios
Futura vates! O hominum salus,
O cura LADISLAE Divûm,
Lechiacae dominator orae

Salve! secundis te Lechici Patres
Et Martiorum castra Quiritium
Regem salutavêre votis:
Jam galeis tibi nutat omnis

Hastisque pubes: jam resonabiles
Campi jocosâ vocis imagine.
Collesque certatim, & profundae
Plausibus intonuêre silvae.

Ter visus omni se Pater Histula
Movisse ripâ; ter tibi frondeam
Flexisse cervicem, & reclini
Carpathus attremuisse pinu.

Qualem peracto secula te retro
Debent Novembri! jam tibi Gloria
Bellique maturus Cupido
Non humiles stimulavit iras:

Quamquam recentis mulcet amoenior
Caligo Regni. Quantus in impium
Assurgis, absentemque vincis
Consiliis animisque Moscum!

Qualis minaci praefuris impetu!
Et quantus irae! sive acie levi
Campos inundare, & repenti
Moenia terrificare bello;

Deliberato seu calor incidat
Pugnare ferro. Sic Jagelonidae
Ab hoste laudari cruentâ
Et metui peperêre dextrâ.

Sic dum priores aequat avos Pater,
Egit timeri fortis, & improbam
Mulctavit exhausitque factis
Invidiam, sobolique tantùm

Majora liquit. Tu gemino potes
Avi Patrisque nomine duplicem

Miscere laudem: sive pacis,
Sive gravis per acuta belli,

Cum laeta poscent, consilii celer;
Cum moesta rerum, strenuus ingenî, &
Immotus innixusque semper
Ipse tibi, patiensque curae,

Rerum sub alto pondere rectior
Majorque stabis. Sic tibi Sarmatae,
Sic fata juravêre, toto
Sic Superi statuêre coelo.

MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII

LIBER EPODON.

ODE I.

AD PAULLUM JORDANUM URSINUM

BRACCIANI DUCEM.

Bracciani agri amoenitatem commendat, ad quem per ferias Septembres secesserat Roma.

Huc, o quietis apta Musis otia,
 Levesque Ludorum chori,
Huc, feriantûm Phoebe Musarum pater,
 Huc, hospitales Gratiae,
Huc, delicatis ite permixti Jocis
 Non inverecundi Sales:
Hîc otiosi mite Bracciani solum
 Vago coronemus pede.
Clemens supino clivus assurgit jugo,
 Coelumque paullatim subit,
Et solida subter terga scopulorum arduo
 Securus insessu premit:
Arcisque jactat inter alta turrium
 Insigne propugnacula,
Timenda quondam Caesarum turmis ducum,
 Timenda magno Borgiae,

Cum per minantûm militum aeratos globos
 Metuenda jaceret fulmina,
Ageretque profugum Caesarem, & quassum metu,
 Adusque promissum NIHIL.
Hîc ille magnus frenat Etruscas opes
 URSINUS Heroum decus,
Heres avitae laudis, & princeps caput
 Magnaeque laus Oenotriae.
Circùm coruscis scena quercetis viret,
 Coelumque verrit frondibus,
Suosque colles vestit, & patentibus
 Sese theatris explicat.
Admota muris ponè Nympharum domus
 Aprica praebet litora:
Ripamque Baccho jungit, & vallum prope
 Lentis flagellat fluctibus.
Majore nusquam stagna Neptuno sonant,
 Aut aestuantis Larii,
Aut qui severo tangit Albanus lacu
 Inenatabilem Styga:
Aut quae procellis gaudet, & magno fremit
 Superba ponto Julia:
Nec major usquam spumat, & rupes truci
 Benacus assultat salo.
Intonsa curvo monte circumstant juga,
 Mitesque despectant aquas.
Nivosus illinc terga Romanus movet,
 Coeloque diducit minas:
Illinc caducis ilicem quassat comis
 Sublime Cymini caput:
Crudumque Boream frangit impotentibus
 Deproeliaturum Notis,

O

Terrisque latè regnat, & coeli minis
Opponit hibernum latus.
Amica sternit interim lacum quies,
Fluctusque fluctu nititur,
Et ipsa secum pigra luctatur Thetis,
Aquaeque colludunt aquis:
Quas vel carina, vel citata turgido
Findit phaselus linteo:
Pinnâque latè vitreum cogens pecus
Volente lino truditur,
Setâque piscem ducit, & raris procul
Lacum coronat retibus.
Hinc alta lucet divitis Pollae domus,
Hinc pinguis Anguilaria:
Trebonianas hinc amica vineas
Vadosa plangunt aequora:
Hinc delicati fundus Aurelî nitet,
Lymphae salutaris pater:
Undâque morbos arcet, & vivacibus
Luem fluentis eluit.
At quà superbum fontibus nomen dedit,
Suumque Flora marginem,
Vivis perennes decidunt saxis aquae,
Camposque decursu lavant,
Patremque longè Tibrin, & regem sonant,
Romaeque servitum fluunt.
Sincera circùm regna naturae nitent,
Et artis immunes loci:
Adhucque virgo sulcus, & montes adhuc
Molles inexperti manus,
Meramque Bacchus Tethyn, & Bacchum Thetys,
Et pinguis invitat Ceres.

Hinc ille laetus surgit, & tenacibus
Inserpit ulmis Evius,
Udoque cornu turget, & fluentibus
Crinem racemis impedit.
Non Lesbos illi, non odorati magis
Vineta rident Massici,
Aut quae Falernis educata solibus
Sublucet uvae purpura.
Sed nec Falisci glaream malit soli,
Nec pinguis uber Rhaetiae;
Nec flava tantùm culta felicis Cypri,
Graiamve dilexit Rhodon:
Quantùm suis superbit, & sese suis
Miratur in canalibus.
Circùm beatis imperat campis Ceres,
Lateque rura possidet:
Et arva flavo messium fluctu tument,
Motuque culmorum natant.
Innube rarus inquinat coelum vapor,
Aut tensa nimbis vellera:
Aut e Boreis bella ventorum plagis,
Raucusque silvarum fragor
Auditur usquam: non protervis insonant
Exercitati Syrtibus,
Euris & Austris contumaces Africi,
Et perduellibus Notis.
Tantùm serenus Vesper, & tenerrima
Etesiarum flamina,
Albique soles, & serena lucidis
Aspirat aura montibus:
Puramque coelo provehunt Horae facem,
Et Phoebus Horarum pater

Peculiari luce colles irrigat,
 Pronâque perfundit die.
Ramis tepentes ingruunt Favonii
 Jocantis aurae sibilo,
Et temperatis provocant suspiriis,
 Lenique somnum murmure.
At non loquaces interim nidi tacent,
 Matresque nidorum vagae:
Sed aut maritis turtur in ramis gemit,
 Et saxa rumpit questibus,
Aut laeta latè cantibus mulcet loca
 Famosa pellex Thraciae,
Silvisque coram plorat, & crudelibus
 Accusat agris Terea.
Quaecumque moestae vocibus dicunt aves,
 Respondet argutum nemus.
Affatur alnum quercus, ornum populus,
 Affatur ilex ilicem,
Et se vicissim collocuta redditis
 Arbusta solantur sonis.
Huc, o Quiritûm ductor; huc, Oenotriae
 O magne regnator plagae
JORDANE, tandem plenus urbis & fori,
 Rerumque magnarum satur,
Sepone curis temet, & domesticis
 Furare pectus otiis.
Hîc vel tuarum lene tranabis vadum
 Opacus umbris arborum,
Tuosque colles inter, & tuas procul
 Perambulabis ilices:
Vel cùm Decembri campus, & primâ nive
 Vicina canescent juga;

Nunc impeditas mollibus plagis feras,
 Silvamque praecinges metu:
Nunc incitato capream rumpes equo,
 Teloque deprendes aprum;
Jactoque cervos collocabis spiculo,
 Furesque terrebis lupos.
Quòd si Latinae laus ALEXANDER plagae,
 Sacraeque sidus purpurae,
Tecum paterno feriabitur solo,
 Seseque curis eximet;
Tuique cives, hospitesque civium
 Toto fruemur gaudio.

ODE II.

AD FONTEM SONAM,

In patrio fundo, dum Româ rediisset.

FONS innocenti lucidus magis vitro,
 Purâque purior nive,
Pagi voluptas, una Nympharum sitis,
 Ocelle natalis soli,
Longis viarum languidus laboribus,
 Et mole curarum gravis
Thuscis ab usque gentibus redux, tibi
 Accline prosterno latus.
Permitte siccus, quà potes, premi; cavâ
 Permitte libari manu.
Sic te quietum nulla perturbet pecus,
 Ramusve lapsus arbore:
Sic dum loquaci prata garritu secas,
 Et laetus audiri salis;

Assibilantes populetorum comae
Ingrata ponant murmura
Tibi, lyraeque Vatis. Haud frustra sacer
Nam si quid URBANUS probat,
Olim fluenti lenè Blandusiae nihil,
Aut Sirmioni debeas.

ODE III.

PALINODIA

ad secundam libri Epodon odam

Q. HORATII FLACCI,

Beatus ille qui procul negotiis.

LAUS OTII RELIGIOSI.

Cum amoenam Collegii Societatis JESU Vilnensis Nemecinae villam per Sextiles ferias inviseret.

AT ille, FLACCE, nunc erit beatior,
Qui mole curarum procul
Paterna liquit rura, litigantium
Solutus omni jurgio;
Nec solis aestum frugibus timet suis,
Nec sidus hiberni Jovis,
Rixasque vitat & scelesta curiae
Rapacioris limina.
Ergo aut profanis hactenus negotiis
Amissa plorat sidera;
Aut in reductâ sede dispersum gregem
Errantis animi colligit,
Postquam beatae lucra conscientiae
Quadrante libravit suo.

Idem, propinquâ nocte, stellatas vigil
 Cùm Vesper accendit faces,
Ut gaudet immortale mirari jubar,
 Terrâque majores globos,
Et per cadentes intueri lacrymas
 Rimosa lucis atria,
Quae, CHRISTE, tecum, VIRGO, quae tecum colat
 Perennis heres seculi!
Volvuntur aureis interim stellae rotis,
 Pigrumque linquunt exsulem,
Per ora cujus uberes eunt aquae,
 Somnos quod avertat graves.
At quando lotum Gangis aut Indi fretis
 Jam Phoebus attollit caput,
Mentis profundus, & sui totus minor
 Irata flectit Numina.
Vel cùm sereno fulserit dies Jove,
 Aprilibusque feriis,
Assueta coelo lumina in terras vocat,
 Lateque prospectum jacit,
Camposque lustrat, & relucentem suâ
 Miratur in scenâ Deum.
En omnis, inquit, herba non morantibus
 In astra luctatur comis:
Semota coelo lacrymantur, & piis
 Liquuntur arva fletibus:
Ligustra canis, & rosae rubentibus
 Repunt in auras brachiis:
Astrisque panda nescio quid pallido
 Loquuntur ore lilia,
Et serò blandis ingemunt suspiriis,
 Et manè rorant lacrymis.

Egone solus, solus in terris piger
 Tenace figor pondere?
Sic & propinquas allocutus arbores,
 Et multa coram fontibus
Rivisque fatus, quaerit auctorem Deum
 Formosa per vestigia.
Quod si levandas mentis in curas vigil
 Ruris suburbani domus,
Quales Lucisci, vel Nemecini Lares,
 Udumve Besdani nemus
Rudes adornet rusticâ mensas dape
 Siccos sub Augusti dies;
Jam tunc sub ipsum limen, aut domesticâ
 Lenis sub umbrâ populi,
Exspectat omnis hospitem suum penus,
 Et concha sinceri salis,
Pressique meta lactis, & purus calix,
 Et hospitalis amphora,
Et fraga, raris verna quae dumis legit,
 Jucunda panis praemia.
Non me scari tunc, non Lucrinorum gravis
 Sagina mullorum juvet;
Sed cereus palumbus, aut turtur niger,
 Aut anser amnis accola,
Et eruditam quae fugit gulam faba,
 Laetumque, nec simplex olus,
Et quae suprema colligetur, ac gravi
 Patella nil debet foro.
Posthaec vel inter laeta quercetis juga,
 Vel inter amnes juverit
Vitare tristes post meridiem Notos
 Sub aesculo vel ilice;

Nigrumve litus, aut opaca lubricis
 Tranare stagna lintribus,
Jactâque fruge ludibundum ducere
 Tremente piscem lineâ.
Remugit ingens interim tauris nemus,
 Umbrosa balant flumina;
Et aut in antris garriunt acanthides,
 Aut in rubis lusciniae.
Hinc per rubeta pastor errantes capras
 Vocante cogit fistulâ:
Illinc herili messor e campo redux
 Alterna plaudit carmina,
Et pressa sectos plaustra per sulcos gemunt
 Ruptura ruris horrea.
At nec tacemus ponè considentium
 Dulcis manus sodalium;
Nec inficetâ sermo differtur morâ,
 Sed innocentibus jocis,
Multoque tinctus, sed verecundo sale,
 Innoxium trahit diem.
Haec si videret foenerator Alphius,
 Olim futurus rusticus,
Quam collocarat Idibus pecuniam,
 Nollet Kalendis ponere.

ODE IV.

DE PUERO JESU

In Virginis Matris sinu.

AMEMUS. An Massylus, aut nostris riget
 Alpinus in venis silex?

Amemus. En ut pronus e Matris sinu
 In nostra pendet oscula;
Qualis severa vel Gelonorum puer
 Mollire posset pectora!
Ut lumen oris, ut renidentes genas,
 Ut bina frontis sidera,
Nivesque colli, quasque purus & tener
 Titan inauravit comas,
Eburneasque tendit in collum manus!
 Ut annuit totus rapi!
Ut hospitali vagit admitti sinu,
 Stringique brachiis rogat!
Amemus: aut si non amare possumus,
 Repentè possimus mori.

ODE V.

Ad pedes CHRISTI in cruce morientis Auctor provolutus.

HINC ut recedam, non trucis ferri minae,
 Non nudus ensium timor,
Umquam revellent a tuâ, JESU, cruce
 Hoc multa fleturum caput.
Me teque tellus inter & coelum ruat,
 Versique tempestas maris,
Mixtusque flammis nimbus, & ter igneis
 Caducus aër imbribus:
Jacebo fixum pondus, & certum mori,
 Suique non usquam ferens;
Tuosque clavos & tuas amantibus
 Ligabo plantas brachiis.

At tu sereno, nam potes, vultu tuum
Tuere, JESU, supplicem:
Et hoc, Patri quem reddis, haud evanido
Me stringe paullùm spiritu.

ODE VI.

CARMEN SECULARE DIVINAE SAPIENTIAE,

In anno seculari MDCXXV.

Cum URBANUS VIII. Pont. Max. portam auream aperiret.

In gratiam PAULI FRIGERII Romani, publicè de philosophia disputaturi.

DIVA terrarum pelagique praeses,
Dicta sublustres habitare nubes
Inter, & latè cohibere pictis
Sidera frenis,

Patris aeternas imitata flammas,
Pura sinceri soboles Sereni,
Mentis arcanum jubar, & coruscae
Filia lucis,

Par Patri natum sine matre Numen,
Candor adspecti sine nube Veri,
Ingenî proles, genialis almi
Pectoris ardor,

O sacer mundi lepor! o decorae
Fabra naturae facies! paternae
Mentis exemplum, liquidi serenus
Luminis imber,

Patris interpres, similisque voci
Nata foecundo Genitoris ore,
Vena virtutum, generosa pulchri
Mater honesti,

Ante formosi vaga regna coeli
Prima natales habuisse cunas,
Ante vagitus & anhela parvi
Murmura Ponti;

Ante quàm Phoebi celerisque Lunae
Vesper alternos revocaret ortus,
Ante quàm montes, & opaca staret
Montibus arbor;

Ante quàm Tellus, & aquosa Tethys
Regna disseptâ sociaret undâ,
Et cavas circùm sonuêre fluctu
Litora cautes;

Caelibi Patris generata partu,
Caelibi Patris generanda partu,
Lumen, & verum semel elocuti
Copia Veri;

Tu quater nexis elementa nodis
Molliter firmas, & iniqua magnae
Bella Naturae premis, & quaternae
Jurgia causae.

Tu tuos causis imitata vultus
Dividis toto simulacra mundo,
Numinis formam studiosa vili ef-
fingere limo.

Cùm Pater sacro redimiret igni
Siderum crines, tenerumque Solem,

Et rudes Lunae radios honesto
Comeret auro;

Pondus, & leges, faciemque rebus
Ipsa fingebas: variaeque rerum
Te penes normae, numerique, & ars, &
Lucidus ordo.

Tu vagas zonâ cohibente stellas
Ausa nascentem religare Phoebum,
Ausa nascentem nebularum amictu involvere terram.

Cresce, dicebas, spatiosa cresce,
Fertilis frugum pecorisque, Tellus:
Hinc jugis, illinc medii dehiscant
Vallibus agri.

Cresce, dicebas: simul ipsa mersum
Erigit ponto caput, & refusis
Hinc aquis, illinc steterunt oborti
Collibus agri.

Quae simul multâ tibi risit herbâ,
Laetior celsas reparare sedes,
Arduum molita tholum volantis
Nube columnae,

Diceris vastos equitasse supra
Nerei campos celer, & curules
Africi pennas super, & jugalis
Terga Favonî:

Rursus obliquo redeunte gyro
Isse per fluctus, tibi navis ipsa;
Isse per campos, tibi currus, aptis
Ipsa quadrigis:

Docta sublimes peragrare tractus,
Docta terrestres reserare vectes,
Orbis obscoenum chaos, & latentis
Ultima mundi.

Clara te Lunae stupuêre templa
Sospitem flammis iterare plantam,
Inter & nimbos & acuta sicci
Regna Promethei.

Ad tuos lenis venit Aura frenos:
Hinc & hinc ignes, patiensque lori
Pontus, & tractas sine fraude Tellus
Audit habenas.

Te Dies & Nox, & Hiems & Aestas,
Ver & Autumnus, properique Menses,
Et leves Horae, rapidoque cingunt
Secula passu.

Te vehit claro Cynosura plaustro,
Te nec iratâ Mare sistit undâ, aut
Pertinax Euri furor, aut inelu-
ctabilis Austri:

Nec minax Cauri Zephyrique frater,
Cùm truces iram struit inter imbres,
Aut freto pulsum Boream vadosâ op-
pugnat arenâ.

Te renascentis videt ora Phoebi,
Quae vel excusso glomerata fluctu
Lora, vel currum pelago cadentem
Audit Ibero;

Quaeque devexo tegit astra nimbo,
Quaeque sublimis speculatur Ursae

Hispidas arces, & inhospitalis
Frigora brumae.

Jamque mortales simulata cultus
Inter humanas manifesta turmas,
Barbaram gaudes lepido catervam
Ducere ludo:

Inter & coetus solidamque plebem
Libero gestis volitare gressu, &
Ire per vicos, populique densas
Ire per urbes:

Utilis morum, placideque fortis
Certa permissi dare jura Recti, &
Siderum solers, patrioque mentem
Didita coelo.

Qualis umbrosâ Libanitis aurâ
Cedrus, aut laeto cyparissus amni,
Qualis attollit caput e Cadanis
Silva viretis;

Qualis Eois rosa regnat hortis,
Aut Idumaeis opulenta baccis
Palma, quam praeterfugientis humor
Educat undae:

Vere tu vincis veniente flores:
Vincis Autumno remeante vites:
Vincis & succos, & odora Medi
Vulnera trunci:

Myrrheas vincis lacrymas, & udos
Balsami rores, & inevolutos
Cinnami libros, volucremque sicci
Corticis auram.

Pampinus multâ tibi cedit uvâ:
Cedit effusis terebinthus umbris,
Ver & Autumnus simul os decoris
Extulit arvis.

Sceptra te circùm, Trabeaeque, & altae
Turba Fortunae, famulique retro
Nimbus argenti fluit & frementûm
Vulgus Honorum.

Prona te longè coluêre regna,
Et per insignes gradientem & imos,
Et minas Regum super, ac Tyrannorum
Ardua colla, &

Pauperum coetus, humerosque vulgi
Ire sublimem. Tibi laetus Afer,
Et pedum Maurus minor, & supinis
Sarmata palmis

Scuta deponunt. Tibi China nuper,
China non notae dominator actae,
Et ferox Japon, & Arabs Latinis
Accidit aris.

Commodet raucus tibi sistra Nilus:
Te sonet pulsis Arimaspus armis:
Te Lyci potor, vitreique dicat
Civis Enipei.

Prodigus laudes tibi fundat Ister
Ostiis septem; tibi manet ingens
Tibris, immensaque vehat sonorum
Mole tributum.

Tuque neglectas miserata gentes,
Nuper, heu! foedis malè pulsa rixis,

Cassa bellorum refer, heu! pudendis
Otia terris:

Si tuam votis veneramur urbem
Omnis Europe, Latiumque supplex
Prona certatim tulimus quaternis
Oscula portis.

Pelle vesanas, Dea, pelle caedes,
Quaeque vicinis agitata pugnis
Bella durayêre sonora crudo
Secula ferro.

Neu nimis nostris inimica culpis
Oderis cerni: dominamque Romam
Nubium curru super, & nivosis
Vise quadrigis.

ODE VII.

AQUILAE RADIVILIAE

Nuptialis Pompa.

AD

PRAESULEM VILNENSEM

Dithyrambus.

SURGE, Musa, nuptiales
Aemulata voce plausus,
Per feracis arva Vilnae
Quaere flores, carpe frondes:
Carminumque mille foeta
Vere pulchro cinge, pulchro rore sparge tempora.

Parce nunc Horatiano
Alligare verba nodo:
Parce. Molliora blandi
Quaere plectra Claudiani:
Mitte bella, differ arma,
Hospitisque dithyrambi voce Vilnam persona.

RADIVILAE stemma cerae
Alitem Jovis ministrum,
Qui per auras, qui per ignes,
Mille gyros, mille tractus
Remiges fatigat alas,
Barbitique carminumque voce, coelo devoca.

Ales armiger Tonantis,
Blande fulminum satelles,
Mitis ignium Tyranne,
Nubiumque turbinumque
Linque serus officinas,
Carpe frondes, & paterno sterne nidum stemmati.

Carpe flores, quos maritis
Parturivit ALBA campis:
Carpe frondes, quas paterni
Educavit unda Chroni:
Quae vel adbibêre Vilnam,
Vel propinqui lene murmur audiêre Viliae.

It volantis aura prati,
Nexilis florum procella
Pingit Euros, & remixti
Liliis pluunt acanthi:
Ludibundi veris imber
Spargit arva, spargit urbes, tecta spargit urbium.

Ille nubium viator
Pulcher ales, ut virentem
Nube dividit pruinam!
Proque grandinum molesto
Dejicit ligustra nimbo,
Et roseta pro rubenti rubra jactat fulmine.

Jactat herbas, quas jocantis
Ludit inter ira venti,
Quas adhuc severiore
Ore bruma non momordit,
Sed Favonius tepenti
Fovit ore, fovit udis Aeolus suspiriis.

Ite, bella, quae cruentis
Ira colligat catenis,
Perque viva regna Florae
Nuptialis insolenti
Vere frondeat November,
Quà maritus alba calcat, quà marita lilia.

Aestuantis arva ponti
Vexet innocenter Eurus:
Ad fugacis agmen undae
Ter quater reverberatis
Aura rideat cachinnis,
Ludicri fluenta perflent sibilis Etesiae.

Magne Praesul, quae profano
Ominamur ore vates
Auspicata verba, sacro
Omineris ore Praesul,
Littavae sidus coronae,
Littavi lumen Senatus, sol WOLLOWICIADUM.

Sit perennis ille torrens
Illa vena jugis auri,
Eloquentis ille linguae
Amnis irriget Senatum:
Architecta gratiarum
Illa longùm verba pronis imperent Quiritibus.

ODE VIII.

Publicae Europae calamitates.

Nec satis est nos posse mori cùm fata reposcunt,
Aguntque morbi lucis & vitae reos.
Ipsi etiam exiguum bellis commisimus aevum,
Omnesque ferro rupimus leti moras:
Ipsi ultrò in strictos adversi incurrimus enses,
Et mutuum cadendo laudamus nefas.
Jamque adeo pulchrae populos rapit ambitus irae,
Urbesque longâ pace defungi pudet.
Regna placet gentesque suae miscere ruinae,
Fractique subter orbis occasu mori.
Jam Rhodanusque Padusque atque ingens Albis, & ingens
Rhenus cruentâ decolor ripâ fluit.
Jam tria lustra metunt rubras de sanguine fruges;
Nec dira avaram terruit falcem Ceres.
Nec minùs incertos metimus sine finibus agros,
Et muta stricto Jura sub ferro silent.
Interea miserum gladiis divisimus orbem;
Et cùm triumphis caussa vel praedae deest,
Barbara longinquum post aequora quaerimus hostem,
Mundusque Reges inter incertos labat.

Scimus & occulto pacem praetexere bello,
 Dum victa fessis arma respirant minis:
Ingeniumque jocis, risu corrumpimus iram,
 Felixque tractat arma Virtutis Dolus.
Hoc etiam placuit stricto satis esse negare
 Perire ferro, ni parum crudelibus
Addimus ingenium fatis, habilique veneno
 In nos cruentam mortis armamus manum.
Ergo iterum (prô triste nefas! prô dedecus, & jam
 In se cadentis ultimum mundi scelus!)
Fraude malâ parvi spatium contraximus aevi,
 Per heu! tacenda pulverum contagia.
At meliùs (si tanta brevis fastidia vitae
 Et una leti cura mortales habet)
Omnia terrarum, Superi, convellite claustra,
 Omnesque dissipate litorum moras.
In nos rupta ruant fundo maria omnia ab imo:
 Trisulcus in nos igneâ missus manu,
Quà scelerum duxêre viae, ruat ignis: & unà
 Hinc se Sicano Balthis impingat mari;
Inde Caledonium sese committat Ibero,
 Euxinus illinc Adriae jungat latus.
Haemus & ignotae lateant sub fluctibus Alpes;
 Maeotis altum mergat Atlantis caput.
Omnia sint unus magnarum campus aquarum,
 Nullique latam limites signent humum.
Et maria & magni perdant sua nomina montes,
 Dum mergat omne Thetys humanum genus.
At, Superi, (nam vos & tunc mortalia tangent
 Perire nostrum saepe non passos genus)
Tunc aliquâ de gente pium servate nepotem,
 (Sed ille gentis nesciat mores suae,)

Deucalioneis iterum qui credulus undis,
 Ingens in unâ seculum servet trabe.
Nam simul agglomerans sese super Amphitrite
 Humana terris eluet vestigia,
Jam parcente Deo, jam subsidentibus Euris,
 Jam se refuso temperante Nereo,
Incipient summi paullatim emergere montes,
 Rarosque primùm margines aequor pati:
Ilicet ex omni rupes assurgere ponto,
 Terrasque circùm curva lunari freta:
Tunc, vagus oblitos ubi sol respexerit agros,
 Novis aprica floribus pingi juga:
Tunc rarae circùm campis nutare cupressi,
 Tunc omne laetâ fronde vestiri nemus:
Jamque suas inter decurrere flumina valles,
 Et arva puris murmurare fontibus.
Protinus ex unâ redeuntia secula puppi
 Latè patentes orbis implebunt plagas;
Et virides ripas ac molle sedentia latè
 Ramalibus vireta distinguent casis.
Sed tellus communis erit: sed nullus avaris
 Stabit colonis arbiter fundi lapis.
In commune fluent sancti sine nomine fontes,
 Nascentur omni liberae fruges agro.
Tunc bona prospicient purgatas sidera terras,
 Tunc aegra nullo sole pallebit Ceres.
Non Aquilo graciles, non eruet Eurus aristas;
 Sed innocentes & calore languidi
Mulcebunt violas, mulcebunt lilia soles;
 Omnique lenis annuet vento seges.
Vina fluent vulgò rivis, felicia vulgò
 Per rura current lacteo fontes pede.

Sponte suâ dulces salient in pocula lymphae,
 Sincerus & saevire nescius liquor.
Ergo suâ quivis luxum non noscere mensâ,
 Suoque dives esse nec magno sciet.
Nam neque marmoreas ingentia tecta columnas,
 Nec aereas delubra lassabunt trabes.
Frondibus implicitae texent pallatia silvae,
 Aramque Divis cespes aut saxum dabit.
Sed pietas tunc major erit, cùm testibus astris
 Insons sub alto turba degemus Jove.
Aurea tunc vestis sanctum texisse pudorem,
 Tunc mollis ostro mensa muscosus lapis.
Nectar erunt haustae puris ex amnibus undae,
 Lectaeque ramis aut humo dapes erunt.
Potus erit vicisse sitim; spectacula, coram
 Miscere sanctos simplici risu sales;
Mox choreae, mox jucundi per gramina ludi,
 Et laetus ac securus in turbâ pudor.
Apta dabunt fessis virides umbracula rami,
 Herbosa molles ripa praebebit toros.
Non impendebunt placidis laquearia somnis,
 Sed alta mundi signa labentur super.
Et vaga praebebunt pictae spectacula noctes,
 Velox euntis scena dum transit poli.
Interea tacitam non rumpent arma quietem,
 Raucique pulsus aeris, aut murmur tubae.
Non dubias navale nemus descendet in undas:
 Non ulla puppes bella trans pontum vehent.
Omnia pacis erunt: totum venatio ferrum,
 Et innocens telluris insumet labor.
Et ne belligeris iterùm grave caedibus aurum
 Laboriosus eruat lucri furor;

Ipsa sibi incumbens concussi pondere mundi
 Condet profanas altior tellus opes.
Quò me dulcis agit longo dementia cantu?
 An & Poëtas seculi rapit furor?
Et nihil, aut tantùm everso promittere seclo
 Acerba fati vis & irarum sinit?
An lacrymas longo flendi corrupimus usu,
 Et stultus ipsis ridet in malis dolor?
Quidquid id est, tamen arma pii deponite Reges:
 Nudate primi publicum ferro latus.
Primi animos, primi socias conjungite dextras;
 Et vester omnes alliget gentes amor.
Pugna sit haec tantùm, junctos concordibus aris
 Quis sanctiore Coelites voto colat;
Quis meliùs priscas componat legibus urbes,
 Quis aequiore temperet sceptrum manu:
Cujus pulsa priùs populos Astraea revisat,
 Tutoque pulset Veritas aulam pede.
Non placeat Virtus pretio, non Curia censu,
 Non infideli septa Majestas metu.
Jura voluptati sanctum praescribat Honestum,
 Piasque leges utili Justum ferat.
Sic olim quod Musa gravis promisit Horatî,
 Praestabit aevum certior Regum fides.

ODE IX.

AD ILLUSTRISS. D. JANUSSIUM SKUMIN TYSKIEWICZ

Palatinum Trocensem, Capitaneum Turborgensem, Novonolensem, Braslaviensem, &c.

QUATUOR LEUCAE VIRGINIS MATRIS,

seu publica ac solemnis ad Aedem divae Virginis Matris Trocensem Processio.

Prima leuca seu Ponari.

IMUS? an frustra fugiente brumâ
Omnis Aprili via risit herbâ,
Et cavae valles, viridique lucent
Arva sereno?

Imus. Inscriptae sinuosa Divae
Signa jam lenes rapuêre venti;
Ni vetent rumpi, revocentque tensi
Serica funes.

Interim pictis taciturna nusquam
Pompa sub signis fluat. Illa magni
Te MARIS STELLAM, dubiisque, Virgo,
Sidus in undis,

Illa nil sancti dubiam pudoris
Te canat Matrem, facilemque clausi
Aetheris portam. Tibi praepes alti
Civis Olympi

Hinc & hinc pressis reverenter alis
Attulit pacem. Tibi magna pacem

Debeat tellus, melior reversi
Nominis Eva.

Tu graves demes populo catenas:
Tu diem pulsis revocabis umbris:
Tu bonis pelles mala, laeta moestis
Fata reduces.

Esse te magni populus sciemus
Numinis matrem, modò missa per te
Vota non umquam Deus obstinatâ
Respuat aure.

Mitis, & blandâ prece singularis
Virgo placari, scelerum solutos,
Et bonos flecti, vacuosque noxae
Suggere sensus.

Integram nobis sine labe vitam,
Prosperam nobis sine clade mortem,
Et sacros nati genitrix tueri
Annue vultus.

Haec ter alterno modulata cantu
Turba, carpemus viridis Ponari
Roscidas valles, & amoena praeter
Arva vehemur.

ODE X.

Secunda leuca seu VACA.

PROTINUS, Virgo, tibi longa laudum
Pompa ducetur, ubi se recurvo
Collium flexu viridis reducit
Scena theatri.

Audient magnae titulos Parentis
Pinei montes; Viliamque circùm
Ter repercussae recinet MARIAM
Vocis imago.

Audient colles, & opaca longè
Colla submittent, trepidaeque circùm
Attrement pinus, humilique supplex
Populus umbrâ.

Sed priùs magnum triplici Tonantem
Voce placamus: placidumque Christi
Pectus, & nostris vacuam querelis
Flectimus aurem.

Inde ter, sancto redeunte cantu,
Sancta clamaris: nemorumque rursus
Murmur, & fractae referet MARIAM
Vocis imago.

Te suâ gestit genitrice Numen,
Virginum Virgo: genitrice gestit,
Quisquis optatâ tibi cumque carus
Vescitur aurâ.

Casta tu pulchri genitrix amoris,
Tu spei mater: tibi pictus almi
Campus Edeni, facilisque vitae
Germinat arbor.

Tu domus Veri: tibi certus uni
Aureas aether reserare valvas
Gaudet: aeterni geminant tibi su-
spiria colles.

O potens olim profugos tueri
Civitas sontes! decus o Sionis!

O Dei praesens domus! o reposti
Foederis arca!

Sive tu purum sine fraude vitrum
Consulis formae, reficisque vultus;
Blanda seu tristes imitaris inter
Lilia spinas;

Sive praesago Gedeonis arvo
Vellus haud ullo temeraris imbri,
Uda cùm circùm madido laboret
Area coelo;

Seu negas circùm crepitante flammâ
Pulcher exuri rubus, & paventes
Increpas ramos, foliisque laeto
Ludis in igni.

Inde Jessaei solium nepotis,
Virgo, se toto tibi sternit auro:
Hinc tibi surgit superas eburna
Turris ad auras.

Te suas, Virgo, simulant refusa
Mella per cellas; & amoena serum
Rura, quae muris gelidique claudunt
Fontibus horti.

Hîc tibi surdas fuga lenis Euri
Excitat frondes, ubi purus undae
Humor occultâ nemorum volutus
Murmurat umbrâ.

Hîc cadens levi tibi lympha lapsu
Praefluit valles, & aperta prata
Inter, impellit violas perenni
Aura cachinno.

Tot tibi, Virgo, bona liberali
Defluunt coelo: tibi tanta terris
Labitur semper renuente sisti
Gratia rivo.

Tu polo missas pia cymba fruges
Acta longinquo vehis institori:
Tu diem ducis, placidoque manè
Lumine rides;

Qualis Eoos ubi tollit undis
Lucifer currus, roseisque loris
Undat, errantes per aquosa ludunt
Caerula flammae;

Qualis aut Phoebe radiante plenùm
Lucet argento; mare qualis intrat,
Aut mari surgit rutilus diurno
Phoebus in auro;

Quale, dum puro taciturna coelo
Siderum se fert acies, per omnes
Ignium rimas nitidi renident
Atria coeli.

Quod tibi nomen, pia Virgo, summâ
Voce dicemus? solium superni
Audies Regis radiare magno
Majus Olympo.

Quidquid es, quidquid bona mater esse
Et cani gaudes, manibus remulce
Quem manu gestas, Puerumque nobis
Flecte Tonantem.

Nos tuâ tutos prece servet Infans,
Si tibi primae geniale noxae

Crimen exemit, placidoque jussit
Sidere nasci:

Si tulit vero puer ales ore,
Te nurum Coeli fore: si pudici
Nil minor floris genitrix severâ
Lege piaris:

Si nihil terris, gelidive debes
Legibus leti, choreasque Divûm
Inter & plausus repetis sequaci
Astra triumpho.

Ille qui leni pede pulsat altos
Siderum campos, viridesque stellas,
Lucis intensum jubar inter, inter
Lilia ludit

Agnus; heu nostris onerata culpis
Colla reflectat, leviterque moto
Ad preces cornu, misero quietem
Annuat orbi.

Haec ter effati, PIA signa campis
State, dicemus: pia signa campis
Protinus stabunt, gelidi secundùm
Flumina Vacae.

Signa clementi rapit aura flatu,
Nos labor curtae dapis. Ille mensam
Textili lino super, hic virenti
Cespite ponit.

Promitur simplex penus, & supino
Concha sinceri salis e canistro:
Faginus juxta scyphus, innocentis
Arma Lyaei.

Sunt & antiquo quibus herba circum-
Fulget argento; positosque Vaca
Ponè crateras fugiente praeter
Frigerat undâ.

Hinc dapes, illinc cyathos coronant
Sutiles herbae: mihi Solis aestum
Eximet parcè cichorea sparso
Mitis olivo.

ODE XI.

Tertia leuca seu Vicus Galli.

JAM vetat lentas properata mensas
Hora. Surgamus: rapido ruit de-
clivis e coelo, geminatque pronus,
Surgite, Vesper.

Surgimus. Rursum tibi, Virgo, campis
Signa velluntur: tremebunda limbis
Aura colludit, gracilisque tensas
Diripit Auster.

Tum quibus parcâ dape non dolendae
Vocis accessit bona pars: O ALMA
Numinis salve genitrix, fidelis
Turba canemus.

Dum suas debet lapidosa Vace
Viliae lymphas; tibi magna laudes
Mater & plausus, & utrâque debet
Carmina ripâ.

Illa quae circùm geminis Getarum
Rura sederunt opulenta clivis,

Sunt tibi bello monumenta parti,
Diva, triumphi.

Quâ lyrâ, vel quo satis ore dicam
Isse captivos Litalis Gelonos,
Inclytum praedae decus, & tropaeum
Nobilis irae?

Cùm ferox belli, duce te, Vitoldus
Bis ter exegit gladium per omnem
Victor Auroram, tumidique fregit
Cornua ponti.

Quantus ingentem clypei sub umbrâ
Texit Europen, Asiaeque quâ se-
cumque tempestas daret, atque ab omni ef-
funderet Istro!

Rectus Eoam stetit in procellam,
Qualis armatas hiemes & omnem
Sustinet Calpe Thetin, atque inexpu-
gnabilis obstat.

Quantus hinc lato metuendus atque hinc
Limitem ferro secat, & decorâ
Caede formosus, mediâque laudum
Pulcher in irâ

Ardet! hibernos velut inter imbres
Ardet Orion, ubi traxit omni
Astra vaginâ, rutilusque stricto
Fulminat igni.

Ille seu pictis equitata Bessis
Arva permensus, gelidumque Volgam;
Sive Pelleas bibit insolentem
Phasin ad aras:

Barbaros templis tibi victor arcus,
Virgo, suspendit; Scythicosque cinctus,
Et tibi sacro clypeorum acervos
Ussit in igni.

Alta scit Taphri domus, & potentis
Sarbaci versae meminêre turres,
Rupta cùm Thracum quateret tremendo
Castra tumultu.

Ille dum denso jaculorum in imbri
Hinc Dahas, illinc ageret Gelonos,
Ipsa nimborum cuneis & omni ac-
cincta tonitru,

Turbido latè manifesta coelo, &
Ter quater tortas jaculata flammas,
Ignium curru super & rubenti
Nube tonabas.

Sensit Euxini tremuitque laevum
Litus, & motae crepuêre rupes,
Ter quater nigram retegente saevâ
Luce Maeotim.

Sensit, atque ipsos Tanais pavens re-
fugit in fontes: dubitante ripâ
Substitit paullùm, trepidoque Phasis
Palluit auro.

Sic ames nostris, bona Virgo, saepe
Hostibus nosci: tibi sic per omnes
Viliae ripas Litali reponant
Signa nepotes.

Sic ab extremo tibi victor Occâ
Arma de victis referat Suanis,

Et novas solvat nova vota LADIS-
LAUS ad aras.

Haec & alternis geminata votis
Plura dum sicco canimus sub aestu,
Obvium fessos nemus hospitali
Excipit umbrâ.

Ludor? an mollem foliorum ad auram
Lenè vocales modulantur alni,
Et leves lymphae, trepidique grato
Murmure rivi?

Ipsa te, Virgo, sonat alnus: ipsa
In tuas vivax salit unda laudes:
Audit & longè tua discit ipse
Nomina lucus.

ODE XII.

Quarta leuca seu TROCI.

ULTIMUS restat labor altiores
Ire pes lucos, & aprica circùm
Stagna lunari, tumulosque lento
Vincere cantu.

Hic tibi casto Salomonis ore,
Dictus ad sanctas hymenaeus olim
Nuptias, mutum nemus & silentes
Perstrepet alnos.

Quod tuis, Virgo, benè dormit ulnis,
Sola sopitum potes osculari

Numen, & flammas animaeque sanctum
Sugere florem.

Sola fragranti meliùs Falerno
Uber adstringis, quoties ab imo
Corde spiravit genialis intimae
Halitus aurae.

Mille Phaeacum, Cilicumque mille,
Nympha, te circùm volitant odores:
Blandus hîc costi liquor, inde pinguis
Sudat amomi.

Sola te mulcet tamen aura, si quae
Dulcè spirantis venit ore Nati,
Cujus illimi tibi lene nomen
Manat olivo.

Sive Bacchei tibi fortè succi
Regis arcanae patuêre cellae,
Regis arcano meliora ducis
Ubera vino.

Sive diffusis oluêre nardis
Regis instructae tibi, Nympha, mensae;
Regis optatos tibi nardus una
Spirat odores.

Si Palaestino metis in vireto
Myrrheos flores; tua solus ille
Nexilis myrrhae religatur inter
Ubera nodus.

Si tibi dulces amor est racemos
Pinguè gemmanti resecare Cypro;
Unus e multis tibi ridet ille,
Virgo, racemus.

Solis aestivos licet inter ignes
Hinc & hinc latis spatiosa ramis
Pinus, & prona tibi se reclinet
Frondibus ilex;

Sola te mulcet tamen aestuantem
Si qua frondosâ cadit umbra malo,
Cujus ab durâ tibi Natus olim
Fronde pependit.

Plura dicturis procul e Trocanis
Arcibus turres, placitusque dudum
Virgini collis, mediâque templum apparet in urbe.

Protinus votis genibusque supplex
Sternimur vulgus, quater, ALMA, salve,
Virgo, dicturi: quater illa motis
Annuet aris.

Virgines jam tum puerique Divae
Supplici frontem redimite cerâ, &
Virginem gratâ Puerumque laudis
Dicite rixâ.

VIRGINES.

Ceteris ornant moritura frontem
Serta: te, Virgo, moriente numquam
Flore Carmelus tegit, & perenni
Fronde coronat.

PUERI.

Ceteri frontem metuente demi
Implicant auro: tibi concolori
Luce nativum capitis, JESU,
Fulgurat aurum.

VIRGINES.

Qui tibi, Virgo, per eburna vidit
Colla diffusos sine lege crines,
Regiam tingi trabeam rubenti
Vidit aheno.

PUERI.

Qui tibi vidit niveis, JESU,
Hinc & hinc sparsos humeris capillos,
Vidit elatas tumulis Idumes
Surgere palmas.

VIRGINES.

Qualè ridenti radiant Sereno
Semper illimes Hesebonis undae,
Talè connives oculis jocanti,
Diva, puello.

PUERI.

Lacte perfusae veluti columbae
Vitreas semper speculantur undas,
Sic in intactâ retines, JESU,
Lumina matre.

VIRGINES.

Cui genas, vel cui similes canemus
Virginis vultus? Similes canemus
Punico, cùm per sua lucet ultrò
Fragmina, malo.

PUERI.

Cui genas, vel cui similes canemus
Parvuli vultus? Similes canemus
Areis, quas Sol variaeque scribunt
Floribus Horae.

VIRGINES.

Atticos longè redolere succos
Dicimus, Virgo, quoties diserta
Lenè ridenti tibi mella manant,
Lenè loquenti.

PUERI.

Lilium, JESU, niveis hiare
Dicimus labris, quoties odora
Dulcè ridenti tibi myrrha spirat,
Dulcè loquenti.

VIRGINES.

Mille quod telis clypeisque tecta
Turris adverso micat icta Soli,
Matris adverso micuêre longè
Colla Puello.

PUERI.

Quod Therapnaei breve ver Hymetti,
Quod Palaestini sapiunt liquores,
Matris e collo sapiunt reclinis
Colla Puelli.

VIRGINES.

Quo tibi, Virgo, maduêre succo
Virgines palmae? maduêre succo,
Qualis in siccas lacrymante myrrhâ
Liquitur herbas.

PUERI.

Quis tuis fulgens hyacinthus ardet,
O puer, palmis? hyacinthus ardet,
Qualis aut sceptri sedet, aut coruscae
Arce coronae.

VIRGINES.

Quae jugis Cretae viridisve Cypri
Tanta Lesbois fluit e racemis,
Quanta maternis tibi, Virgo, manat
Copia mammis?

PUERI.

Quis vel Hyblaeas odor inter herbas
Tantus aspirat, Cilicumve rura,
Quantus aspirat tua dulcis inter
Ubera, JESU?

VIRGINES.

Zona quae fluxam vetat ire pallam,
Flavet intextâ tibi, Virgo, fruge,
Quam pudor circùm niveoque stipant
Lilia vallo.

PUERI.

Quae tibi cinctus revocat rejectae
Vestis, arcanis vigil est eburna
Zona sapphyris, tacitoque pectus
Circuit igni.

VIRGINES.

Cum, levi plantas cohibente socco,
Virgo stellantem graditur per aulam,
Aeream credas aciem canoro
Ire triumpho.

PUERI.

Crura cùm picto religavit ostro,
Et stetit celso Puer ore, credas
Ponè suffixo geminas in auro
Stare columnas.

ODE XIII.

AD DIVAM VIRGINEM CLAROMONTANAM.

Pro illustrissimo Stanislao Lubienski Episcopo Plocensi VOTUM.

O Diva clari gloria verticis,
Cui dedicatis effigies nitet
Circùm tabellis, & superba
Thure calent precibusque templa;

Paullùm reducto Masoviam, bona,
Dignare vultu, quà vehit inclytis
Electra ripis, & refuso
Narvia luxuriatur amni.

Latè potentem Lubieni diu
Serva tiaram, seu tibi Plociis
Affusus aris mille sacros
Asserit indigetatque mystas;

Seu literato plurimus otio
Musisque pallet; seu petit avii
Amoena Viscovi vireta, aut
Plutopolin, viridemque Brocum.

Serves egenti Nestora Lechiae, &
Inter togatas canitiem sine
Virere curas. Non tepentis
Non gelidi grave tempus anni,

Non siccus illum Sirius, aut madens
Orion afflet; dumque tuo pius
Se ponit in vultu, salubrem,
Virgo, tui trahat oris auram.

Sic ille sacris pulcher in infulis
Te saepe placet: sic ego te novis
Redorsus exornem Camoenis,
Dum celeris redit orbis anni.

ODE XIV.

Inclytae Lubieniorum nobilitati sacrum.

QUONDAM revinctus Palladiâ caput
Sacrum coronâ, carus Iasoni
Vates, inexperto chelydri
Mortiferi periturus ore,

Inter Pelasgos Ampycides stetit;
Tiphynque nondum gurgitis arbitrum,
Jussit per obstantes procellas
Fatidicam celerare pinum.

In transtra fratres Tyndaridae ruunt,
Fluctusque verrit grandior Hercules,
Et Mercurî proles Echîon
Thessalicos glomerat rudentes;

Frater tenaces Eurytus ancoras
Proramque servat, nec Boreae genus
Alas reformidans paternas
Vela manu revoluta pandit.

Omnes parentûm nobilium decor,
Omnes Deorum progenie sati,
Incognitam Nymphis carinam
Tandem avido posuêre coelo.

Sic vos, aviti laurea verticis
Quos fronde priscâ cingit imaginum,

Lubinidae magni nepotes,
Pieriam subiisse mecum

Gaudete cymbam: protinus aviis
Sulcanda remis nubila; protinus
Lunaeque stellarumque & altis
Litora sunt subeunda velis.

Nam qualis Orpheus Argolicam polo
Fixit carinam; non aliter mea
Vos inferet coelo Thalia,
Pectine non facili canendos.

Seu bellicosam Martius indolem
Accendit ardor, signaque gentibus
Erepta vicinis reportans
Arma animis gerit, arma dextris:

Seu blanda tutis otia civibus
Conclusa Jani limina nuntiant,
Fascesque victores clientûm
Grex oleâ viridante cingit.

Quod si recessus Pierii placent,
Et non profanis cognita vatibus
Cortina, felices labores
Pegaseae venerantur undae,

Intaminatae quos sapientiae
De fonte promunt signa Lubiniis
Notata ceris, omne dextro
Surgit opus genio peractum.

Salvete, clarae sidera patriae,
Nostroque vecti per mare barbito,
Cursu fatigatam carinam
Stellifero sociate mundo.

ODE XV.

LAUS BUGI.

In gratiam illustrissimi Stanislai Lubienski, Episcopi Plocensis.

NON me doloso Salmacis alveo,
Non mixta Divis flumina perficis,
Non mersus Aetoli Thoantis
Letiferis Achelous undis

Vocat canoro pectine Thracios
Laxare nervos: ponite murmura
Cydnique Pactolique, & altâ
Tibri pater metuende ripâ.

Cantabo Bugum, qui neque Sirium
Latrare circùm Viscovium sinit,
Laevosque defendit vapores
Quos pluvio vehit Auster anno.

O Buge, sacris edite fontibus!
Quae me Dearum Pieridum tuis
Haurire de conchis liquorem
Innocuae patiatur undae?

Quis pressa longo cornua me sinat
Levare musco? quis fluidos sinus
Rivosque de mento cadentes
Suppositâ retinere dextrâ?

O Buge terso lucidior vitro!
Te nullus altâ lapsus ab ilice
Ramus, neque armenti petulci
Ad niveas properantis undas

Perturbet error; non calido Notus
Te siccet aestu, non Borealibus
Demissa tempestas ab oris,
Sed tepidae leve murmur aurae

Perflet volentem: dum Cererem tamen
Domas rotarum mole volubili,
Messesque Viscovi feracis
Vorticibus teris aestuosis,

Jucundiori Pierias sono
Mulcebis aures. Nunc, age, Narviae
Concorde lapsurus fluento &
Masoviis refer ista Nymphis:

Si vera praesens vaticinantibus
Latous edit, credite, posteri!
Non longa seclorum catena
Attonito dabit ore vatem,

Qui plena nostrae flumina gloriae
Feret per urbes non humili lyrâ,
Cantuque vos olim sonabit
Et citharâ generosiore.

ODE XVI.

JOANNI CAROLO CHODKIEWIZ

Palatino Vilnensi, & magni Ducatus Lithuaniae exercituum duci contra Turcas, Dei O. M. & B. Virginis Mariae auxilium spondet.

O QUI labantis fata Poloniae
Rerumque frenos flectis, inhospitos
Regni tumultus, & protervum
Per populos equitare Martem,

Deliberato funere civium,
Gaudes tueri, nec lacrymantia
Per templa, per Divûm penates
Perpetuâ prece supplicantem,

Ingurgitatam sanguine Patriam,
Civesque belli pulvere sordidos
Paci redonas: quin vocantis
Justitiae scelerumque vindex,

Quâ clusa surdis bella repagulis,
Caecisque vinctum carceribus Metum
Servas, inexpertamque sontes
In populos meditare poenam,

Eliminato cardine Funera
Dimittis in nos! hinc fragor hostium,
Hinc detonabundae cohortes
Threiciis furiantur armis.

At o precantis magna Poloniae
Tutela, Virgo, pelle ruentium
Turbam malorum: tu tonantis
Justitiae moderaris ignes;

Et saepe crudum fulmen ab igneâ
Furare dextrâ, cui virides tamen
Palmas triumphalesque laurus
Pro rabido subjicis tonitru.

Sic te recenti CAROLUS hospitam
Invitat aulâ: dum procul insonat
Emasculatorum refusa
Diluvies Othomanidarum,

Atque in reclinis colla Poloniae
Ferruminatum stringit acinacem

Acer Gelonus, praeses adsis
Sarmaticis, pia Virgo, castris.

Dum mens honesti laeta periculi
Diffibulatum pectus aheneis
Obvertet hastis, & patentes
Missilibus jugulos sagittis,

Deproelianti robur, & hosticâ
Exulceratis caede phalangibus
Vires ministra; quò secundis
CAROLUS auspiciis cruentum

Perrumpat hostem, more tricuspidis
Flammae citatus, quem Patriae celer
Per fulminatrices catervas
Mittet amor, per acuta mittet

Desaevientis spicula Concani.
Sed dimicantem, Virgo, Ducem tua
Obvallet aegis, & supremae
Praesidium tueatur aulae.

ODE XVII.

AD B. STANISLAUM KOSTKAM.

Pro incolumi Uladislai IV. Poloniae Regis e Badenis reditu anno MDCXXXIX. Votum.

CLARIS Olympi civibus additum,
O KOSTKA, sidus, marmoreas tibi
Sacramus, & cerâ piisque
Floribus accumulamus aras.

Te magna rerum Praeses, & aurei
Regina mundi, militiam sui

Hortata non horrere gnati
Nec socias trepidare pugnas;

Bonâque Romam cum peteres fugâ,
Texit labantem, praepetibus retro
Quamvis adurgeret quadrigis
Sollicitus revocare frater.

Haec, dum trifauci Cerberus allatrat
Terretque rictu, te dominâ fovet
Firmatque dextrâ! Ter minaces
Tartareus canis egit iras,

Ter ora retro vertit, & irritos
Damnavit ausus. Quid memorem piâ
A Matre porrectum, & recline
Sidereis tibi Numen ulnis?

Quali volentem, magne puer, Deum
Ludo moraris! qualis amabili
Blandiris arridesque vultu!
Quo pariter tibi blandus ore

Respondet Infans! non equidem tibi
Non credo laetum virgineo diu
Collo pependisse, & frequenti
Oscula congeminasse risu.

Non semper igni nubis in alite
Invisit orbem Numinis horrido
Succincta Majestas tonitru,
Aut triplici metuenda telo.

Scit & minores saepe Puer Deus
Mutare formas, cum meruit pius
Simplexque candor, cum pudoris
Lilia, virgineique mores;

Quales & olim Bethlemiâ casâ
Fecêre nasci, mox & ovilia
Implere vagitu, & jacere
Pauperibus docuêre cunis.

Quis ille verò se Superûm globus
Valvis aperti fundit ab aetheris?
Quae clara tempestas repentè?
Et liquidi pluit imber auri,

Ridente coelo? Pone minas, Theti:
Et tota prono suppliciter genu
Procumbe, Tellus: sub minutae
Ecce Deus, Deus ecce frugis

Descendit umbrâ, nil dubio cibus
Numenque KOSTKAE. Qualis, io! sacras
Dapes adorantum reducto
Coelituum stetit aula gyro!

An & frequenti te mediam choro,
Claris videndam, BARBARA, turribus
Agnosco? victricemque supplex
Cerno procul, venerorque palmam?

Sic est: ab ipso Virginitas rapit
Cives Olympo: visitur undique
Spectandus, ingentemque praebet
KOSTKA Deo Superisque scenam.

Quandoque purum raptus in aethera,
Et ipse Divûm coetibus interest,
Et pulcher immensumque aperto
Ore bibens animoque coelum,

Fontique rerum immersus, & intimo
Divinitatis naufragus in mari,

Visus repercusso sereni
 Numinis irradiare vultu.

Quid mirum? ubi illis visceribus pius
Insedit ardor, quem nec anhelitus
 Lenis refrigeraret aurae,
 Nec gelidus cohiberet humor,

Flammata circum pectora roscido
Fumante lino: sic Amor igneus
 Dum pugnat adversis, ab ipsâ
 Sumit opes animosque lymphâ.

Haec canto terris: cetera conscio
Arcana Virtus intulit aetheri;
 Quamvis nec aspernata posthac
 Saepe Lechos Litavosque noto

Spectare vultu, quem bona Faustitas
Et laeta flavis Copia frugibus
 Praeiret, & siccis amicam
 Temperiem revocaret agris;

Invisceratae ut diffugerent Febres,
Et Pallor, & qui jam morientibus
 Instabat, urgentisque leti
 Frigidus antevolabat horror.

Quantas patroni tegmine pallii
Servavit urbes, cum malè pertinax
 Vulcanus undantesque celsis
 Turribus absiluêre flammae!

Quis fando pulsos enumeret Getas
Caesumque Thracem? quis memoret retro
 Actas Gelonorum phalangas?
 Quis subitam placuisse pacem,

Cum jam reflarent classica classicis,
Turmaeque turmis, & manibus manus,
Et scuta scutis, tela telis,
Ensibus objicerentur enses?

Tui sub umbrâ nominis inclytum
Tutumque serva Sarmatiae diu
Regem LADISLAUM, labanti
Praesidium columenque mundo.

Quacunque coeli parte tuos procul
Spectas Triones, seu volucer tui
Te currus excepit Bootae,
Seu tepidi tenet ora Phoebi:

Non imber a te, non nebulae gravi
Obstent procellâ: respice patriam
Serenus Arcton; sic coronet
Sola piam tibi Roma frontem,

Interque Divûm numina grandibus
Inscribat astris, & statuat sacras
URBANUS aras: tunc Latini
Tota Dies, tibi totus Aether

Pompam triumphi trans geminos vehet
Et figet Indos. Cetera nil moror:
Hanc oro seponant, neque olim
Invideant mihi Fata lucem.

ODE XVIII.

AD ILLUSTRISSIMUM D. J. ZADZIK,

EPISCOPUM CULMENSEM, SUPREMUM REGNI CANCELLARIUM.

Cum, pace inter Polonos & Moschos ad Polanoviam confecta, in Poloniam rediret.

SCRIBERE magnis, Maxime, vatibus,
Orator alti pondere consilî
Momenta bellorum, & labantes
Eloquio populos in aequam

Librasse pacem: nos humili lyrâ,
ZADZICIANI nominis & sonum
Et culmen infra, nec togatas
Carminibus tenuare curas,

Nec fracta Moschi fulmina proelii
Parum canorâ dicere tibiâ
Audemus, aut regum tropaea &
Laurigeram memorare pacem,

Quam luctuosae culta Severiae,
Omnisque latè ripa Borysthenis,
Et Moschus, & nuper Borussus
Compositis tibi debet armis.

Haec & pedestres historiae dabunt
Grandis LUBINI, nec venientibus
Facundus invidebit annis
Lipscius, aut facilis Gebicus.

Nos leniori dicere barbito
Jussêre Musae, quae Polanoviae

Colonus orae, per Viasmae
Culta Borystheniosque saltus,

Nixus recurvo carmina vomeri
Bis terque cantet. Jam video cavas
Florere valles, & natantem
Fruge novâ fluitare campum:

Jam laeta rursus rura nitescere,
Ridere colles, celsa meti juga,
Ipsosque messores agresti
ZADZICIUM geminare cantu;

Tum verò dulci fervere nomine
Valles & amnes. Quis Deus otium
Mutavit e tanto tumultu?
Quis gladiis jaculisque falces?

Non solus olim jurgia conficit,
Pugnatque Mavors. Sunt & idonea
Bellis, & opportuna Paci,
Palladi Mercurioque tela.

Rarum cruentis desinit ensibus
Et caede bellum: saepius ardua
Regum secundavêre coepta
Flexanimae placida arma linguae.

Regnisque fines, quos malè noxius
Describit ensis, certiûs innocens
Metatur in chartâ volantis
Penna stili tenuisque mucro;

Quem fas Honesti dicere limites
Et inter Aequi: quem ratio potens,
Quem norma pernicis gubernat
Consilii tacitumque pondus.

Haec tela nunquam ponimus: hos Deus
Mortalitati mentis & ingenî
Affixit enses; nos ab altâ
Eruimus alia arma terrâ.

Ferro vicissim caedimus & manu:
Tauris & ursis scilicet invidi
Ungues cruentare, & minace
Vulnera congeminare cornu.

Haud parva laus est corpore languidum
Stravisse corpus; sed potioribus
Triumphat armis, quisquis hostem
Parte sui meliore vicit.

ODE XIX.

AD R. P. SYLVESTRUM PETRASANCTAM S. J.

Cum eruditum suum de Symbolis, Annulis, Numismatibus, Sigillis, & Emblematibus opus in lucem dedisset.

Si non per arcùs & Capitolia
Se pompa docti nominis explicet,
Quacumque se fert, ipsa currus,
Ipsa sibi populus sub alto

Coelo triumphat. Non tua se minùs
Attollit astris, nec minùs inclyta
Mosaeque spectatur Sabique
Dardaniâ procul urbe virtus.

Non tota vitae, tota tamen tuae est
Immensa tellus patria gloriae,
Quocunque, Petrasancta, vectus
Sollicito tulit axe Rumor,

Te militaris stemmata gloriae,
Et Romulorum fata Quiritium,
Gemmasque, natalesque ceras
Exiguis cohibere chartis.

Ut sensa docti pectoris, & notas
Mirè loquaci pingis imagine!
Ipsumque conspirare Pulchri
Corpus amas animumque Veri!

Planeque ludens inde coloribus,
Et inde verbis, mentibus affluis,
Ceramque partiris videndam
Ingeniis, oculisque mentem.

Non solus album Sol aperit diem
Rerumque vultus: scilicet ut Deus
Res temperavit, rebus una
Alterius color esse coepit,

Unoque gaudent protinus adspici
Et esse nexu. Quis caneret tui
Cum pace delabentis agmen
Eloquii, placidosque lusus?

Si non Galesi lene sonantibus
Aequata ripis flumina currerent;
Nec se per & valles & arva
Praecipiti pede ferret Almo.

Mentis quis illud fulgur, & ingenî
Citata dicat fulmina? si neque
Percussus Atlas, nec rubenti
Icta Jovis tonet Aetna telo,

Nec ruptus aether, nec tonitru procul
Rauco triumphum murmure mugiat,

Nec rubra, diffisisque nimbis
Crebra cito micet igne rima.

Pars illa mentis, quae strepitus suo
Curasque Regum ridet ab angulo,
Puroque, nec minus sereno,
Quam Superûm pater ipse, vultu

Humana spectat, quo faciem satis
Colore ducet? Pinge Ligustico
Regnare sublimem profundo,
Nec facilem trepidare Petram,

Quam ponè fracti exercitus Aeoli, &
In se repulsas unda resorbeat
Retrorsus iras; at supernè
Lilia, purpureique flores,

Et multa Veris copia rideat,
Lenique labens lympha volumine,
Et mollis atque occultus udis
Murmuret e violis susurrus.

ODE XX.

AD R. P. JOANNEM RYWOCIUM S. J.

Judicium de aetatibus prioribus & posterioribus.

QUAE nos, Rywoci, tot rea cladium
Damnamus olim secula, posteri
Elapsa laudabunt, & aureis
Moribus ac meliore coelo

Fluxisse dicent. Plebis in auribus
Absentis est vis debilior mali:

Quantumque paullatim sinistris
Detrahit invidiae vetustas,

Tantum secundis addit adoreae.
Plerumque Reges, quos procul aemulo
Subducit e rerum theatro,
Consecrat indigetatque Virtus.

Sic & minoris nomen Achillei
Sacris adorat non sine lacrymis,
Toto triumphaturus orbe,
Rex Macedûm; Macedûmque regi

Major triumphos, & genus invidet,
Et Caesar aras. Splendidiùs micant
Longinqua, mentitumque ducunt
Temporis a spatio colorem.

At qui per omne providus ac memor
Respexit aevum, jam melioribus
Praeire, jam post ferre, jam se
Jungere deteriora vidit;

Magnâque quâ se mundus agit rotâ,
Humana verti. Cur ego lividâ
Cum plebe, praeclaro nepote,
Semper avos atavosque laudem?

Quinto Secundus cur Carolo minor
Sit Ferdinandus? cur Decimo parem
Non mirer Urbanum Leoni
Dardaniae dare jura Romae?

MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII

POESIS POSTHUMA.

SILVILUDIA ET MISCELLANEA.

MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII

SILVILUDIA POETICA.

SILVILUDIUM I.

Cum serenissimus ULADISLAUS IV. Poloniae Rex Berstos ad silvas venatum veniret.

LUCI virentes, & horrore sacro
Umbrae silentes, animum regalium
Longo curarum aestu fluctuantem,
Vos blandientes Aurae,
Sereniores Spiritus, venite;
Vestro benignè vultu tranquillate,
Silvae.
Quidquid hîc vides, certat
In tuum, Rex, obsequium.
Toltanae Nymphae, quae crystallinis
Uberibus tenellos alunt flosculos,
Argenteis occurrunt tibi pedibus.
Alitum canora
Examina te musicis
Excipiunt concentibus:
Tremulis arbor foliorum pinnulis
Gestitque, nititurque,
Ad te, si queat, obviis

Advolitare frondibus.
Te flexa pinus supplici
Longè salutat vertice:
Offusa florum agmina
En aurae ministerio
Tuos demissa pedes
Furtivis libant osculis.

SILVILUDIUM II.

AD ROREM.

Saltus Pastorum, cum ULADISLAUS Solecz̨nikis mane venatum prodiret.

I.

PLACIDI Rores matutini,
Qui sereno lapsi coelo
Mollia florum
Versicolorum
Ocellatis folia;
Qui florentibus in conchis
Latè virentis
Aequore prati gemmulatis;

II.

Vigiles hortis ab Eois,
Florae Rores olitores,
Arida pratis
Ora rigatis
Urnulis argenteis.
Vos Aurorae fulgurantis
Tacitus imber,
Guttulae coeli desudantis.

III.

Nitidum flavae lac Matutae,
Cùm luteolas papillas
　　Tenero florum
　　Inserit ori,
Odorati pupuli
Coloratis cum labellis
　　Rosae circum
Ubera matris nutriuntur.

IV.

Stellulae Noctis decedentis,
Stillae Rorum, coeli Rores,
　　Sidera ruris,
　　Sidera Rores,
Flosculorum lacrymae,
Cum madenti liquent ore,
　　Diraque lugent
Funera noctis occidentis.

V.

Antra petentûm vos ferarum
Pressa vago signa pede,
　　Limite fido
　　Prodite, Rores.
Certa per vestigia
Ad latentem venatores
　　Ducite praedam,
Placidi Rores matutini.

SILVILUDIUM III.

Dum Uladislaus Kotrae venatur, Poëtae & Aulici sub umbra considentium

DIALOGUS.

POETA.

TACITA silvis rupe latentem
Fallacis nulla populi,
Sed Zephyri, populeo
Blanda susurro, recreat aura.

AULICUS.

O vita nullis vitiata curis
Rura colentûm!

POETA.

Placido labens murmure lympha,
Smaragdinis argentea
Riparum clausa pateris
Pocula praebet nescia fraudis.

AULICUS.

Heu nimis duris lacerata spinis
Purpura Regum!

POETA.

Perambulanti prata Poëtae,
Virente Flora dexterâ,
Officiosa suggerit
Stragula, verno picta colore.

AULICUS.

O vita nullis vitiata curis
Rura colentûm!

POETA.

Saepe virentis frondis in umbrâ,
Garritu captus avium,
Fallacis aulae umbraticos
Ore sereno ridet honores.

AULICUS.

Heu nimis duris lacerata spinis
Purpura Regum!
O vita nullis vitiata curis
Rura colentûm!

SILVILUDIUM IV.

Ad Auram, ut labores & aestum temperet Uladislao in campis Merecensibus sub meridiem venanti.

I.

MEDIUM torquens Cynthius axem,
Gravis arcu jaculatur
Tela lucis aureo;
Rutilo latrat
Sirius astro,
Nec venatûs Regi
Cedit labor: tantus amor,
Tanta repertae gloria praedae.

II.

Igneus acres
Fert Molossos impetus.
Crebra volant tela manu,
Ora tepenti sparsa liquore,

Corda calenti laudis amore,
Face fervent geminatâ:
Creber artus halitus
Quatit anhelos.

III.

Aurae molles, lenes Aurae,
Zephyri, formosa Natio,
Administra Chloridis,
Et supremum jam diei
Exspirantis halitus,
Cum Nox, Lucis filia caeca,
Saevâ claudit
Lumina dextrâ!

IV.

Mobiles Aurae,
Vernulae Tubicinae,
Odorata quae miscetis
Pratigenarum proelia Florum,
Languida victae lacryma Noctis,
Matutino quae proflatu
Gelidae restinguitis
Volucres Aurae.

V.

Deliam vestro flamine flammam
Temperate Venatrices.
Vos algente dextrâ,
Rore madentes
Tergite frontes.
Telis alas addite:
Catulorum venatorum
Cursui vestras indite pennas.

VI.

Forte virenti
Si locarint gramine
Fessa longo membra cursu,
Undique lectos ruris odores
Spiritus illis florifer afflet.
Vos ridentes ora circùm
In amica pellite
Oscula flores.

VII.

Sic per amoenas aequoris oras
Curru vos argenteo
Caerula vectet hospita Tethys:
Sic per arva volitantes
Vos tenelli lusitantes
Osculentur Flosculi.

SILVILUDIUM V.

CANTUS.

Poëta prata ac silvas perambulat, dum Aulici venatui vacant, seu Coelestis Amoris amoenitas.

I..

FLORIPARENTES Herbae,
Pratorum astra, Flores,
Vallesque nemorosae,
Gemmaeque florum Rosae,
Vos mea circùm dio
Alata mens amore,
Lectura campis volitet
Divini mel amoris.

II.

Impressa magni Numinis vestigia,
Et divinae simulacra formae
 Vos, vos mihi ostenditis.
 Vos ora, vos vultum Dei,
 Quem ludibunda pinxit
 Pennati dextra Amoris;
Et vos quâ licet aemulamini
 Auctoris ora Verbi,
 Sed ore non simillimo.
 Ades tu, Numen, ades:
 Tu tibi pax: tu cordis
 Tranquilla mei saties.
 An erit illa dies,
 Cum tui lumen oris
 Licebit intueri?

III.

An erit ut aethereâ
Correpta face pectora
In cineres labascant?
Tum rogo de vitali
Ad te mens ales advolet,
In teque niduletur?

IV.

En, flosculi pulcherrimi,
Prae Numinis amore,
Expansas foliorum
Ad coelum alas explicant,
Odoris flant suspiriis,
Fletuque madent roscido.
Flammato, viden'? ore

Ut Rosa purpurascens
Prodit amoris ignes.
En hederae virentibus
Ad astra reptant brachiis,
Expressaque pallentibus
Expandunt corda foliis.

V.

An solus ego, me miserum!
Tot inter ignes algeo?
An solus ego ad terras
Devexo feror pondere?
 Ah! tui tot amores,
 Mi Deus, inde excita,
Quot viret arbor foliis,
Quot arva rident floribus,
Quot astra sudant roribus.

VI.

 En pictis foliorum
 Multicolor labellis
 Flos tacitus divinos
 Eloquitur honores.
En coelo laudes accinunt,
Et aura leni sibilo
Et lympha leni murmure.

VII.

An solus ego, me miserum!
Tot voces inter sileo?
Ah! Divûm Pater, ingere
Os laudibus facundum,
Linguas & tot canoras,

Quot mella legunt apes,
Quot garriunt volucres,
Quot Aurae & Nymphae murmurant.

SILVILUDIUM VI.

AD LUNAM.

Cum Uladislaus die Lunae venaretur.

I.

DUM Lunae rura cingimus
Regiis vènatibus,
Lunae choreas plaudimus
Chorea, in modum Lunae.
Vecta serenum, Luna, per aërem,
Tremebunda flammeo
Num venaris astra cornu?
Num bellatrix igneo
Aetheris ursos impetis arcu?

II.

Nocte silenti, voce faventi
Tibi latrant catuli:
Tibi socium venanti,
Luce spumat aureâ
Rabidae sidus triste Catellae.

III.

Modò recurvis edita cunis
Primo ludis lumine;
Modò pleno nites ore;
Mox incurva senio,
Moesta cadenti extingueris igne.

IV.

Orbe nigranti clausa secundum
Temet ipsa latitas.
Tibi rogus & sepulcrum,
Temet ipsa tumulas;
Mox redivivos excitas ignes.

V.

Fida diurni luminis heres,
Occidente Delio,
Breve sideris fraterni
Reparas dispendium
Latè micantis frontis honore.

VI.

Modò nitenti falce minaris:
Modò jugo cymbula,
Modò portu sinuaris,
Et mutantem simulas
Aequore coeli Prothea formas.

VII.

Quidquid liquidis innatat aquis,
Foeto quidquid viscere
Terra parit, tibi paret.
Tuis nutat nutibus
Refluus humor aequoris alti.

VIII.

Annue nostro dextra venatu.
Tibi dentes camuri
Apri torva minitantis,
Tibi quercu pendeant
Ardua nostrae cornua praedae.

IX.

Dubiae viden' lucis in umbrâ
Tuis pares vultibus?
Tibi in orbem, tibi in arcum
Agitamus choreas:
Annue nostro dextra venatu.

X.

Cursibus aptas suffice vires,
Vimque odoram canibus:
Telo feras, tela feris,
Telis ictum dirige:
Robora fessis adde lacertis.

XI.

Aurea sed jam proditur Eos,
Et venatrix roseo
Astra nocturna fugat arcu.
Hebetata retrahit
Delia lucem, luce renatâ.

SILVILUDIUM VII.

AD UMBRAS.

Ut venante Merecii Uladislao ab aestu venatores defendant.

I.

SAT decori jam sudoris:
Sat &, Pubes regia,
Strenua finxit proelia virtus.
Molliter excipiat
Blanda fessos quies artus.

II.

Lucis umbrae jam cadentis
 Giganteae senio,
Dum moritur, funera Phoebo
 Parentantes apparant,
 Sternunt pullâ rura veste.

III.

Fugitivae lucis hostes,
 Vos a sole transfugas,
In sua tutos castra receptos,
 Gelidis tentoriis
Umbrae tegent hospitales.

IV.

Longo orbis ex projectu
 Sese ferunt obviae,
Arvaque nullo lumine pingunt,
 Simulacra objiciunt
Nemorumque colliumque.

V.

Hîc, per gelidi prata Merecii,
 Pastoritia pubes
Agitabimus choreas,
Tu modò, magni Principis aula,
E vicino margine spectes.

SILVILUDIUM VIII.

AD LACUM MOTELANSEM.

Piscatorum Saltus & Cantus.

CANTUS.

TIBI grates, tibi laudes,
Caerula Tethy!
Tuo lapsus munere,
Opportunè regia
Munera, piscis,
Nostra captus vincula sensit.

SALTUS.

Eoa parens Memnonis
Ut prodiit e speculâ,
Aureolosque crines,
Luteolosque vultus,
Ad oris tui speculum
Tergit comitque, Tethy.

CANTUS.

Dum nitenti munda fuco
Illinit ora,
Laetam frons purpuram
Surripit e conchulis:
Colla coralliis,
Tuis ornat ora baccis.

SALTUS.

Dum spargit ab aethereis
Rosarum nimbos hortulis,

Dum tua matutino
Rubescit unda vento,
Et pensilis in mediis
Florescit hortus undis.

CANTUS.

Te spumosis exspuentem
 Oribus iras,
Teque proeliantibus
Campum ventis Martium,
 Fluctibus Euros
Canet alter equitantes.

SALTUS.

Tranquillo vultûs lumine
Te blandientem canimus,
 Et aureis arenae
Pulvillis acclinatam:
Sic usque nostro faveas
 Piscatui serena.

CANTUS.

Tu terrarum vastos orbes,
 Sedula mater,
Ulnis circum liquidis
Fusca cingis, vitreo
 Ubere lactas,
Sinu geris aestuoso.

SALTUS.

Ex tuo Phoebus nitidum
Attollit caput gurgite,
Et igneo tranquillum
Dum globo radit aequor,

Apparet in argenteâ
Aurata gemma conchâ.

C A N T U S.

Mane primo tu nascenti,
Vespere sero
Tu cadenti Delio,
Ceu Phoenici aethereo
Liquido praebes
Toro cunas
Et sepulcrum.

S A L T U S.

In te Sol, pictor aureus,
Dum lumen nobis temperat,
Serena ludens pingis
Ridentis ora coeli:
Sic usque nostro faveas
Piscatui secunda.

C A N T U S.

Tu grande Ladislai,
Vicina dum venatico
Exercet arva cursu,
Nomen sonoro fluctuum
Latè tumultu persones,
Et usque nostro faveas
Piscatui secunda.

SILVILUDIUM IX.

Cantus & saltus Messorum, venante paullo ante regias nuptias Uladislao.

CANTUS.

FICTANE crebri fama susurri?
An regalis jubar oris
Lux recludet proxima?
Hîccine pandet tam sereni
Jubar oris? hîccine nostrae
Solem umbrae protegent?

SALTUS.

Felix ades; & secunda
Astra tuis, o Rex magne,
Hymenaeis annuant,
Inextinctâ foveant
Corda face, rura pace.

CANTUS.

Placido semper sidere nostras
Tecum, Rex, revisat oras
Blanda Doris: aureis cubet arenis
Et pacato Coelum Terras
Foedere lambat: mitia pangat
Coelum Terris oscula.

SALTUS.

Martia passim pila virenti
Fronde Palladis nitescant.

Sponte falcem belliger
Induat ensis:
In abjectis niduletur
Clypeis ales: hosticâ fundat
Nectar apis galeâ.

SILVILUDIUM X.

CANTUS ZEPHYRI.

Uladislao sub vesperum Leypunos venienti.

SIDEREOS jam moritura condit
Lux oculos: jam flammeo
Cremanda rogo Aurora
Mea reposcit flamina:
In nidulum ceu Phoenix
Vertenda dies meas optat alas.
Surgamus, & assueta
Feretro Noctis & Diei cunis
Afflemus ministeria.
Age mihi madidantes
Depluant rore plumae matutino:
Stellentur imbre gramina.
Venatum petenti
Se prata LADISLAO
Lepunensia comant.
Hyblaeo silva discolor nitore,
Sabaeo spiret halitu,
Panchaeo gemmet fletu.
Actoris instar regii
Meis efflata pennis
Innubilam serenet aura lucem.

In Regis ministerium
Conspiret unda nitens,
Tranquillus aër, vere
Compta tellus.
Tu modo, Rex, adesto:
Hîc omnia nitescent
Clementi frontis fulgure.
Hîc musicis, me ventilante frondes,
Vireta canunt sibilis,
Hîc Tellus per me verno
Crinita flore comitur.
Hîc virides blanditur
Fucata genas, colorata vultus;
Hîc ubi pellucenti
Fontium fletu rident valles,
Et ripa liquidum volvit gaudium.
Loquace tuum nomen
Fronde susurrent, LADISLAE, silvae;
Magnique ducant nominis suspiria.
Qui silvis tecum ludibundus erro,
Cruentis olim Martius
Afflabo bellis comes.
Tuis, Phoebe, classicis
Argenteos inspirans
Tubae canales, quâ Sol facem rotat,
Victorias cantabo,
Tuïque alarum flamine mearum
Portabo famam nominis.

MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII

MISCELLANEA.

I.

Illustr. D. Joan. Carolo Chodkiewicz Crosensis gymnasii fundatori gratiarum actio.

Ut ver perpetuo campos vestivit amictu,
Mitis Apollineos repetebat Gratia Crosos.
Hîc, (ut fortè cava fessus convalle sedebat,
Vocalique rudes hilarabat carmine silvas:)
Adloquitur Phoebum: Nunquam tibi Martia virtus
Chodkiewiciadae, nunquam pugnata canentur
Proelia? Num potius falsas Pandionis arces,
Enceladique canes pugnas, fictosque Gigantas,
Hylaeumque trucem, trifidoque Typhoea telo,
Prô! ingrate nimis? Sic jam fabricanda Lycaei
Culmina, sic largâ nuper data munera dextrâ
Effluxêre tibi? Sic fatur, & insilit Eurum,
Praecipitique fugax subit avia nubila gressu.
Territus obstupuit Phoebus, digitisque remissis,
Ad terram tacito defluxit fistula lapsu:
Acre micant oculi, teneras suffuderat illi
Purpura nixque genas; subitique per ora pudoris
Illuxêre faces. Dubiâ tum mente revolvit
Quas Chodkiewicio dignè persolvere laudes

Posset, & exstructi meritum pensare Lycaei.
Gryps mediâ tum fortè specu, vacuoque sub antro
Montis, ubi dubios struxit Natura penates,
Indulgente jugo, circum gentile tenebat
Concilium, solioque effultus terga decenti
Quadrupedum volucrumque greges secretus habebat
Arbiter: innumero possessa sedilia coetu
Diversus partitur honos, geminique Senatus
Imperii geminae sedêre cubilibus aulae.
Hinc picturatis latè comitata catervis
Alituum Regina sedet, cui plumea collo
Crista tumet, fulvusque latet diademate vertex.
Montivagos contra proceres, turbamque ferocem
Cornibus, extremoque accitos cardine fratres,
Marmaricus ductor primae locat agmina turmae.
Nec confusa domus: pernicibus ordine sedes
Prima datur: tractum lenti tenuêre secundum
Quadrupedes. Gryps ipse gravi caelata metallo
Fulcra premit, stratoque vagum supereminet ostro
Vulgus, & horrendum rigidis quatit unguibus ensem.
Tunc varias avium lites, questusque ferarum
Audit, & illicitas aliena per arva rapinas,
Direptam sobolem desolatosque Penates,
Vastatumque nemus, vacuique silentia nidi
Judicat: accusant infesto murmure Picae,
Promptaque mobilibus jaciunt convicia linguis;
Facundo sontes defendit Psittacus ore.
Ense ruit, quemcunque ducis sententia damnat:
Ense cadit latroque lupus, pirataque phoca:
Ense reae plectuntur aves. Jam curia solvi
Debuerat, totumque foro discedere vulgus
Optabat; medio cum pulcher in agmine Phoebus

Constitit, & docili praeludens pectine carmen,
Bruta salutavit placidis animantia nervis.
Tum cunctis cecidêre jubae, colloque minaces
Detumuêre tori: prono Gryps annuit ense,
Intrepidumque, forent si quae dicenda, profari
Imperat, & plausis jubet alta silentia pennis.
Tum sic, laxatâ testudine, fatur Apollo:
Maxime pennigerûm dux, regnatorque ferarum,
Immortale decus Caroli, cui stemmata clarae
Gentis, & illustres radiant in imagine cerae;
Cui licet insignis nutare cacumine coni,
Et clypeo radiare ducis galeâque, superbâ
Arce salutantes circumspectare catervas,
Et post bella minor dominum cum cassis adornat,
Immotis haerere comis: si gratia menti
Fixa, nec aeternae migrarunt pectore laudes
Chodkiewiciadae; felix ingentibus ausis
Auctor ades, meritumque mihi largire laborem.
Scis, reor, Aoniis quae tecta sororibus ille
Condiderit, castos ubi nobilis unda Crosentae
Exonerat fontes, raucoque volubilis auro
Obloquitur, nostrique addiscit murmura plectri,
Et doctos flores viventibus educat undis.
Huic ego nec Clarios amnes, fontesque pudicos
Castaliae, neque Pegaseis Heliconia ripis
Flumina praetulerim: tanti sed gratia facti
Egregias laudes, insuetaque praemia poscit.
Atque adeo aeternae monumenta attollere laudis
Jam dudum, memorique ducem sacrare colosso
Aggredior; sed parca manum remoratur Egestas,
Et tangi queritur gracili levis aere crumena.
Tu cui Sarmatici tractus, gelidique Trionis

Arctoae famulantur opes, da divite luxu
In domini laudes dignam consurgere molem,
Et trifidum medio succedere culmen Olympo.
Materiem celeresque feras, famulasque volucres
Ferre jube: sat quaeque suae si finibus orae
Apportet, variis quae terra vel unda metallis
Progenerat. Tibi phoenices avis incola lucos
Pervolat, & teneros per mollia serica nidos
Sternit: Achaemeniis tibi livida marmora venis
Caucaseae tygres habitant, madidique sub axe
Cardinis, auratâ Pardi stabulantur arenâ;
Ignotusque procul gemmantibus innatat undis
Monoceros, vivoque jubas adspergitur auro.
Armenio crystalla ferunt tibi vertice lynces:
Gryphes Hyperborei tibi circumfusa metalli
Pondera scrutantur penitus, gemmasque recurvis
Unguibus effodiunt, & hiantis viscera terrae
Denudant, solidisque legunt magnetas in arvis:
Et quoties Pygmaea grues post bella revisunt
Thessaliam, plauduntque Notos victricibus alis,
Nudaque vocali cingunt Pangaea triumpho,
Tunc ingens tibi praeda redit: non gemmea desunt
Dona, nec hostili direptae vertice conchae,
Et Palamedeo captiva monilia collo.
Non magnae Junonis avem, doctaeque Minervae
Vectigal numerare pudet; nec Colchica censum
Ferre recusat avis, nec dedignantur olores
Heliadum lacrymas, & odoris flebile truncis
Electrum, viridis prope litora carpere Padi,
Claraque submisso diademata solvere collo.
Ipse coloratis phoenix peregrinus ab Indis
Quidquid Gange suo, quidquid piscatur Hydaspe,

Portat, & Assyriâ portat tibi merce tributum.
Quid memorem quae dona ferat facunda Voluptas
Silvarum, viridis Noti regnator & Austri
Psittacus, Oceano cui funditur Antarctoo
Litus, & Hispanis indelibata carinis
Divitias alio defendit frigore Tellus.
Quare age, dimissum mundi super avia sparge
Vulgus, & innumeris veniant ingentia terris
Munera sublimes exornatura colossos.
Nam mihi caelatis assurgent terna tropaeis
Culmina, pulcher ubi vitreis Saltinnius undis
Lambit agros, & aprica loquax per gramina garrit.
Hîc mihi barbarico celsus de marmore surget
Chodkiewiciades, immortalemque colossum
Suecorum strages, & barbara proelia pingent.
Ipse trucis frenator equi, clypeique coruscus
Fulgure, sanguineum per aperta pericula latè
Sternet iter, Sueconumque gravi metet agmina ferro.
Praecipue pugnam ex auro solidoque elephanto
Moscorum, versasque sui super arva Smolensci
Effundam turres, & Mosco in sanguine ovantem
Chodkiewiciadem media inter millia figam.
Quod si tanta tuo surgent spectacula sumptu
Haud, reor, ingratum domino te, maxime Ductor,
Praestiteris, nec vos posthac voluciesque feraeque
Immemores nostri per Thracia jugera cantûs
Arguerim: meministis enim solatia docti
Pectinis, & liquidae quondam testudinis artem.
Tunc me, per Lyciae campos, Patarea canoris
Mulcentem dumeta modis, Achelous & asper
Eurotas, primasque nives exutus Acarnan,
Et versis Permessus aquis, refugoque Lycormas

Fonte sequebatur: tunc stagna lacusque tacebant,
Blandaque placatis intumuit unda procellis.
At variae circum volucres, portantibus Euris,
Pendebant, alias plenis sua silva vehebat
Frondibus, eque suis armenta cubilibus ibant.
 Tempus erit, quando propter formosa Crosentae
Flumina, vocales decurrens pectine nervos,
Vos, vestro cum Gryphe, ferae, cum Gryphe volucres
Deducam, Carolumque suis super aethera tollam
Laudibus, atque acres referam testudine pugnas.
Tunc mea festivae salient ad carmina quercus:
Tunc inclusa suis venient armenta cavernis,
Ipsaque mirantes portabunt pascua cervos,
Et comitata leves gestabunt pabula damae.
Ipse suus cygnum nidus vehet, ipsa columbos
Turris, & ascenso taurus properabit aratro.
Tunc scopuli, tunc ipsa scient vastissima magnum
Antra loqui Carolum; tunc inter litora nota
Discentes repetent iterata vocabula silvae.
Saxa mihi dicent Carolum, Carolumque sonabunt
Convalles: Carolum liquentia flumina dicent,
Fortem saxa, gravem convalles, flumina largum.
 Interea doctae decimâ cum Pallade Musae
Saltineos circum fontes, viridemque Rimantum
Errabunt, floresque novos & olentia thymbrae
Munera, caelatisque acquirent serta columnis.
Pyramides ipsas circum delecta juventus
Stabit, & incisas mirabitur aere catervas,
Et falsos ostendet equos, translataque paene
Bella leget, totoque ducem laudabit in auro;
Alternoque dabit certantia carmina plausu.
 At vos, o lecti proceres, decernite tanto

Impensas operi, vestrosque aptate labores.
Tu volucrum inprimis ductor, cui creditur uni
Magnarum digestus opum, caecaeque per omnes
Divitiae terras, clausique impendia mundi,
Aërium dimitte gregem: mea vestiet aera
Quidquid inauratis despumat Iberia ripis,
Alpino quod monte nitet, quod lucida ditat
Aequora, quae Boreas mollive Favonius aurâ
Educat, Eois quae parturit Eurus arenis.
Dixerat: ille feras picturatasque volucres
Evocat. Arctoas illis acquirere gazas,
His Serum spoliare nemus, Massylaque rura
Imperat: his recto gelidas demonstrat in Alpes
Ense viam. Libycos aliis peragrare Penates
Suadet, & obliquo Meroën transmittere lapsu:
Pygmalioneas alios partitur in oras,
Auroraeque domos, & inhospita regna Niphatae,
Quaeque ferunt medio caput Acroceraunia coelo.
Ledaeas aliae passim populantur Amyclas,
Arabicosque sinus, Atlantaeosque recessus.
Decrescunt aliis Thomeses saxeta, Thasosque
Orchomenique sinus, & Dodonaea canoro
Aere loquax, patrioque sonantia Bactra metallo.
Septimus Eoae Titana cubilibus undae
Lucifer extulerat: promissi certus Apollo
Exsuperat celeri Medocalna cacumina gressu.
Apparent humiles campi, viridisque Crosentae
Litus, & umbrosis hilares convallibus undae,
Et circum positis viridissima pascua juncis.
Tum verò nubes oculis explorat, & omnem
Prospectum latè coelo jacit: ilicet ingens
Alituum turmâ latuit polus, altaque circum

Caligant volucrum denso convexa volatu.
Antevolant aliae Zephyros, segnesque per auras
Avia caeruleo ludunt examina coelo:
Invadunt aliae nubes, penitusque latentes
Aëreis merguntur aquis, gaudentque superbae
Humentes innare Notos. Gryps ipse supremum
Radit iter, dubiumque vagis suspendit in auris
Pondus, & adductâ castigat nubila pennâ.
Fulmineum radiant oculi jubar, armat aduncus
Rostra timor, ter lingua vibrat: funduntur opima
Dispersâ cervice tori; surrectaque cristis
Colla tument: ingens tacitis adnavigat auris
Remigium, reliquo Leo corpore territat Euros
Unguibus, & rigidâ pavidum ligat aëra caudâ.
Nec levior micat ante metus, mucrone timentes
Designat Zephyros, & tantùm vulnera differt.
Innumerae comitantur aves, plausuque secundo
Consequitur Dominum famulis exercitus alis.
Nec quisquam tantis e millibus obvius audet
Ire duci; sed prima sacris dant nubila pennis,
Claraque purpurei vestigia regis adornant.
Tum laetum Paeana canunt, & supplice cantu
Gaudentem celebrant: quis praepetis impetus alae
In medias acies properum ferat, agmina quantus
Rumpat, inaurato quantus circumtonet ense,
Vel quantus clypeo radiet ducis; aurea quantus
Possideat vexilla, quibus micet inclytus armis,
Quam fidos dominâ pro casside fulminet ignes.
Tum demum cum templa procul ripamque Crosentae,
Et muros (veteris secreta palatia quondam
Rekutii) medioque sonantia stagna fluento

Conspexêre, Crosos hilari clangore salutant.
Vocales avibus procul assensêre cavernae;
Saxa Crosos, dumeta Crosos, & flumina longè
Respondêre Crosos: laetis percussa reclamant
Vocibus, & laesâ resonant aviaria silvâ.
Aoniâ tandem juvenum cingente coronâ,
Obvius hospitibus procurrit Apollo catervis.
Hîc Avium ductor, pariter rectorque ferarum,
Collectas omni terrarum limite gazas
Explicat, & plenis magni compendia mundi
Agglomerat cumulis: hîc fulvi dona talenti,
Illic argentum nitet, indigestaque moles
Aeris, & incocto squallent orichalca metallo.
Praeterea vario radiantia marmora ritu
Donat, & a bimari venientia saxa Corintho,
Et pictos silices & versicolore superbas
In maculâ rupes, duris ubi floribus hortus
Texitur, & fictas mendax lapis exprimit herbas,
Falsaque nativis interviret area sulcis.
Addit & arcano florentes lumine gemmas,
Quidquid & Hesperiae ramis flevêre sorores,
Et Thetidis lacrymam, & cumulos admiscet Eoae
Grandinis, & siccos adspergit ïaspidis imbres.
Mirantur Charites, tantas miratur Apollo
Divitias, tantisque super laetatus acervis
Gaudet in obtutu, visusque per omnia ducit,
Et sanctas attrectat opes: juvat aurea dona
Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas.
Tum vocat Historiam; placido simul incipit ore:
Nata, cui veterum custodia credita rerum,
Magnanimique duces, & decertata vetustis
Bella viris; quae quidquid iners sub nocte Vetustas

Occulit, & caecis Oblivia nubibus umbrant,
Optanti retegis mundo, pariterque senectam
Orbis, & ingentis reseras Elementa Juventae,
Hunc mihi da proprium, Parnassia Virgo, laborem,
Hanc operam. Solido consurgant aere Colossi
Ingentes, queis fama mei, memorataque bellis
Gloria condatur Caroli. Jacet omnis in artem
Materies, tanto certè miscenda labori.
Pieridum venit apta manus, nec tarda sequentur
Marmora; Threicii siquidem dulcedine plectri
Ipse morans hortabor opus, placataque cantu
Insolitas ultro concedent saxa figuras;
Effingique volent, & miti corpore vultus
Accipient, moresque ferae. Tu sedula tantùm
Incipe, & insuetis fidens hortatibus aude.
Segniùs audito steterint Amphione Thebae,
Aut accita meis quondam Priameia nervis
Moenia, cum montes, citharâ duce, sponte per agros
Reptarent, junctusque suae descenderet Idae
Dindymos, & totae scanderent Pergama silvae.
Sic ait, & niveum, flexâ testudine, collum
In laevam transfert: tenuit manus altera plectrum,
Et liquidum tremulis intercipit aëra nervis,
Inque sonum Zephyros animat. Tum flamina justae
Enumerant voces, digitisque monentibus ictum
Assentitur ebur: respondent omnia silvae.
Ipsi laetitiâ saliunt ad sidera montes,
Intonsi montes: ipsae jam carmina valles,
Ipsa sonant arbusta: vago canit unda recursu
Bella Ducis, meritosque sonat post bella triumphos.
Interea laetae domino cùm Gryphe catervae
Per campos laetisque virentia pascua scenis

Insultant passim tumulis, dubioque volatu
Per sudum liquidis volucres plausêre choreis.
Nec minus Historiam labor excitat: ipsa sequentes
Adducit scopulos: locat ipsa volentia fundo
Marmora: surgentes ultro juvat ipsa colossos.
Assistunt Dominae comites: & Gloria juxta,
Et Decus, & laeti circumstipantur Honores,
Bellaque, purpureisque frequens Victoria pennis
Adstat, & ingenuo florentes crine Triumphi,
Hortanturque monentque simul: Mavortia Virtus
Edocet, & lauro redimitae tempora Laudes.
Nec satis Historiae tantos spectare labores;
Sed properâ juvisse manu. Strepit ardua saxis
Machina continuo nemorosa per avia pulsu:
It fragor, & terris ingens redit aetheris Echo.
Nec segnes traxêre morae: vix prona supino
Axe Dies niveos detorsit in aequora cursus,
Aurea cum grandes subeunt convexa colossi.
Vix oculis operique fides, stupet ipse labores
Vesper, & exactae bis senis passibus Horae
Mirantur natas uno sub sole columnas.
Certatim Clariae vocalia plectra sorores
Exercent, variantque sonos, ut pollet ovanti
Quaeque lyrâ: virides aliae de gramine nexus,
Et brevis exuvias apii, spoliumque ligustri,
Aptaque purpureis appendunt lilia saxis.
Tunc felix hilarem compellat Gloria Phoebum.
Cernis, ait, quantis se terna sub aethera moles
Attollat scopulis? hîc vivo marmore laudes
Chodkieviciadae, similique cruenta metallo
Bella micant. Si nosse rei spectacula tantae
Est amor, huc mentem paucis adverte docebo.

Prima quater gemino quae pulsat nubila ductu
Pyramis, impubes Caroli complectitur annos.
Nonne vides primos infans ut reptat ad enses?
Ingentemque manu galeam, conoque fluentes
Attrectat cristas, clypeique decemplicis orbem
Nequidquam tenerâ nixus sustollere dextrâ
Velle videtur, & in mediis conatibus aeger
Deficit? admotis libat tamen oscula telis.
Hîc multo quod, Phoebe, magis mirabere, cerne,
Stratus ut immani jaceat thorace, gravique
Commendet clypeo somnos, tenerumque fatiget
Corpus, & in medias cunabula transferat hastas.
Hîc rursus torvum post aspera proelia patrem
Primus in amplexu fovet, & fulgentia poscit
Cingula, captivosque ferox efflagitat arcus.
Ipse coruscanti genitor super aere volentem
Excipit, & rutili ridentem ad fulgura coni,
Mulcentemque jubas, & ahenea scuta terentem
Laudat, & avulsi donat nutamina coni.
Hîc etiam nostri divina sacraria montis
Intrat, & Aoniis dignus venit incola lucis.
Nec Phoebo mens indocilis, nec inhospita Marti
Castalias exhaurit opes: Laurentia bella,
Hannibalis fraudes, & Iapygis arma Tyranni,
Ausoniosque duces memori sub corde revolvit.
Altera, quae gracili sublimis in astra colosso
Nascitur, audacis moles elementa juventae
Conspicienda dabit: vis vivida, Martius ardor
Irrepsêre genis, galeaeque comata serenis
Vultibus umbra cadit. Non marcescentia luxu
Otia flexerunt animum; sed totus honestae
Bellator menti Deus incidit. Adspicis hastâ

Quantus ovet! quantusque novis consurgat in armis
Thrace superbus equo! positae certamine metae
Quam properè certam teres anulus induat hastam.
Hîc etiam juvenes pugnas, primique Gradivi
Clara rudimenta, & teneros pugnata per annos
Bella micant. Carolus magni ducis attonat armis:
Huic pectus circum radiante refulgurat auro
Multifidus thorax, clypeique incenditur orbe
Campus, & oppositâ trepidus Timor errat in hastâ.
Adspicis ut toto fumant praecordia Marte,
Instantemque Deum primo sudore fatentur!
Sanguineas rigat ora genas, & aheneus auris
Funditur, ignivomumque malus nitor asperat ensem.
Hîc rursus quantâ laetus caligine belli
Pascitur: & thorax, & turpe cruoribus aurum
Erubuit. Medio dux clarus in agmine laudum
Non hostes, non tela videt: sed pronus & ardens
Hîc plenas campo galeas metit; occupat illic
In cursu trepidos: latam secat inde plateam
Per medios, refugasque truci ruit ense catervas:
Donec jam victis, fuso Michaële, maniplis
Constitit, & vacuâ respexit in aethera dextrâ.
Tertia dat Carolique fugam, stragemque Gothorum
Pyramis. Haec rursus bellantis imagine gaudet
Chodkiewiciadae: medias secat ipse cohortes
Horridus armorum tonitru, nudosque per enses,
Tela per & galeas & equos cumulosque frementûm,
Foedaque congerie sola, semianimumque cruorem,
Fulmineus ruit: innumeros teres induit hostes
Lancea, purpureo cruor imbre refrigerat ensem.
Primus ad Oceanum trepido vocat agmine turmas
Praecipitique fugax Carolus secat alta carinâ:

Concita vela pudor, celeres timor addidit auras.
Hîc strages Albi lapidis, bellique procellam,
Et latè Gothico torrentes sanguine campos
Adspice, Revaliae, Kokenhausemque Gradivum.
Hae verò, pictas scopulo quas suspicis, arces,
Ad patrias sedes cognataque Livonis arva
Chodkiewiciadae multis rediêre triumphis.
Mascovius summo Mavors in culmine fulget
Pyramidis: fulgent longè captiva Smolensci
Moenia, disjectaeque suis cum turribus arces,
Multaque de caesis radiat Victoria Moschis.
Dixerat: ambrosio tum Cynthius ore profatur:
Nunc mea felicem tandem sortita Lycea
Fortunam, cum facta viri memoranda, ducisque
Immortale decus vicinâ sede tueri
Concessum. Non hoc humentis nubila Cori,
Non hoc imbriferas hyemes opus, actaque coelo
Fulmina, Thessalici non agmina carceris horret,
Non rerum seriem: stabit dum sidera current.

I I.

ITER ROMANUM.

Ibis Hyperboreos non segnis, Epistola, campos,
Quâ riguus patriam Vistula lambit humum.
Ne pudeat, quod firma parum vestigia figas,
Alternoque cadant saucia crura pede.
Quae procul audaci conantur in aëra saltu
Tesqua pruinosum ferre sub astra caput;
Nubiferas Alpes, supposta Ceraunia coelo,
Et Pyraeneis aemula saxa jugis;

Saepe per obstantes dum te remorantur hiatus,
Succiduos dices detinuisse pedes.
Forsan ubi planos, Aquilonia regna, Triones,
Et patrios felix acceleraris agros;
Incipient virides passim subsidere campi,
Celsa videbuntur detumuisse juga,
Et quae Vistuleis latè perfunditur undis,
Praebebit faciles mollior ora vias.
Hîc ubi Sarmaticas cursu superaveris arces,
Quâ vagus irriguis Narvia serpit agris:
Pieriis repetes regnata palatia Musis,
Pultopolitano sacra Lycea Deo.
Hîc sociis referes, ut idonea vitibus arva,
Et Latios tandem transierimus agros.
Et Patribus primùm missam largire salutem,
A me, & Nicoleo ter mea verba meo.
Hinc nostrae mala dira viae, mala dura laboris,
Castaliis referes officiosa modis.
Prima profecturos Posnania vidit alumnos
Extremum Sociis ingeminare VALE.
Vidit in amplexu caros se fundere fratres,
Laetaque confusis dicere vota sonis.
Inde per extremas qua Marchia flectitur oras,
Et niger illimes Odera vertit aquas,
Saxoniae tractus infidaque regna subimus:
Apta peregrinis Lipsia tecta dedit.
Tota Lutheranis sed inhospita Lipsia sacris
In permutatâ religione furit.
Hîc tamen antiquas, immania marmora, sedes,
Structaque non parcâ saxea templa manu
Miramur taciti, pollutaque sacra dolemus,
Atque profanatas commiseramur opes.

Postera cum primos Aurora reduceret ignes,
Ad currum bijuges associantur equi:
Erigimur stratis, & perfida linquimus arva.
Totus erat pluvio nubilus imbre dies.
Heu mihi! sol aliam postquam tulit aequore lucem,
Totus erat nimio torridus igne dies.
Hîc mihi flammantes incandescebat ad aestus,
Et subito totum languit in igne caput.
Prae foribus malesana Febris jam stabat, & ingens
Indeplorati corporis ardor erat.
Causa mali montes, quos flamma reciproca torret,
Sole repercussas ejaculante faces.
Nam, si vera rudes enarravêre coloni,
Hîc magis aestivo Virgo Leone furit;
Pandaque mortiferos diffundit Libra vapores,
Aestatisque vices imperiumque tenet.
Causa latet, serosne petat vindemia soles,
An vitio sicci candeat aura soli;
Pronior an celsas ubi Sol adspexerit Alpes,
Rectior obliquis torreat arva rotis.
Forte supercilio riguive crepidine saxi
Imperturbatae vena fluebat aquae.
Ergo susurrantûm moror ad breve frigus aquarum,
Atque cavâ lympham sorbeo saepe manu.
Illicet irriguus paullatim cedere languor,
Et coepêre graves fortiùs ire pedes.
Ire graves coepêre pedes: nam sarcina currûs
Stare fatigatos saepe coëgit equos;
Obscoenâque rotae dum cunctarentur in ulvâ,
Aut vada torrentûm trajicienda forent,
Mille revertentes exploravêre recessus,
Mille paludosas circuiêre vias.

Praevehimur celsas, habitata cacumina, ripas,
 Praevehimur summis pendula tecta jugis.
Hîc alias Fortuna vices, aliosque labores
 Opposuit nostris insidiosa viis.
Silva fuit, multos incidua silva per annos,
 Quercubus annosis ilicibusque vetus.
Paene supinatae verrebant sidera frondes:
 Ipsa videbantur Tartara paene peti.
Praeterea tumulis & hiantibus aspera clivis
 Petra ruinosum praepediebat iter.
Ingenium spelunca doli, caramque nocendi
 Indeclinatus trames habebat opem.
Pergimus intrepidi tamen, immemoresque latronum,
 Cùm nos admissis insequerentur equis.
Nam levis extemplo claris equitatus in armis
 Umbrosum denso milite sepit iter.
Respicio; creberque manu jam fulgurat ensis,
 Nudus & exsertâ cuspide mucro sitit.
Crebra repentini praenuntia machina leti,
 Atque volaturis fistula foeta globis,
Adducto silicis flammas irritat hiatu,
 Ut vomerent clausae plumbea tela faces.
At mihi consurgit surrecto crine galerus,
 Quassaque non dubio corda timore tremunt.
Interea pernix equitum manus advolat, & se
 Prodit inauditis barbara lingua minis.
Intentant jugulis faciles ad vulnera sicas,
 Et fodiunt gravidis ora latusque sclopis.
Ipse meas exploro manus, manus ense carebat:
 Respicio currum, currus inermis erat.
At mihi Nicoleus certos signatur in ictus,
 Afflictumque solo barbara dextra ferit.

Illius gemitus & singultantia longè,
Missa velut riguo sanguine, verba bibo.
Dumque reor vocem veluti morientis amici,
Quae vox percussi, non morientis erat:
Quâ data porta ruo, dubiaeque pericula vitae
Evitaturam non moror ipse fugam:
Et celeres propero per aperta, per invia plantas,
Deflua frondosum quà tegit umbra nemus.
Interea, fossae pretiosa pericula terrae,
Unum, quod tanti causa doloris erat,
Argentum, modici mala vectigalia censûs,
Depraedatrices diripuêre manus.
Adstabant moesti, leviùs sed ademta sodales
Omnia, quàm longas indoluêre vias.
Vos ego tunc, quercus, vos frigida marmora, testes,
Vos imploro meae conscia saxa fugae.
Vos etiam (nam vos, memini, miserebat euntis)
Indesolatis hospita lustra feris:
Quin etiam misero respondebatis ab antris,
Dum ciet alternos vocis imago sonos.
Quos ego tunc, (audistis enim, moestaeque querelae
Vocibus impulsas attonuêre petras,)
Quos ego tunc gemitus, aut quae suspiria fudi!
Dum velut occiso solus Achate vagor.
Et queror, & dubio rursus sub corde revolvo,
Viveret, an tantùm saucius ille foret.
Occisum rursus reor, ac pernicior Euro
Plana repentino praevehor arva gradu.
Stramineas prope fortè domos, stipulisque colebat
Non bene protectas rustica turba casas.
Accelero, lacrymisque peto miserabile caedis
Effugium, taciti nuntius ipse mali.

Conveniunt, lapsumque fugâ solantur agrestes,
 Dum mihi fumosus vertice sudor abit.
Genua labant, totos quatit aeger anhelitus artus,
 Et negat expressos languida lingua sonos.
Sic magis ut miserum lamentarentur, in ipsos
 Illorum fletus ingeniosus eram.
Atque meos tandem casus interprete nutu,
 (Nam fuit ad suetos hospita lingua modos,)
Undique me turbâ circumstipante, renarro,
 Et queror, indignas illacrymante vices.
Illicet ex oculis priùs omnibus excidit imber,
 Et lacrymis grandes intepuêre genae.
Inde ferunt Cererem, pressique coagula lactis,
 Et, quae vicino fonte fluebat, aquam.
Accedo mensis, & dulcia cymbia lymphae
 Haurio, de salso plus tamen imbre bibo.
Demissae sedenim miscebant fercula guttae,
 Condibatque rudes flebilis unda cibos.
Ut cessêre dapes, viridem foenilia turrim
 Nocturni repeto mollia fulcra tori.
Longa sed invisam removet dum cura quietem,
 Lassa recusabant membra sopore frui.
Heu mihi! quàm picti tum segnis inertia mundi,
 Visaque quàm tardo sidera nare polo!
Ipsa videbantur glacialis plaustra Bootae
 Prensa Lycaonio diriguisse gelu.
Expergiscentis vix tandem cornua Lunae
 Prospicio summis evigilare jugis.
Suspiro, roseoque pigram Tritonida lecto,
 Et queror immites stertere Solis equos:
Invitata meis cum mox Aurora querelis,
 Eoo roseum protulit amne caput.

Consurgo, faustumque precor mihi surgere solem,
Et Superos supplex in mea vota voco.
Audivêre preces: sociae nam nuntia vitae,
Fraternâ venit litera missa manu.
Et brevis illius fuerat sententia scripti,
Nil mihi rescribas, attamen ipse veni.
Continuò castigo moras, silvamque remensus
Affero sollicitis Patribus hospes AVE.
Et simul appositâ curamus corpora coenâ,
Membraque frondoso sternimus apta toro.
Manè petebatur propero Bamberga meatu:
Naufragii statio portus & illa fuit.
Hîc habitat Clariis devota sacraria Musis
Cultorum Jesu docta caterva Patrum.
Hospita tecta patent, consternatique labore
Solamur longâ perdita membra fame.
Inde Ratisbonam, quam turbidus alluit Ister,
Et circumfusis luxuriatur agris;
Quasque colit sedes Ingolstadiana juventus,
Et Monaci celsas, regia tecta, domos;
Mox Hallam petimus, vicinaque moenibus Hallae
Oppida, quae ruptis alluis, Oene, vadis.
Hîc inter canos, hiberna cacumina, montes,
Et quae Sol torvis adspicit arva genis,
Brixina Bolsanique procul vineta petuntur,
Atque Tridentini pinguia rura soli.
Septa latrocinii caecis via rursus ab antris
Flumineum cautos ire coëgit iter:
Arboreâque super liquidas strue currimus undas,
Et Latiae tandem radimus arva plagae.
Postera cum roseas lux emersisset in auras,
Et jam sole recens erubuisset humus,

Pulchra coronatas attollit Mantua turres;
Altiùs assurgunt aurea tecta Ducis.
Ingredimur: densis glomerantur compita turbis,
Et populi toto fluctuat unda foro.
Hinc picturatis laqueata palatia saxis,
Templaque divitibus cônspicienda tholis:
Hinc fora mirantur, venantur lumina Patrum,
Et foribus celsas porticibusque domos.
Nec minùs attonitas opulenta Bononia mentes,
Nec minùs antiquae detinuêre Senae.
Una tamen Latias inter Florentia sedes
Visa mihi nitidos disposuisse lares:
Qualia pubentes variant violaria sulcos,
Scitaque dispositis floribus arva placent.
Vitiferos illinc, non sobria culmina, montes
Scandimus, Hetruscos praevehimurque lacus:
Et tandem pluvium coelo revehente Novembrem,
Flaminiae terimus pulverulenta viae.
Apparent centum pendentia tecta columnis,
Apparent Latio pegmata celsa foro:
Ipsaque Roma patet. Salve, pulcherrima mundi
Roma, Palatinis ardua Roma jugis.
Pulchraque tergemini salve domus hospita mundi:
Divinae salve religionis honos,
Quae mare, quae terras & utroque rubentia sole
De Capitolino vertice regna vides.
Hinc Quirinalis rerum fastigia clivi,
Hinc Vaticanae regia tecta domûs.
His Pater attonitum speculatus ab arcibus orbem,
Regna cui flexo procubuêre genu,
Cui Polus, & latè liquidi patet aetheris aula,
Et reserat famulas ad pia jussa fores:

O quantâ rerum se majestate coronat!
 Quantaque vicinis invidet aula polis!
Ille tamen qui se mirantibus invehit astris,
 Et cava non humilis nubila tranat apex;
O quantum spatiis indulget, & aëra quantum
 Occupat, & brutam vertice spernit humum!
Scilicet ampla patet Laurentis regia Petri,
 Constantine, tuâ regia coepta manu.
Hanc circùm tot jam lassantur secula molem,
 Et senium mundi grande fatigat opus.
Ipsa suo segni miratur machina nisu
 Inconsummata tecta stupêre morâ.
Dumque vetat tantos operum dormire labores,
 Artificum lentas increpat ipsa manus.
Sic mecum tacitus miror dum moenia, subter
 Densa suburbanum vinea monstrat iter.
Interea pronas Sol detorquebat habenas,
 Et niger adversos vesper agebat equos.
Farnesiana patet nostrae domus hospita coenae;
 Quae tamen a JESU nomine nomen habet.
Mane venit: Latiis petimus sacra tecta Camoenis,
 Gregorii sanctae quae posuistis opes.
Hinc in Apollineos aliam Parnassida ludos
 Hippocreneae constituêre Deae.
Haec domus, haec requies nobis, haec meta laborum,
 Non eventuri meta doloris erat.
Nicoleon ipso tecti de limine coepit
 Febris inassuetis sollicitare modis.
Dumque repentino corpus depascitur igne,
 Ante bis ad quartum sueta redire diem:
(Insperata meo quid nuntia demorer ore?)
 Intempestivo funere frater obit.

Non Corcyraeis illum Podalirius herbis,
Non data Maeoniâ pharmaca saepe manu:
Non illum fatis, medicis sata gramina campis,
Non instillatae praeripuistis aquae.
Vidimus attonitos fraternâ morte sodales,
Pallida dejectis flere per ora genis:
Ast ego quas illi lacrymas, quae carmina fundam,
Singultu medios impediente sonos?
Quaelibet humentes irroret lacryma vultus,
Et pro materiâ parva futura suâ.
An faciles deflebo suo cum pondere mores,
Eloquiique sacras & pietatis opes?
An festinati praereptas crimine leti
Ingenii dotes divitiasque sui?
Cetera quid memorem? vacuat sua lumina moeror,
Et lacrymae steriles destituêre genas.
Amnis adulanti quicunque rosaria lymphâ
Lambis, & externâ vergis in arva fugâ;
Et vos caeruleâ Phoebi de plebe minores,
Qui vehitis domino parva tributa mari:
Et tu, Tibri, tuam qui circumlaberis urbem,
Et famulas praeter moenia volvis aquas:
Scilicet & ripas oculis mutare licebit:
Per mea flumineas lumina flecte vias.
Flectit, & undosis gemitum singultibus arcet:
Vix sinit extremum dicere voce VALE.

MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII

EPIGRAMMATUM

LIBER UNUS.

MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII

EPIGRAMMATUM

LIBER UNUS.

I.

AD TARQUINIUM GALLUTIUM

e Societate Jesu Oratorem & Poëtam clarissimum:

Cum ei sua de Divino Amore Epigrammata traderet.

DUM tibi divinos jussi ferremus Amores,
 Urget Amor gressus ferre, referre Timor.
Hic trahit, hic retrahit gressus: hic pugnat, & ille;
 Ille suis nixus viribus, iste suis.
Hic jaculum jacit, ille jacit. Pugnatur: Amoris
 Tela Timor, vitat tela Timoris Amor.
Ut tibi divinos tandem ferremus Amores,
 Victus uterque fuit, victor uterque fuit.

II.

RELIGIOSUM PAUPERTATIS VOTUM.

Si dederit homo omnem substantiam domus suae pro dilectione, quasi NIHIL despiciet eam. Cant. 8.

VENALEM nuper coelo mercabar Amorem.
 Quis credat? qui se venderet, ipse fuit.
Aurum donabam: sed emi se noluit auro.
 Cum largirer opes, rejiciebat opes.
Omnia donabam: sed noluit omnia. Totum
 Quod superest (inquam) si placet, aufer, Amor.
Risit: & aethereo, quid inutile quaeris Amori
 Sollicitus pretium? da NIHIL, inquit, Emes.

III.

HASTILUDIUM FORTUNAE ET DIVINI AMORIS.

Dotalis Fortunae annulus, orbis. Seneca.

Deus est Sphaera, cuius centrum est ubique, circumferentia nusquam. Proclus.

META volaturae steterat teres annulus hastae,
 Annulus ad dociles pervia meta manus.
Annulus Orbis erat. Fortuna ciebat ad Orbem,
 Et simul aethereus tela ciebat Amor.
Fortunae mediam teres annulus induit hastam:
 Major, ait, nobis meta petetur, Amor.
Et temerè jactum jaculatus in aethera telum,
 Nusquam meta mea est, inquit, ubique mea est.

IV.

Veniat dilectus meus in hortum suum. Cant. 5.

PULCHER Amor sumsit rudis instrumenta coloni,
Et sua deposuit tela suasque faces:
Et manibus stivam rapuit; castique laboris
Ad sua ruricolas junxit aratra boves.
Ilicet, ut facili subvertit vomere corda,
Castaque virginibus Gratia crevit agris;
Flos, ait, unus abest: sunt cetera millia florum.
Ut nullus possit, CHRISTE, deesse, veni.

V.

De S. MAMMETE Martyre a leonibus, quibus erat objectus, intacto.

PARVUS in extremam MAMMES descendit arenam;
Squallebant tenui pallida membra fame.
Horruit hanc praedam venantûm turba ferarum,
Et potuit sese vincere longa fames.
Unde protervorum jejunia victa leonum?
Sic docuit Martyr: sic didicêre ferae.

VI.

De eodem.

PRAETOR inhumanis, MAMMES, te dentibus offert;
Immaturus adhuc, parvule, Martyr eras.
Praeside mansueti sed plus sapuêre leones,
Pro puero mores dedidicêre suos.

Norant septenni faciles ignoscere praedae;
Cui Praetor rabidas jusserat esse feras.
Parcere si placidi puero scivêre leones,
Illi Praetores, tu leo Praetor eras.

VII.

Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meae, ut inveniam te foris? Cant. 8.

Quo tandem meus avolavit ille,
Formosissimus ille Natus, ille
Quò tandem meus avolavit Infans?
An jam Bethlemium rèliquit antrum,
Natalesque casas, & hospitalis
Fortunata petit fluenta Nili?
Obstent culmina, fabulosus obstet
Haemus, Pelion, Ossa, Pindus, Othrys;
Ut pulsum celer assequar Puellum,
Nimbis ocyor, ocyor procellis
Pergam: per saliceta, per rubeta,
Per deserta, per asperos hiatus,
Per spineta, per iliceta pergam.
An rursus Pharias perosus oras
Damnato redit exsul e Canopo,
Tranquillamque petit redux Idumen?
Ut pulsum celer assequar Puellum,
Stent inter scopulique, frondesque
Silvae verticibus minentur inter;
Damis ocyor, ocyor capellis,
Vadam: per fruticeta, per vepreta,

Per dumeta, per invios recessus,
Per querceta, per aesculeta vadam.
An latè Solymas peragrat oras,
Et pinguis juga calcat Hermonaei?
Carmelique super nivale tergum
Formosis spatiatur in viretis,
Quà circumfluus elegante ripâ,
Singultantibus evolutus antris
Jordanes sonat, & remurmurantes
Sese fluctibus alloquuntur undae?
Ut pulsum celer assequar Puellum,
Pardis ocyor, ocyor leaenis
Curram: per siliceta, per fruteta,
Per pineta, per obvias paludes,
Per saxeta, per arboreta curram.
An nostri vitiis iniquus orbis
Centum Taenarios triumphat hostes?
Stellarumque procul fàvente pompâ
Phoebi scandit equos, & ordinata
Molli sidera temperat capistro?
Ut laetum celer assequar Puellum,
Fulgetrisque, currulibusve flammis,
Aurigantibus Africis & Euris,
Et blandis Zephyris Favoniisque,
Per lenes ferar inquietus auras,
Et desiderii vehente pennâ
Spirantûm vehar essedo Notorum,
Vernarumque rotis Etesiarum.
Sed quo me rapit incitatus ardor?
Ambo ludimur, ambo: dum Puellum
Quaero, quaerit & ipse me Puellus,
Et vastos procul obsecrat recessus,

Obtestatur agros, nihilque de me
Respondentia sciscitatur arva:
Sic & me fuga ludit & Puellum.
Stabo: quemque vagum nequit, videbo
An possit DEUS invenire stantem.

VIII.

DE D. MARIA MAGDALENA.

Per vicos & plateas quaeram, quem diligit anima mea. Cant. 3.

ET gemit, & miseris singultibus astra lacessit,
 Et salso teneras irrigat amne genas.
Et cava per, per acuta celer, per inhospita fertur:
 Et per aperta fugax, & per iniqua ruit.
Quid facit ad tantos tam prodiga lacryma cursus?
 MAGDALIS in lacrymis navigat ipsa suis.

IX.

De Puero JESU nato.

QUID esse possit hoc Puello carius,
Cui mellis ore plena manat copia,
Illime plenis balsamum rivis abit,
Et liberali nectar amne labitur,
Stellae serenis illigantur crinibus,
Puraque cirri luce cervicem rigant,
Et e bisulcâ siderum natus face
Pectit coruscas aureus pecten comas?
 Sed exoletâ nascitur Puer casâ,
Et exquilino natus in fimo jacet,

Dextraque culmum prensat, & foenum premit,
Coeloque coram nudus, & coram gelu
Injuriosâ stringitur Puer nive.
Quid esse possit hoc puello vilius?

X.

CASTA SED FOECUNDA.

Memores uberum tuorum. Cant. 1.

Ibi dabo tibi ubera mea. Cant. 7.

VELLE meas, mi Sponse, canis te sugere mammas:
 Sic quae Sponsa fui, jam tibi mater ero.
Ipsa tuas etiam memini me sugere mammas:
 Sic qui Sponsus eras, tunc mihi mater eras.
Ambo iterum bibimus de mammâ saepius unâ:
 Sic soror ipsa tibi, tu mihi frater eras.
O Amor! unus Amor! quos non effingis Amores?
 Omnibus omnis eris, si tibi nullus eris.

XI.

Surge Aquilo, & veni Auster: perfla hortum meum, & fluant aromata illius. Cant. 4.

ASTRA rogant lenes morientia lilia nimbos,
 Et rosa sub nimio sole precatur aquas.
Quid faciat? ventos Amor advocat, advocat imbres:
 Irriguo quorum rore revixit ager.
Quàm pulchri flores! quorum lassissima cultu
 Spirat humus ventis, sudat Olympus aquis.

XII.

DE PUERO JESU CASTITATIS AMATORE.

Ego flos campi. Cant. 2.

ETESIARUM Gratiae, vagorumque
Favoniorum, Sarmataeque tibicen
Septemtrionis, & Britanne cum Cauro
Apeliota, regis Aeoli turmae,
Circumvolate praepetes meum florem,
Blandoque laetum sibilo salutate:
Dulcesque malas, floreamque cervicem,
Corallinumque floris aurei labrum
Non flante naso, nec tumentibus buccis,
Sed complicatis osculemini labris:
Sed ante frontem mystacasque nimborum
Abradat Auster, & novaculâ veris
Morosus udam tondeat Notus barbam,
Ne recta puris obstet osculis seta.
Tum verò sudi gratiâ decens vultus
Tam delicatum basiabitur florem,
Et lenis aurae murmur insusurrabit.
Adsint & omnes graminumque florumque,
Omnesque castae Chloridis venustates;
Suasque vadant ordinata per turmas,
Argenteorum castra lilietorum,
Et aureorum copiae rosetorum.
Omnes supinâ supplices comâ, reddant
Suo tributum laudis Imperatori,
Novamque veris gratulentur aetatem.
Neu sit pudori liliisque nardisque,
Pronisque calthis, cernuisque verbenis,

Rogare velle floridae juventutis
A liberali Rege praerogativam,
Et castitatis impetrare decretum.
 Exinde pulchra convocentur ad signa
Sub castitatis Rege militaturi,
Tecti rubente fusilis comae cristâ
Duces acanthi, militesque verbenae,
Amazonumque prima turma caltharum.
 Eant & Indi protinus granadilli,
Et expeditis spiculisque clavorum,
Hirtisque spinis, lanceisque, flagrisque,
Contra furores audeant Dionaeos
Veneficorum senticeta philtrorum,
Herbosa contra tela, Cyprios flores,
Amasiosque dimicare Narcissos.
 Morare miles? & vocante Bellonâ,
Sparsi per hortos otiamini flores?
Flos ecce vestri primus agminis ductor,
Pro castitatis laude proeliaturus,
Se Martiali collocavit in campo.

XIII.

Lampades eius lampades ignis. Cant. 8.

O EGO si fierem medio sita cardine tellus!
 Sponse, tuâ starem pendula Sponsa manu.
O ego si fierem liquido torrentior amne!
 Ad nutus fluerem lenior amne tuos.
O ego si fierem rapidis pernicior Euris!
 Fingerer obsequiis promtiùs ipsa tuis.
O tandem, nisi sim celeri velocior igne,
 Vel fieri cuperem cuncta, vel esse nihil.

XIV.

Trahe me post te: curremus. Cant. I.

Mi Jesu, sine te per opaca, per invia tendam;
Et potero longas te sine ferre moras?
Felix, ah felix olim tua Magdala, quae se
Nexuerat vinctis ad tua crura comis!
Sic comes illa tuum nunquam linquebat Amorem:
Tu captivus eras illius, illa tui.
Altera, ne dubites, ego sum tua Magdala, Christe:
Ergo trahas vel me, Sponse, vel ipse mane.

XV.

Ad omnia versatilis.

Castus Amor ramo pharetram commendat & arcum.
Arma valete: novum me vocat, inquit, opus.
Plana per aequales se straverat area campos,
In glacie qualem Daedala fingit hiems.
Hîc Amor, adducto ludentis more flagello,
Ludendi locus est, sed trochus, inquit, abest.
Eia cor huc prodi, clamo: cor prodit, & inde
Dum putat esse trochum, cor mihi versat Amor.

XVI.

D. Magdalena sub cruce flens.

Ah sitio! clamas: absunt his rupibus undae;
Sola fluunt oculis flumina, sola bibe.

XVII.

Revertere, Sulamitis. Revertere, dilecte. Cant. 2. & 6.

INSEQUERIS, fugio: clamasque, Revertere, JESU:
Et reduces ad te flecto repentè vias.
Insequor, ipse fugis: clamoque, Revertere JESU:
Et faciles ad me flectis, amice, vias.
Assequeris, fugio: fugis, assequor: o bonus error!
Obsequii felix o in amore fuga!
Ad te, ne fugias, tua me fuga, CHRISTE, reducet:
Dux tibi ne fugiam, vel meus error erit.

XVIII.

SACRI STUDIOSUS OBSEQUII CADAVER EST.

Fortis est ut mors dilectio. Cant. 8.

UT scires, quo, CHRISTE, tui flammarer amore,
Non unus pro me nuntius ivit amor.
Cor ad te misi; cor non est, CHRISTE, reversum:
Mitto voluntatem, CHRISTE; nec illa redit.
Ut tandem totam posset tibi dedere mentem,
Intellectus erat missus; & ille manet.
Nunc animam mitto: quod si non illa redibit,
O ego quàm vivum, CHRISTE, cadaver ero!

XIX.

Epitaphium vivo.

ET vivo, & morior. Quid inanes demoror auras?
Quid juvat ambiguis nectere fata moris?

Construe perpetuis halantem floribus urnam,
 Et tumulum nobis pone superstes, Amor,
Hîc sepeli miserum, & lacrymis adsperge jacentem,
 Et duo marmoreis carmina caede notis.
Et vivo, & morior. Possis in amore, Viator,
 Et quo vivo, mori; & vivere, quo morior!

XX.

BERNARDINO HOSTI missa Imago CHRISTI cruci affixi.

ME segnis non figis Amor? sunt omnia praesto:
Crux arcus, jaculum CHRISTUS, & Hostis ego.

XXI.

Super rivulos aquarum.

ERRABAM nuper vitreas prope Tibridis undas,
 Quâ solet ad scopulum naufraga lympha queri.
Dicebam: Mea lympha, meos lacrymeris amores;
 Nam me jam lacrymae destituêre meae.
O ego si possem fieri tam prodigus amnis!
 Aeternâ fluerem pulchra per arva fugâ.
Haec ego: sed tacitas suspendit lympha querelas:
 In me mutari forsan & ipsa cupit.

XXII.

Imago B. STANISLAI KOSTKAE Romana.

QUIS te tam lepidâ mentitur imagine pictor?
 Quae tam viva tuas temperat umbra genas?

Tu palles, pallet. Quòd si rubet illa, rubescis.
 Tu vitâ, vitâ non caret illa suâ.
Tu sine corde manes; manet haec sine corde: loquente
 Te, loquitur; visus te jaciente, jacit.
Par est laus vobis, disparque: fidelis imago
 Illa tui; sed tu, STANESILAE, Dei.

XXIII.

Nuntietis ei, quia amore langueo. Cant. 5.

PORRIGO dum terris aures, dum surrigo coelo:
 Clamat, Ama, Tellus; clamat Olympus, Ama.
Sint irata licet, gelidùm mare suadet amare,
 Fulgur amore micat, fulmen amore tonat.
Aura tuos ignisque mihi commendat amores,
 Saxa repercussis vociferantur aquis.
Non opus est posthac nobiscum, CHRISTE, loquamur:
 Orator nostri mundus amoris erit.

XXIV.

Amor Divinus.

COR mihi clamat, Amor clamat: Cor dormit, & ille.
 Ambo tacent: surgit Cor mihi, surgit Amor.
Cor mihi plorat, Amor plorat: Cor ridet, & ille.
 Ambo canunt: plaudit Cor mihi, plaudit Amor.
Tene verecundi, Cor, Amoris dixero fratrem?
 Tene mei fratrem dixero Cordis, Amor?
Nescio, quid sit Amor Cordi, quid Cor sit Amori:
 Hoc scio quòd totus Cor ego, CHRISTUS Amor.

XXV.

Osculetur me osculo oris sui. Cant. 1.

QUAEREBAM nostris si quis daret oscula labris,
Dum meus, heu! longo tempore Sponsus abest.
Oscula poscebam Coelum: dabat oscula Coelum;
Sed satiare meas non potuêre genas.
Oscula poscebam Terram: dabat oscula Terra;
Sed fuerant tactis asperiora petris.
Terra vale, Coelumque vale; dabit oscula Sponsus:
O essent, quot sunt vota, tot ora mihi!

XXVI.

Meliora sunt ubera tua. Cant. 1.

HINC mihi se Tellus mensâ ponebat in unâ,
Invitans tacito murmure: Sponsa, sede.
Illinc se paterâ Mare propinabat in unâ,
Increpitans rauco vortice: Sponsa, bibe.
Tunc ego: Terra, tuos nolo; Mare, nolo liquores:
Tu mihi, Sponse, fames; tu mihi, Sponse, sitis.
Audiit, & geminum Sponsus mihi protulit Uber:
Tu mihi, Sponse, cibus; tu mihi potus eris.

XXVII.

De Angelo B. ALOYSIO adstante.

QUAM benè siderei vultus imitatur Ephebi,
Et simili ridet lacteus ore puer!
Hic niveis par est, niveis par ille ligustris:
Ille rosâ, multâ purpurat iste rosâ.

Pura verecundo sublucent lumina sole :
 Et roseus teneras stat pudor ante genas.
Dissimiles habitu, similes sibi moribus ambo:
 Dicite, sint similes, dissimilesne magis?

XXVIII.

De eodem.

ANGELE, GONZAGA es, si pictas exuis alas;
 Si, GONZAGA, alas induis, Angelus es.

XXIX.

Venatio Amoris.

VENATUM coeli croceos Amor ibat in agros:
 Sed, qui corda pius depopulatur, Amor.
Occurrêre lupi, procul occurrêre leones,
 Et procul in jaculis hispidus ibat Amor.
Ecce volaturae vix erupêre sagittae,
 Protinus aethereae procubuêre ferae.
Quid clausum tam saeva juvat custodia coelum?
 Pandit Amor planas per fera monstra vias.

XXX.

Venatio Amoris & JESU.

SURGE, volaturas, Amor, ejaculare sagittas:
 Es mihi meta, Deus; sum tibi meta, Deus.
Corda cruentandis pateant tua, CHRISTE, sagittis,
 Ut fias jaculis saucia praeda meis.

Corda cruentandis pateant mea, CHRISTE, sagittis,
Ut fiam jaculis saucia praeda tuis.
Quàm tibi, CHRISTE, capi, venari tam mihi dulce:
Quàm tibi venari, tam mihi dulce capi.

XXXI.

SAGITTA DIVINI AMORIS.

Vulnerasti cor meum. Cant. 4.

ILLA ego sidereis depromta Sagitta pharetris,
Quam pius ad Superos ejaculatur Amor,
Quaero meam, sed quaero meo sine vulnere metam;
Nam mea non didicit vulnera ferre manus.
Quis credat, potuisse dari sine vulnere metam?
Hîc requiesce meo vulnere, CHRISTUS ait.
Accelero, metamque premo sine vulnere: sed jam
Ne possem vulnus figere, vulnus erat.

XXXII.

B. ALOYSIUS pingitur inducto super togam linteo.

PULCHRA Dies, & Nox pulchrae germana Diei,
Artificem puero fortè locabat acum.
Altera praetextam, longam dabat altera pallam;
Illa nigram, niveam neverat illa togam.
Quos puer ut riguos in se conspexit amictus,
Et Nox, & moto fulsit ab ore Dies.
O formose puer! quò se formosior esset,
Ipsa, puer, te Nox induit, ipsa Dies.

XXXIII.

Donec aspiret dies, & inclinentur umbrae. Cant.

Quid nocti lumen, luci quid quaerimus umbram?
Nocte dies nobis est Amor, umbra die.

XXXIV.

Fortis est ut mors dilectio. Cant. 8.

Mors & Amor gemini pugnant de laude triumphi:
Mors pharetrâ, pharetrâ conspiciendus Amor.
Mors ait, Expugno certis ego corpora telis:
Expugno flammis pectora, dixit Amor.
Major, ait, mihi, Mors, victoria cedit Amore;
At mihi major, ait, gloria cedit, Amor.
Tentarent & tela, pares nisi diceret esse
Victor utroque Deus, victus utroque Deus.

XXXV.

Inversa & humi jacens retrò B. ALOYSII Corona.

Qualis ubi liquidae riguis singultibus undae
Proluit aprici culta Galesus agri:
Talis in assiduos lacrymis ALOYSIUS imbres
Liquitur, & puris pectus inundat aquis.
Scilicet ex istis nascuntur lilia rivis,
Deque pio vivus flumine potat ager.
Quid mirum? si versa retrò, si spreta Corona,
Quam dominus fletu conserit, occat humum?

XXXVI.

Eiusdem posita retro Corona.

AUREA cùm felix diademata poneret heres,
Visa sibi raptis flere Corona comis:
Cumque suos iterum vellet circumdare crines,
Ad domini caros procubuisse pedes.
Ipse sed acciduam pedibus calcasse coronam
Fertur, & ingratas posthabuisse preces.
Illa retro revoluta, jacens: Lux Principis olim,
Umbra mei posthac Principis, inquit, ero.

XXXVII.

Qualis est dilectus tuus? Cant. 5.

QUALIS erat tuus ille? tuus pulcherrimus ille?
Dicebat nuper barbara turba mihi.
Arripio dextrâ pennam, laevâque tabellam,
Et noto, CHRISTE, tuo quidquid in orbe nitet.
Pingo rosas, aurum, gemmas, viridaria, silvas,
Arva, lacus, celeri sidera pingo manu;
Et tabulam monstrans, Noster pulcherrimus, inquam,
Qualis erat, vultis discere? talis erat.

XXXVIII.

Caput ejus aurum optimum. Manus illius tornatiles aureae. Cant. 5.

PONITE gemmifero frondentia serta metallo,
Pulchra triumphales ponite sceptra manus.

Rex meus est Jesus. Rex formosissime Regum,
Tu mihi Dictator, tu mihi Caesar eris.
Qui sceptri fulgore caret, qui luce coronae,
Rex, ait, ille tuus? Rex erit ille meus.
Cui caput est aurum, manus est tornatilis auro,
Illius est Sceptrum, dextra; Corona, caput.

XXXIX.

In idem sacrum Canticum.

Vitis eram; nostros carpebat nemo racemos.
Flumen eram; nostras nemo bibebat aquas.
Arbor eram; nostrâ nemo consedit in umbrâ.
Ductor eram; nostrum nemo tenebat iter.
Phoebus eram; nostro lucebat lumine nemo.
Pastor eram; nostras nemo secutus oves.
Quid faceret Jesus? Aurum placet omnibus: Aurum,
Ut placeam, posthac omnibus, inquit, ero.

XL.

Veni de Libano Sponsa.

Et fugis, & fugiens clamas: Quid, Sponsa, moraris?
Non fugis, ut fugias: ut capiare, fugis.

XLI.

De pullato & linteato ALOYSIO.

Quem pullae cernis squallentem in funere pallae,
Hunc nimius sacro torruit igne Deus.

Quid niveum, Pictor, pullo superaddis amictum,
 Et tegis hibernâ torrida membra nive?
Haec, ubi sidereos juvenis conceperit aestus,
 A minimo Domini vestis amore fluet.
Perge tamen liquidas gelidâ nive spargere flammas,
 Ut liquidum a flammis discat amare gelu.

XLII.

Pullatus post praetextam ALOYSIUS.

Alluditur ad Mincium, hospitalem cygnis fluvium, paternum ALOYSII solum.

VECTUS oloriferi juvenis prope flumina Minci,
 Ibat in herbosos Castilionis agros.
Hîc nivei dominum cum mirarentur olores,
 Squallida mutatâ pallia ferre togâ;
Pullatum flevêre ducem, visusque repentè
 Plurimus attonito Cygnus ab amne queri:
Atque aliquis, Quin nos etiam nigrescimus, inquit,
 Quando tam niveus sponte nigrescit olor?

XLIII.

Oculi B. ALOYSII lacrymabundi.

QUIS modus, o oculi, nimiis manare fluentis,
 Et teneras fletu perdere velle genas?
In fluvios liquidis abeunt duo lumina rivis,
 Et lacrymae gemini fluminis instar eunt.
Interea medio fluitant suspiria luctu,
 Et pius irriguas ventilat Eurus aquas.
Remigium, socii, naves & vela paremus:
 Sunt, quibus in coelum velificemur, aquae.

XLIV.

B. Aloysio consuetam meditationi horam impendenti roseum imminet Sertum.

Pulchra coloratis ubi pingitur Hybla rosetis,
 Sicanias triplex colligit Hora rosas.
At modò quod croceos religant tibi serta capillos,
 Unde repentinis emicuêre comis?
Te matutinae pietas modò detinet Horae,
 Illa tibi vivo tempora flore ligat.
Quot tibi mille legent formosos Secula flores,
 Unica millenas si legit Hora rosas?

XLV.

De eodem Serto.

Ipsa Corona rosa est puero? puer anne Coronae
 Ipse rosa est? puer est ipse Corona, Rosae.

XLVI.

B. Aloysius sacro lumine circumfusus.

Nox erat, & posito juvenis requierat amictu:
 Venit Amor: positâ se tegit ipse togâ.
Sic ibat! sic ipse nigrâ sibi veste placebat!
 Sic erat in refluo plurima ruga sinu!
Interea tacito vestes uruntur ab igni,
 Et bibit admotas proxima palla faces.
Manè vigil positos juvenis repetebat amictus,
 Et circumfusae luxit in igne togae.
Non miror juvenem tacitis arsisse favillis;
 In tacitas, miror, non abiisse faces.

XLVII.

Oculi B. ALOYSII.

BISGEMINOS olim mater Natura lapillos
Pygmalioneas inter habebat opes.
His frenare comas, & eburnea cingere colla,
Hos memori nusquam mittere velle manu:
Et chalybum nodis, & aheno vecte solebat,
Et vigili clausos sollicitare serâ.
Parva tamen caris custodia visa lapillis,
Quaeve moram furto tollere posset, erat.
Ergo pro geminis ALOYSI munus ocellis,
Accendit geminas casta per ora faces.
Tam fortunatis, inquit, custodia gemmis
Firmior esse potest, tutior esse nequit.

XLVIII.

Lilia manu praefert ALOYSIUS.

HAEC, quae virgineis nituntur lilia culmis,
Unde verecundas explicuêre comas?
Non generant similes Paestana rosaria flores,
Nec simili Pharius messe superbit ager:
Non haec purpureis mater Corcyra viretis,
Nec parit aequoreis pulsa Carystos aquis.
Cum nullas habeant natales lilia terras,
Quis neget e castâ lilia nata manu?

XLIX.

PETRO MALASPINAE Rectori Florentino Societatis Jesu.

SCITATA est flores nuper Florentia: cingat
An bona spina suas, an mala spina rosas?
Optavêre malam, tangi quae fortè volebant:
Nam mala tacturos pungere spina nequit.
Optavêre bonam, tangi quae fortè negabant:
Nam bona tacturos pungere ſpina solet.
Sic demum variam clausit Florentia litem,
Esset ut alterutris assita spina Rosis:
Nullus ut has tangat, tangantur ab omnibus illae;
Sit bona Spina Malis, sit Mala Spina Bonis.

L.

De capto OROMUSIO.

Quae urbs vulgo ab Indis Gemma orbis terrarum appellatur.

ANNULUS est orbis, pulcherrimus annulus orbis,
Indutus digitis, Lysia pulchra, tuis.
Non tamen ille fuit pulcher sine divite gemmâ;
Dives OROMUSII nam sibi gemma fuit.
Gemma fuit, non est: subiti nam turbine belli
Nuper Erythraeo perdita gemma luto est.
Ergo tuam quaeres, pulcherrima Lysia, gemmam
Inter barbaricos, Persica busta, sinus.
Ecce meos, inquis, poscunt mea regna lacertos,
Ecce meas poscunt Chinica claustra manus.
Non opus est humeris: OROMUSIA gemma videtur:
Ipse satis pollex, ut capiatur, erit.

LI.

JOANNI DE LUGO, dum post morbum ad intermissam de Poenitentiâ doctrinam rediret.

FERTUR inornatis nuper Metanoea capillis
Flesse, repentinâ cùm raperêre febri:
Fertur & indomito frenos laxasse dolori,
Et lacrymis madidos exhibuisse sinus.
Cùm rursus domito repetis tua pulpitâ morbo,
Fertur inornatas disposuisse comas:
Et domitos hilari risu frenasse dolores,
Et lacrymis vacuos explicuisse sinus.
Quis, Pater, incolumi de te non gaudeat, ipsae
Si gaudent Lacrymae, ridet & ipse Dolor?

LII.

Ad PONTILIANUM.

E TEMPLIS quoties redeo, Paulive sacello,
Occurris reduci, PONTILIANE, mihi,
Ac subitus quaeris: Placuêre palatia Pauli,
Et Pelusiacâ secta sacella Pharo?
Cum dixi nitidis placuisse palatia tectis,
Et placuisse suis ardua templa tholis;
Tu rursum, fontesque tibi circosque placere,
Vasta placere crepas amphitheatra tibi.
A placitis cessa, ne Roma Placentia fiat:
Ipse Placentinus ne videare, tace.

LIII.

AUGUSTINO VIVALDO primum in Lithuaniâ, ac deinde Romae Provinciali Praeposito Societatis Jesu.

CUM te Parthenope Patrem, cum Parma vocaret,
 Optaretque suum Trinacris ora Patrem;
Roma suas dominis mundi de montibus arces
 Prospicit, & studiis invidet una trium.
Quid faciam? Parmae cedam? Trinacria flebit:
 Parthenopae cedam? Parma queretur, ait.
Trinacriae cedam? Siren & Parma querentur.
 Quin potius tantum sortior ipsa Patrem?
Cedite jam Natae, Matri concedite Patrem:
 An non vester erit, si meus, inquit, erit?

LIV.

De timido ANSA FULVIO.

DUM bellicosus nuper ANSA prandentes
In Othomanum Sarmatas adhortatur;
Prandete, dixit, milites, triumphalis
Jam coena vobis praeparatur in Coelo.
Dixit: sed ipse jam moventibus signis,
Et buccinarum tympanique rumore
Perterrefactus, ordiente Bellonâ,
In civitatem primus ANSA profugit.
Interrogatus inde, cur fugam mallet,
Et cur ad astra nollet ire coenatum?
Hac luce, fallax inquit ANSA, jejuno.

LV.

AUGUSTINO VIVALDO Praeposito Provinciali Romano Societatis Jesu.

CUM te nuper Honor liquidis circumvagus auris
Altus inauratis insequeretur equis;
Trans Alpes Helicenque volas, ubi prensus Honori
Dignaris meritâ Littava frena manu:
Cùm tamen ingratos aspernareris honores,
Itala festinâ corripis arva fugâ.
Hîc Latias iterum caperes cum jussus habenas,
Et victus meritis erubuisset Honor;
Non pudet a merito, dixit, me Praeside vinci:
Sed vinci toties a fugiente pudet.

LVI.

Ad PLAUTUM.

SIVE peregrinas mittam tibi, PLAUTE, Camoenas,
Sive Medusaeis fusile carmen aquis;
Non poteras, inquis, melius mihi mittere carmen,
Nec meliùs magno cum Cicerone loqui.
Non poteram meliùs? laus haec mihi falsa videtur,
Quaeve vel inviti stipitis esse potest.
Laudari puto me meliùs potuisse, sed a te
Laudari meliùs non potuisse puto.

LVII.

Mater NERONIS ad NERONEM.

QUO gladium vibras? utero, mammisne minaris?
Ah reprimat caecus barbara tela furor!

Lactabam mammis, utero te, nate, ferebam:
 Dignus erit veniâ forsan uterque locus.
Erramus. Qui te miseras malè fudit in auras,
 Dignus uterque mori: Caesar utrumque feri.

LVIII.

Eloquentia FRANCISCI Cardinalis BARBERINI.

QUALIS odoriferi per aprica rosaria Pindi
 Garrit Hyanteae lubricus error aquae:
Talis Apollineae, Procerum doctissime, linguae
 Pura Palatinas copia fundit opes.
Et tibi doctiloquae posuêre silentia Cyrrhae,
 Victaque Pegaseus comprimit ora liquor.
Saepe loqui docto possit cum Principe Roma;
 Discet ab egregio Principe Roma loqui.

LIX.

Ejusdem sacra Poësis.

CUM tibi Pierios velaret Purpura crines,
 Visa sibi raptis Laurea flere comis.
Illa fuit nostris quondam data gloria ramis:
 Cede meis, inquit, Purpura, cede comis.
Risit, & e summo respondit Purpura vultu:
 Cingo meas, inquit, Laurea, cingo comas.
Quid facitis? meritos ambae praecingite crines:
 Laurea Vatis erit, Purpura Regis erit.

LX.

Ad Adm. R. P. MUTIUM VITELLESCUM Praepositum Generalem Societatis Jesu.

EXCUBAT in medio tibi pulchra Modestia vultu,
 Et niveus roseo regnat in ore Pudor.
Simplicitas oculis, sacrâ Facundia linguâ,
 Ridet in ingenuis Gratia viva genis.
Majestas humeros, placidam Clementia frontem,
 Pura verecundus pectora Candor habet.
Prae foribus famuli, video, famulaeque morantur:
 Virtutem Dominam quis neget esse domi?

LXI.

Cerea NERONIS effigies in abdito reposita.

DURUS & in molli figit NERO vulnera cerâ:
 Mollis & in duro cera NERONE furit.
Cerea quid frustra Solem devitat imago?
 Ipse suo iratus diffluet igne NERO.

LXII.

In ceream Pueri JESU effigiem.

EXPRIMIT & verum mentitur cera Puellum,
 Et docet & verâ fallit Imago notâ.
Hos oculos gerit illa quidem, quos ille gerebat;
 Et quas ille genas, has gerit illa genas:
Tu tamen his oculis, hoc vultu luderis hospes.
 Id fieri possit quâ ratione, rogas?

Materiâ peccat, non peccat imago figurâ:
Cerea materies, melleus ipse fuit.

LXIII.

In maritimam Pali munitionem Ducum URSINORUM.

PULVEREIS simulant dum rauca tonitrua flammis,
Martiaque artifici fulmina nube ruunt;
Attonitis pelagi genitor Neptunus ab undis
Sulphureo afflatum sustulit igne caput.
Ecquis, ait, nostri tranquilla silentia regni,
Et resides bello sollicitavit aquas?
Jamque sibi duci volucres ad frena quadrigas,
Tritonemque cavâ proelia flare tubâ,
Armarique Notos Tempestatesque jubebat,
Et Thetin armatis vellere signa feris;
Cùm procul URSINI fluitantia signa Gradivi
Prospicit impulsis velificata Notis.
Ursus erat signum, picto quà sutilis Urso
Pensilis e summâ carbasus arce fluit.
Heus, ait, inceptis, Hiemes, absistite pugnis,
Et vos caeruleae ponite bella ferae:
Novimus excussum jaculantia monstra profundum:
Quae fera concepto mugiit igne, nova est.

LXIV.

Ad COSMICUM DE QUINCTO.

MULUM QUINCTUS emit, sed caecum, COSMICE, mulum.
Unum oculum mulus non habet: ille duos.

LXV.

De LUDOVICO XIII. Galliarum Christianissimo Rege.

Cum primo regni anno Rupellam ab eo expugnatam fuisse percrebresceret.

LUDO vices, LUDOVICUS ait. Mars risit; &, Ohe
Lude meas, inquit, Rex LUDOVICE, vices.
De puero, ni Rex esses LUDOVICE, vererer:
Et puer, & Rex es; regie lude puer.
Jacta Rupellani cecidit simul alea belli,
Ante tuos cecidit victa Rupella pedes.
Ludere perge vices, ut sunt tibi proelia ludus:
Sic, LUDOVICE, tibi vincere, ludus erit.

LXVI.

Libellus de Pietate christianâ laudatus.

PIETATIS iste est liber, & auctoris tamen
Nomen tacetur: ipsa conscripsit, reor.

LXVII.

Ad TIMANTEM Pictorem.

PINXISTI pulchrum pulchrâ cum Matre Puellum:
Nec tamen illa fuit pulchra, nec ille fuit.
Pictorem MARIAE meliùs vis pingere LUCAM?
Quis scit an errores corrigat ille tuos?

LXVIII.

De A. PERSII Satyris.

VIS PERSI tetricas videre noctes?
Auditor lege scripta, lector audi.

LXIX.

Tumulus conjugis PAULI SAPIEHAE duos inter equites hastatos.

QUIS jacet hîc? magnâ magnus de stirpe SAPIEHA.
Quis prope? SAPIEHADES sunt prope signa nurus.
Quo clarus conjux? clarissimus omnibus: armis,
Pace, fide, patriâ, religione, toro.
Quid certant equites? certant, quis vivere possit,
Vel meliore nuru, vel meliore viro.

LXX.

In cothurnatum Gallicum.

VECTARI rauco pudor est tibi, Gallice, curru?
Cur ergo rauco non pudor ire pede?

LXXI.

Ad JOANNEM CAROLUM CHODKEVIC. Ducem exercituum Poloniae adversus OSMANUM Imperatorem Turcicum:

cum Gymnasium inviseret.

SPERNERE si nolis vatis praesagia Musae,
Nil in te juris, CAROLE, casus habet.

Vilneae nuper dum mandat Apollo Thaliae,
Grammaticâ nomen flectere lege tuum,
Cunctatur, dubitat, pallet, rubet, haesitat, alget;
Haec hilari tandem voce Thalia refert:
CHODKEVIC, ait, est indeclinabile nomen:
Robore bella gerit, Casibus ergo caret.

LXXII.

In Stemma ejusdem W literam duodecimam inversam.

MAGNUS Alexander, Magnus Pompejus habetur;
Magnus habebaris, CAROLE, magnus Otho.
Scilicet hos Magnos magni fecêre triumphi:
Te major Magnum, CAROLE, palma facit.
Perlege stemma tuum: Vincis te, vincis & hostem;
Hîc quae terra legi non putat, astra legunt.
Si dubitas, hoc ipse Deo da stemma legendum:
De coelo Magnum Maximus ipse leget.

LXXIII.

Ad ROBERTUM Cardinalem BELLARMINUM.

De piis ejus de Aeterna felicitate, & Gradibus, &c. libellis, quos SOPHIA MELECIA Palatina magno studio paulo ante mortem evolverat.

INGENS gloria temporum tuorum
BELLARMINE Pater, beatiorum
Facundissime cygne gratiarum:
Conatusque tuos, tuasque noctes,
Sanctae pignora lucubrationis,
Victuros Pyliam libros senectam,

Palatina pio terebat usu,
Nec torpere sinebat, anguloque
Aut segnes humili jacere mensâ,
Coeli delicias, Gradusque coeli:
Queis, sacrâ pariter tuâque pennâ,
Aeternam reseras beatitatem:
Et gemmantia templa nundinaris
Lamentis, gemituque, lacrymisque.
Istos illa diu legens libellos.
Festinabat, & omnibus lacertis,
Remis omnibus, omnibusque velis
Ad coeli properabat usque portum.
Nunc densis lacrymis laboribusque,
Et densis lacrymis doloribusque,
Coeli nobile nundinata culmen,
Formosis spatiatur in viretis.
 Quid dici melius beatiusve,
BELLARMINE, tuis potest libellis?
Palatina tuis beata libris,
Tu lectore beatus es librorum.

LXXIV.

Ad CAECILIANUM.

CUM modò MAGDALIOS cecinisses carmine fletus,
 Et rapidos AFRAE, CAECILIANE, focos;
Continuò madidae properata volumina chartae
 Ad nos perferri, CAECILIANE, jubes:
Legi. Judicium quaeris de carmine? dicam.
 Digna fuit lacrymis MAGDALIS, AFRA focis.

LXXV.

De novo Gymnasii Florentini aedificio, cuius instauratio sub adventu CAROLI *Austriae Archiducis coepta.*

ARNUS, an umbrosas inter liquidissimus alnos
 Permessus Latiis luxuriatur agris?
Aesar, an Ausonias subter labentia turres
 Flumina Castaliis vociferantur aquis?
Pindus, an audaces mediis in nubibus Alpes
 Piniferis comunt frondea colla jugis?
Quidquid erit: veram referet Florentia Cyrrham,
 Quam novus Austriacâ condit Apollo lyrâ.

LXXVI.

SCAZON.

Aulam fugit ALOYSIUS.

FALLACIS Aulae pompa, criminum mater,
Quae turbulentae pulverem bibis pompae,
Rituque semper fluctuantis Euripi
Et huc & illuc ambulando, cursando,
Confabulando, garriendo, ludendo,
Et usque & usque & usque consalutando,
Quotidiano mersa navigas coeno,
Centumque pictis curribus lutum rumpis:
Sis o beata, delicata, formosa,
Morum Charybdis, Aula, pectorum Circe,
Dolosa Siren, innocentiae labes,
Fraudum satelles, officina fucorum:
Eas superbis semifulta lecticis,

Eas sereni luce pulchrior Phoebi,
Et per supinae colla plebis incedas.
Habe venustos, aureos, capillatos,
Pictos, perunctos, deque scrinio totos
Anteambulones laudis & trahas pompae;
Dum noster aulas ALOYSIUS vitet,
Centumque velis, & rudentibus centum,
Centum phaselis, palmulisque devitet.
Habe capaces patrimonii Scyllas,
Fundi Maleas, spongias crumenarum,
Onusta laudum plaustra, nominum rhedas,
Plenas jocorum risuumque carrucas,
Ineptiarum mille turgidos folles,
Quibus dolosae ficta dona naturae
Vultus Poëtas, & Poëtrias-linguas
Fecêre dudum, susque deque vertêre;
Quibus loquacis inficetiae plena
Negotiosa liminum salutatrix
Famelicorum turba circulatorum
Nugasque mille vendit, & locat risum,
Fraudumque frustis mille, mille fucorum,
Mendaciorum mille, mille nugarum
Suitque subsuitque mille centones:
Dum noster aulas ALOYSIUS vitet,
Centumque Phoebis, & Phlegontibus centum,
Centum quadrigis Pegasisque devitet.
Illum citato praepes impetu Virtus
Supra secures Caesarum, & Numae fasces,
Regumque & omne culmen Imperatorum,
Undamque supra civium, & fori fluctus
Enavigantem, passibusque non tardis
Mortalitatis saeva jura calcantem,

Nimbosque latè, filiosque nimborum
Super Cometas, rauca fulminum regna,
Puerperamque grandinum & nivis Lunam
Ad usque rerum vexit ultimos fines.
Ibi ille pulcher imperator astrorum,
Novae beatus institor voluptatis,
Plenum sonorâ gaudium bibit ripâ,
Rerumque dulci naufragatur in ponto.
I nunc superba, delicata, formosa,
I dives, Aula: sis beata, sis pulchra,
Conchyliata, purpurata, sis magna;
Dum te inde noster ALOYSIUS ridet.

LXXVII.

Hiems transiit, imber abiit, & recessit. Cant. 2.

In immaturam mense Junio B. ALOYSII GONZAGAE mortem.

O NIX! o niveis albentia colla pruinis!
 O oculi, o niveo lumina vincta gelu!
O niveae cervicis hiems! o laeve genarum
 Frigus, & hibernâ roscida labra nive!
O niveae crystalla manûs! o mite comarum
 Vellus, & intactis alba pruina genis!
Ah! vereor, ne vere novos abeatis in imbres,
 Dum celer aestivos Junius urget equos.
Siste, precor, Juni: crudeles, sistite, soles.
 Hic minimo liquidus diffluet igne puer.
Non opus est flammis. Satis est sibi dicat IESUS:
 Cessit hiems, imber cessit: Amice, veni.

LXXVIII.

Scazon de B. ALOYSIO.

JOCOSE Scazon, si quid hactenus mecum
Molli sub umbrâ populive laurive,
Lenisve buxi pampinive lusisti,
Valere jussis arbitrisque curisque
Mecum sub altâ feriare cupresso;
Mundoque versu simplicique dicamus,
Quid ille noster, ille civis astrorum,
Agit coruscis ALOYSIUS campis?
 Non ille nostros ducit amplius soles:
Non hac phaselo corporis, levis mundi
Tumultuoso fluctuatur in ponto.
Non has vocabat patrias domos umquam:
Coelum vocabat patrias domos semper.
Huc ille remis, huc rudentibus totis,
Ipsisque plenus carbasis anhelabat;
Huc aestuantes dirigebat antennas:
Huic alligavit insulae suam navim.
 Hîc sempiterni vere cingitur Maji,
Hîc pervagatur elegantibus campis,
Hîc rure coeli fruitur, & procul curis
Inter virentes aureis comis lauros,
Crispas cupressos, ilices capillatas
Quotidianus ambulator incedit;
Quà bruma nusquam, vel comantis Autumni
Tonsor November frondeum nemus radit,
Ridetve calvos Januarius montes;
Sed delicatos criniuntur in flores
Aeterna prata: musici strepunt luci:

Ripae loquuntur murmurantibus rivis:
Et limpidorum margines fluentorum,
Et hinc & illinc verberante se fluctu,
Et hinc & illinc invicem cachinnantur:
Manusque pulsu, vel volubilis plectri,
Oblivioso de silentii somno
Expergefacta sponte garriunt plectra:
Lenique subter dormiente Neptuno
Tenerrimorum mollis aura ventorum
Depectit agros: desides hiant Euri,
Et otiosis oscitantur in campis.
Hîc ille noster, ille civis astrorum,
Conchyliato purpuratus ornatu,
Eunte pompâ siderum coronatur,
Solisque fulvâ totus ardet in pallâ.
Et nunc per arces coelitum, per accessus,
Amethystinata templa, gemmeas sedes,
Et civitatis per forum Sioneae,
Et fulgurantûm porticus platearum,
Calcat superbum siderum pavimentum.
Hîc LAINIUM compellat, hîc EVERARDUM,
Hîc laetus ambit BORGIAM salutator,
IGNATIOve flammeove FRANCISCO
Enarrat, ipsâ delicatior Suadâ,
Miranda temporum acta Claudianorum:
Suoque longos MUTIO rogat Soles:
Mellisque rivos, balsamique miratur
Et gaudiorum, nectarisque, lactisque
Formosa pictâ stagna trajicit cymbâ,
Et delicato naviculatur in ponto;
Nanosque colles, hispidasque verrucas
Pulcherrimorum lustrat ilicetorum.

O gestientûm dulce siderum regnum!
Vestrum clientem, pro laboribus tantis,
Doloribusque, lacrymisque, curisque,
Desideratos recreate per campos.
Gaudete Tempe siderum, domus coeli:
Ridete, quidquid est domi Voluptatum:
Plorate, quidquid est foris Querelarum.

LXXIX.

JOANNIS CAROLI CHODKEVICII, Polonici Lithuanicique contra OSMANUM Turcicum Imperatorem exercitus Ductoris, statua in hortis Mediceis.

QUEM modò Threïcii pulchrâ sub fronde triumphi
 Marmoreâ spectas ponere bella manu:
Hic Asiae populos, & flava Propontidos arma
 Stravit, Abydenas depopulatus opes.
Fortis adhuc meminit bellacis dextera ferri,
 Dilectumque latus conscius ensis amat.
O! nisi captivas vincirent marmora plantas,
 Iret in hostiles libera dextra globos.

LXXX.

In tres Fluvios, stemma JOANNIS CAROLI CHODKEVICII, dum templum Collegio Societatis Jesu Crosense exstrueret.

QUAE gemmantibus hinc & inde rivis
Currunt flumina? CHODKEVICIANAE
Currunt flumina Liberalitatis.
Non tam divitibus superba ripis

Gaudet Lydia; non amoenitatum
Tellus mater & elegantiarum
Felix Americe fluentis auri,
Quae centum populis tributa solvens
Effundit facilem per arva censum,
Et crebro sata comit unione;
Quàm queis patria, Martiusque fulgor,
Et pictae Superûm rigantur aulae.
Haec scis unde fluant fluenta nobis?
Ostendis CAROLI manum. Sapisti.

LXXXI.

Dictum JOANNIS CAROLI CHODKEVICII, cum castra ad Chocimum in Dacia contra Byzantinum Imperatorem moveret.

VELOX Fama malum, tumultuosis
Dum praetervolat incitata pennis
Arces, oppida, rura, civitates,
Ducentis canit, & canit trecentis,
Braccatis canit, & canit sagatis,
Hostem millibus imminere Turcam,
Et jam terga remurmurantis Istri
Securum superambulare Martem.
Addit, Bistonas, impiosque Thracas
Mixtos innumeris venire turmis.
Haec dum CAROLUS audit: Ut sciamus
Veri nuntia Fama num sit, inquit,
Hic hostem mihi computabit ensis.

LXXXII.

Statua M. TULLII CICERONIS apud Magnum Hetruriae Ducem.

ORA Myron, humeros Lysippus, lumina finxit
Praxiteles: vocem fingere nemo potest.

LXXXIII.

Pompa, quâ sacratissimum CHRISTI CORPUS a Romanis Pontificibus ad D. Petrum deportatur.

AELIA cur tantis glomerantur compita turmis,
Et populi toto fluctuat unda foro?
Cur refluis fervent Vaticana palatia turbis,
Dardaniaeque vomunt agmina mille viae?
Quid juvat aethereis populos accurrere mensis?
Ut satiet populos, ambulat ipse Cibus.

LXXXIV.

PAULO PIMELIO missum ex succino munus.

QUAE placet ipsa sibi secretae sidere formae,
Ridet & arcanâ succina gemma die,
Supplicibus vulgò libanda dat oscula culmis,
Libandas stipulis pulveribusque genas.
Et me, PAULE, tuus rapit ad sua lumina candor:
Nimirum gemma es succina, pulvis ego.

LXXXV.

Laetabimur memores uberum tuorum. Cant. 1.

Ad Sponsum coelestem.

DICEBAS te velle tuis me pascere mammis,
Dum mea sollicitus pectora torret amor.
Clamabam: Mea mamma meum mihi manna ministra:
Nec tu praesto mihi, nec tua mamma fuit.
Adspicio Terras & Coelum: Forsitan, inquam,
Dextra Dei tellus mamma, sinistra polus.
Risisti, dicens: Ipso te Numine pascam.
Os utinam nobis Terra Polusque foret!

LXXXVI.

Reverendo Patri LEONI SANCTIO Concionatoris munere functo Româ discedenti.

NEC potui Latiis altum te cernere Rostris,
Quassantemve pio conscia corda metu?
Ah saltem pro me, cui tanta potentia fandi,
Orator magni Numinis esse velis!
An non id merito possim te jure precari,
Cui merito possim dicere, SANCTE LEO?

LXXXVII.

De divino Amore.

RETIA nectentem nuper mirabar Amorem,
(O quid non facilis fingere possit Amor!)
Aurea pinna fuit, lapis aureus, aurea restis,
Aurea compages, aurea nassa fuit:

Aureus ipse fuit: sed dum sibi flumina desunt,
Heu mea quò vertam retia? dixit Amor.
Ad JESUM converte, Puer, tua retia, dixi;
Ipse tibi fuerim piscis, & ille mare.

LXXXVIII.

In Stemma JOANNIS CAROLI CHODKEVICII: Crucem Sagittae implexam & Calci, Tria flumina, & Grypha pedibus gladium vibrantem.

CRUX micat in telo, crux altera calce coruscat:
Forsitan haec Fortem nuntiat, illa Pium.
Aurea tergemino volvuntur flumina lapsu:
Ista docent Largum flumina forsan herum.
Felicem gestat felix avis ore lapillum:
Felicem dominum forsan & illa notat.
Quid dubitem Fortem, Felicem, & dicere Largum,
Cum Gryps ad voces annuat Ense meas?

LXXXIX.

In Gryphem, dum JOANNES CAROLUS CHODKEVICIUS, aliquot relictis cohortibus in Moscovia, ad regni Comitia abiret.

VIDERAT Hyrcanis Moscovia Grypha pruinis
Ad Litavum tandem vertere rostra solum:
Ille ferus Gryps, inquit, abit; nil Ense nocebit,
Non Ales rostro, non petet ungue Leo.
Non est cur, a te quod flexerit ora, triumphes;
A tergo longa est cauda relicta: Cave.

X C.

In duas Sagittas terrae coeloque obversas.

Stemma illustrissimi EUSTACHII VOLLOVICII *Praesulis Vilnensis.*

BISGEMINOS Petrus CHRISTO monstraverat enses,
Urbs raperet captum cum Solymaea Deum.
Ferre cruentandum clementia lumina ferrum,
Ferre necaturas non potuêre manus.
Ultrices majora manus tamen ausa parabant,
Ut tandem CHRISTUS dixerit esse satis.
O si tunc geminas monstrasses, Petre, sagittas,
Quàm meritò CHRISTUS diceret esse satis!

X C I.

In duas easdem Sagittas.

Allusio in Cant. 4.

In uno oculorum, & in uno crine colli.

VIRGILIUS quondam, *Telum facit Irā*, canebat:
Tela facit, meliùs sed cecinisset, Amor.
Est oculus Telum: divino crinis Amori
Est Telum. Quid non figere possit Amor?
Est oculus, sed qui superas se tollit ad auras;
Est coma, deciduo quae petit ima gradu.
Quis scit, an obversae Coelo Terrisque Sagittae,
Haec oculus non sit Praesulis, illa Coma?

XCII.

In easdem Sagittas.

AERIS, & Argenti, & Ferri rude vulgus, & Auri,
Ibat ad Aetnaei jurgia fortè fori.
Lis fuerat, quonam posses, Vulcane, metallo
Digna VOLOVICIA condere tela manu.
Caussidicum vicit, Vulcano judice, Ferrum,
Factaque sunt forti Ferrea Tela viro.
Tum Faber ad socios operum: Sint Ferrea tela:
Ipse mihi VOLOVIC aureus, inquit, erit.

XCIII.

Ad illustrissimum HIERONYMUM VOLLOVICIUM. dum Samogitiam ingrederetur.

ISSE suas ut te Samogitia sensit in oras,
Luserunt vitreo pulchra fluenta pede.
Florida festivas agitarunt rura choreas,
Laetitia madidae personuêre domus.
Ocyus i, Praeses: si fortè venire moraris,
Huc venient campi, flumina, rura, domus.

XCIV.

In Soleam tribus insignitam Crucibus.

Stemma illustrissimi & reverendissimi STANISLAI KISZCAE, Praesulis Samogitiae.

QUIS tam concordi junxit duo robora nexu?
Quis Soleam socias jussit habere Cruces?

An quia KISZCANAE monstrant insignia gentis,
 Certatimque sacro laudis honore nitent?
An quia calcari cupiunt, humilesque latere,
 A Domino morem quem didicêre suo?
O celebres humilesque nimis! magis, inter honorem
 Dum nituêre, latent: dum latuêre, nitent.

XCV.

In tres ejusdem Cruces, & tres Tubas.

KISZCA, tuas dum cerno Cruces, dum classica cerno;
 Sollicitat mentem terror amorque meam.
Cerno Cruces? ignis sancti me flammat Amoris:
 Et dico, Mentis Crux medicina meae est.
Cerno Tubas? timeo: Fors, inquam, bella parantur.
 Sed cum nulla sonent proelia, rursus amo.
Quid secura tuae faciet Fiducia plebis,
 O Praesul, si te diligit ipse Timor?

XCVI.

In tres Tubas ejusdem reverentissimi Praesulis coëuntes.

CATHOLICOS saevis dum provocat Haeresis armis;
 Innumeris parent impia castra Tubis.
Haec Batavam, canit haec Scotam, canit illa Britannam,
 Et diversa sonat quolibet ore Fides.
Non sic Catholicas hortantur cornua turmas:
 Una Fides ternâ consonat ecce Tubâ.
Quae tam concordi sociantur classica cornu,
 Impia castra, Tubas creditis esse? Tuba est.

XCVII.

In ensiferum Grypha,

Stemma J. CAR. CHODKIEVICII M. D. L. supremi exercituum Ductoris.

Hic, qui supinos defluentibus plumis
Investit armos, & bicorporis plantae
Effultus ungue rectus imminet coelo,
Et letiformi Marte proeliaturus
Explorat ensem providus duellator,
Non Atticarum flexili chorearum
Proludit orbe, non rotatili plausu
Reciprocante verberat solum plantâ:
Cuniculosis non Amazonum silvis
Inhospitales Arcton appulit gressus:
Sed e tropaeis laetus Imperatorum
CHODKEVICANAS transmigravit in ceras,
Suisque clarum stemma laudibus fulsit.
Nunc ad Poloni Martis aereos cantus,
Tubaeque gratum murmur exsoporatus,
Formidolosos ense fulminat Turcas.
Avertat isthinc pervicax Hetruscorum
Et Apulorum veritas Sacerdotum
Victoriarum nuntias coturnices,
Vates columbos, auguresque cornices.
En certiora, magne militum Ductor,
Gryps Lechicorum signa dat triumphorum:
Ut dum per auras fluctuante subsultu
Stat ludibundus, & velut theatrali
Pugil bipenne motat areâ ferrum,
Spectator ipse nesciat, tuum Grypha
An proeliantem cernat, an triumphantem.

XCVIII.

De BB. AGAPI & CHRONIA Virginibus & Martyribus. quae sorores ob CHRISTUM carcere maceratae, postea in ignem missae, sed inviolatae, oratione ad CHRISTUM fusâ, ad coelum evolarunt.

NIL juvat includi tenebroso carcere Divas:
Te melius caeco carcere, CHRISTE, vident.
Nil juvat ignitis immergere membra caminis:
Ignoscit casto conscia flamma pedi.
Compositis ambae venerantur sidera palmis,
Et sociâ Superûm culmina mente petunt.
De flammâ carcer, de carcere flamma meretur:
Flamma soror, carcer frater utrique fuit.

XCIX.

De S. LEONE Pontifice, qui ATTILAM Hunnorum regem in Italiam cum copiis influentem monitu suo & oratione repressit.

ATTILA Pannonicis populatur caedibus Alpes:
Obvia magnanimus tendit in arma LEO.
Adversâ gemini concurrunt fronte Leones,
Inde LEO Dacus, Tuscus & inde LEO.
Conscius ille sui, fera repulit arma, furoris,
Nempe tuâ monitus maxime voce LEO.
O quem te memorem! quo Regem nomine dicam!
Ille LEO raptor, tu LEO pastor eras.

C.

De S. ARDALIONE, qui ex Mimo repente Christianus effectus, sui testimonio sanguinis CHRISTUM confessus est.

ARDALIO sacros deridet carmine ritus,
 Festaque non aequâ voce theatra quatit.
Audiit Omnipotens: Non est opus, inquit, hiulco
 Fulmine; tam facilem, Gratia, vince virum.
Deserit illa polos, & deserit iste theatrum,
 Et tereti sacrum volvit in ense caput.
Sic sic, inquit, abit nostrae Comoedia vitae:
 Terra vale, coelum plaude, Tyranne feri.

CI.

De SS. BASILISSA & ANASTASIA, quae sub NERONE lingua pedibusque praecisis, percussae gladio occubuerunt.

FORTIS Anastasiae comes est Basilissa sorori:
 Illa canit CHRISTUM voce, nec ista tacet.
Caesareas utriusque sonus dum venit ad aures;
 Vulnere lingua, simul pes utriusque cadit.
Utraque sponte genu sinuato vulnera curat,
 Et te prociduo poplite, CHRISTE, colit.
Irasci CHRISTO nescis, improvide Caesar:
 Quem tacuisse velis, sic coluisse jubes.

CII.

De S. APOLLONIO Senatore, qui, lecta pro CHRISTI religione in Senatu Apologia, gladio percussus est.

CREBER APOLLONIUM pronâ bibit aure Senator,
 Dum legit arcano nobile dogma libro,
Aetatemque canit CHRISTI, sanctosque triumphos,
 Et stigiâ nuper capta tropaea domo.
Sed tamen insontem mulctat sententia Divum,
 Romanumque jubet tingere caede forum.
Ne dubitate novo, Romani, credere libro:
 Mucro stilus, sanguis litera, Roma liber.

CIII.

De S. ADALBERTO Gnesnensi Archiepiscopo & Martyre, qui a Prussis lanceis remisque appetitus, pro CHRISTO fortiter occubuit.

SAEPE Tyras, ALBERTUS ait, & saepe Tibiscos,
 Istrum saepe peto, navigo saepe Salam.
Ah quando tandem stellantia litora visam!
 Ah quando certâ sidera puppe petam!
Dixerat, & crudis Prussus dat vulnera contis,
 Et creber remis pectora nauta quatit.
Utere jam remis, & largum funde cruorem:
 His remis, isto flumine, vise Polum.

CIV.

Puer JESUS totus desiderabilis.

HYBLAEI rores, & Hymettia liba, valete,
 Pinguiaque Assyriis deflua mella favis.

Me trahit ille ferax sanctorum vultus amorum,
Ille verecundo vivus in ore pudor.
Cum mea mens sacrae satiatur imagine formae,
In desideriis pascitur ipsa suis.
O JESU, mea sola fames, mea sola voluptas,
Quàm sapis ipse, tui si sapit ipsa fames!

CV.

Vox dilecti mei.

AH! ego tam liquidas surdus non audio voces?
Alter & infaustâ cantus in aure sonat?
Clamat, Ede, tellus: respondent aequora, Pota.
Vasta sitim faciunt aequora, terra famem.
Terra dehisce, cavis arescite flumina ripis:
Respuit & voces auris, & ora cibum.
Ut solo te, CHRISTE, frui possimque velimque,
Totus & os posthac, totus & auris ero.

CVI.

Imago sanctissimae VIRGINIS PLANCO missa.

MISI, PLANCE, tibi tenerum cum Matre puellum,
Deliciasque meas, deliciasque tuas.
Mittere nobilius, majus comprendere palmae
Nil potuêre meae, nil voluêre tuae.
A me plura tamen si munera, PLANCE, requiris:
Non a me, a donis plura require meis.

CVII.

De plurimis CHRISTI Martyribus, qui navi vetustae impositi, demersi sunt.

DEGENEREM linquunt tenebrosi carceris umbram,
Ut scandant fragilem mascula turba ratem.
Sunt illic merces, plagae; sunt vota, rudentes;
Mors pretium, virtus prora, carina salus,
Vincla fides, malus pietas, suspiria venti,
Spes velum, remus gratia, rector amor.
Tunc Deus, His si navis, ait, mea cingitur armis,
Typhi, tuam coelo dejice, mitte meam.

CVIII.

De PALMULO adolescente sanctissimo immature vita functo.

VIXISTI tibi, vixisti quoque, PALMULE, CHRISTO,
Longa tibi fuerat vita, brevisque DEO.
Semper vixisti CHRISTO, tibi, PALMULE, raro:
Longa DEO fuerat vita, brevisque tibi.
Mortuus es victurus: erit tua, PALMULE, vita
Longa brevisque tibi, longa brevisque DEO.

CIX.

De S. SIMEONE STYLITA.

EST, inquit SIMEON, tellus mihi parvula punctum:
Quis velit in puncto, CHRISTE, movere pedes?
Ergo pedes posthac aeternùm stabitis, inquit,
Ne tam parva meum semita fallat iter.

Constitit: & stanti tricesima vertitur aestas,
 Quae tandem merito contulit astra viro.
Si tibi terra fuit punctum, sint circulus astra:
 Jam lato choreas plaude per astra gradu.

CX.

CHRISTI in Cruce vox, SITIO.

AH! sitio, clamas, Princeps pulcherrime rerum:
 Non habeo pro te dulcia vina: siti.
Tu tamen, Ah! sitio, clamas: dabo pocula, Sponse:
 Heu mihi! sed mixto pocula felle dabo.
Haec, mi Sponse, bibe: quaeris cui fortè propines?
 Ad me pro mundi, CHRISTE, salute bibe.

CXI.

De S. IGNATIO Martyre, cuius in corde nomen JESUS augustissimum aureis incisum literis post mortem inventum.

AUREA in IGNATI fulgent cognomina corde:
 Hîc tua tu tecum nomina, CHRISTE, locas.
Sparserat effuso Martyr cor sanguine: de quo
 Aurea te referens litera facta fuit.
Unde potest fulvum mutari sanguis in aurum?
 Sed tamen est sanguis Martyris: ergo potest.

CXII.

In gratiam MARTINI BADACH ex Vilnensi Academia in Germaniam proficiscentis.

SI te Theologum judex audiret Aquinas,
 Ingenium Thomas diceret esse suum.

Si te Oratorem facundo Tullius ore
 Audiret, linguam diceret esse suâm:
Quae tua sunt, si fortè, BADACH, tua dixeris esse;
 Ingenio Thomas, Tullius ore caret.

CXIII.

In tres Tubas, stemma JOANNIS RUDOMINAE, Equitis Lithuani.

TRES nuper Divae, Bellona, Diana, Thalia,
 De RUDOMINAEIS dimicuêre Tubis.
Nostra Tuba est, Bellona inquit; Tuba nostra, Diana, est:
 Haec, inquit, potius nostra, Thalia, Tuba est.
Audiit, & Getico Mavors subrisit ab Haemo,
 Nil mihi cum vestris, numina docta, Tubis.
Vestra Tuba est, Bellona, inquit; Tuba vestra, Diana, est;
 Vestra, Thalia, Tuba est; sed RUDOMINA meus.

CXIV.

De morte CAESARIS N. qui scenicum dum lustrat coelum, praeceps inopino casu ad theatrum datus, exspiravit.

VIVUS ubi roseum fulgor mentitur Olympum,
 Et simulant vivas aurea tecta domos,
Picta renidentis dum lustrat sidera scenae,
 Atque alacres CAESAR fertque refertque gradus;
Pendula nitentes decepit bractea plantas,
 Atque suâ quassum mole necavit onus.
Noxia Caesaribus semper sublimia: quisquam
 Ad superos veniat CAESAR, & inde ruet.

CXV.

Idem loquitur de se.

FALSA theatralis dum sidera miror Olympi,
Vera mihi, dixi, sidera pande, DEUS.
Dum meus has LOJOLA Pater modò cerneret oras,
Putida, clamabat, quàm mihi sordet humus!
O mihi tam pulchri reserentur morte penates!
Vera mihi reserat, dum loquor, astra DEUS.
At quia mors aberat coelo quaesita, cadendum
Ad terram nobis, ut moremur, erat.

CXVI.

De eodem.

SCENICA mentiti dum fortè palatia coeli,
Et dubio CAESAR scanderet astra pede;
Aurea quae falsi simulaverat atria coeli,
Scissa ruinosum tela fefellit iter.
Decepto ruit ille gradu; tragicique doloris
Ad sua materies ipse theatra redit:
Et JESUM vocat ore. Pii ne flete sodales,
Non ruit ex astris CAESAR, in astra ruit.

CXVII.

De duplici SENECA, ad PAULUM.

DE gemino SENECA pugnat sententia Vatum.
Conveniet, si tu, PAULE, secundus eris.

CXVIII.

In PHILIPPUM Rhetorem.

NON poterat jussus tria dicere verba PHILIPPUS:
Si vultis causam nosse, disertus erat.

CXIX.

De nobili adolescente in feriis Bacchanalium miserabiliter exstincto.

SALTANTES nuper Mors viderat atra Lupercos,
Et se festivis miscuit ipsa choris:
Ebria perque domos saltabat, perque plateas,
Morborum longo praeveniente choro.
Hîc uni juvenis dum fortè resistere vellet,
Ebria non meritum messuit ense caput.
Tollite de lautis, juvenes, convivia mensis;
Quis scit, an ex vestris non bibat illa scyphis?

CXX.

In gentilitium stemma CAROLI CHODKIEWICZ, Palatini Vilnensis, cum Societati Jesu Crosae templum fundaret.

DISSONA Tela, Cruces, Gryps, Calx, tria Flumina, Pennae,
In CHODKIEVICIA consona laude sonant.
Si Templum ponas inter tot stemmata, cernet
Se medio laudum CAROLUS esse choro.

CXXI.

In honorem ejusdem. cum templum idem fundaret,

HAEC, quae nubivago rotantur axe,
Et de nubibus aërisque curru
Armamenta novas cient procellas,
Et rauci tonitruque fulminisque
Picto fulgure mentiuntur ignes,
Haec Mavortia fulminum satelles,
Quam comit face fulgurator aether,
Et flantum vehit essedo Notorum,
Lechi nobile stemma, concitavit
In Lunas, Othomanicumque vulgus.
Victrices Aquilae, Polona signa,
Huc ad sidereae Parentis aras
Et surgentia convolate templa.
Praebet fulmina Virgo: Ductor artem.

CXXII.

In eundem.

PRINCIPIIS operum superas delapsa per auras
Turba faves: crescet sedulus inde labor.
Vulnificos manibus pietas si suggerit enses,
Non inclementis credimus arma Dei.
Templa vocant Superos: Superis mortalia curae;
Et socias jungunt terra polusque manus.
Rite fit, o Superi! patrios dilectus in hostes
Dux melior, miles fortior esse queat?

CXXIII.

Liberalitati ejusdem Ducis sacrum.

TERNA pluunt densis quae liquida munera nimbis,
Sunt CHODKIEVICIAE munera larga manus.
Sunt sua dona Duci proprio servata labore,
Et sua sunt Patriae, sunt sua dona Deo.
Quae majora putas, uno quae fonte redundant?
Nam dispar triplici funditur amnis aquâ:
Templa Deo, Patriae libertas, & sua laus est;
Magna sibi, Patriae maxima, rara Deo.

CXXIV.

Numerabo vos in gladio. Isai. 65.
Justitiae ejusdem sacrum.

CAROLUS enumerat numerosi castra Geloni.
Non fallet Justam, Justa Tabella manum.
Victa luet meritas Othomana licentia poenas,
Quosque Stygi vindex immolet, ensis habet.
Coge pharetratas campis, Othomane, catervas,
Quae Lechicas quondam diripuêre domos:
Cultus ad hunc lapidem recti bonus arbiter ensis,
Non feret intactum longius ire nefas.

CXXV.

Fortitudini Ducis ejusdem sacrum.

ECQUID ferrea nubibus procella
Telis fulminat, & pluente ferro
Campos Martius inquietat imber?
An in Bistonii genus Tyranni

Thracum millia, Thraciasque Lunas
Conjurata tumultuantur astra?
An de coelite mittit officinâ
Sanctorum Dea Dux manipulorum
Robustissima CHODKIEVICIANIS
Armamenta toris? utrumque credo,
Nostri symbolon imminet triumphi;
Et ne quis dubitet, Virago nostras
Aequâ ponderat in bilance vires,
Aequâ ponderat in bilance palmas.

CXXVI.

Eidem Fortitudini sacrum.

AUDITIS? cecinere tubae, fremit aethere Mavors,
 Crudaque de solidis nubibus arma cadunt.
Scilicet ista suo templi memor arma clienti
 Virgo dat, & socias sedula jungit opes.
Diva, fave! tibi templa solo, tibi ponimus aras,
 Tu bona sidereis omnia mitte plagis.
Quid CHODKIEVICII dubitas de pondere ferri?
 Omnis enim tanto sub Duce palma levis.

CXXVII.

In Stemma gentilitium Ducis ejusdem.

O QUANTAE fulgent Volucres, Diademata, Telum,
 Calx, Galeae, Fluvii, Litera docta, Cruces!
Cui tam concordi clarescunt stemmata laude?
 Laude vir est clarus, clarior illa viro.

CXXVIII.

In gentilitium Gryphem Ducis.

GRYPHA Borystheniis reducem Pax vidit ab arvis,
Et moesto teneras lavit in imbre genas.
Fulget adhuc, inquit, nec adhuc tibi conditur ensis?
Ah vagina suum si revocaret onus!
Audiit & placidas Gryps misit in aëra voces:
Nonne vides sanctas Pacis in ense notas?
Quod tibi nec soleae, nec sunt tibi tela timori,
Crux facit; & nostro cernis in ense crucem.

CXXIX.

In eundem gentilitium Gryphem.

ALITUUM Gryps ille tuus, rectorque ferarum,
Armiger est patriae, Carole magne, tuae.
Concita funestos si patria fertur in hostes,
Et Gryps praecipiti fertur in arma gradu.
Illa vocat, vocat hic, legit haec, legit ille cohortes,
Illa suos enses vibrat, & ille suum.
Carole, quam simili patriam virtute tueris?
Quod cupit illa, facis; quod facis, illa cupit.

CXXX.

In eundem.

NON est, quod metuas hostiles, patria, turmas,
Te vigil opposito Carolus ense tegit.

Non est, quod metuas civilis funera dextrae,
 Gryps in civiles fulminat ense dolos.
Ense ruent hostes, Ductor si strinxerit ensem;
 Perjuri, si Gryps strinxerit, ense ruent.
Quid Gryphi, tantaque Duci pro laude precabor?
 Gryps Aquilas ducat, Carolus ipse Duces.

CXXXI.

In eundem, & Aquilam Moscoviticam.

QUADRUPEDUM frustra Dominum volucrumque lacessis:
 Non nisi cum magnis dimicat ille feris.
Servantur tantae magnis cervicibus irae:
 Non potes hoc tenuis praeda sub hoste mori.
Si tamen insigni cupias occumbere leto,
 Non meliore mori praeda sub hoste queas.
In pennis Aquilam, cognoscis in ungue Leonem.
 Si pugnas, unguis: si fugis, ala premet.

CXXXII.

In eundem Gryphem.

ALITIBUS socium quis crederet esse leonem?
 Quis socias aquilae crederet esse feras?
En placidam subiere vicem volucresque feraeque:
 Gryps gaudet volucris, gaudet & esse Leo.
Pingitur his nostri signis concordia regni:
 Haec placidae tellus omina pacis habet.
Nec vereare, suum Gryps quod porrexerit ensem,
 Cum coelo pacis foedera nempe ferit.

CXXXIII.

In eundem.

QUADRUPEDUM Leo rex, Aquila est regina volucrum.
Gryps utrumque tibi, spondet uterque decus.
Dat pennas Regina tibi, dat nobile rostrum,
Rex jubet hostiles ense fugare globos.
Ergo sui vexilla Ducis grex pronus adorat,
Quem fovet Arctois Littavis ora plagis.
O Superi! servate Ducem, servate gregemque,
Armet ut iste Ducem, ducat ut ille gregem.

CXXXIV.

In eundem.

GPYPHA per hostiles gradientem viderat agros,
Dum peragrat patriam Moschicus Ales humum.
Trans arces, trans rura volat: per rura, per arces
Adsequitur Moscham Martius Ales Avem.
Haec rursus repetitque lacus, albamque paludem:
Sed Gryps praecipites occupat arte vias.
Quid frustra terramque fugâ coelumque fatigas?
Quam fugis, & volucrem cernis, & esse feram.

CXXXV.

In eundem.

ARDUUS ex tanto Gryps territat aethera ferro,
Et stringis validos, bellice mucro, pedes.

Subdita defendunt fortes diademata plantae,
Claret & in fido tuta corona pede.
Esse quid hoc dicam? Regni bonus esse patronus
Crederis: id late conscia fama canit.
Gryps tuus unde potest patriam defendere solus?
Sed tamen esse tuus dicitur, ergo potest.

CXXXVI.

In eundem & reliqua Stemmata.

STEMMATIBUS septus claro Gryps vertitur orbe,
Pendulus & forti mucro sub ungue sedet.
Bella vehit vitiis: si lasset pugna ruentem,
Optatam ternus porriget amnis opem.
Tela latus cingunt: si telis appetat hostes,
Cum Cruce Calx venient, si scelus orbe fuget.
Ergone nulla feret meritae pia praemia laudis?
Invertat gladio W. * *Mihi magnus erit.*

* *Nota* W. *inter stemmata Ducis est. Inversum autem initialem literam* Magni *significat.*

CXXXVII.

In Stemma idem.

STEMMATIS orbe tui praepes convertitur ala,
Terga Cleonaeus gyrat & alta Leo.
Mentis honos altae meritas accommodat alas,
Qui jubet in superis figere castra plagis.
Magnanimum jungit Constantia laeta Leonem,
Quae jubet humanae fata domare vicis.
Si terrâ & superis potes hostem pellere campis,
Unà te plaudat terra polusque Duce.

CXXXVIII.

In idem Stemma.

CAROLE, cerne piis Divina potentia signis
Quae tibi sollicito porrigit arma Duci.
Si tibi res altae subeant, & fama laborum;
Alta premes forti tergore, magne Leo.
Deprimat adversis si sors malesana procellis;
Promittis certam, mobilis Ala, fugam.
Si prêmit alta Leo, si diffugit Ala profunda;
Sortem sub pedibus quis neget esse tuis?

CXXXIX.

In idem.

QUALITER armato victor fera Carolus hosti
Bella det, & ditet mortibus arva feris,
Explicat hoc mucrone truci Gryps belliger ales,
Belligeras moveat quantus in arma manus.
Hostis cum Carolo qui Martem accendere tentas,
De famulo tali conjice quantus herus.
Cum ruit in cuneos, Aquilae ruit ille volatu:
Cum quatit hic Moschos, terga Leonis habet.

CXL.

In idem.

AETHEREAS scandes, Carole, cum magnus ad arces,
Gryps Domino socium servus inibit iter.

Hic ubi disjunctam cernet de corpore mentem,
Disjungi terris protinus ille volet.
Jura Dei poscent Aquilam, sed signa Leonem,
Orion gladium vult sibi jure dari.
Rarus habere potest superis sua stemmata campis:
Tu retines, nam sunt his tibi parta locis.

CXLI.

In idem.

FULMINEO cerno gaudet Gryps ense biformis,
Compressum rapido pondus & ungue premit.
Indocili metuo tribui fera robora servo:
Rara manus gladium rite rotare potest.
Accipe quaeso tuum (terret Gryps), Carole, ferrum,
Ne creet exsangues pallida cura metus.
Sed puto Gryps solum lectus manet armiger ensi,
Quantus! qui brutis ponere jura potest.

CXLII.

In idem.

CONSPICE ceu Gryphi stat forma bicorporis umbrae:
Hinc aquilae species, promicat inde leo.
Cur aquilae cecidit portandus mucro ministrae?
Et non bellipotens haec movet arma leo?
Corporeos contra validus leo sistitur hostes,
Insidiis aquilam mentis at hostis agit.
Quod gerat haud stupeas gladium Regina volucrum:
Mens maiorem hostem corporis hoste gerit.

CXLIII.

In idem Stemma.

JUSTITIAE quantus cultor jurisque vetusti
Carolus, enarrant stemmata clara viri.
Rex sacer ornaret magnas cum stemmate natas,
Justitiae gladium stemma tenere dedit.
Justitiam populi metuuntque coluntque frequentes:
Carolus en gladio stemmate victor ovat.
Quae majora dari poscis tibi stemmata laudis?
Par cum justitiâ, Carole, stemma tenes.

CXLIV.

Primae aetati ejusdem Ducis.

QUOD puer Alcides geminos eliserit angues,
Invictum loquitur posthuma fama virum.
Carole, nec poteris primos inglorius annos
Currere; Castaliae sed geris arma Deae.
O quam te forti stupuit certamine Pallas,
Expugnas clavis dum sacra regna jugi.
Major es Alcidâ: tenues hic vir premit hostes,
Tu puer invictam Pallada victor habes.

CXLV.

Maturae juventuti ejusdem.

SCYRIA dum magnum servarent litora Achillem,
Monstravit validum Graja carina virum.

Te quoque, pro patriis bellator Carole regnis,
Moldavia ingentem nuntiat esse virum.
Hebri fortis erat sub flumine lotus Achilles:
Te fortem sudor sed magis esse facit.
Major es Aeacidâ. Trojanus sudor Achillem
Perdidit, ingentem te facit esse virum.

CXLVI.

Virili aetati Ducis ejusdem.

POMPEI felix, celer Hannibal, inclyte Caesar,
Marcelle in bellis fervide, caute Fabi,
Laurentes aquilas nostris submittite regnis,
Hoc poterunt melius belligerare Duce.
Legistis magnae felicia bella juventae:
Cernite nunc acri parta tropaea viro.
Nec vos absentis jam quaerite gesta senectae:
Non decet aeternum fessa senecta virum.

CXLVII.

In quendam, qui auctorem carpserat, quod Sathanam in secundâ syllabâ & produxisset & corripuisset.

QUOD breviem tendamque simul mirare Sathanam,
Communem facias cum tamen ipse tibi.

Bayerische Staatsbibliothek München

INDEX

INDEX
geographicus & historicus In Sarbievii Carmina.

A.

ABYDOS, urbs antiqua Asiae, Hellesponto imposita; & opposita Sesto Europae oppidulo. Hinc
Abydenae turres, les Dardanelles.
Acarnia, vel potius *Acarnania*, regio Graeciae, quam Achelous amnis ab Aetolia ſeparat.
Acaron, urbs Iudaeae Palaestinae.
Achaemenes, primus rex Persarum, a quo Persae dicti sunt Achaemenidae.
Achaia triplici ratione sumitur: 1) pro Hellade seu Graecia, hodie *Livadia.* 2) pro ea regione Peloponnesi cujus caput est Corinthus. 3) pro tota Peloponneso.
Achelous, Graeciae fluvius, a Pindo monte fluens, & Acarnaniam ab Aetolis dividens.
Acherus, fluvius Epiri in Ambracium sinum influens; hodie *Veliki.*
Acroceraunia, altissimi montes Epiri ad mare Ionium, hodie *monte di Chimera.*
Acrocorinthus, mons Peloponnesi excelsus inter maria duo, Aegaeum & Ionium, in cuius radice sita est Corinthus.
Aedones, populi Thraciae.
Adria, & *Adrianus pontus*, Adriaticum mare. *Il golfo di Venezia.*
Aemathia, (*Emathia*) Macedoniae regio, prius Paeonia dicta.
Aemon, pater Thessali, qui Aemoniae nomen fecit.
Aemonia, regio Graeciae sic dicta ab Aemone; quae etiam alio nomine *Thessalia.*
Aeolia, regio Asiae inter Ioniam & Troadem. Alia est etiam Aeolia ventorum regio, seu Insulae septem inter Siciliam & Italiam.
Aesar, fluvius Italiae, in Calabria apud Crotonem.
Aethiopes, gens Africae latissima, nimio sole adusta.
Agamemnon, rex Mycenarum.

I N D E X.

Aganippe, fons in Boeotia ad Heliconem montem, Apollini & Musis sacer. Unde & *Aganippides* dicuntur Musae.

Agathyrsi, populi Scythis vicini, nunc in Russico imperio, ubi Kargapolia & Wologda.

Alani, populi Sarmatiae Europaeae, accolae paludis Maeotidis & amnis Tanais.

Albis, fluvius Germaniae, cuius fons in Bohemiae montibus, cursus per Bohemiam & Saxoniam, influxus in mare Germanicum.

Alfius, foenerator famosus, cuius mentio apud Horatium.

Algidus, Latii mons, non longe a Tusculo oppido, sic dictus ob algorem.

Allobroges, populus Galliae iuxta Rhodanum, nunc Sabaudienses & Delphinates.

Almo, fluviolus Romae vicinus, ex via Appia in Tiberim defluens.

Alyattes, Croesi pater, rex Lydiae.

Amathus, (Amatonte) Cypri insulae oppidum.

Ambracius sinus, (le golfe de Larta) Adriatici maris pars, Epiro adiacens.

Ampycides, Mopsus Ampyci filius, vatis munere functus inter Argonautas.

Amymone, fons Peloponnesi apud Argos: ab Amymone Danai filia nomen habet.

Andoverpa, (Anvers) nobile Brabantiae oppidum.

Anguillaria seu *Anguillara*, oppidum ditionis pontificiae in provincia Patrimonii.

Anio ſive *Anien*, fluvius Italiae nobilis per Tiburtinum agrum in Tiberim influens.

Aracynthus, mons Aetoliae, Minervae sacer.

Arimaspi, populi in Scythia Asiae versus septemtrionem.

Arnus, (Arno) fluvius Tusciae rapidissimus: ex Apennino oritur, Florentiam & Pisas alluit, & in Tyrrhenum mare delabitur.

Artace, (Artaki) urbs Asiae, Hellesponto apposita, non longe a Cyzico.

Athos, (monte santo) mons altissimus Macedoniae, instar peninsulae in mare Aegaeum procurrens.

Attica, regio Graeciae, ubi Athenae sitae.

Aventinus, mons urbis Romae.

Aufidus, fluvius Apuliae, Canusium urbem praeterfluens.

Aule, arx Thraciae haud longe ab Hadrianopoli, ad Haemi radices.

INDEX.

Ausonia ea dumtaxat pars Italiae dicta est primo, in qua sunt urbes Beneventum & Cales; ab Ausone, uno e primis Italiae regibus. Postea omnis Italia, quae Apennino finitur, *Ausonia* vocitata.

B.

Babylon, urbs Mesopotamiae ad Euphratem fluvium, Chaldaicarum gentium quondam caput.

Bactra, urbs Bactrianae regionis princeps. Bactriana autem regio ea dicebatur, in qua nunc est Balchiae regnum, & Usbechia.

Baetis, (le Guadalquivir) fluvius Hispaniae.

Balthis, mare Balticum.

Benacus, (Lago di Garda) lacus Italiae in agro Veronensi.

Berecynthus, mons Phrygiae, & nomen oppidi, in quo mater Deûm Cybele colebatur.

Bessi, populi Thraciae, magna ex parte Haemum montem incolentes, latrociniis nobiles.

Bethle, (Bethlehem) oppidulum Judaeae.

Bethulia, urbs Galileae inclyta.

Bistones, gens Thraciae circa Bistonium lacum, hodie *Bouron*.

Blandusia, fons in Sabinis, Horatii carminibus celebratus.

Borussus, Prussiae incola.

Borysthenes, (hodie *Nieper*) fluvius Scythiae, secundum Danubium omnium Europae fluviorum maximus: in Pontum Euxinum influit.

Bosporus, hodie *stretto di Constantinopoli*.

Braccianum, oppidulum Patrimonii S. Petri, insigne Ursinorum.

Braclavia, (Bratzlaw) urbs Poloniae in Podolia inferiore, ad fluvium Hypanim.

Brenni, populi Alpini.

Bugus, (le Bug) fluvius Poloniae.

Byzantium, urbs olim Thraciae ad Bosporum Thraciae, a Pausania duce Lacedaemonio condita, a Severo diruta, & a Constantino M. restituta: unde *Constantinopolis* dicta est, hodie *Constantinople*.

C.

Cadani campi, ager Cades urbis Palaestinae.

Caea, rectius *Cea* l. *Ceos*, insula maris Aegaei.

Caecubum, pro vino, quod in Latii agro Caecubo nascitur.

Calabria, peninsula Italiae, proxima Siciliae, a qua brevi maris trajectu disjungitur.
Calais & *Zethus*, Boreae & Orithyiae filii, quos ambos alatos fuisse poëtae fingunt.
Cales, (Calvi) urbs priscae Campaniae in Italia, non longe a Massico monte. Calena vina fuerunt laudatissima.
Caledonia, pars Scotiae septemtrionalis. Hinc
Caledonium mare, la mer d'Ecosse.
Calpe, mons Hispaniae ad fretum Gaditanum; hodie *Gibraltar*.
Capharnia, Capharnaüm, urbs quondam Galileae metropolis, super ripam Jordanis.
Calydon, urbs Aetoliae; inde
Calydonia silva.
Caracas, dux Turcarum.
Carmelus, mons Galileae in tribu Issaschar.
Carcina, urbs Scythiae Europaeae.
Carpathus, insula inter Aegyptum & Rhodum sita, quae mari Carpathio nomen fecit.
Carpatus, vel *Carpates*, mons Poloniam ab Hungaria dividens.
Carrodunum, urbs Sarmatiae Europaeae super Tyram amnem.
Carthago, urbs Africae olim potentissima, Romanorum aemula.
Carystos, urbs Euboeae, marmore celebrata.
Caucasus, Asiae mons inter Pontum Euxinum & Caspium mare ad septemtrionem.
Caurus, qui & *Corus*, ventus flans ab occasu solstitiali.
Caycus, qui & *Caicus*, fluvius Phrygiae ex Mysia veniens.
Cecropia, Attica, regio sic dicta a Cecrope primo Atheniensium rege.
Ceraunia, montes Epiri in mare usque protensi, ubi desinit Adriaticus sinus, & incipit Jonium mare.
Charybdis, locus maris vorticosus, adeoque periculosus nautis, inter Calabriam & Siciliam.
China, (la Chine) Asiae regio maxima & excultissima.
Chronus, fluvius Lithuaniae in mare Balticum defluens: *le Memel*.
Chrysa, insula oceani orientalis remotissima, Dionysio Alexandrino nota: hodie Japonia, *le Japon*.
Cilices, populi Ciliciae, quae regio Asiae est inter Taurum montem & mare Mediterraneum.
Cimbri, populi Germaniae; interdum Celtis s. Gallis adscripti.
Cithaeron, mons Boeotiae, Baccho sacer.
Cleonae, oppidum in via situm, quae ex Argo Corinthum ducit.
Clitumnus, agri Falisci fluvius, non longe a Spoleto. Tineae mixtus, cum eo in Tiberim labitur.

Cocytus, unus e quatuor Inferorum fluviis.
Concani fuere duplices: alteri Hispaniae Tarraconensis populi, nunc *Astures;* alteri Scythiae populi.
Coralli, populi Pontici, immanitate insignes.
Cragus, mons Lyciae.
Creta, insula in Mediterraneo mari, a Peloponneso paene usque ad Asiae fines protensa: hodie *Candia*.
Cures, oppidum Italiae in agro Sabinorum.
Curetes, sacerdotes Cybeles, qui & *Corybantes*.
Cyclades, insulae maris Aegaei celebratissimae, fere quinquaginta numero, quae Delum insulam ambiunt.
Cydnus, Ciliciae fluvius Tarsum urbem praeterfluens.
Cydon, (la Canée) urbs Cretae insulae in ora septemtrionali, nobilis arundinum praestantia, e quibus fiebant sagittae omnium optimae.
Cydones, iidem ac Cretenses.
Cydonium, supple *malum*, un coin.
Cyminus vel *Ciminus*, mons Italiae, hodie *monte di Viterbo*.
Cynosura, i. e. canis cauda: sidus septemtrionale e septem stellis constans.
Cynthus, Deli insulae mons, in quo natum fingunt Apollinem & Dianam poëtae.
Cyprus, insula maris Mediterranei, Syriae obiecta. Veneri fuit sacra.
Cyrrha, urbs Phocidis.
Cythera, (Cerigo) insula maris Mediterranei, inter Peloponnesum & Cretam insulam, Veneri sacra. Hinc
Cythereia, pro Dea Venere.
Cytorus, urbs & mons Paphlagoniae, ubi buxus plurima nascebatur.

D.

Dacia antiqua ibi erat, ubi nunc Transilvania, Valachia & Moldavia.
Dahae, Scythiae populi de genere Nomadum.
Dalmatia, Illyrici pars orientalis, Liburniae contermina occasum versus.
Danubius, fluvius Europae nobilissimus: oritur in Germaniae Circulo Suevico, pervadit Germaniam superiorem, Hungariam, Serviam, Bulgariam, & sex ostiis evolvitur in Pontum Euxinum.
Dardanus, Jovis & Electrae filius: e Creta vel Italia in Phrygiam venit, ubi Teucri regis filiam uxorem duxit, urbem-

que condidit, quam Dardaniam suo nomine nominavit: inde Troja nata est. Hinc *Dardani* & pro Trojanis & pro Romanis.
Delphici colles, i. e. Parnassi colles: urbs enim Delphi ad Parnassum sita erat.
Dirce, fons Boeotiae prope Thebas. Hinc *Dircaeum carmen* pro carmine Pindari poëtae Thebani.
Dolopes, populi Thessaliae.
Dravus, Pannoniae fluvius: oritur ex Alpibus, & in Danubium defluit.
Dyme, urbs Achajae ultima ad occasum.

E.

Echion, Mercurii filius, exploratoris munere inter Argonautas functus.
Eden, locus deliciarum, olim paradisus terrestris.
Edon, mons Thraciae Baccho sacer.
Elysium, seu *Elysii campi*, apud Inferos beatorum sedes.
Emathia, Thessalia, ab Emathio rege dicta. Hinc *Emathius Pindus.*
Engaddus, oppidum Judaeae juxta mare Mortuum, ubi opobalsamum provenit, quas vineas Engaddi Salomon in Cantico nominat.
Enipeus, Thessaliae fluvius Pharsalicos campos irrigans.
Eos a Graecis dicitur, quae a Latinis Aurora.
Erechtheus, rex Atheniensium sextus & decimus.
Eridanus, (le Po) Italiae superioris fluvius maximus, in Adriaticum sinum influens.
Erythreae lymphae, sinus Arabicus, Aegyptum ab Arabia dividens.
Esebonii agri, ab Esebone Amorrhaeorum oppido in Tribu Ruben.
Euboea, maxima Aegaei maris insula: hodie *Negrepont.*
Evius, unum e Bacchi nominibus.
Eurotas, Laconiae amnis, Lacedaemonem praeterfluens.
Eurytus, frater Echionis, unus Argonautarum.

F.

Falernum, pro vino, quod in Falerno Campaniae monte crescit.
Faliscus ager, regio Etruriae, cum oppido *Falerii*, hodie *Monte Fiascone.*

G.

Gabii, oppidum Latii, medio fere loco inter Romam & Praeneste situm.
Gades, (Cadix) insula cum urbe cognomine, in extrema parte Europae versus occidentem, ubi Europa ab Africa dirimitur.
Gaetulia, regio latissima Africae septemtrionalis, inter Garamantes & Oceanum Atlanticum.
Galaadus, mons Syriae, montium omnium qui sunt trans Jordanem altissimus.
Galesus, fluvius Calabriae in sinum Tarentinum influens.
Ganges, Indiae fluvius maximus, ex monte Imao exiens, & in sinum Gangeticum sive Bengalicum influens.
Garamantes, interioris Libyae populi.
Geloni, gens Europaea, hodie vel Lithuani, vel Tartari minores.
Geryon, rex Hispaniae, quem tricoporem fuisse fingunt poëtae.
Getae, populi Europae Dacis confines, sed pontum Euxinum versus.
Gnidus, urbs Asiae in Doride, Cariae regione, Veneri sacra, ubi visebatur nobilis illa Veneris statua a Praxitele elaborata.
Gnossus, urbs Cretae primaria, ubi hodie *Ginossa*.
Gortyne, urbs Cretae insulae mediterranea, herbarum laetitia nobilis.
Gyges, unus e gigantibus qui adversum Deos bella gesserunt.

H.

Haemus, mons Thraciae prope fines Bulgariae.
Hebrus, fluviorum Thraciae maximus, hodie *la Mariza*.
Hector, Priami regis & Hecubae filius, vir Trojanorum fortissimus.
Helice, Ursa major; sidus septemtrionale.
Helicon, mons Apollini & Musis sacer; quem alii veterum Boeotiae, alii Phocidi adscribunt.
Heniochi, populi Sarmatiae Asiaticae oram Ponti Euxini incolentes.
Hermus, fluvius Asiae minoris: in Phocaicum sinum influit. Hodie *Sarabat*.
Hesperus, stella ludicissima, quae cum solem antegreditur *Lucifer* dicitur, cum subsequitur *Hesperus*. Dicitur etiam *Venus*, *Vesperugo*, *Phosphorus* & *Hesperiigo*.
Histula. Vide *Vistula*.
Hydaspes, fluvius Indiae, in quo classem Alexander aedifica-

vit, qua per Indum in Oceanum navigavit. Effertur in Acesinem, & per hunc in Indum.
Hymettus, mons Atticae melle commendabilis, *monte Metto*.
Hypanis, hodie *Bog*, amnis Podoliae, in Borysthenem influens.
Hyperborei, hodie Russi septemtrionales.

I.

Iapyx, Daedali filius. Fecit nomine suo *Iapygiam* eam Italiae partem, quae postmodum Apulia & Messapia vocitata est. Ventum ab ea ea parte spirantem Romani dixerunt *Iapygem*.
Jason, Aesonis filius, dux & princeps expeditionis Argonauticae.
Jazyges, populi Pannoniae, ubi hodie Transsilvania.
Iberia: duplex, Asiatica altera, hodie *Georgia*; altera Europaea, quae eadem *Hispania* est.
Iberi, populi Iberiae. Vide *Iberia*.
Ida, mons Troadis altissimus, Paridis judicio nobilis.
Idomeneus, rex Cretae, qui Graecos in obsidione Trojana egregie adjuvit. Venit postmodum in eam Italiae partem, ubi Salentum condidit.
Ionium mare: sic vocatur ea maris Mediterranei pars, quae Peloponnesum Graeciamque occiduam alluit.
Ismarus, mons Thraciae prope Hebrum amnem. In plurali *Ismara*.
Ister, sic vocatur Danubius inferior.

L.

Lacedaemon, quae & *Sparta* dicitur. urbs celeberrima in Peloponneso, ad dextram Eurotae ripam sita.
Lapponia, quae & *Lappia*: ea pars Europae occiduae est, quae maxime vergit ad septemtrionem.
Larius lacus, totius Italiae amplissimus, *Lago di Como*.
Latini, sic primo dicti sunt veteris Latii incolae, deinde Romani rerum domini: apud Sarbievium sic appellantur omnes eae gentes quae Romanae ecclesiae parent.
Lauretum (Loretto) urbs Piceni, prope Anconam.
Lechia, Polonia. Vide *Lechus*.
Lechus, e Bosporo Cimmerio profectus Poloniam occupavit an. 550. primusque Poloniae dux fuit. Inde Poloni dicti *Lechiadae*, inde *Lechica regna* &c.
Leleges, Asiae populi, origine Graeci, qui in Mysia eaque Joniae parte quae Cariae proxima est, consedere.

Lemnos, insula maris Aegaei, habens a septemtrione Thraciam ab occasu montem Athon.
Lesbos, Alcaei & Sapphûs patria, insula maris Aegaei non longe a Troade & Mysia.
Lethe, unus e quatuor Inferorum fluviis, cuius aqua epota rerum omnium oblivionem afferebat.
Libanus, mons Syriae maximus & notissimus.
Libanitis cedrus, cedrus Libani montis.
Liburnia, ea pars Illyrici quae hodie Croatia est, inter Istriam & Dalmatiam.
Libya, ea Africae pars quae regno Tripolitano & Aegypto continetur.
Libyssa lea, lea Libyae.
Ligeris, (la Loire) fluvius Galliae.
Ligures, populi Liguriae. Est autem Liguria ea Italiae pars quae hodie *la Riviera di Genova* dicitur; Apennino & mari Tyrrheno contenta.
Liris, (il Garigliano) Campaniae amnis.
Litalis, *Litavus*, *Lithanus* & *Littavus*, ad Lithuaniam spectans.
Livones, gens Sarmatiae Europaeae quae Livoniam incolit.
Luciscius, mons Lithuaniae.
Lucrinus, parvus Campaniae lacus inter Bajas & Puteolos; an. 1538. terrae motu maximam partem tumulatus. In deliciis erant ostrea Lucrina, quae ex hoc lacu erant.
Lycormas, Aetoliae fluvius, qui etiam *Evenus* dicitur.
Lycus. Plures sunt amnes hujus nominis, in Vindelicia, Assyria, Bithynia, Lydia, Mysia *&c.* de quibus videndus Cellarius in Geogr. Ant.
Lydias, fluvius Macedoniae in sinum Thermaticum influens.

M.

Maeander, fluviorum sinuosissimus: Lydiam disterminat a Caria, & mare Aegaeum subit non longe a Mileto.
Maenalus, mons Arcadiae amoenissimus, Pani sacer.
Maeotis, palus Scythica prope Tanais ostium, hodie *mer d'Asof*.
Malea, promontorium in angulo Peloponnesi inter sinum Argolicum & Laconicum: ad quod admodum tempestuosum est mare.
Mane totum, i. e. tota ea terrae regio, quae matutino sole tepet.
Mareotis, lacus Aegypti infra Alexandriam, portu nobilis.
Marathon, vicus Atticae non longe ab Euripo freto, victoria Atheniensium, duce Miltiade, nobilitatus.

Marmarica, parva Africae regio inter Cyrenaicam & Aegyptum.
Massicus, mons Campaniae vini bonitate notus.
Massyli, populi Numidiae.
Mauri, populi Mauretaniam incolentes.
Meles, fluvius Asiae prope Smyrnam.
Melita, (Malta) insula maris Mediterranei. Hinc *Melitaeus.*
Memphis, urbs nobilissima Aegypti.
Methone, urbs Peloponnesi, in ora Messeniae, hodie *Modon.*
Mimas, unus e gigantibus, quos Juppiter fulmine percussit.
Moesia, regio Europae, ubi nunc Bosnia, Servia & Bulgaria.
Moldavia, regio quondam Hungariae, nunc Turciae: principem habet proprium sub clientela Turcica.
Mosa, (la Meuse) fluvius: ex monte Vogeso profluens, transita Lotharingia & Belgio in Oceanum septemtr. delabitur.
Moscua, vel melius *Moscha*, urbs Moscoviae provinciae caput.
Moschus, le Moscovite, le Russe.
Musurmannus, i. e. vir fidelis. Sic se vocant Mahumeticae religionis sectatores.
Mycenae, urbs Argolidis in Peloponneso.
Mygdonia, Macedoniae regio septemtrionalis.
Myrmidones, sic dicti sunt omnes Thessali.

N.

Narvia, fluvius Masoviae.
Nasamones, populi Africae, in Cyrenaica.
Naupactus, urbs Aetoliae, in ora sinus Corinthiaci, hodie *Lepanto.*
Naxos, insula maris Aegaei Cycladum maxima, prius *Strongyle*, postea *Dia* vocitata.
Nemee, saltus ingens Argolidis in Peloponneso, ubi Hercules leonem interfecit.
Nereus, Deus maris, Oceani & Tethyos filius.
Neritos, mons Ithacae insulae.
Nilus, notissimus Aegypti fluvius.
Nomades, populi utriusque Scythiae tam Europaeae, quam Asiaticae, hodie Tartari.
Noricum. Sic vocatur omnis ea Germaniae pars, quae fluviis Aeno & Danubio, Pannonia & Alpibus continetur: ubi nunc pars longe maxima Bavariae Austriaeque, unà cum Stiria & Carinthia. Ea regio semper ferro abundavit.
Numantia, urbs Hispaniae nobilissima, post longam obsidionem a Scipione Aemiliano deleta.

Nysa, vicus in monte Helicone, juxta Strabonem. Sed & alter e verticibus Parnassi Nysae nomen habuisse dicitur.

O.

Occa, amnis Russiae, non longe a finibus Tartarorum Precopensium ortus, auctusque Moscua, Cesina, aliisque, in Volgam se exonerat.

Odera, Germaniae fluvius, Silesiam Marchiamque Brandeburgicam alluens, & mari Baltico influens.

Odrysae, gens Thraciae Hebri amnis accola. Hinc *Odrysia lora* pro catenis Othomanicis.

Oenotria, Italiae tractus inter Paestum & Tarentum. Dicta etiam est Oenotria Italia omnis.

Oeta, mons inter Thessaliam & Graeciam propriam, prope Maliacum sinum.

Olenus, Achajae propriae urbs: altera in Aetolia fuit inter Calydonem & Pleuronem.

Olympus, mons Graeciae, inter Macedoniam & Thessaliam, cujus vertex usque adeo attollitur, ut summa ejus accolae Coelum vocent. Propter quod coelum Olympum poëtae vocant.

Orchomenus. Gemina urbs hujus nominis: una Boeotiae inter Elateam & Coroneam; altera Arcadiae.

Oricum, urbs Epiri.

Orion, venator nobilis, Dianae satelles, Atlantis auditor: doctrinam de motibus coelestibus e Libya in Graeciam attulit.

Orithyia, Erechthei Athenarum regis filia, quam Boreas adamavit & rapuit.

Ormusianus, ad Ormusium spectans. Est autem Ormusium urbs inclyta, sita in insula sinus Persici.

Ortygia, insula maris Aegaei, eadem quae Delos.

Ossa, mons Thessaliae.

Othomanidae, Turcae, sic dicti ab Othomano primo gentis Imperatore.

Othrys, Thessaliae mons, non procul ab Oeta.

P.

Pactolus, amnis aurifer Lydiae: Hermo adfunditur.

Padus, (le Po) fluviorum Italiae maximus.

Palaemonii, montes Lithuaniae.

Panaetius, patria Rhodius, philosophus Stoicus, Scipionis praeceptor & Laelii amicus.

INDEX.

Panchaea, pars Arabiae Felicis, sinus Arabici ostio adjacens, turis ferax.
Pangaea, *orum:* in singulari *Pangaeus*, Thraciae mons, prope Nestum fluv.
Panno, Hungarus.
Paraetonium, urbs Marmaricae in Africa, inter Apolloniam & Alexandriam.
Paros, una e Cycladibus Aegaei maris insulis, albo marmore nobilis.
Parrhasia, oppidum & regio Arcadiae: hinc *ora Parrhasia* pro Peloponneso.
Parthi, populi Asiae, inter Arios, Carmaniam & Medos.
Pelasgi, gens antiqua per universam Graeciam quondam diffusa. Primitus dicebantur Pelargi, eo quod ciconiarum more nunc has, nunc illas partes insederint.
Pelion, mons Thessaliae.
Peneus, Thessaliae fluviorum maximus.
Pergama, *orum*, in sing. *Pergamus*, arx summa urbis Trojanae.
Permessus, fluvius Boeotiae ex Helicone proveniens, Phoebo & Musis sacer.
Perses, (le Persan) qui Persiae regi paret.
Phaeax, Phaeaciae incola. Est autem Phaeacia Jonii maris insula, quae & *Corcyra*.
Pharos, insula proxima Alexandriae.
Pharii, insulae Phari incolae.
Phasis, Colchorum fluvius: est etiam urbs ejusdem nominis.
Phocis, regio Graecorum, inter Boeotiam & Locridem, Apollinis oraculo insignis.
Phosphorus, stella Veneris.
Phrygia, regio minoris Asiae.
Phthie, oppidum Thessaliae, Achillis patria.
Pieria, regio Macedoniae; in qua *mons Pierius*, Musis sacer.
Pindus, mons Graeciae inter Epirum & Thessaliam, Apollini & Musis sacer.
Plaeve, [Plavis] fluvius Italiae, ex Alpibus oriens, & in mare Adriaticum influens: hodie *Piave*.
Pleuros, s. potius *Pleuron*, oppidum Aetoliae.
Plocia, (Pllozk) urbs episcopalis Poloniae inferioris ad Vistulam.
Podolia, regio ampla regni Polonici, inter Volhiniam & Moldaviam.
Pontus, dicitur totum illud mare, quod a Maeotide palude ad insulam Tenedum extenditur.

Procyon, sidus aestivum, Canis ortum praevertens: Lat. *Antecanis.*
Propontis, vocatur illud mare, quod a Bosporo Thracico ad Hellespontem protenditur. *Mare di Marmora.*
Pyrene, Bebrycis regis filia, ab Hercule vitiata in eum saltum fugit, cui nomen suum reliquit. *Pyrenaeus* autem *saltus* Galliam ab Hispania dividit.
Pyrrhus, rex Epirotarum.

R.

Rhaetia, regio ubi nunc Grisones, Tirolium, Vallis - Telina, & pars Helvetici agri.
Rhenus, (le Rhin) fluvius notissimus, ab Alpibus decidens, & Galliam a Germania disterminans.
Rhodanus, (le Rhône) fluvius Galliae. Nascitur in Alpibus: fertur per Lemanum lacum ad Genevam, & versus occidentem per Galliam fluens Ararim suscipit. Inde ad meridiem conversus, suscepta Isara & Druentia, in mare Mediterraneum irrumpit.
Rhodope, mons Thraciam in partes fere aequales secans, & in Pontum Euxinum desinens.
Rhodus, insula clarissima maris Carpathii.
Riga, urbs Livoniae primaria ad Dunam amnem.
Rupella, urbs Galliae maritima. *La Rochelle.*

S.

Sabaei, Arabiae felicis populi, quorum metropolis est *Saba.*
Sala, fluvius Germaniae, Thuringiam a Misnia separans, & in Albim illabens.
Salamis, insula maris Euboici in sinu Saronico contra Athenas sita, cum urbe cognomine.
Salmacis, fons Cariae juxta Halicarnassum, cujus aqua bibentes effeminat.
Samogitia, regni Polonici regio ad mare Balticum inter Curlandiam & Prussiam.
Samos, Aegaei maris insula, Joniae adversa, Junoni quondam sacra, & Pythagorae patria.
Sanirus, qui & *Hermon*, mons Palaestinae.
Savus, fluvius qui in Carniola ortus Sclavoniam a Croatia, Bosnia & Servia separat, & in Danubium influit.
Scaldis, fluvius Belgii, Cameracum, Valentianam & Antverpiam alluens.

Scamander, qui & *Xanthus*, fluvius Mysiae in Asia : ex Ida monte ortus Hellespontum influit.
Scytha l. *Scythes*. Scytharum nomen commune erat earum omnium gentium, quae in Europa degentes incolebant Lithuaniam, Moscoviam, & oram Danubii inferioris; in Asia vero obtinebant omnem Tartariam desertam, partemque majoris Tartariae non exiguam.
Seres, Scythiae Asiaticae populi.
Sicambri, populi Germaniae in Westphalia, quorum vetus sedes supra Luppiam fuit: hos Tiberius imperator in Geldriam transtulit.
Sicanius, Siculus.
Silesia, ampla Germaniae regio inter Bohemiam & Poloniam. Hinc *Silesis Odera*.
Sina, mons Arabiae Petraeae.
Sipylus, mons Lydiae.
Sirius, stella in ora Canis, quae Latine Canicula dicitur.
Sirmio, peninsula in imo Benaco lacu, inter Brixiam & Veronam.
Solyme, urbs Judaeae clarissima, quae & *Hierosolymae*.
Stagira, oppidum Macedoniae, ad sinum Strymonicum, Aristotelis philosophi patria.
Sthenelus, Capanei & Evadnes filius: Diomedem ad Trojam secutus est.
Strymon, Macedoniae septémtrionalis fluvius.
Stymphalus, lacus, fluvius, & mons Arcadiae.
Styx, Inferorum palus: sumitur pro ipsis Inferis.
Suani, Sarmatiae Asiaticae gens.
Suecia, (la Suede) regnum Europae nobile.
Susa, urbs inclyta Asiae, Susianae regionis caput.
Syracosius, Syracusanus.
Syrtes, (les seches de la Barbarie) tota ea pars maris Mediterranei, quae inter Byzacenam & Cyrenaicam longe lateque protenditur.

T.

Tagus, fluviorum Hispaniae maximus.
Tanagra, urbs nobilis Boeotiae.
Taphros, urbs Chersonnesi Tauricae.
Taurica Chersonnesus, hodie *la Crimmé*.
Tauricani, Scythica gens.
Tempe, regiuncula Thessaliae in valle amoenissima, quam Peneus praeterlabitur.

INDEX.

Tethys, Dea maris, filia Coeli, conjux Neptuni, & Nympharum mater.
Teucer, Scamandri Cretensis filius: in Troade una cum Dardano genero regnavit, unde Troës dicti sunt Teucri.
Teutones, Germaniae populi.
Thebae, urbs Aegypti antiquissima & celeberrima, Homero etiam laudata. Aliae praeter hanc *Thebae* sunt in Boeotia & Phthiotide.
Therapnae, urbs Laconicae ad Eurotam amnem.
Thermodoon, fluvius Ponti, in Pontum Euxinum decidens.
Thèspiae, urbs nobilis Boeotiae.
Thetis, Achillis mater, Pelei uxor, Nerei filia. Accipitur nonnunquam pro mari, ut *Tethys*.
Thoas, Tauricae Chersonnesi rex, ab Oreste occisus.
Thrace sive *Thracia*, Europae regio celebris, vicina Haemo monti, Aegaeo mari, Propontidi & Ponto Euxino.
Thracius tyrannus, Turcarum Imperator.
Threicius, Thracius.
Thule, insula in Oceano septemtrionali, omnium quas antiqui noverunt remotissima. De eius situ non convenitur.
Tiberis, notissimus Italiae fluvius, Romam alluens.
Tibiscus, (Teisse) fluvius Hungariae superioris: ex Carpatho monte oritur in ipso Russiae rubrae limite; influit in Danubium.
Tibur, urbs Italiae ad Anienem amnem: hodie *Tivoli*.
Tigris, flumen Asiae notissimum: oritur in Armenia majore, fluit inter Mesopotamiam & Assyriam, Euphratique immixtus in sinum Persicum influit.
Timanthes, pictor egregius Zeuxis tempore.
Trachin, regio Thessaliae cum oppido cognomine.
Trasimenus, lacus in agro Perusino, Hannibalis victoriâ, & Flaminii consulis clade nobilis.
Trice, s. potius *Tricca*, urbs Thessaliae.
Troca, (Troki) urbs Lithuaniae, caput Palatinatûs.
Troja, quae & *Ilium*, urbs Asiae minoris in agro Troade cantatissima.
Troezen, oppidum Peloponnesi ad sinum Argolicum. In eo educatus fuit Theseus.
Tuscia, (la Toscane) regio Italiae nobilissima, mari Tyrrheno, Tiberi & Apennino contenta. Hinc *Tuscae arae* pro aris Romanis.
Tusculum, (Frascati) urbs Latii amoenissima.
Tyndaridae, Castor & Pollux.

Typhis, (rectius *Tiphys*) primae navis, quae Argo dicta est, gubernator, & Argonautarum socius.
Tyrannus Thessalus, *Thracius*, Turcarum Imperator.
Tyras, (Niester) fluvius oriens in Russia parva, rigataque Pocutia, Podoliam a Moldavia separat, perque Bessarabiam in Pontum labitur.
Tyrus, Phoeniciae olim insula, urbsque celeberrima, orbis emporium, hodie *Tyr.* Hanc obsedit Alexander magnus; sed cum parum proficeret, continenti insulam aggeribus junxit. Quia autem idem illud fecit celeberrimus Richelius in obsidione Rupellae, parique cum successu, hinc poëta noster Tyri nomen Rupellae dedit. *Nuper receptâ bella super Tyro* &c. Od. I. 5, 1.

U.

Ufens, fluvius Italiae juxta Terracinam per paludes Pomptinas fluens.
Umbria, regio Italiae, ubi nunc Romania & ducatus Urbini Spoletique.

V.

Vejens currus, pro curru triumphali, qualis fuit Camilli de Vejis triumphantis.
Vesevus, qui etiam *Vesuvius*, famosus priscae Campaniae mons, non procul a Neapoli.
Vilia, fluvius Lithuaniae.
Vilna, urbs primaria Lithuaniae, ad Viliam amnem.
Vindelici, gens Rhaetis confinis: eam Germaniae partem incolebant, quae nunc Bavaria dicitur: nomen habent a fluviis Vindone & Lico.
Vistula, notissimum Poloniae flumen, olim Germaniae terminus: rigat Cracoviam & Varsoviam, & in Gedanum sinum incurrit.
Volga, alio nomine *Rha*, omnium Sarmatiae fluviorum maximus: exit in Caspium mare.

X.

Xanthus, fluvius. Vid. *Scamander*.

Bayerische Staatsbibliothek München

Bayerische StaatsBibliothek

Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Sarbiewski, Maciej Kazimierz,

Matthiae Casimiri Sarbievii Carmina

Argentorati 1803

P.o.lat. 1344

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10609116-3